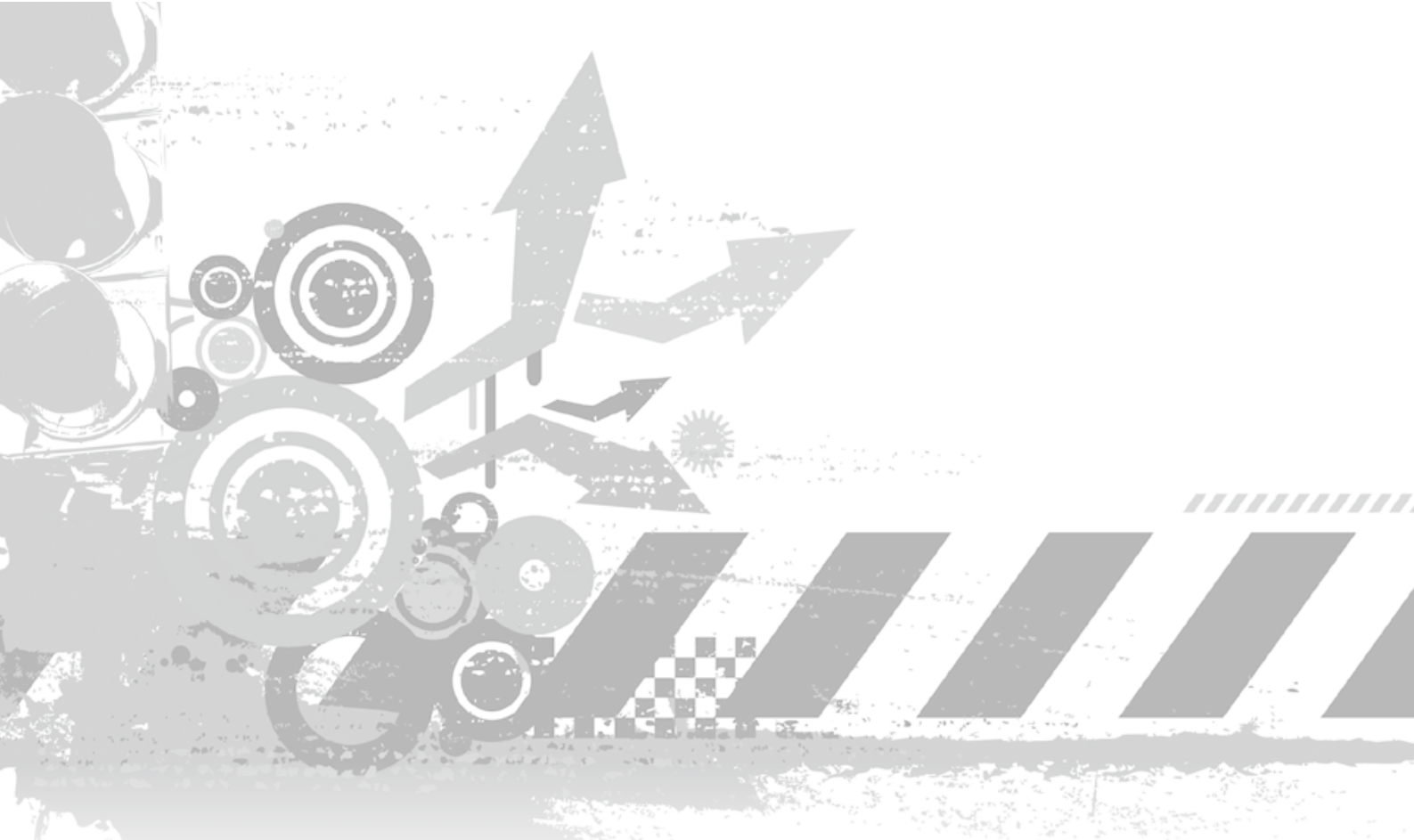

Als het verkeer **je** raakt

PRAKTISCHE GIDS NA EEN VERKEERSONGEVAL

www.rondpunt.be

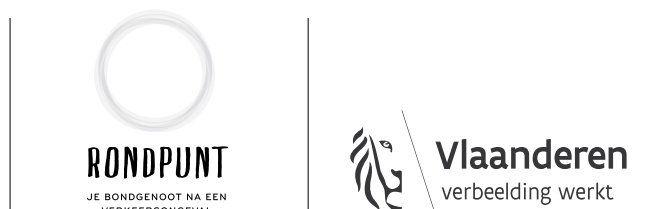

Als het verkeer je raakt

PRAKTISCHE GIDS NA EEN VERKEERSONGEVAL

COLOFON

De vijfde druk van 'Als het verkeer je raakt. Praktische gids na een verkeersongeval' is een uitgave van Rondpunt vzw.

Mijmeringen: Wim Geysen - www.wimgeysen.be

Redactie: Rondpunt vzw

Coördinatie: Joke Schepers

Eindredactie: Marlies Sandra

Vormgeving omslag en binnenwerk: Eva Baeckelmans en Guy Salens, Dericon bvba

Lay-out vijfde druk: Peter Keunen

Druk: De Bie Printing - www.debie.net

© Rondpunt vzw, Uitbreidingstraat 518, bus 2.01, 2600 Berchem

Tel. +32 3 205 74 80

info@rondpunt.be

www.rondpunt.be

ISBN-NUMMER: 9789082232912

D/2017/13.439/1

NUR 740

1ste druk: februari 2009

2de druk: mei 2009

3de druk: januari 2012

4de druk: juni 2014

5de druk: augustus 2017

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijk en schriftelijke toestemming van de uitgever. Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van deze uitgave werd besteed, kan de redactie noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze gids zou kunnen voorkomen.

Als het verkeer je raakt

in het geloei van sirenes

weerklinkt

de klaagzang van verdriet

Voorwoord

Deze gids is er voor iedereen die betrokken raakte bij een verkeersongeval en verstrekt objectieve informatie over alles wat je kan tegenkomen na een verkeersongeval. We helpen jou als slachtoffer, na- of naastbestaande, of veroorzaker met concrete informatie. Het idee voor deze gids kwam van mijPublishing en ZEBRA vzw. Hun inhoudelijke ideeën resulteerden in 2009 in een eerste druk van deze gids.

Ook voor deze vijfde druk werd een beroep gedaan op verscheidene deskundigen om de inhoud van de gids op juistheid na te lezen. Een warme dankjewel aan al die correctoren. Daarnaast een groot woord van dank aan onze structurele partner, de Vlaamse overheid, en onze sponsors voor hun financiële ondersteuning.

We behielden zo veel mogelijk de opzet van de vorige drukken. We verwerkten suggesties van lezers en pasten de inhoud aan vanwege nieuwe wetgeving of veranderde dienstverlening. We hopen dat deze gids het verschil kan maken voor jou als betrokkene bij een verkeersongeval.

Je mening over deze gids of suggesties voor aanpassingen horen we graag. Je mag ons die bezorgen per e-mail: info@rondpunt.be of via onze website www.rondpunt.be.

Gerdine Westland

Algemeen coördinator Rondpunt vzw

Augustus 2017

Leeswijzer

Deze gids is thematisch opgebouwd. Je hoeft hem niet van voor naar achter door te nemen. Je kan gewoon inpikken vanaf elke bladzijde. Bij de start van elk hoofdstuk vind je een korte inhoud. De volledige inhoudstafel staat vooraan in de gids en maakt je wegwijs doorheen alle thema's. In elk hoofdstuk staan ook tips en aandachtspunten.

Achter een aantal woorden staat een *. Hiermee geven we aan dat het een term is die beroepsmensen vaak gebruiken en die je regelmatig zal horen. We hebben ervoor gekozen om ze in deze gids ook zo te gebruiken. Een verklarende woordenlijst achteraan in de gids legt de betekenis uit. Wil je zoeken op begrippen, dan vind je via de trefwoordenlijst alle pagina's terug waarop jouw zoekterm voorkomt. Ten slotte vind je vanaf p. 228 een adressenlijst van alle diensten die in de gids vermeld staan.

We schrijven in deze gids 'je' als we jou als gewond slachtoffer, als nabestaande, als veroorzaker of als betrokken familielid, vriend of collega bedoelen. Als we 'hij' gebruiken, bedoelen we 'hij of zij' maar voor de vlotte leesbaarheid vermelden we niet beide.

Zodat deze gids makkelijk te gebruiken is, kiezen we ervoor om niet alles tot in detail uit te leggen. Ook mede doordat de sector heel veranderlijk is en zaken voortdurend wijzigen. Wanneer je nog bepaalde vragen hebt, maken we je graag verder wegwijs via mail of telefoon. Iedere persoon ervaart zaken anders. Je zal merken dat we in de gids een objectief perspectief bewaren.

Inhoudstafel

Voorwoord	4
------------------	----------

Leeswijzer	5
-------------------	----------

1. Wat moet er gebeuren onmiddellijk na het ongeval?	14
---	-----------

2. Wat doet de politie?	18
2.1. Op de plaats van het ongeval	18
2.2. Bijstand door de politie	20
2.2.1. Een zorgzame opvang	20
2.2.2. Het slechte nieuws brengen	22

3. De rol van justitie	26
3.1. Een opsporingsonderzoek door het parket	26
3.2. Wat betekent het statuut van benadeelde persoon?	28
3.3. Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter	28
3.3.1. Wat doen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling?	29
3.4. Je burgerlijke partij stellen	29
3.4.1. Burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter	30
3.4.2. Burgerlijke partijstelling voor de politierechtbank	31
3.5. De procedure voor de politierechter	33
3.5.1. De veroordeling van de veroorzaker: de strafrechtelijke gevolgen	33
3.5.2. De vergoeding van de geleden schade: de burgerrechtelijke gevolgen	34

3.6.	Wie betaalt de kosten?	34
3.6.1.	Wie betaalt mijn advocaat?	34
3.6.2.	Wat is een rechtsplegingsvergoeding?	35
3.6.3.	Wie betaalt de gerechtskosten?	35
3.7.	Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?	35
3.8.	Vluchtmisdrijf	36
<hr/>		
4.	Je bent getuige	38
4.1.	Omgaan met wat je gezien hebt	38
4.2.	Aandeel in het juridische verhaal	39
<hr/>		
5.	Je bent gewond	42
5.1.	In het ziekenhuis	42
5.1.1.	Opname via de spoedgevallendienst	42
5.1.2.	Wat mag ik verwachten als patiënt?	44
5.1.3.	Wat mag ik verwachten als naaste?	47
5.1.4.	Wanneer de situatie uitzichtloos is	50
5.2.	De weg doorheen revalidatie	50
5.3.	Wanneer er sprake is van een hersenletsel	52
5.3.1.	Wat moet je weten over bewustzijnsverlies?	52
5.3.2.	Wanneer er een blijvend hersenletsel is	56
<hr/>		
6.	Je bent een dierbare verloren	60
6.1.	Afscheid nemen	60
6.2.	Orgaandonatie en lichaamsdonatie	63
6.3.	Kiezen voor begrafenis of crematie	64

6.4.	De rouwplechtigheid	65
6.5.	Welke diensten moet je verwittigen?	66
6.5.1.	Welke personen of instanties dien je onmiddellijk te verwittigen?	66
6.5.2.	Wat regel je na de begrafenis?	68
6.6.	Nalatenschap en testament	74
6.6.1.	De nalatenschap	74
6.6.2.	Wat met een testament?	78
6.6.3.	Ben je verplicht een erfenis te aanvaarden?	79
<hr/>		
7.	Verzekering en herstel van schade	82
7.1.	Welke basisregels zijn van toepassing?	82
7.1.1.	De burgerlijke aansprakelijkheid	82
7.1.2.	Je bent zwakke weggebruiker	84
7.1.3.	Wat bij een arbeidsongeval?	85
7.1.4.	Er is geen andere aansprakelijke	87
7.1.5.	Ziekteverzekering en een ongeval	87
7.2.	Welke soorten schade zijn er?	90
7.2.1.	Wat is lichamelijke schade?	90
7.2.2.	Schade bij overlijden	97
7.2.3.	Wat is stoffelijke schade?	100
7.3.	Hoe krijg je de schade vergoed?	102
7.3.1.	Je hebt een rechtsbijstandsverzekering	102
7.3.2.	De verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid van motorrijtuigen	104
7.3.3.	De arbeidsongevallenverzekeraar	106

7.3.4.	De aansprakelijke zelf	106
7.3.5.	Een persoonlijke ongevallenverzekering	106
<hr/>		
8.	Je hebt een blijvend letsel	110
8.1.	De sociale zekerheid	112
8.1.1.	Het krijgen van een vervangingsinkomen	112
8.1.2.	Het krijgen van tegemoetkomingen en sociale voordelen	115
8.2.	Zorg en ondersteuning	121
8.2.1.	Perspectiefplan 2020	123
8.2.2.	Rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH)	123
8.2.3.	Persoonsvolgende financiering (PVF)	125
8.2.4.	Cumulverbod	135
8.3.	Opnieuw aan het werk	137
8.3.1.	Terug aan de slag bij je vroegere werkgever	138
8.3.2.	Op zoek naar een nieuwe job	141
8.3.3.	Op een andere manier aan de slag	143
8.4.	Terug de weg op	143
8.4.1.	Opnieuw met je eigen auto rijden	143
8.4.2.	Andere vervoersmogelijkheden	145
8.5.	Vrije tijd	146
8.5.1.	Ineens thuis, wat nu?	146
8.5.2.	Sport en cultuur anders beleven	147
8.5.3.	Op reis, op uitstap	149

9.	De beleving van kinderen en jongeren betrokken bij een verkeersongeval	152
9.1.	De beleving van kinderen betrokken bij een verkeersongeval	152
9.1.1.	Hoe omgaan met kinderen	153
9.1.2.	De ontwikkeling van een stressstoornis bij kinderen	156
9.1.3.	De behandeling van stressstoornissen	156
9.2.	De beleving van jongeren betrokken bij een verkeersongeval	157
9.2.1.	Hoe omgaan met jongeren	158
9.3.	Broer, zus of kind van een overleden slachtoffer	158
9.4.	Wanneer langdurige zorg nodig is	160
9.5.	De school	161
9.5.1.	Onderwijs tijdens opname in het ziekenhuis of revalidatiecentrum	162
9.5.2.	Terug naar het gewone onderwijs	163
9.5.3.	Speciale onderwijsleermiddelen	166
9.5.4.	Tijdelijk onderwijs aan huis	167
9.5.5.	Mogelijkheden in het buitengewoon onderwijs	167
9.5.6.	Permanent onderwijs aan huis	169
9.5.7.	Wanneer onderwijs niet meer mogelijk is	169
9.6.	Vrije tijd	170

10.	Omgaan met wat gebeurd is	176
10.1.	De emotionele schok	176
10.2.	Wat is verwerken?	177
10.3.	Stressreacties en posttraumatische stressstoornis	178
10.4.	Een naaste helpen	179
10.5.	Je hoeft het niet alleen te doen	182
10.5.1.	Waar kan je terecht voor hulp?	182

11.	Praten met de pers	190
11.1.	Een interview geven	190
11.2.	Sociale media	192
11.3.	Wat met klachten?	192

12.	Veroorzaker van een verkeersongeval	198
12.1.	Omgaan met wat gebeurd is	198
12.2.	Wachten op het proces	202
12.3.	Juridische afhandeling	202
12.4.	Verhaal van de verzekeringsmaatschappij	203

13.	Verklarende woordenlijst	206
------------	---------------------------------	------------

14.	Trefwoordenlijst	222
------------	-------------------------	------------

15.	Nuttige adressen en telefoonnummers	228
------------	--	------------

16.	Geraadpleegde werken en websites	244
------------	---	------------

dit is niet waar
hier wordt niet getreurd
dit moment is niet echt
dit is niet gebeurd

**Wat moet er
gebeuren onmiddellijk
na het ongeval?**

1. Wat moet er gebeuren onmiddellijk na het ongeval?

Meteen na het ongeval heb je meestal geen tijd om veel te lezen. Toch zijn er een aantal zaken die je moet weten. In dit hoofdstuk vind je een samenvattend overzicht. Voor uitgebreide informatie hierover verwijzen we graag naar hoofdstuk 5 (p. 42) en hoofdstuk 6 (p. 60).

Op het moment dat je verneemt dat iemand uit je omgeving gewond of overleden is door een verkeersongeval, denk je er meestal meteen aan om je gezin, familie, vrienden of buren te verwittigen. Er zijn echter ook heel wat administratieve diensten die snel over het ongeval ingelicht moeten worden. Enkelen hiervan liefst binnen 24 of 48 uur na het ongeval.

Al deze mensen verwittigen is vaak ontzettend zwaar. Zie je dit niet zitten, vraag dan aan een vertrouwenspersoon – dat kan een vriend of een familielid zijn – om je hierbij te helpen.

Verwittig in geval van letsel je ziekenfonds. Het ziekenfonds kan je helpen bij het invullen van de juiste documenten. Zo dien je een ongevals-aangifte in te vullen. Dit kan digitaal of op papier.

Ben je arbeidsongeschikt*, dan doe je hiervan aangifte met een 'Getuigschrift van arbeidsongeschiktheid', ook bekend als het document 'Vertrouwelijk'. Je verstuurt het 'Getuigschrift van arbeidsongeschiktheid' naar of geeft het af aan de adviserend geneesheer* van je ziekenfonds. Ongeacht je werknemer, zelfstandige of steungerechtigde bent, je moet in orde zijn met je lidmaatschap en/of bijdragen om een beroep te kunnen doen op je ziekenfonds.

Afhankelijk van je statuut (werknemer, werkloze, zelfstandige) verschilt de termijn waarbinnen je je arbeidsongeschiktheid moet aangeven. Voor bedienden en werknemers is dit binnen 28 dagen na het begin van de arbeidsongeschiktheid, voor arbeiders binnen 14 dagen en voor werklozen of mensen die niet meer zouden werken bij het ingaan van hun arbeidsongeschiktheid binnen 48 uur. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval als je interimwerk doet en je contract afliep. Wees er op tijd bij want het ziekenfonds betaalt niets uit zo lang je geen aangifte hebt gedaan. Bovendien

betaalt het ziekenfonds slechts een beperkt deel voor de periode dat je nog geen aangifte had gedaan.

Na een verkeersongeval waarbij iemand zwaargewond raakte of overleed, moet de politie die ter plaatse de nodige vaststellingen heeft gedaan en een proces-verbaal* heeft opgemaakt, jou zo snel mogelijk volgende gegevens meedelen:

- Inlichtingen over de politie-eenheid die de vaststellingen heeft gedaan (adres, telefoonnummer en openingsuren van het bureau);
- Het dossiernummer. Dit is een essentieel gegeven bij contact met de verzekeringsmakelaar e.a.;
- De identiteit van de betrokken partijen en verzekeringsgegevens;
- Naam en adres van de bevoegde procureur des Konings* voor wie het proces-verbaal bestemd is.

Politiediensten doen zelf nooit aangifte bij de verzekeringsmaatschappij. Jij dient deze gegevens zo snel mogelijk zelf aan je verzekering door te geven. Dit dient schriftelijk te gebeuren door het invullen van het Europees aanrijdingsformulier*.

Breng liefst nog dezelfde dag je verzekeringsmaatschappij of je verzekeringstussenpersoon* op de hoogte. Je kan verschillende verzekeringen hebben die je dient te verwittigen:

- Ongevallenverzekering;
- Bestuurdersverzekering;
- Autoverzekering;
- Hospitalisatieverzekering;
- Reisverzekering;
- Rechtsbijstandsverzekering*;
- Familiale verzekering*;
- Uitvaartverzekering.

Het ziekenfonds komt voorlopig (tot er een beslissing is over wie de schade moet vergoeden) tegemoet in de medische kosten ten gevolge van het ongeval volgens de gebruikelijke terugbetalingstarieven en betaalt een eventuele uitkering wegens arbeidsongeschiktheid. Wanneer je een bijkomende hospitalisatieverzekering hebt, dekt deze meestal het

grootste deel van de overblijvende kosten. Neem hiervoor contact op met je hospitalisatieverzekeraar (ziekenfonds of privéverzekeraar). Die zal jou informeren over de aangifteprocedure. Bij opname in een ziekenhuis moet je meestal een aangifteformulier laten invullen door de betrokken arts of administratieve dienst en ingevuld terugsturen. Bewaar alle bewijzen van je kosten zorgvuldig, dit met het oog op een eventuele schadevergoeding. Je kan een overzicht van wat je zelf betaalde, opvragen bij je ziekenfonds. Je ziekenfonds zal de bedragen, die ze jou uitbetaalde, terugvorderen van de persoon (of zijn verzekeraar) die verantwoordelijk wordt gesteld voor het ongeval van zodra hierover een beslissing wordt gemaakt.

Als het over een ongeval op weg van of naar het werk gaat (arbeidsongeval), verwittig je meteen je werkgever.

Bij een ongeval in het buitenland moet je de bijstandsverlener van je ziekenfonds en/of reisverzekering op de hoogte brengen en hen het ingevulde Europees aanrijdingsformulier* bezorgen. Deze diensten regelen immers de praktische verplichtingen rond ziekenhuiskosten, medische en paramedische zorgen in het buitenland en een eventuele repatriëring, dat is het overbrengen naar ons land.

Denk eraan dat je autoverzekering ook geldig is in de landen die vermeld staan op de 'groene kaart' die je van je verzekeringsmaatschappij krijgt. De groene kaart (ofwel de internationale motorrijtuigverzekeringskaart, kortweg de verzekeringskaart) is het officiële bewijs dat je, in een aantal landen, verzekerd bent voor schade die je zou kunnen veroorzaken aan derden door je gemotoriseerd motorrijtuig.

Je huisarts is de spilfiguur in de opvolging van je medisch dossier. Hij kan het overzicht behouden over je medische traject. Verwittig je huisarts zo snel mogelijk van je eventuele ziekenhuisopname. Verwittig daarnaast de werkgever en/of school zo snel mogelijk van je arbeidsongeschiktheid/afwezigheid. Ga ook na binnen welke termijn je het medisch attest of ziektebriefje moet afgeven.

Noteer zoveel mogelijk namen en telefoonnummers van personen en diensten waarmee je te maken hebt. Dit overzicht kan je later helpen als je opnieuw contact met hen wilt opnemen.

Wat doet de politie?

2.1.	Op de plaats van het ongeval	18
2.2.	Bijstand door de politie	20

2. Wat doet de politie?

Wanneer je deze gids krijgt, heeft de politie het eerste werk al verricht. We beschrijven in dit hoofdstuk kort wat de rol van de hulpdiensten is in de eerste momenten na een ongeval.

2.1. Op de plaats van het ongeval

Wanneer er bij een verkeersongeval iemand gewond raakt of overlijdt, moeten de politiediensten steeds op de hoogte gebracht worden. Ze komen dan zo snel mogelijk ter plaatse om de nodige vaststellingen te doen.

Als de hulpverleningsdiensten – brandweer, ambulance of MUG* - nog niet ter plaatse zijn, bieden de politieagenten de eerste hulp aan de gewonde slachtoffers.

Bij zware ongevallen brengt de politie een magistraat* van het parket* op de hoogte. Die kan zelf ter plaatse komen of een deskundige* sturen.

De politie regelt ook het verkeer op de plaats van het ongeval. Ze houdt nieuwsgierigen op afstand, zoekt eventuele getuigen en waakt erover dat de plaats van het ongeval en de persoonlijke bezittingen van de slachtoffers onaangeraakt blijven. Vaak zetten ze de plaats van het ongeval af. Zo kunnen de interventiediensten* optimaal hun onderzoek en vaststellingen doen. Steeds vaker gebruiken de hulpdiensten een tent die de privacy van het slachtoffer beschermt.

De politie moet de toestand zo nauwkeurig mogelijk onderzoeken. Ze doet opmetingen, maakt situatieschetsen en foto's, neemt verklaringen af van slachtoffers en getuigen en beschrijft de staat van de voertuigen. Om dit zo concreet mogelijk te kunnen doen, worden de voertuigen het best niet verplaatst. De reconstructie* van het ongeval is immers van belang voor het bepalen van de omstandigheden van het ongeval en om vast te stellen wie verantwoordelijkheid is.

Alle gegevens van de zwaargewonde personen worden verzameld: hun identiteit, waar ze zich bevonden op het moment van het ongeval, naar

welk ziekenhuis ze werden overgebracht, welke dienst het transport heeft verzorgd en hoe de actuele toestand van de zwaargewonde personen is.

Indien bij een ongeval een of meer dodelijke slachtoffers vallen, dient het overlijden door een arts vastgesteld te worden. Alleen een geneesheer is hiervoor bevoegd. Het lichaam van de overledene mag niet door een ziekenwagen vervoerd worden. De politie roept hiervoor de hulp van een begrafenisondernemer in. Bij een overlijden mag het lichaam pas vrijgegeven worden na toestemming van het parket. Dit kan uitgesteld worden als het parket het nodig acht om het lichaam nader te onderzoeken door middel van een autopsie*.

Alle vaststellingen worden samengevoegd in een proces-verbaal*. Dat wordt bezorgd aan de bevoegde parketmagistraat*. Het pv is het belangrijkste – en in heel wat gevallen zelfs het enige – officiële bewijsstuk waarop het onderzoek en eventueel de gerechtelijke procedure zich later zullen baseren. De parketmagistraat kan de politiediensten vragen een aanvullend onderzoek te doen. Zie ook hoofdstuk 3.1. (p. 26) over de rol van de procureur.

Wanneer je niet voor verzorging naar het ziekenhuis moet, dien je ter plaatse te blijven. Zo geef je de politie de kans om ook jouw verhaal te noteren. Zie ook hoofdstuk 3.8. (p 36) over vluchtmisdrijf. In de mate van het mogelijke zal de politie alle betrokkenen verhoren.

Als je zwaargewond bent, gebeurt het verhoor* niet meteen op de plaats van het ongeval, maar pas later in het ziekenhuis of thuis.

Het proces-verbaal, dat op basis van de vaststellingen op de plaats van het ongeval wordt opgesteld, wordt uitsluitend naar het bevoegde parket* gestuurd. In het pv staan:

- de datum, het uur en de plaats van het ongeval;
- het nummer van het proces-verbaal;
- de materiële vaststellingen van de politieagenten en de door hen opgestelde plaatsbeschrijving*;
- de volledige identiteit van de personen die bij het ongeval betrokken zijn, samen met hun verklaringen;

- de identiteit en de verklaringen van eventuele getuigen;
- de omstandigheden van het ongeval, zoals bijvoorbeeld de weersituatie en de staat van het wegdek.

TIPS

- Bewaar het nummer van het pv zodat je later bijkomende informatie over je dossier kan opvragen.
- Heb je na het afleggen van je getuigenis nog het gevoel dat je iets bent vergeten te vermelden? Aarzel dan niet om opnieuw contact op te nemen met de betrokken politiedienst om een bijkomende verklaring af te leggen. Tijdens dit contact vermeld je het nummer van het pv en kan je vragen naar de persoon die je eerste getuigenis afgenomen heeft.
- Je hebt altijd het recht een afschrift* te krijgen van de tekst van het afgenomen verhoor.

2.2. Bijstand door de politie

Naast haar onderzoekstaak heeft de politie ook de opdracht jou bij te staan.

2.2.1. Een zorgzame opvang

De politieagenten zijn meestal de eerste mensen die aanwezig zijn op de plaats van het ongeval. Je mag van hen een degelijke opvang verwachten. Ze zullen je de eerste emotionele ondersteuning bieden en basisinformatie geven. Men noemt dat 'slachtofferbejegening'.

De slachtofferbejegenaar wordt, bij een ongeval met zwaargewonden of doden, opgeroepen om slachtoffers en nabestaanden op te vangen. Dit gebeurt door de politieagenten die ter plaatse de vaststellingen doen en na akkoord van de officier van de bestuurlijke politie of op vraag van de officier van de gerechtelijke politie.

De slachtofferbejegenaar heeft een extra opleiding gevolgd over het omgaan met slachtoffers. De slachtofferbejegenaar is er volledig voor het slachtoffer of de na(ast)bestaanden waardoor de andere politieagenten

zich ten volle kunnen concentreren op de vaststellingen ter plaatse. De slachtofferbejegenaars staan ook in voor een hercontactname indien daar vraag naar is.

De slachtofferbejegenaar zorgt voor:

- Onthaal en het aanbieden van een luisterend oor. Dit betekent:
 - Naar het slachtoffer luisteren en moreel ondersteunen;
 - Bij overlijden van een naaste waardig afscheid helpen nemen op de plaats van het ongeval.
 - De situatie analyseren en nagaan welke behoeften er zijn op verschillende niveaus zoals psychologisch, sociaal, juridisch, ...;
 - Het slachtoffer toelaten zijn emoties, angsten en verzoeken in een vriendelijk milieu te uiten;
 - Informeren over de mogelijke rechtsprocedure (vrederechter, rechtbank van eerste aanleg, ...), de verschillende te ondernemen stappen (zich benadeelde persoon en/of burgerlijke partij stellen, ...) en het verloop van het gerechtelijk dossier.
 - Als tussenpersoon optreden wanneer beide partijen contact wensen om bijvoorbeeld hun medeleven uit te drukken of een kaartje te sturen.
 - Informatie geven inzake bemiddeling via 'Moderator'. Deze dienst brengt, onder begeleiding, de partijen na een ernstig verkeersongeval bij elkaar als ze dat wensen. Dat kan bevorderlijk zijn voor de verwerking van de gebeurtenissen.
- Doorverwijzing naar de dienst slachtofferhulp* van een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) wanneer psychosociale* of therapeutische* hulp nodig is. Doorverwijzing naar de dienst slachtofferhulp gebeurt mits je schriftelijke toestemming. Een medewerker van de dienst slachtofferhulp neemt dan contact met je op voor een afspraak. Als je op dat ogenblik geen hulp nodig hebt, maar enkele dagen later wel, kan je altijd zelf contact opnemen met de dienst slachtofferhulp of de dienst slachtofferhulp contacteert je na enkele weken opnieuw om hulp aan te bieden.

2.2.2. Het slechte nieuws brengen

Wanneer iemand gewond overgebracht wordt naar het ziekenhuis zal de persoon, als hij daartoe in staat is, zelf zijn naasten inlichten. Anders gebeurt dat door het ziekenhuis of soms door de politie.

Het is de taak van de politie om het overlijden van een persoon te melden. Na de identificatie* van de overledene(n) worden de naaste familieleden op de hoogte gebracht. Meestal is het de politiezone van de woonplaats van het overleden slachtoffer die deze taak op zich neemt en persoonlijk contact met de naasten opneemt.

Soms duurt het enige tijd vooraleer je als nabestaande verwittigd wordt. Dat heeft met verschillende aspecten te maken. De politie wil de boodschap liefst via een persoonlijk en menselijk contact brengen. Daarnaast is er soms ook enige tijd nodig om tot een correcte identificatie te komen, bijvoorbeeld wanneer het slachtoffer geen identificatiedocument bij zich heeft. Als er meerdere slachtoffers betrokken zijn, is het vaak niet onmiddellijk duidelijk wie wie is. De politie moet hoe dan ook alles in het werk stellen zodat je als naaste zo snel mogelijk persoonlijk wordt verwittigd en niet door bijvoorbeeld de pers.

dus: het is nacht
straat, huis, tuin
aanbellen

hiervoor werd je opgeleid
alles werd je uitgelegd
de deur zwaait open
niets krijg je gezegd

De rol van justitie

3.1.	Een opsporingsonderzoek door het parket	26
3.2.	Wat betekent het statuut van benadeelde persoon?	28
3.3.	Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter	28
3.4.	Je burgerlijke partij stellen	29
3.5.	De procedure voor de politierechter	33
3.6.	Wie betaalt de kosten?	34
3.7.	Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?	35
3.8.	Vluchtmisdrijf	

3. De rol van justitie

De juridische procedure na een verkeersongeval lijkt ingewikkeld omdat je meestal niet vertrouwd bent met de gebruikte woorden en stappen. In dit hoofdstuk leggen we uit wat je moet weten. Het is belangrijk dat je je altijd laat bijstaan door een advocaat. De juridische afwikkeling van een verkeersongeval kan soms lang duren. Dat lange traject kan erg belastend zijn.

Een meer gedetailleerde brochure over de juridische procedure en de werking van justitie*, kan je opvragen bij de Federale Overheidsdienst Justitie ('Informatie en raadgevingen voor families van verkeersslachtoffers').

3.1. Een opsporingsonderzoek door het parket

Na een verkeersongeval maakt de politie steeds haar proces-verbaal* over aan de substituut* met dienst. Bij een ongeval met zwaargewonde en/of overleden slachtoffers zal de politie de substituut met dienst zelfs onmiddellijk, op de plaats van het ongeval, op de hoogte brengen. Die persoon leidt het parket*. Hijzelf of een van zijn substituten* heeft de leiding over het opsporingsonderzoek*. Hij geeft de politieagenten de nodige instructies en hij kan een of meerdere van de volgende maatregelen treffen:

- Hij kan bevelen de plaats van het ongeval in dezelfde staat te behouden om de sporen van het ongeval zo goed mogelijk te kunnen onderzoeken.
- Hij kan de betrokken voertuigen in beslag* nemen.
- Hij kan een verkeersdeskundige aanstellen om de juiste omstandigheden van het ongeval te achterhalen.
- In geval van dodelijke afloop kan hij een wetsdokter* laten komen om de juiste oorzaak van het overlijden vast te stellen.
- Hij kan het rijbewijs van de chauffeur die het ongeval veroorzaakt heeft, tijdelijk intrekken.
- Hij kan laboratoriumdeskundigen naar de plaats van het ongeval sturen om de politie te helpen bij het sporenonderzoek*.

Tijdens het onderzoek kan je de procureur aanschrijven en hem vragen jou op de hoogte te houden van de stand van zaken in je dossier.

De procureur kan zelf verantwoordelijk blijven voor het opsporingsonderzoek of hij kan meteen of na verloop van tijd een onderzoeksrechter* inschakelen. In dat laatste geval spreken we dan van een gerechtelijk onderzoek*. Een onderzoeksrechter wordt gewoonlijk enkel gevorderd bij zeer zware feiten, bijvoorbeeld wanneer een bevel tot aanhouding nodig kan zijn. De onderzoeksrechter moet zijn dossier terug aan de procureur overmaken wanneer het onderzoek afgerond is. Over het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter lees je meer in hoofdstuk 3.3., p. 28.

Wanneer het opsporingsonderzoek afgerond is, kan de procureur verschillende beslissingen nemen:

- Hij gaat over tot vervolging van de perso(o)n(en) die het ongeval heeft veroorzaakt.
- Hij beslist tot seponering* van het onderzoek. Er wordt geseponeerd wanneer er voor justitie geen reden is om een van de bij het ongeval betrokken perso(o)n(en) te vervolgen*. De meest voorkomende situaties van seponering zijn:
 - De perso(o)n(en) die verantwoordelijk geacht wordt voor het ongeval, is overleden bij het ongeval of tijdens de voortgang van het gerechtelijk (voor)onderzoek. Er kan dan geen strafvervolging* worden ingesteld.
 - De verantwoordelijke van het ongeval is niet of niet met zekerheid gekend, bijvoorbeeld bij vluchtmisdrijf.
 - Het is niet duidelijk wie van de betrokkenen verantwoordelijk is. De procureur moet de beslissing tot seponering motiveren. Dit zijn standaardmotiveringen die opgesomd staan in een lijst.
- Hij moet je ook inlichten over zijn besluit wanneer je geregistreerd bent als benadeelde persoon* of wanneer je je burgerlijke partij* hebt gesteld. Zie ook hoofdstuk 3.4., p. 29, over je burgerlijke partij stellen.
- Hij kan in uitzonderlijke gevallen ook een minnelijke regeling* voorstellen.

3.2. Wat betekent het statuut van benadeelde persoon?

Door je te laten registreren en het statuut van benadeelde persoon* te krijgen, word je op de hoogte gebracht van belangrijke stappen in de gerechtelijke procedure. Je zal per brief informatie krijgen over:

- een eventuele seponering* en de reden daarvan;
- het instellen van een gerechtelijk onderzoek*;
- de datum waarop je dossier voor de raadkamer of het vonnisgerecht* komt.

Ieder document waarvan jij vindt dat het nuttig is, mag je toevoegen aan het dossier.

Je kan je laten registreren door zelf of via je advocaat een formulier bij het parketsecretariaat in te vullen.

Let op:

- Het is niet omdat je het statuut van benadeelde persoon* hebt verworven, dat je je burgerlijke partij* hebt gesteld. Door de verklaring van benadeelde persoon heb je nog niet te kennen gegeven dat je voor de schade vergoed wil worden.

3.3. Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter

Zoals je hierboven kon lezen, kan de procureur des Konings* een onderzoeksrechter* inschakelen om een gerechtelijk onderzoek* te voeren. Hij doet dat om in de eerste fase van het strafonderzoek* de nodige elementen te verzamelen om een vermoedelijk misdrijf te bewijzen.

De onderzoeksrechter beschikt over uitgebreide bevoegdheden. Zo kan hij:

- een autopsie* bevelen;
- getuigen verhoren;
- verslagen door deskundigen* laten opstellen;
- een aanhouding of een huiszoeking* bevelen;
- bepaalde voorwerpen in beslag* laten nemen.

Hij is verplicht een onderzoek zowel 'à charge'* als 'à décharge'* uit te voeren. Met andere woorden: hij moet alle elementen achterhalen, zowel de elementen die wijzen op schuld als die die wijzen op onschuld.

Wil je dat er een gerechtelijk onderzoek komt? Dan kan je je ook rechtstreeks tot de onderzoeksrechter wenden. Zie ook hoofdstuk 3.4, p. 29, over je burgerlijke partij stellen.

Zodra het gerechtelijk onderzoek en eventueel het bijkomend deskundigenonderzoek afgerond zijn, maakt de onderzoeksrechter het dossier over aan de procureur.

3.3.1. Wat doen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling?

De raadkamer* beslist over het gevolg dat wordt gegeven aan het gerechtelijk onderzoek*. De procureur kan aan de raadkamer vragen je zaak naar de strafrechter te verwijzen. In geval van onvoldoende bewijzen kan hij ook een buitenvervolginstelling* vorderen. Zowel wanneer je voor het ongeval verantwoordelijk wordt geacht, als wanneer je je burgerlijke partij* hebt gesteld, word je voor de raadkamer opgeroepen. Meestal word je hierin bijgestaan door je advocaat. Overleg op voorhand met hem of je in de raadkamer eventuele opmerkingen over de vraag tot verwijzing of tot buitenvervolginstelling kwijt kan.

Indien de raadkamer tot een buitenvervolginstelling beslist, kan je daar beroep tegen aantekenen. Dat wordt behandeld voor de Kamer van inbeschuldigingstelling* (KI). Vooraleer je beroep aantekent, win je best advies in bij je advocaat.

3.4. Je burgerlijke partij stellen

Iedereen die schade heeft geleden, kan zich burgerlijke partij* stellen. Zie ook hoofdstuk 7 (p. 82) over verzekering en herstel van schade.

Door je burgerlijke partij te stellen, verkrijg je, naast het recht tot het eisen van schadevergoeding ook andere rechten.

- Je kan inzage* vragen in het strafdossier*. Meestal staat men die inzage pas toe als alle onderzoeksdaden achter de rug zijn. En dat kan soms maanden aanslepen.
- Je mag bijkomende onderzoeksverrichtingen vragen die nuttig kunnen zijn om de volledige toedracht van het ongeval te achterhalen.
- Je mag vragen om onderzoeken die langer dan een jaar duren, opnieuw op gang te trekken.

Er zijn twee vormen van burgerlijke partijstelling.

3.4.1. Burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter

Tijdens het opsporingsonderzoek* kan je ervoor zorgen dat een onderzoeksrechter* wordt aangesteld. Je doet dit door een klacht met burgerlijke partijstelling* in te dienen. Vanaf dat moment word je partij in de hele procedure. Je hebt dan het recht jouw standpunt kenbaar te maken vooraleer er verdere beslissingen genomen worden.

Je kan je voor de onderzoeksrechter op twee manieren burgerlijke partij* stellen:

- Er is al een onderzoeksrechter aangeduid in je dossier. Dan moet de onderzoeksrechter alleen maar nota nemen van de burgerlijke partijstelling. Je moet geen borgsom betalen.
- Je zaak is nog niet bij een onderzoeksrechter in behandeling. Dan moet je eerst een klacht indienen die gericht is aan een onderzoeksrechter en waarin je de feiten uiteenzet. Je dient ook de identiteit van het slachtoffer te vermelden en die van de personen die zich burgerlijke partij willen stellen. De klacht moet de plaats en datum van het ongeval bevatten, de politiediensten die zijn opgetreden en het best ook het dossiernummer dat voorkomt op het proces-verbaal*. Dat laatste noemt men het notitienummer*.
- Wil je een klacht indienen, wend je dan tot de griffie* van de bevoegde correctionele rechtbank*. Meestal zal je een borgsom voor de kosten van het onderzoek moeten betalen. Deze borgsom kan sterk variëren van 250 euro tot 750 euro. Het voorschot wordt terugbetaald indien de veroorzaker van het ongeval wordt veroordeeld. Als de veroorzaker van het ongeval door de rechter wordt vrijgesproken of buiten vervolging is gesteld, zal je mogelijks zelf

de kosten van eventuele onderzoeken door deskundigen* moeten betalen. Deze kosten kunnen oplopen.

Ook als de verantwoordelijke bestuurder niet of onvoldoende geïdentificeerd kan worden, kan het nuttig zijn je burgerlijke partij te stellen. Dat doe je door een klacht tegen onbekenden in te dienen. Het heeft alleen maar nut als er een redelijke kans bestaat dat de waarheid over wat gebeurd is, door 'bijkomende onderzoekshandelingen', aan het licht zou komen.

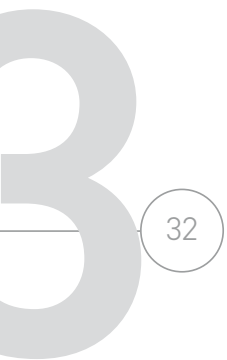
Let op:

- Een rechtstreekse burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter is niet alleen een ingewikkelde procedure. Het is ook belangrijk om in te schatten wat je kansen zijn en zo onnodige kosten te vermijden. Je laat je dan ook best bijstaan door een advocaat.

3.4.2. Burgerlijke partijstelling voor de politierechtbank

Wordt de veroorzaker van het ongeval strafrechtelijk* vervolgd, dan kan je je burgerlijke partij stellen. Dit gebeurt tijdens de zitting* van de politierechtbank*. Het doel is dan de verantwoordelijke te laten veroordelen tot het betalen van een schadevergoeding aan het slachtoffer en/of zijn familie.

Ook wanneer de procureur beslist tot seponering*, heb je nog altijd het recht een schadevergoeding te eisen via een burgerlijke vordering. Die vordering tot schadevergoeding komt steeds voor de politierechtbank. Je kan ze richten tegen de veroorzaker of tegen de verzekeringsmaatschappij* die de burgerlijke aansprakelijkheid van de veroorzaker dekt. Wanneer de veroorzaker niet verzekerd is, kan je je ook wenden tot het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds*. Meer informatie kan je lezen in hoofdstuk 7.3.2 (p. 104), over de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid.

noodzaak

gemis moet geduid

en schuld benoemd

wat krom is rechtgesproken

vergoed wat heeft gebloed

gelijmd wat werd gebroken

3.5. De procedure voor de politierechter

Er is een onderscheid tussen een strafrechtelijke* en een burgerlijke procedure* voor de politierechtbank*. Als je hoger beroep start tegen een strafrechtelijk vonnis van de politierechtbank, dan komt de zaak voor de correctionele rechtbank en zal de kamer met drie rechters van de rechtbank van eerste aanleg* de zaak behandelen. Gaat het om een duidelijk burgerrechtelijk verkeersgeschil, dan komt het hoger beroep voor een burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg.

3.5.1. De veroordeling van de veroorzaker: de strafrechtelijke gevolgen

Een strafrechtelijke procedure wordt ingezet wanneer onderzoek aan- toont welke betrokkene de verkeersregels niet heeft nageleefd. Door het rode licht of te snel rijden en rijden onder invloed van drugs zijn hier enkele voorbeelden van. Het doel is de beklaagde* te veroordelen voor overtreding van de wegcode* en eventueel wegens het onopzettelijk verwonden of doden van een persoon. De vervolging wordt ingesteld door het parket*. Deze kan leiden tot een gevangenisstraf, een boete, een werkstraf en een rijverbod voor een bepaalde periode of levenslang.

Beslist het parket over te gaan tot een strafrechtelijke vervolging, dan kan je als slachtoffer hieraan een burgerlijke vordering tot herstel van de schade toevoegen. Dat doe je door je burgerlijke partij* te stellen voor de politierechter. Zie ook hoofdstuk 3.4. (p. 29) over je burgerlijke partij stellen.

Wanneer het parket de veroorzaker van een ongeval niet vervolgt, kan je toch proberen een strafvordering* af te dwingen. Je doet dit via een rechtstreekse dagvaarding* voor de politierechtbank*. Zo wordt de straf- vordering vanzelf gestart. Je moet dan wel zelf voldoende elementen van zowel schuld als schade naar voren brengen. De kans dat dit lukt, is eerder klein.

3.5.2. De vergoeding van de geleden schade: de burgerrechtelijke gevolgen

Een burgerrechtelijke procedure is gericht op het herstel van de schade die de veroorzaker heeft aangericht. Deze vordering stel je als slachtoffer of nabestaande in. Zie ook hoofdstuk 7 (p. 82) over verzekering en herstel van schade.

De politierechtbank* mag zich uitspreken over alle vorderingen tot schadevergoeding als gevolg van een verkeersongeval, ongeacht de grootte van het bedrag. Ze is ook bevoegd wanneer het verkeersongeval niet op de openbare weg is gebeurd, maar op een privéterrein zoals een parking van een grootwarenhuis.

3.6. Wie betaalt de kosten?

3.6.1. Wie betaalt mijn advocaat?

Het is altijd zinvol je te laten bijstaan door een advocaat. Die kan er namelijk op toezien dat al je rechten gewaarborgd worden. De kosten voor een advocaat kunnen oplopen. Maar na een verkeersongeval kan je vaak gebruikmaken van een rechtsbijstandsverzekering*. Wanneer je inkomen lager ligt dan een bepaald bedrag, kan je ook een beroep doen op een pro-Deoadvocaat.

Rechtsbijstandsverzekering

Kijk na of je een polis rechtsbijstand hebt gesloten bij je verzekeringsmaatschappij of verzekeringstussenpersoon*. Zo'n polis voorziet bijstand door een advocaat en deskundigen*. Het kan de kosten op dat vlak verlichten. Meestal zit de rechtsbijstandsverzekering vervat in je autoverzekering of je familiale verzekering*. Je kan ze ook als een afzonderlijke verzekering afsluiten. Zie ook hoofdstuk 7 (p. 82) over verzekering en herstel van schade.

Een pro-Deoadvocaat

Advocaten zijn verplicht om een aantal zaken volledig of gedeeltelijk kosteloos (pro Deo) te behartigen. Deze bijstand gaat van uitgebreid juridisch advies tot de vertegenwoordiging voor de rechtbank. Je kan een pro-Deoadvocaat krijgen wanneer je over onvoldoende financiële midde-

len beschikt. Zo is de pro-Deoadvocaat volledig gratis voor alleenstaanden van wie het netto-inkomen maximaal 978 euro per maand bedraagt, dat volgens de grenzen ingesteld op 1 september 2016.

3.6.2. Wat is een rechtsplegingsvergoeding?

Sinds 1 januari 2008 is er een wet die zegt dat de in het ongelijk gestelde partij een forfaitaire* vergoeding moet betalen aan de in het gelijk gestelde partij voor zijn advocaatkosten.

De in het gelijk gestelde partij moet dus nog altijd zelf de kosten en erelonen van haar eigen advocaat betalen, maar kan daar wel een deel van terugkrijgen. Dit hangt af van situatie tot situatie. Meer informatie kan je steeds verkrijgen bij je advocaat.

3.6.3. Wie betaalt de gerechtskosten?

De rechtbank beslist in het vonnis wie de gerechtskosten, zoals kosten van dagvaarding*, rolrecht* en attesten, moet betalen. Meestal is dat de in het ongelijk gestelde partij. Worden beide partijen deels in het gelijk en deels in het ongelijk gesteld, dan kan de rechtbank een verdeelsleutel* voor deze kosten opleggen. Ze kan ook bepalen dat elke partij haar eigen kosten moet dragen.

3.7. Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?

Binnen justitie* zijn er diensten die je kunnen helpen. Overal waar een parket* is, is ook een justitiehuis. Een justitiehuis biedt onder meer juridische eerstelijnsbijstand. De Orde van Vlaamse Balies staat hiervoor in. Je krijgt er een antwoord op eenvoudige juridische vragen. Je kan er niet terecht voor de concrete behandeling van je zaak voor de rechtbank.

In het justitiehuis is ook een dienst die zich specifiek bezighoudt met het onthaal van slachtoffers. Bij de justitieassistenten van de dienst slachtofferonthaal* kan je als slachtoffer terecht voor:

- Informatie over je dossier en het verloop van de gerechtelijke procedure.

- Steun en bijstand op verschillende momenten, bijvoorbeeld bij het teruggeven van persoonlijke spullen, bij de registratie als benadeelde persoon* of tijdens de zitting*. Zij bereiden samen met jou ook eventuele moeilijke stappen voor zoals inzage* in het dossier.
- Verwijzing naar gespecialiseerde diensten zoals de dienst slachtofferhulp*.

Via de dienst slachtofferonthaal kan je steeds aan de substituut* van de procureur des Konings*, die je dossier behandelt, vragen om je op de hoogte te houden van de stand van zaken.

3.8. Vluchtmisdrijf

Er is sprake van vluchtmisdrijf wanneer een van de partijen de plaats van een ongeval verlaat, waardoor de politie niet de nodige vaststellingen kan doen. Ook als die persoon zich achteraf nog aangeeft bij de politie, pleegde hij vluchtmisdrijf en kan hij hiervoor vervolgd worden.

Bij vluchtmisdrijf met enkel stoffelijke schade (blikshade), kan een gevangenisstraf opgelegd worden van vijftien dagen tot zes maanden en een geldboete van 200 tot 2.000 euro. Wanneer het ongeval voor de andere persoon slagen, verwondingen of de dood tot gevolg had, kan de pleger van het vluchtmisdrijf een gevangenisstraf krijgen van vijftien dagen tot twee jaar en een geldboete van 400 tot 5.000 euro. In dat geval wordt ook een rijverbod opgelegd tussen drie maanden en vijf jaar of voor altijd. Als het rijverbod niet levenslang is, kan men het rijbewijs pas terugkrijgen na het opnieuw afleggen van het theoretische en praktische rijexamen en het ondergaan van een psychologisch onderzoek. Hou er rekening mee dat de geldboete die door de politierechter wordt opgelegd, moet vermenigvuldigd worden met acht, de vastgelegde opdecimen* vanaf 1 januari 2017.

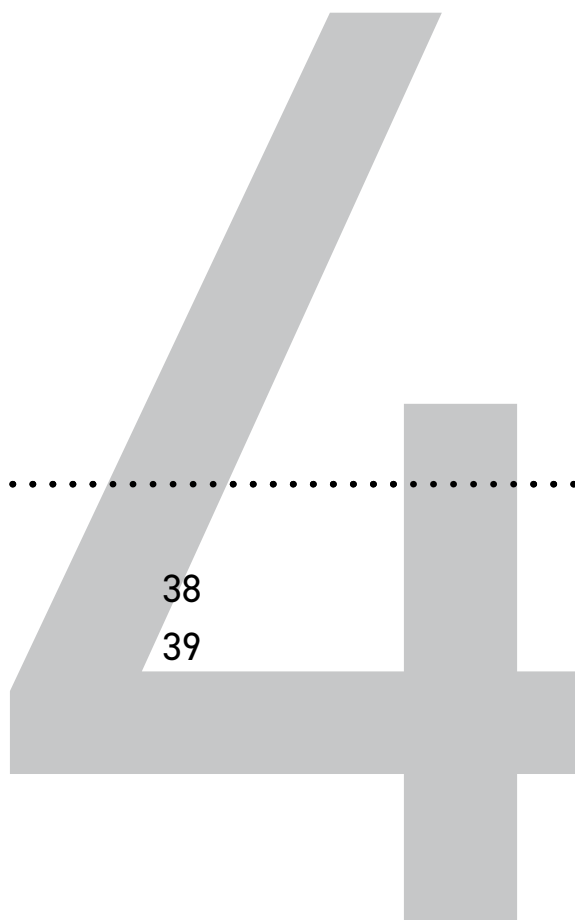
Slachtoffer of nabestaande zijn van een ongeval met vluchtmisdrijf brengt nog extra emoties mee, zoals woede over het gebrek aan respect dat de gevluchte bestuurder toonde door het gewonde of overleden slachtoffer op straat achter te laten. Als de persoon die vluchtmisdrijf pleegde zich achteraf niet aangeeft of niet gevonden wordt, dan blijven veel van jouw vragen als slachtoffer of als nabestaande onbeantwoord. Dit kan het nog moeilijker maken om om te gaan met wat er gebeurd is.

Je bent getuige

- 4.1. Omgaan met wat je gezien hebt
- 4.2. Aandeel in het juridische verhaal

38

39

4. Je bent getuige

Bij een verkeersongeval ondervinden niet alleen slachtoffers of veroorzakers gevolgen van wat er gebeurd is, maar ook een getuige doorloopt een verwerkingsproces. Als getuige word je ook geconfronteerd met gevoelens, gedachten of herinneringen aan het ongeval. Omgaan met wat je gezien hebt, is niet altijd gemakkelijk. Je hebt dan ook recht op hulp om met je vragen en psychosociale verwerking om te gaan.

4.1. Omgaan met wat je gezien hebt

Als getuige van een ongeval heb je misschien gezien hoe het ongeval gebeurde of dat de betrokken partijen (dodelijk) gewond raakten. Je kan dan bijvoorbeeld angst, machteloosheid, kwaadheid, of bezorgdheid voelen. Soms heeft een getuige het gevoel dat hij niet genoeg geholpen heeft of dat hij meer gedaan kon hebben. Belangrijk is dat je weet dat elke hulp ter plaatse of achteraf waardevol is geweest.

Het is mogelijk dat je angst hebt om na het ongeval terug in de auto te stappen en je in het verkeer te begeven. Er kunnen beelden van het ongeval onbewust terug in je gedachten opkomen. Je hersenen willen op die manier verwerken wat je gezien hebt. Of misschien ben je zelf al eens betrokken geraakt in een verkeersongeval en zorgt het feit dat je getuige bent ervoor dat gevoelens en herinneringen aan het verleden terug naar boven komen.

Dit zijn allemaal normale gevoelens en reacties op een abnormale gebeurtenis en maken deel uit van je verwerking. Zelfs al zijn dat normale gevoelens en reacties, toch kan het heel moeilijk zijn om hier mee om te gaan. Twijfel dan ook niet om te praten over wat je voelt of meemaakt met iemand uit je omgeving. Als je graag met iemand wil praten die niet uit je directe omgeving komt of wanneer praten met hen niet meer helpt, aarzel dan zeker niet om hulp te vragen aan je huisarts, de diensten slachtofferhulp* van Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) of een psycholoog. De huisarts kan helpen inschatten of je verdere professionele hulp nodig hebt. De hulpverleners of psychologen kunnen helpen begrijpen wat er met je gebeurt en naar je verhaal luisteren.

Je kan als getuige ook achterblijven met de vraag hoe het met het slachtoffer gaat. Als je vragen hebt over de betrokken partijen van het verkeersongeval, dan kan je vragen aan de betrokken politiedienst of zij iets meer weten. Ze kunnen misschien niet meteen antwoord geven, maar kunnen wel aan de betrokken partijen vragen of ze informatie mogen doorgeven. Eventueel zal een slachtoffer, na(ast)bestaande(n) of veroorzaker zelf contact leggen om na te gaan wat je gezien hebt. Als je hier ondersteuning bij wil, kan je dat zeker vragen. Bijvoorbeeld aan een vriend of familielid. Maar ook aan het CAW.

4.2. Aandeel in het juridische verhaal

Wanneer iemand bij een verkeersongeval gewond raakt of overlijdt, dan komt de politie ter plaatse. Voor meer informatie hierover kan je hoofdstuk 2.1 (p. 18) raadplegen. Als getuige van een ongeval is het belangrijk om ter plaatse te blijven zodat de politie kan identificeren wie het ongeval heeft zien gebeuren. De politie kan eventueel ter plaatse een verklaring afnemen van wat je gezien hebt. Indien dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld wanneer je in shock bent, noteren ze je gegevens en nemen ze later contact op. Het kan hierdoor nuttig zijn om uitgebreid op papier te zetten wat je gezien of gehoord hebt. Wanneer je later langs moet gaan bij de politie kan dit een geheugensteun zijn.

Als je reeds een verklaring gaf aan de politie, kan je misschien later beseffen dat je een aantal dingen vergat te zeggen of herinner je je extra informatie. Of misschien weet de politie niet dat jij het ongeval hebt zien gebeuren en werd er nog geen verklaring van je afgenomen. Je kan dan altijd contact opnemen met de politie om iets toe te voegen of om een eerste verklaring af te leggen. Als getuige kan je namelijk een belangrijke bijdrage leveren aan het gerechtelijk onderzoek* en de betrokken partijen helpen met begrijpen wat er gebeurd is. Aarzel dus zeker niet om dit te doen. Het kan zijn dat de politie na je verklaring zelf contact opneemt als het onderzoek extra vragen oplevert.

Zodra je je verklaring afgelegd hebt, zal je niet verder op de hoogte gebracht worden van het onderzoek of de gerechtelijke afloop. Juridisch gezien ben je geen betrokken partij en kan je geen verdere informatie meer krijgen. Als een proces voor de politierechtbank* komt, word je niet verwacht om te verschijnen tijdens het proces. Je verklaring wordt schriftelijk mee opgenomen in het gerechtelijk dossier.

Je bent gewond

5.1.	In het ziekenhuis	42
5.2.	De weg doorheen revalidatie	50
5.3.	Wanneer er sprake is van een hersenletsel	52

5. Je bent gewond

Na de eerste verzorging ter plaatse word je naar het ziekenhuis gebracht. Als er verschillende gewonden zijn, beslist de urgentiearts wie naar welk ziekenhuis wordt gebracht. Hij schat daarbij de ernst van je situatie in en de capaciteit en geschiktheid van het ziekenhuis. Het kan gebeuren dat slachtoffers uit hetzelfde gezin naar verschillende ziekenhuizen worden gebracht.

Na het ziekenhuis volgt soms een revalidatieperiode. In dit hoofdstuk vertellen we je wat je kan verwachten in het ziekenhuis en het revalidatieziekenhuis of -centrum. We gaan in deze gids niet in op alle mogelijke letsels die je kan oplopen. De mogelijke gevolgen van een traumatisch hersenletsel komen wel aan bod.

42

5.1. In het ziekenhuis

5.1.1. Opname via de spoedgevallendienst

Wanneer je zwaargewond bent geraakt in een verkeersongeval, zal de ziekenwagen je meestal naar de spoedgevallendienst van het dichtstbijzijnde ziekenhuis brengen. Indien het letsel van specifieke aard is, bijvoorbeeld een hersenletsel, dan kunnen de hulpdiensten beslissen om je naar een verder gelegen, meer gespecialiseerd ziekenhuis te brengen. Je medische toestand en de noodzakelijke verzorging zijn hierbij de belangrijkste criteria.

Indien je toestand het toelaat, zal je gevraagd worden enkele administratieve zaken te vervullen. Zo kan men je ziekenhuisdossier beheren. Is je toestand zeer ernstig of zelfs kritiek, dan zal dit later in orde gebracht worden, bijvoorbeeld door een familielid.

Wat heeft het ziekenhuis nodig?

- Je elektronische identiteitskaart (eID) of paspoort;
- Bij kinderen: een Kids-ID of isi+-kaart en de elektronische identiteitskaart van de persoon bij wie het kind ten laste is bij het ziekenfonds;

- Je gegevens van het ziekenfonds;
- Elk document dat je lidmaatschap tot een organisme bevestigt dat mogelijk tussenkomt voor de hospitalisatiekosten, bijvoorbeeld een hospitalisatieverzekering.

Wanneer je deze documenten niet kan voorleggen - je bent bijvoorbeeld niet bij een ziekenfonds aangesloten - dan vraagt men een voorschot.

TIP:

- Vergeet niet om zo snel mogelijk je verzekeraar* en ziekenfonds te verwittigen. Zie ook hoofdstuk 1 (p. 14) over wat er moet gebeuren onmiddellijk na het ongeval.

Bij ernstige verwondingen word je meteen onderzocht door een of meerdere artsen en verpleegkundigen van de spoedgevallendienst of door een of meerdere specialisten van andere diensten. Is je toestand eerder stabiel, dan zal de aandacht eerst gaan naar de ernstiger verwonde slachtoffers. Afhankelijk van het aantal aanwezige patiënten op de spoedgevallendienst zal je verder verzorgd worden. Het ziekenhuis zal proberen om de wachttijden tot een minimum te beperken. Vaak zullen er ook laboratoriumonderzoeken en scans nodig zijn.

Is een operatie niet noodzakelijk, dan kan je meteen in een gewone ziekenhuiskamer terecht.

De kans bestaat echter dat je meteen een chirurgische ingreep moet ondergaan. Afhankelijk van de ernst van de verwonding(en) en de ingreep, word je na de ingreep naar een gewone ziekenhuiskamer gebracht of krijg je een kamer op de dienst intensieve zorgen*. Bij opname op de dienst intensieve zorgen zal je, van zodra de meest kritieke fase voorbij is, overgebracht worden naar een gewone ziekenhuiskamer.

Als naaste kom je met andere familieleden of vrienden vaak samen in het ziekenhuis. Bij ernstige verwondingen moet je soms lange tijd wachten voor je bij het slachtoffer mag. Het medisch team geeft voorrang aan de medische verzorging, maar het welzijn van de patiënt en zijn familie

wordt niet uit het oog verloren. Artsen en verplegend personeel zullen proberen om de familie zo snel mogelijk bij de patiënt toe te laten. Op deze cruciale momenten is de nabijheid van de naaste familie belangrijk.

ADMINISTRATIEVE TIPS BIJ OPNAME OP DE SPOEDDIENST

- Vraag, zodra het mogelijk is, een getuigschrift dat de vastgestelde letsels beschrijft. Je verzekeringsmaatschappij en de adviserend geneesheer* van je ziekenfonds hebben dit nodig. Ook je eventuele werkgever of school hebben een getuigschrift van arbeidsongeschiktheid/afwezigheid nodig. De arts kan hiervoor het document 'Vertrouwelijk' invullen dat je dan binnenbrengt bij het ziekenfonds.
- Maak een kopie van elk document dat verband houdt met het ongeval, vooraleer je het origineel naar de betrokken instellingen stuurt.
- Verzamel alle documenten of alle kopieën van documenten en maak steeds een actueel overzicht van alle bedragen die je reeds betaald hebt. Je kan een overzicht opvragen bij je ziekenfonds.
- Laat de arts een medisch getuigschrift 'onder voorbehoud' opstellen van letsels die nog niet opgemerkt of opgetreden zijn.

5.1.2. Wat mag ik verwachten als patiënt?

In het ziekenhuis sta je als patiënt centraal. Wanneer je zwaargewond naar een ziekenhuis wordt gebracht, is je enige bekommernis wellicht dat de artsen je zo goed en zo efficiënt mogelijk behandelen. De gebruikelijke administratieve afhandeling bij een ziekenhuisopname gaat aan je voorbij. Het ziekenhuispersoneel of een van je naaste familieleden zal zich hierom bekommeren.

Als patiënt heb je het recht om op een correcte manier ingelicht te worden over je verwondingen. Je mag aan je behandelende artsen alle mogelijke vragen stellen. In hoofdstuk 5.1.3 (p. 47) lees je meer over wat je als naaste kan verwachten. We vermelden daar enkele zaken die je naaste familieleden in het oog dienen te houden. Dat geldt uiteraard ook voor jezelf als patiënt. Aarzel daarom nooit om meerdere malen uitleg te vragen over je medische toestand en je behandeling tot je het volledig begrepen hebt.

laat de zorgen nu over aan ons
aanvaard deze helpende handen
keer terug uit jezelf
en vecht
er is nog hoop voorhanden

TIP

- Vraag een familielid of kennis om ook aanwezig te zijn bij de gesprekken met artsen. Je kan door de emotionele impact immers delen van het gesprek missen of de informatie dringt niet door. Met twee hoor je meer dan alleen. De aanwezigheid van een familielid of kennis kan bovendien ondersteuning bieden bij het horen van mogelijk slecht nieuws.

Wanneer je minder goed nieuws moet verwerken of wanneer je misschien angstig of verdrietig bent, kan je psychologische bijstand krijgen. Je kan vragen om te praten met een moreel consultant* of met een geestelijke. Je kan ook een beroep doen op een maatschappelijk werker van de dienst patiëntenbegeleiding verbonden aan de sociale dienst van het ziekenhuis of een psycholoog.

De wet 'Rechten van de patiënt' beschrijft welke rechten je als patiënt hebt en wat er gebeurt als je niet in staat bent om die uit te oefenen.

Je rechten als patiënt:

- Ontvangen van een kwaliteitsvolle dienstverlening;
- Vrij kiezen van de beroepsbeoefenaar;
- Geïnformeerd worden over je gezondheidstoestand;
- Vrij toestemmen in een tussenkomst, met voorafgaande informatie;
- Vernemen of de beroepsbeoefenaar verzekerd is en gemachtigd is om zijn beroep uit te oefenen;
- Kunnen rekenen op een zorgvuldig bijgehouden patiëntendossier, met mogelijkheid tot inzage en afschrift;
- Verzekerd zijn van de bescherming van je persoonlijke levenssfeer;
- Indienen van een klacht bij een ombudsdienst. Als je van oordeel bent dat een van je patiëntenrechten niet gerespecteerd werd door een zorgverlener in het ziekenhuis, dan kan je je wenden tot de ombudsdienst van het betrokken ziekenhuis.

Wanneer je niet in staat bent om je rechten uit te oefenen, dan kan iemand anders jouw rechten uitoefenen.

- Ben je minderjarig, dan worden jouw rechten uitgeoefend door je ouders of voogd.
- Als minderjarige kan je toch jouw rechten geheel of gedeeltelijk zelf uitoefenen als de zorgverlener je in staat acht tot een redelijke beoordeling van je belangen.
- Ben je meerderjarig en oordeelt de zorgverlener dat je niet in staat bent om je patiëntenrechten uit te oefenen, dan oefent de door jou benoemde vertegenwoordiger je rechten uit.

Je vindt alle informatie over je patiëntenrechten, de formulieren en de lijst van ombudspersonen terug op deze website: www.patientrights.be.

5.1.3. Wat mag ik verwachten als naaste?

Als naast familielid kan je door het gewonde slachtoffer zelf verwittigd worden. Als hij daartoe niet in staat is, gebeurt dat meestal door het ziekenhuispersoneel of uitzonderlijk door de politie. Uiteraard is het voor jou als naaste familie de eerste bekommernis om je zo snel mogelijk naar het ziekenhuis te begeven. In het beste geval ligt dat dicht bij je woning. Maar het ongeval kan ook een heel eind van huis plaatsgevonden hebben, mogelijk zelfs aan de andere kant van het land of in het buitenland.

TIP

- Het is niet aangeraden om op zo'n moment de auto zelf te besturen. Vraag beter aan iemand uit je kennissenkring om je naar het ziekenhuis te brengen. Je kan hiervoor ook de lokale politie aanspreken.

Het is meestal een arts of een verpleegkundige van de spoedgevallendienst die de taak heeft om je op te vangen. Hij informeert je over de aard van de verwondingen en de medische behandeling. Je mag verwachten dat je zo correct en verstaanbaar mogelijk wordt geïnformeerd. Op sommige vragen zal men (nog) niet kunnen antwoorden. Kort na het ongeval is het vaak onmogelijk om een precieze inschatting te maken van de overlevingskansen of de mogelijke latere gevolgen van de verwondingen.

Door de emotionele impact van alles wat er gebeurt, dringt vaak veel van de verstrekte informatie niet helemaal tot je door. Soms hoor je slechts een deel van wat er wordt gezegd. Aarzel niet om te vragen of men de informatie wil herhalen als je twijfelt of iets niet goed hebt begrepen. Je zal waarschijnlijk ook een tijdje met onbeantwoorde vragen blijven zitten. Stel alle vragen die in je opkomen. Door vragen te stellen en te zoeken naar antwoorden kan je terug 'greep' krijgen op de situatie. Zie ook hoofdstuk 10 (p.176) over omgaan met wat gebeurd is.

Enkele tips die je kunnen helpen:

- Maak een afspraak voor een gesprek met de behandelende arts(en) om meer uitleg en antwoorden op je vragen te krijgen.
- Het is nuttig om je vragen op te lijsten. Wanneer je bij de arts bent of de arts komt langs, kan je al je vragen overlopen en de antwoorden noteren. Op een later tijdstip kan je die notities in alle rust nalezen. Op die manier verklein je de kans dat je iets vergeet te vragen.
- Ook aan je huisarts kan je uitleg vragen bij wat men je heeft verteld. Hij kan contact opnemen met de behandelende artsen en je daarna uitleggen wat er precies aan de hand is, welke behandeling er al is ingesteld en wat de kansen op herstel zijn. Maak een afspraak bij je huisarts om dit rustig te overlopen.
- Wanneer je bezorgd en moe bent of slecht nieuws hebt gekregen, is je concentratie meestal niet optimaal. We raden je aan om iemand anders – bijvoorbeeld een vriend of familielid - te vragen om je naar het ziekenhuis te brengen en je te vergezellen.
- Op moeilijke momenten heb je soms nood aan een gesprek. Een geestelijke of een moreel consulent* is er dan voor jou. Aarzel niet om hun diensten te gebruiken.
- Vaak krijg je ook heel wat telefoontjes van vrienden en kennissen die zich zorgen maken. Ze willen natuurlijk weten wat er aan de hand is. Enerzijds ervaar je dat als een steun, anderzijds kan het ook erg belastend zijn. Spreek af met familie en vrienden dat ze je bellen op het nummer dat je niet aan het ziekenhuis opgaf. Zo weet je wanneer vrienden en familie je opbellen en niet het ziekenhuis. Maak duidelijke afspraken over je telefonische bereikbaarheid en spreek af dat vrienden elkaar op de hoogte brengen. Maak eventueel gebruik van een antwoordapparaat of een blog om het laatste nieuws te melden zodat je het niet steeds moet herhalen. Dat kan ook helpen in het verwerkingsproces.

- Hou als naaste een dagboek of blog bij, schrijf dingen op of maak foto's. Het komt vaak voor dat het slachtoffer na verloop van tijd de vraag stelt: *'Wat is er precies met mij gebeurd?', 'Hoe lag ik erbij op de dienst intensieve zorgen*'*? Noteer ook kleine dingen zoals het moment waarop het slachtoffer voor het eerst opnieuw heeft gegeten.

De toestand van je dierbare kan een hele tijd instabiel zijn. Op het ene moment lijkt het slachtoffer het redelijk goed te maken om kort daarna op het randje van het leven te balanceren. Het is meestal erg moeilijk om hiermee om te gaan. Ook je toekomstplannen en -verwachtingen kunnen plots totaal veranderen.

Ondanks alle hulp van familie en vrienden is het te begrijpen dat je op bepaalde momenten de situatie niet meer aankunt. Er bestaat allerhande hulp waarop je een beroep kan doen. Er zijn vertrouwenspersonen in het ziekenhuis, en later in het revalidatiecentrum of revalidatieziekenhuis, bij wie je je hart kan luchten. Wil je contact met lotgenoten*, dan bestaan er verscheidene lotgenotenorganisaties waar mensen met een vergelijkbare ervaring elkaar ontmoeten.

Je kan ook tijdelijke hulp in het huishouden, gezinshulp of psychosociale begeleiding inroepen. Bij de sociale dienst van het ziekenhuis, je ziekenfonds of een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) in je omgeving, kan je terecht voor zowel praktische hulp in het huishouden als voor emotionele ondersteuning en juridisch advies.

Een ziekenhuisopname kan soms heel lang aanslepen. Net zoals een eventueel verblijf en eventuele behandeling in een revalidatiecentrum of revalidatieziekenhuis. Om deze situatie vol te kunnen houden, is het als naaste belangrijk dat je regelmaat inbouwt in je dagelijkse leven. Probeer jezelf voldoende rust en ontspanning te gunnen, ook al is dat heel moeilijk. Vraag eventueel of iemand anders een keer naar het ziekenhuis kan gaan of maak een beurtrol op. Zo kan je zelf eens een avond thuis doorbrengen. Dat is niet onbelangrijk wanneer het verkeersslachtoffer een van je kinderen is en er thuis nog broers en zussen zijn. Kinderen tonen in de meeste gevallen wel veel begrip voor de zorgen en problemen van hun ouders, maar zij hebben zelf ook aandacht nodig, soms veel meer dan je denkt. Neem de nodige tijd voor jezelf, je gezin of voor

je (andere) kinderen. Tracht je kinderen - hoe jong ze ook zijn - van bij het begin in te lichten over wat er gebeurd is. Neem hen mee op bezoek zodra dit mogelijk is of wenselijk lijkt. Vraag eventueel de nodige begeleiding of informatie aan de hulpverleners in het ziekenhuis. In hoofdstuk 9 (p. 152) lees je meer over de beleving van kinderen en jongeren die betrokken raakten bij een verkeersongeval.

5.1.4. Wanneer de situatie uitzichtloos is

Jammer genoeg kan een situatie ook uitzichtloos zijn en zal er een beslissing gemaakt moeten worden over het stopzetten van de zorgen. Deze beslissing wordt genomen in functie van de klinische toestand van de patiënt, die door drie dokters en onafhankelijk van elkaar, de persoon onderzocht hebben en hersendood* hebben verklaard. Wanneer de hersendood officieel is vastgesteld en de persoon in aanmerking komt als donor, kijkt men na of de persoon een weigering of expliciete toestemming liet registreren. Vervolgens praat men met de naaste familie. Bij afwezigheid van een registratie peilt men bij de familie naar de wens van de overledene. Indien de organen niet gedoneerd worden, wordt de ademingsmachine stilgelegd. In het andere geval zal men de ademhaling nog kunstmatig in stand houden tot na het wegnemen van de organen om beschadiging van het weefsel te voorkomen. Als naaste krijg je de kans om afscheid te nemen van de overledene voor het wegnemen van de organen. Na het wegnemen kan de persoon door familie en vrienden gewoon begroet worden.

5.2. De weg doorheen revalidatie

Om je fysiek en cognitief* niveau van functioneren zo maximaal mogelijk te herstellen, kan de behandelende arts je voorstellen om een revalidatieprogramma te volgen.

Bij een revalidatie kom je opnieuw in een totaal andere wereld terecht. Je komt in contact met woorden en therapieën waar je misschien nog nooit van gehoord hebt.

Je kan residentieel of ambulantly revalideren in een gespecialiseerd revalidatieziekenhuis of revalidatiecentrum. Bij een residentiële* opname blijf je overnachten, bij een ambulante opname ga je alleen overdag naar het revalidatieziekenhuis of revalidatiecentrum.

De gespecialiseerde revalidatieziekenhuizen en de revalidatiecentra hebben hun specialiteit zowel op het vlak van de letsels die ze behandelen als wat betreft leeftijd. Zo zijn er in Vlaanderen bijvoorbeeld gespecialiseerde revalidatieziekenhuizen en revalidatiecentra voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Om een revalidatiesetting te kiezen die voor jou gepast is, kan je hulp vragen aan de sociale dienst van het ziekenhuis. Wanneer je een verzekering hebt, zal deze in bepaalde gevallen tussenbeide komen. Voor of aan het begin van de opname, informeer je best bij deze verzekering wat de mogelijke tussenkomsten zijn, zodat je weet waar je staat op financieel vlak.

De aard van het revalidatieprogramma hangt af van de letsels. Zowel cognitieve problemen - bijvoorbeeld geheugen- of spraakproblemen - als fysieke problemen - bijvoorbeeld als gevolg van een verlamming of een amputatie - kunnen behandeld worden.

Het trainingsprogramma wordt opgesteld door een team dat ten minste bestaat uit een revalidatiearts, een maatschappelijk werker, een kinesitherapeut, een ergotherapeut*, een logopedist* en een orthopedagoog of een (klinisch) psycholoog. Hoe lang een revalidatie gaat duren, is op voorhand moeilijk te voorspellen. Niet alleen de ernst van het letsel, maar ook je algemene gezondheidstoestand is een belangrijke factor.

TIP

- Je kan op voorhand een kijkje nemen in een revalidatieziekenhuis of revalidatiecentrum dat aanbevolen wordt. Zo kan je met de verantwoordelijken praten over de manier waarop ze daar werken. Je maakt het best een afspraak zodat ze tijd voor jou kunnen vrijmaken.

5.3. Wanneer er sprake is van een hersenletsel

Verkeersongevallen zijn een van de belangrijkste oorzaken van traumatisch hersenletsel. Afhankelijk van de impact op het hoofd is er een tijdelijk of blijvend letsel en kan er sprake zijn van bewustzijns- en geheugenverlies.

5.3.1. Wat moet je weten over bewustzijnsverlies?

Na een verkeersongeval waarbij het slachtoffer een hoofdletsel oploopt, gebeurt het dat hij een tijd in een comateuze toestand terecht komt. Coma is een toestand van verminderd bewustzijn. De ernst of diepte van de coma wordt door artsen gecontroleerd. Ze doen dat door de oogreactie en de motorische en verbale respons op bepaalde prikkels te meten volgens de Glasgow-comaschaal. De arts geeft dan een cijfer tussen drie en vijftien. Iemand met vijftien punten heeft een normaal bewustzijn, iemand met een score van drie is diep comateus. Het resultaat wordt opgeschreven als E(yes) M(ovement) V(erbal), bijvoorbeeld E1M1V1 = 3.

Soms houden artsen zwaargewonde patiënten in een kunstmatige coma met behulp van medicatie. Wanneer de verdoving wordt afgebouwd, worden deze patiënten geleidelijk wakker.

We geven je enkele tips over hoe je kan reageren op iemand in coma:

- Bezoek is voor deze patiënten erg belangrijk.
- Je kan tegen de patiënt praten, ook al weet je niet goed of hij je wel kan horen en/of begrijpen.
- Laat meteen nadat je de ziekenhuiskamer bent binnengestapt, weten dat je er bent door iets te zeggen. Zeg, wanneer je de kamer verlaat, dat je weggaat en wanneer je terugkomt.
- Spreek nooit over de toestand van de persoon die je bezoekt in zijn nabijheid. Je weet nooit wat wel of niet bij het slachtoffer doordringt.
- Zet zijn favoriete muziek of televisieprogramma op. Breng een beetje van zijn favoriete parfum aan.
- Vertel over dagelijkse gebeurtenissen, over gezamenlijke herinneringen of interesses: de uitslagen van zijn favoriete voetbalploeg, het rapport van de kinderen.
- Praat vooral op een rustige en gewone toon.

- Aarzel niet om, wanneer het toegelaten is, de patiënt aan te raken zodat hij kan voelen dat je er bent. Dat kalmeert, ontspant en maakt rustiger.
- Breng in overleg met de behandelende arts persoonlijke dingen mee zoals foto's, posters, lievelingsmuziek of een bekend parfum.
- Praat niet met meerdere personen door elkaar, een rustige sfeer is erg belangrijk. Het best is zelfs dat er slechts een of twee bezoekers tegelijk de kamer binnenkomen. Een beurtrol opstellen kan helpen vermijden dat je met te veel bezoekers tegelijkertijd aanwezig bent en zorgt ervoor dat er op regelmatige basis bezoek is.
- Leg een schriftje in de kamer waarin elke bezoeker informatie kan achterlaten voor de volgende bezoeker zoals over de toestand en reacties van de persoon tijdens het bezoek, informatie van artsen of verpleegkundigen. Zo hou je elkaar op de hoogte.
- Een bezoek duurt beter niet te lang.

De meeste personen lijden vlak na het ontwaken uit coma aan geheugenverlies of posttraumatische amnesie*. Ze zijn wel wakker en bij bewustzijn, kunnen praten en herkennen je, maar zijn vaak nog erg verward en gedesoriënteerd in tijd en ruimte. Dat komt omdat ze niet beseffen wat er gebeurd is en waar ze zich precies bevinden. De duur van zo'n posttraumatische amnesie is onmogelijk te voorspellen en varieert van enkele dagen tot enkele weken en maanden of zelfs langer.

Soms reageert de persoon na het ontwaken anders dan voor het ongeval en vertoont hij ongewoon of verward gedrag. Meestal is men zich hier niet van bewust en is deze fase van voorbijgaande aard. In een latere fase kunnen dezelfde kenmerken voorkomen, maar dan als gevolg van taal-, bewegings- en/of emotionele problemen.

Een veranderd karakter of een schijnbaar nieuwe persoonlijkheid kan het gevolg zijn van hersenbeschadiging. De plaats van beschadiging is soms bepalend voor het gedrag. Bij beschadiging van bepaalde hersenlocaties zijn de veranderingen heel uiteenlopend en verschillen ze van persoon tot persoon. De neuroloog en neuropsycholoog van het behandelend ziekenhuis, revalidatieziekenhuis of revalidatiecentrum kan normaal gezien verdere uitleg geven en antwoorden op jouw specifieke vragen. Aarzel niet om met je twijfels en vragen de medische staf aan te spreken.

Het kan ook ondersteuning bieden om te praten met lotgenoten*. Met hen kan je ervaringen delen. Let hierbij wel op dat elke persoon anders is en er niet vergeleken kan worden.

maan zegt de vrouw en jij zegt maan
roos zegt de vrouw en jij zegt roos
vis zegt de vrouw en jij zegt vis

je bent achtendertig jaar
weet wat verliezen is

5.3.2. Wanneer er een blijvend hersenletsel is

Na een verkeersongeval is er soms blijvende schade aan de hersenen. We spreken dan van een traumatisch hersenletsel. Een op de zeven zwaargewonde verkeersslachtoffers loopt een traumatisch hersenletsel op.

De gevolgen van een hersenletsel zijn heel uiteenlopend en afhankelijk van de aard, locatie en omvang van het letsel. Een hersenletsel kan zich op verschillende manieren uiten. Er kunnen zichtbare en onzichtbare gevolgen optreden.

Laat je niet misleiden door ervaringen van anderen. Elke persoon met een hersenletsel reageert op zijn eigen, unieke manier en het is bijna onmogelijk om patiënten met elkaar te vergelijken.

We geven hieronder een lijst met enkele van de meest voorkomende gevolgen van een traumatisch hersenletsel. Ze kunnen zowel lichamenlijk als cognitief*, of zichtbaar als onzichtbaar zijn. Deze gevolgen komen zelden of nooit tegelijkertijd voor bij een en dezelfde patiënt.

Mogelijke lichamenlijke gevolgen:

- *Verlamming*, al dan niet gepaard met spasticiteit (niet te controleren bewegingen door verhoogde spierspanning);
- *Gedeeltelijke verlamming* of verlies van spierkracht aan één kant van het lichaam.
- *Evenwichtsstoornissen* met een verhoogd risico op valpartijen;
- *Gevoelsstoornissen* aan één helft van het lichaam. Bij elke persoon kan het verschillen welk gevoel verminderd is (pijn, warmte, koude, houding, beweging, tast);
- *Incontinentie*;
- *Problemen met het zicht*: mensen met een halfzijdige verlamming kunnen ook lijden aan halfzijdige blindheid of hemianopsie. Andere mensen hebben dan weer last van dubbelzicht en zien bijvoorbeeld een voorwerp of persoon dubbel;
- *Spraakmoeilijkheden*: niet of moeilijk kunnen spreken als gevolg van een verminderde controle van de spieren van tong, mond en lippen;

- *Slikproblemen* door een verminderde controle over de spieren in mond en keel die nodig zijn voor het kauwen en slikken;
- *Epilepsie*: verzamelnaam van stoornissen die gepaard gaan met in aanvallen optredende verschijnselen, ook wel vallende ziekte genoemd;
- *Anosmie*: het gebrek aan reukzin, of de afwezigheid te kunnen ruiken. Dat kan zowel van tijdelijke aard zijn als permanent;
- ...

Mogelijke gedrags-, emotionele en leerproblemen:

- *Geheugenproblemen*: bv. afspraken vergeten of vergeten wat gebeurd of gezegd is;
- *Aandachtsstoornissen*: bv. snel afgeleid zijn en moeilijk tegen drukte kunnen;
- *Oriëntatieproblemen*: bv. je niet kunnen oriënteren in plaats, tijd (verstoorde inschatting/beleving) en ruimte;
- *Stoornissen in leervermogen*: bv. moeizaam aanleren of opnieuw aanleren van vaardigheden;
- *Afasie*: taal niet meer correct gebruiken en/of begrijpen, de juiste woorden moeilijk vinden of woorden verwisselen of verzinnen. Soms kunnen patiënten die aan afasie lijden zich totaal niet meer in woorden uitdrukken. Het gebeurt zelfs dat ze zich plots van een vreemde taal bedienen;
- *Agnosie*: mensen, dieren en voorwerpen wel zien, maar niet herkennen;
- *Neglect*: zich niet bewust zijn van de lichaamshelft die verlamd is. Bv. wanneer iemand een linkszijdige verlamming heeft, is hij zich vaak niet bewust van zijn linkerlichaamshelft en van zijn linker-ruimte-helft. De verlamde kant wordt als het ware niet als een deel van het lichaam ervaren. Er is ook geen aandacht voor wat er aan die kant van de ruimte rondom de patiënt gebeurt. Het resultaat is dat sommige patiënten soms maar een helft van hun bord leegeten of langs de kant die zij 'negeren' tegen allerlei obstakels of mensen botsen;
- Niet kunnen leren uit ervaringen;
- Geen of een verminderd ziekte-inzicht;
- Vermoeidheid die niet in verband gebracht kan worden met inspanning;

- Verstoorde controle dat zich uit in ongeremd en impulsief gedrag. Snel boos of prikkelbaar worden. Kinderlijk gedrag. Wisselende emoties;
- Geen initiatief meer nemen;
- ...

Het herstel en de revalidatie na een hersenletsel kan maanden of zelfs jaren duren en het is vaak onmogelijk om een juiste inschatting van de toekomst te maken. De onzichtbare gevolgen zijn moeilijk te begrijpen voor de buitenwereld en hebben een grote impact op zowel de persoon met hersenletsel als zijn omgeving. Het vraagt veel geduld en doorzettingsvermogen van beiden.

58

Personen met een traumatisch of niet-traumatisch hersenletsel (o.a. hersentumor), verzameld onder de naam niet-aangeboren hersenletsel (NAH), worden erkend als personen met een handicap. Zij hebben verschillende mogelijkheden, afhankelijk van hun persoonlijke noden en wensen zoals een verblijf in een voorziening, begeleid wonen en enkele uren ambulante zorg per week ...

Er zijn verscheidene revalidatiecentra, voorzieningen en begeleidingsdiensten gespecialiseerd in de ondersteuning aan en begeleiding van personen met een niet-aangeboren hersenletsel.

Je bent een dierbare verloren

6.1.	Afscheid nemen	60
6.2.	Orgaandonatie en lichaamsdonatie	63
6.3.	Kiezen voor begrafenis of crematie	64
6.4.	De rouwplechtigheid	65
6.5.	Welke diensten moet je verwittigen?	66
6.6.	Nalatenschap en testament	74

6. Je bent een dierbare verloren

Iemand verliezen in een verkeersongeval is een enorme schok. Je bent plots een geliefde kwijt zonder afscheid te kunnen nemen. In hoofdstuk 10 (p. 176) lees je meer over hoe het rouwproces verloopt.

Vlak na het ongeval komt er heel veel op je af. Je moet een aantal zaken regelen terwijl je hoofd er niet naar staat. Veel doe je gewoon omdat het nu eenmaal moet, alsof je 'op automatische piloot' functioneert. De meeste nabestaanden getuigen dat ze zich niet veel meer kunnen herinneren van de eerste uren of dagen na het ongeval. Hieronder bespreken we een aantal momenten die met belangrijke beslissingen gepaard kunnen gaan.

6.1. Afscheid nemen

Je dierbare kan overlijden op de plaats van het ongeval of later in het ziekenhuis. Bij overlijden op de plaats van het ongeval, zal de ziekenwagen het slachtoffer niet kunnen vervoeren. De hulpdiensten nemen dan contact op met een begrafenisondernemer. De overleden persoon wordt naar een mortuarium* of een privéfunerarium* overgebracht, al naargelang de beschikbare ruimte en/of plaatselijke regels. Als je dierbare in het ziekenhuis overlijdt, dan wordt hij opgebaard in het mortuarium van het ziekenhuis.

Als de gerechtelijke diensten voor onderzoek ter plaatse komen, wordt het lichaam van de overleden persoon niet altijd direct vrijgegeven. Je mag je dierbare meestal wel zien, maar niet aanraken. De overledene mag dan niet gewassen worden, er mogen geen verbanden worden aangebracht en alle persoonlijke voorwerpen zoals ringen, een horloge, oorbellen en armbanden moeten onaangeroerd blijven. Soms moet in opdracht van het parket* eerst een autopsie* uitgevoerd worden vooraleer je de overleden persoon mag zien.

het eerste uur
is steeds het ergste
wakker worden
zonder
en ik die keer op keer herhaal
dat ik je nog eenmaal

Of je de overleden persoon wil zien, is een persoonlijke keuze. Niemand kan dat voor jou bepalen. Je kan wel aan iemand vragen om je daarin bij te staan en je voor te bereiden op het zien van je overleden dierbare.

Ook kinderen kunnen een laatste groet brengen en afscheid nemen. Het kan hen zelfs helpen bij het rouw- en verwerkingsproces. Stel hen dus zeker de vraag of ze dat willen, zonder hen tot iets te verplichten. Belangrijk is om kinderen voor te bereiden op wat ze zullen zien. Zorg ervoor dat ze vergezeld worden door iemand die een vertrouwenspersoon voor hen is en die rustig is.

Groeten kan en mag doorlopend tijdens de openingsuren van het mortuarium. Wanneer je op de spoedgevallendienst van het ziekenhuis nog geen kans tot groeten kreeg, dan is groeten vaak ook mogelijk buiten de openingsuren van het mortuarium in overleg met het personeel.

Wanneer het slachtoffer van een ongeval in het ziekenhuis overlijdt, dan zal je bij aankomst opgevangen worden door een arts of een verpleegkundige van de spoedgevallendienst. Die zal jou meestal in een spreekkamer ontvangen.

Tijdens een eerste gesprek dringt informatie vaak niet volledig door. Je hebt steeds de mogelijkheid om opnieuw contact op te nemen met de hulpverleners.

Het zorgpersoneel van het ziekenhuis of van het mortuarium zullen de overledene wassen en in de mate van het mogelijke aankleden met persoonlijke kledij. Ondanks hun inspanningen kan het lichaam echter heel getekend zijn door verwondingen. Bij overleden slachtoffers met zware verwondingen kan thanatopraxie toegepast worden.

Bij thanatopraxie is het niet alleen de bedoeling het eventueel geschonden gelaat zoveel mogelijk te herstellen, maar ook het lichaam zo goed mogelijk te bewaren. Wie namen en adressen wil van begrafenisondernemers die deze techniek toepassen, kan contact opnemen met het Belgisch Instituut voor Thanatopraxie.

6.2. Orgaandonatie en lichaamsdonatie

Iemand die in een verkeersongeval overlijdt, komt in aanmerking als orgaandonor. Dit geldt zeker voor jonge en gezonde mensen. Wettelijk gezien mag men bij iedere meerderjarige Belg organen wegnemen, tenzij hij daar zelf schriftelijk verzet tegen aangetekend heeft. In principe mogen artsen volgens die wet organen of weefsels wegnemen zonder je in te lichten en/of toestemming te vragen.

In de praktijk zullen de artsen steeds de toestemming vragen van de meest nabije familie die met het slachtoffer samenleeft. Dat zijn ouders, broers, zussen, zoon, dochter, echtgenoot of echtgenote. In geval van bezwaar moeten de artsen daar rekening mee houden. Dat verzet valt weg wanneer het slachtoffer zelf tijdens zijn leven een uitdrukkelijke verklaring als kandidaat-donor* heeft afgelegd. Organen die momenteel voor transplantatie* in aanmerking komen, zijn: het hart, de longen, de lever, de nieren, de pancreas, de dunne darm, de gehoorbeentjes, het hoornvlies van het oog en de huid.

Het kan zijn dat je op een bepaald moment geconfronteerd wordt met de vraag tot orgaanafstand van een overleden familielid. Dat is een zeer persoonlijke keuze. Op een moment van pijn en verdriet kan het een steun zijn te weten dat de dood van je geliefde kan leiden tot het verbeteren van de gezondheid van iemand anders. Dat is ook vaak de reden waarom families instemmen wanneer ze de vraag voor orgaandonatie krijgen.

Soms lijkt je dierbare slechts in een diepe slaap, maar vooraleer jou de vraag wordt gesteld of organen mogen weggenomen worden, is de hersendood* van het slachtoffer vastgesteld door drie artsen die geen deel uitmaken van het transplantatieteam.

Zodra je toestemming gegeven hebt, wordt een procedure in gang gezet. Die kan gemakkelijk enkele uren in beslag nemen. Ondertussen wordt het lichaam van je dierbare ondersteund zodat voldoende zuurstofrijk bloed aanwezig blijft in het lichaam en de organen geschikt blijven voor donatie. De persoon lijdt geen pijn. Je kan ondertussen bij je dierbare blijven.

Het wegnemen van de organen gebeurt via een operatieve ingreep die met grote zorgzaamheid wordt uitgevoerd. Het lichaam wordt daarna teruggebracht naar de dienst intensieve zorgen*, waar je afscheid kan nemen.

Orgaandonatie is niet hetzelfde als lichaamsdonatie. Beide zijn ook niet verenigbaar. Sommige mensen stellen na hun dood hun lichaam ter beschikking van de wetenschap voor onderzoek en/of voor de artsenopleiding. Daarvoor moet je zelf het initiatief nemen. Heeft een naaste dat bij leven gedaan, dan dien je er rekening mee te houden dat een eventuele plichtigheid na zijn overlijden zal plaatsvinden in afwezigheid van het lichaam.

Nadat het lichaam voor onderzoek en/of voor opleiding is gebruikt, wordt het begraven of gecremeerd volgens de wens van de overledene of zijn familie.

6.3. Kiezen voor begrafenis of crematie

De begrafenisondernemer helpt je bij de administratieve zaken en de begrafenisplechtigheid. Niemand kan je verplichten tot het kiezen van een bepaalde begrafenisondernemer. Wanneer de politie een begrafenisondernemer gevraagd heeft het lichaam weg te brengen van de plaats van het ongeval, kan je toch nog voor een andere begrafenisondernemer kiezen.

Je wordt al snel gevraagd te beslissen of je een crematie of begrafenis wil. Soms heeft de overledene dat zelf al bepaald in een laatste wilsbeschikking* of testament*. Een aanvraag tot crematie moet je bij de burgerlijke stand indienen op het moment dat je het overlijden aangeeft.

Indien de overledene een pacemaker* droeg, moet het toestel op voorhand verwijderd worden. Andere prothesen* blijven gewoon op hun plaats zitten en worden nadien verwijderd. De kist wordt steeds mee gecremeerd.

Een begrafenis kan ten vroegste 24 uur na het overlijden plaatsvinden. Je mag zelf de begraafplaats kiezen. Het vervoer wordt door de begrafenisondernemer geregeld. De gemeentelijke overheid zal in overleg met

jou of de begrafenisondernemer de dag en het uur van de begrafenis bepalen.

6.4. De rouwplechtigheid

Soms heeft de overledene bij leven zelf al bekendgemaakt bij de burgerlijke stand hoe zijn afscheidsplechtigheid moet verlopen. Zo niet kiezen de nabestaanden voor een plechtigheid die passend is. Afhankelijk van de mensvisie of geloofsovertuiging van de overledene, kan je kiezen voor een religieuze, een vrijzinnig-humanistische of een burgerlijke afscheidsplechtigheid. Hiervoor kan je terecht bij respectievelijk de vertegenwoordigers van de erediensten, de huizen van de Mens en de crematoria of de begrafenisondernemers.

Probeer in de mate van het mogelijke ook kinderen te betrekken bij de afscheidsplechtigheid en de voorbereiding daarvan. Ze worden liever niet uitgesloten en helpen meestal graag. Bovendien kan het voor hen helend werken wanneer ze bijvoorbeeld een tekening maken, een tekstje lezen tijdens de plechtigheid of een bloem op de kist leggen als laatste afscheid.

Je kan overwegen foto's van de overledene te nemen. Wanneer ze groter zijn, kunnen kinderen of jijzelf de behoefte voelen de foto's nog een keer te bekijken.

TIPS

- Tijdens de eerste dagen na het overlijden kan het een grote steun zijn om iemand die je vertrouwt, te vragen je bij te staan in beslissingen met belangrijke financiële gevolgen. Het is normaal dat je in deze moeilijke omstandigheden zelf weinig nadenkt over sommige kosten zoals die voor een kist of de plechtigheid. Die vertrouwenspersoon kan hiervoor aandacht hebben en nagaan of beslissingen die je neemt, ook financieel haalbaar zijn.
- Wanneer je een beroep kan doen op een verzekering, zijn de kosten voor het vervoer en de begrafenis van een verkeersslachtoffer mogelijk te recupereren. Het is daarom belangrijk dat je alle bewijzen van gemaakte kosten bijhoudt.

- Vraag aan de begrafenisondernemer steeds een offerte om geschillen te voorkomen op het moment dat de rekening komt. Aarzel niet om de nodige uitleg te vragen bij de verschillende uitgavenposten.

6.5. Welke diensten moet je verwittigen?

Na een verkeersongeval moet je heel wat diensten en personen verwittigen. Dat is behoorlijk wat werk en het kan een steun zijn als iemand je daarbij helpt.

66

TIP

- Maak een lijst van personen die je ingelicht hebt en maak kopieën van alle documenten.

6.5.1. Welke personen of instanties dien je onmiddellijk te verwittigen?

- De begrafenisondernemer regelt met jou niet alleen de details van de begrafenis, hij zorgt ook voor het drukken van het overlijdensbericht en plaatst dit in de krant(en) als je dat wil. Meestal zorgt hij ook voor de aangifte van overlijden* en de aanvraag tot begraven* of cremen*. Hiervoor zal hij je vragen onderstaande documenten te bezorgen:
 - het overlijdensattest*, opgesteld door een geneesheer. Dat attest wordt ook 'model C' genoemd;
 - de identiteitskaart van de overledene;
 - het trouwboekje van de overledene wanneer deze gehuwd is;
 - het trouwboekje van de ouders of een geboorteakte wanneer de overledene ongehuwd is;
 - het rijbewijs;
 - het meest recente pensioenstrookje, als de overledene met pensioen was;
 - indien aanwezig, de laatste wilsbeschikking*.

- De dienst burgerlijke stand van de gemeente moet op de hoogte gebracht worden van het overlijden. Deze dienst verwerkt de aangifte van overlijden en geeft de toestemming tot begraven of cremen. Meestal neemt de begrafenisondernemer deze taken op zich.

TIP

- Je zal nog vaak een afschrift* of een uittreksel* uit de overlijdensakte aan diensten moeten bezorgen. Wanneer de begrafenisondernemer aangifte doet, vraagt hij normaal voldoende gelijklopende* afschriften van de overlijdensakte.

- Vergeet ook niet de betrokken verzekeringsmaatschappijen in te lichten. Dit kan je regelen via je verzekeringstussenpersoon*, of rechtstreeks bij de hoofdzetel van de verzekeringsmaatschappij. Naast de autoverzekering gaat het over:
 - de individuele ongevallenverzekering: sommige polissen waarborgen een uitkering* bij overlijden;
 - de rechtsbijstandsverzekeraar en eventueel de uitvaartverzekeraar.
- Informeer de bank van de overledene. Alle tegoeden*, rekeningen, spaarboekjes en effectendossiers, zowel van het overleden slachtoffer als van de overlevende echtgeno(o)t(e) worden onmiddellijk geblokkeerd. Alle gegeven volmachten vervallen, onder meer ook die om de bankkluis van de overledene te mogen openen. Dit zijn wettelijke verplichtingen. De bank stelt een gedetailleerd overzicht op van alle tegoeden van de overledene en zijn echtgeno(o)t(e) op de vooravond van het overlijden, met inbegrip van de intresten.
- Ten slotte maakt de bank het document over aan de Administratie der Registratie*. Het neemt vaak enige tijd in beslag vooraleer dit allemaal in orde is en de rekeningen worden gedeblokkeerd. De periodieke facturen zoals die voor water, gas, elektriciteit, vaste en mobiele telefonie worden normaal gezien wel uitgevoerd. Net zoals de laatste medische kosten van het overleden slachtoffer en de kosten voor de begrafenis. Zie ook hoofdstuk 6.5.2 (p. 68) over het deblokken van banktegoeden.
- De werkgever van het overleden slachtoffer moet ook op de hoog-

te gebracht worden van het overlijden. Hij kan dan eventueel de groepsverzekering en de arbeidsongevallenverzekering verwittigen.

- De werkloosheidskas, hulpkas of het OCMW licht je in als de overledene een werkloosheidsvergoeding of een leefloon ontving.
- Je informeert het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen van Zelfstandigen (RSVZ) wanneer de overledene een zelfstandige was. Dat gebeurt echter vaak door de gemeente waar de overledene ingeschreven stond.
- Licht de school van het overleden kind en/of de school van de kinderen of broers en zussen van de overledene in.
- De huisbaas breng je op de hoogte, indien de overleden persoon alleen woonde en een huis of een appartement huurde.
- Denk er ook aan verenigingen waarvan de overledene lid was, te vragen om zoveel mogelijk mensen op de hoogte te brengen.

6.5.2. Wat regel je na de begrafenis?

Ziekenfonds

De partner of kinderen die als persoon ten laste opgegeven staan in het boekje van de overledene, dienen zich zo snel mogelijk op de eigen naam te laten verzekeren.

Wanneer het inkomen een jaarlijkse grens niet overschrijdt, kan je van een voorkeurregeling genieten. Hierdoor wordt je persoonlijke bijdrage een stuk kleiner.

Levensverzekering

Werd een levensverzekering afgesloten, dan zal de overblijvende partner of aangeduide begunstigde een bepaalde som ontvangen op voorwaarde dat alle verplichtingen zijn vervuld.

Indien een schuldsaldoverzekering* bestaat voor een aangegane lening, moet de overgebleven partner of andere verzekerde maar een deel van die lening betalen of soms zelfs helemaal niets meer. Dit hangt af van de soort verzekering.

Wanneer je contact opneemt met je verzekeraar*, dien je in het bezit te zijn van:

- de polis;
- het attest van de arts waarin de oorzaak van overlijden staat;
- het bewijs van de laatste premiebetaling;
- een uittreksel van de overlijdensakte*.

Andere verzekeringen

Denk er ook aan alle bestaande polissen zoals brand- en diefstalverzekering over te zetten.

Begrafenisvergoeding

De begrafenisvergoeding is een tegemoetkoming ter compensatie van de gemaakte begrafenis kosten. Deze wordt uitbetaald wanneer een persoon overlijdt die een rustpensioen van de overheidssector (ten laste van de Staatskas) genoot.

Volgende pensioenen geven geen recht op een begrafenisvergoeding:

- overlevingspensioenen;
- vergoedingspensioenen;
- koloniale pensioenen;
- rustpensioenen van mandatarissen in een lokaal bestuur (burgemeester, schepen, OCMW-voorzitter, ...).

Pensioenkas

Als de overledene gepensioneerd was, verwittig dan de dienst die het pensioen uitbetaalt. Op de pensioenfiche kan je zien welke pensioenkas dat is.

Gaat het over een pensioen dat wordt uitbetaald door de Rijksdienst voor Pensioenen, dan wordt die dienst automatisch van het overlijden op de hoogte gebracht via de bevolkingsdienst van de plaats van overlijden. Wanneer de overledene een overheidspensioen ontving of wanneer de weduwe/weduwenaar zelf nog werkzaam is, dient de weduwe/weduwenaar zelf de pensioenkas op de hoogte te brengen.

Indien er geen weduwe of weduwenaar is (de overleden persoon was de langstlevende echtgenoot of gescheiden) dan opent de Pensioendienst het dossier zelf. Neem alleszins contact op met de dienst pensioenen van jouw gemeente. Meestal zal men daar voor de achterblijvende partner de nodige administratieve maatregelen treffen.

Overlevingspensioen

Een weduwe of weduwnaar heeft in bepaalde omstandigheden recht op een overlevingspensioen. Het overlevingspensioen biedt de langstlevende echtgenoot de mogelijkheid een pensioen te verkrijgen, berekend op basis van de werknemersloopbaan van zijn overleden huwelijkspartner.

Indien de overledene nog niet gepensioneerd was, kan de overblijvende partner een overlevingspensioen aanvragen via de pensioendienst van de gemeente. Hier zijn wel voorwaarden aan verbonden: je moet gehuwd zijn op het moment van het ongeval en 46 jaar oud zijn, of een kind ten laste hebben, of invalide zijn voor ten minste 66 procent. Bovendien zijn slechts beperkte beroepsinkomsten toegelaten. Laat je hierover goed informeren en hou er rekening mee dat de voorwaarden aan verandering onderhevig zijn.

Indien je niet aan deze vereisten voldoet, krijg je een eenmalige uitkering die gelijk staat met een jaar overlevingspensioen. Die uitkering dien je wel binnen het jaar na overlijden aan te vragen om er vanaf de datum van overlijden recht op te hebben.

Inschrijving motorvoertuigen

Als je het voertuig van de overledene wil behouden, kan de nummerplaat alleen op naam van de overlevende wettige huwelijkspartner worden gezet. Je verzekeringsmaatschappij of verzekeringstussenpersoon* kan dat eventueel voor je doen.

Andere erfgenamen hebben geen recht op deze regeling. In dat geval dient de nummerplaat teruggestuurd te worden. Als de erfgenamen het voertuig toch willen blijven gebruiken, zal het opnieuw ingeschreven moeten worden op hun naam.

Wanneer je de auto niet meer wil gebruiken, moet je de nummerplaat binnen twee maanden terugsturen naar de Dienst Inschrijving van Voertuigen (DIV). Die dienst heeft een hoofdkantoor in Brussel en ook een aantal provinciale antennes. Voor alle informatie kan je terecht bij de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer.

Belastingen

De wettelijke erfgenamen en eventuele legatarissen* dienen een aangifte van nalatenschap* in te dienen. Dat moet gebeuren bij het registratiekantoor* van de gemeente of stad waar de overledene woonde. Aan de hand van die aangifte worden de eventuele successierechten* bepaald. Zie ook hoofdstuk 6.6. (p. 74) over nalatenschap en testament*.

Aansluitingen en abonnementen

Alle abonnementen op naam van de overledene moet je opzeggen of overzetten op naam van de nabestaanden die op hetzelfde adres ingeschreven staan. Het gaat niet alleen over eventuele abonnementen op kranten en tijdschriften. Ook de aansluitingen op het water-, elektriciteits-, gas-, radio- en/of tv-distributienet, evenals de telefoonmaatschappij vallen hieronder.

Je kan daarvoor terecht bij de regionale kantoren van deze nutsvoorzieningen. Neem je trouwboekje en een uittreksel van de overlijdensakte* mee. Je kan dit ook per brief regelen.

Vakbond

Wanneer de overledene lid was van een vakbond, doe je er goed aan deze te verwittigen.

Kinderbijslag, wezengeld en voogdij

Wanneer het slachtoffer kinderen ten laste had of wanneer het slachtoffer zelf een kind was, dien je ook aangifte te doen bij het kinderbijslagfonds. Wanneer de overledene kinderen ten laste had, zal het kinderbijslagfonds het eventuele recht op wezengeld onderzoeken. Als het slachtoffer zelf een kind was, hou er dan rekening mee dat de kinderbijslag soms nog een aantal maanden wordt doorbetaald. Je zal die bedragen nadien moeten terugstorten.

Bij overlijden van een ouder blijft de andere ouder het ouderlijke gezag over zijn minderjarig kind uitoefenen. De vrederechter zal een voogd benoemen wanneer beide ouders niet meer in leven zijn of wanneer de enige overblijvende ouder afwezig is of door de rechtbank van eerste aanleg* onbekwaam werd verklaard. De voogd die de rechter aanduidt, is meestal iemand van de naaste familie.

Het kan ook dat vooraf al een voogd geregeld werd. De ouder kan daarvoor iemand hebben aangeduid in een testament of via een verklaring voor een vrederechter of notaris.

Let op:

- Een testament waarin een voogd aangeduid wordt, mag slechts van één ouder uitgaan. Een gezamenlijk testament van beide ouders is ongeldig. De aangeduide persoon kan pas de functie van voogd uitoefenen wanneer zijn aanduiding door de vrederechter goedgekeurd is. Deze laatste mag afwijken van de wil van de ouder(s) wanneer dat in het belang van het kind is.

Tot slot nog even dit: het voogdijschap wordt niet vergoed, al kan wel voorzien worden in een onkostenvergoeding. Een voogd moet jaarlijks een rekening en een verslag ter controle voorleggen aan de vrederechter.

Banktegoeden deblokken

Zodra de bank over alle nodige elementen beschikt, neemt ze contact op met de erfgenamen of hun vertegenwoordigers om na te gaan hoe de tegoeden vereffend moeten worden. Dat is pas mogelijk wanneer de bank weet wie de erfgenamen zijn. De rechthebbenden* dienen de bank een aantal documenten te bezorgen:

- Een uittreksel van de overlijdensakte. Dat is niet altijd noodzakelijk, maar kan nuttig zijn bij het samenstellen van het nalatenschapsdossier*.
- Voor het deblokken van rekeningen heb je een akte of een attest van erfopvolging* nodig.

De akte van erfopvolging wordt opgemaakt door een notaris. Hiervoor moet je betalen. Het attest van erfopvolging wordt afgeleverd door de ontvanger van het registratiekantoor* dat het successiedossier beheert en is gratis. Het kan enkel worden afgeleverd in de volgende omstandigheden:

- De nalatenschap moet worden vererfd volgens de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek over de wettelijke erfopvolging. Dat wil on-

der meer zeggen dat de overledene geen testament opgesteld mag hebben.

- De overledene mag geen huwelijkscontract hebben laten opmaken of een contractuele erfstelling* hebben gedaan.
- Er mogen geen onbekwame erfgenamen zijn zoals bijvoorbeeld minderjarigen.

Als je met de overledene gehuwd was of wettelijk samenwoonde, geniet je een uitzondering. Je kan de helft van het bedrag dat op alle rekeningen staat, als voorschot ontvangen om dringende uitgaven te doen. Hiervoor moet je geen attest of akte van erfopvolging voorleggen. Het gaat dan wel over een maximumbedrag van 5.000 euro.

Voor het deblokken van een bankkluis moet je eveneens een akte of attest van erfopvolging afleveren. Daarnaast moet je hiervoor een aantal documenten verzamelen. Er moet een volledige en gedetailleerde inventaris opgemaakt worden van de inhoud van de kluis, ofwel door een notaris, ofwel door een vertegenwoordiger van de bank. Die inventaris moet voor akkoord ondertekend worden door de erfgenamen of hun vertegenwoordiger, de afgevaardigde van de bank of de notaris en een afgevaardigde van de Administratie der Registratie* indien die bij de opening van de kluis aanwezig is. Hij hoeft niet aanwezig te zijn, maar de administratie moet altijd verwittigd worden wanneer men de kluis openmaakt.

Indien de overledene een zicht- of spaarrekening bij een bank had, is de kans heel groot dat daaraan een verzekering bij overlijden door een ongeval gekoppeld is. Je kan je hierover informeren bij de bank zelf. Je kan ook navraag doen naar eventuele 'stille verzekeringen', dit zijn verzekeringen waarvan je niets afwist. Soms is een vergoeding bij overlijden verbonden aan krediet- of andere bankkaarten.

Kruispuntbank van ondernemingen*

Als de overledene een ondernemingsnummer* bezat, moet je naar een erkend ondernemingsloket* gaan. Daar wordt de handelsonderneming geschrapt uit de kruispuntbank van ondernemingen. Een uittreksel van de overlijdensakte volstaat hiervoor. Indien de overlevende partner de activiteiten overneemt, zal hij zich daar meteen moeten inschrijven.

Btw

Wanneer de overledene btw-plichtig was, dien je ook het plaatselijke kantoor van de btw-controle op de hoogte te brengen. Ook daar zal je moeten opgeven of je de handelsactiviteiten wil stopzetten, voortzetten of veranderen. Ga je over tot vereffening, dan dien je alle verplichtingen te vervullen die de overleden belastingplichtige zelf had moeten nakomen wanneer hij zijn zaken had stopgezet. Je stapt het best naar een boekhoudkantoor en/of sociaal secretariaat. Deze mensen kunnen je begeleiden bij de stappen die je moet ondernemen.

6.6. Nalatenschap en testament

Iemand die overlijdt, zal meestal iets nalaten aan zijn erfgenamen. Dat is aan regels gebonden. Soms heeft de overledene een testament* gemaakt.

6.6.1. De nalatenschap

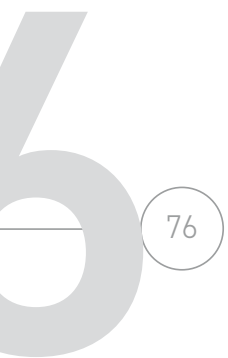
Als iemand overleden is, moeten de wettelijke erfgenamen en/of de legatarissen* bij de belastingdiensten een aangifte van nalatenschap* indienen. Aan de hand daarvan worden de successierechten* bepaald die men aan de staat verschuldigd is. Er bestaat een wettelijke maximumtermijn voor het indienen van die aangifte:

- vier maanden vanaf de datum van overlijden, indien dat in België plaatsvond;
- vijf maanden vanaf de datum van overlijden in een ander Europees land;
- zes maanden vanaf de datum van overlijden in een land buiten Europa.

De successierechten moeten daarna binnen twee maanden betaald worden.

TIPS

- Een aangifte van nalatenschap kan je het best laten opstellen door een specialist, bijvoorbeeld een notaris.
- Iedere erfgenaam of legataris kan afzonderlijk een aangifte indienen, maar meestal wordt een enkele aangifte ingediend. Die is dan gehandtekend door alle erfgenamen en/of legatarissen.
- Wanneer een erfgenaam of legataris de nalatenschap verwerpt, hoeft hij geen aangifte van nalatenschap in te dienen. Zie ook hoofdstuk 6.6.2 (p.78) over het testament.

zoals we zaten aan je bed
jouw hand in de onze,
en wij hand in hand met elkaar
wist ik dat we je nooit echt
zouden verliezen

bonte bloesem zet bomen in brand
jong gras lispelt jouw naam
kijk wat mijn ogen voor je schrijven
niet het afscheid telt
maar het altijd samen blijven

De huwelijkspartner van de overledene of andere gezinsleden moeten bij de belastingdiensten aangifte doen van hun wijziging van burgerlijke staat, gezinslasten en andere inkomsten.

Hou er rekening mee dat je tot zeker een jaar na het ongeval nog belastingbrieven toegestuurd kan krijgen die betrekking hebben op de inkomsten en andere belastingen van het overleden slachtoffer. Denk er ook aan dat successierechten ook gelden op terugbetalingen van de personenbelasting. Dat wil zeggen dat het tot twee jaar na het overlijden mogelijk is, dat je na ontvangst van een eventuele terugbetaling op de personenbelasting van de overledene, nog successierechten moet betalen.

6.6.2. Wat met een testament?

Een testament is een uiterste wilsbeschikking*. Het is een strikt persoonlijke akte. Gehuwden kunnen geen gezamenlijk testament opstellen. Een geldig testament kan op drie manieren opgesteld worden:

- onderhands testament: eigenhandig geschreven, gedagtekend en ondertekend;
- authentiek testament: gedikteerd aan de notaris in het bijzijn van twee getuigen of een tweede notaris;
- internationaal testament: een document dat bij een notaris wordt neergelegd in het bijzijn van twee getuigen.

Als een testament bij een notaris in bewaring werd gegeven, zal de notaris dit testament inschrijven in het Centraal Register voor Testamenten (CRT).

Het CRT registreert ook eventuele gedeeltelijke of volledige herroepingen van een testament. Ook wijzigingen die aangebracht werden in eerder geregistreerde wilsbeschikkingen en andere akten die de vererving wijzigen, zoals een huwelijkscontract of een regelingsakte in het kader van een echtscheiding, worden door het CRT beheerd. De inhoud van een testament blijft geheim zolang de persoon die het testament liet opstellen, leeft. Bovendien kan je niet te weten komen of iemand al dan niet een testament heeft opgemaakt of laten opmaken.

In geval van overlijden zal diegene die met de nalatenschap wordt belast - de notaris, de advocaat of de boekhouder - bij het CRT moeten nagaan

of er al dan niet een testament werd opgesteld. Dat pas nadat je het overlijdensattest* voorlegt.

Indien de familie de notaris kent, moet zij hem van het overlijden op de hoogte brengen. Dat gebeurt het best zo snel mogelijk na overlijden, aangezien een testament bepaalde richtlijnen kan bevatten over de begrafenis of rouwplechtigheid. Hierin staat bijvoorbeeld of de dierbare begraven of gecremeerd wil worden.

Gaat het om een eigenhandig testament dat niet geregistreerd werd, maar bij een derde persoon in bewaring werd gegeven? Dan moet deze derde persoon zich bij een notaris melden zodra hij het overlijden vernoot.

Soms kan een testament pas tevoorschijn komen bij het openen van een kluis - privé of bij een bank - of bij de verdeling van de erfenis.

6.6.3. Ben je verplicht een erfenis te aanvaarden?

Neen, je bent niet verplicht een erfenis te aanvaarden. Een erfenis kan namelijk ook schulden omvatten.

De wet laat de keuze tussen:

- zuivere aanvaarding;
- aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving*;
- verwerping.

Als je de erfenis aanvaardt, dan ontvang je de erfenis, maar sta je tegelijk ook in voor de betaling van de nog openstaande schulden. Indien de schulden hoger zijn dan het beschikbare geld, moet je in principe het verschil met je eigen vermogen aanvullen.

Wanneer het onduidelijk is of er nog schulden bestaan, kies je beter voor een aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving. Dat is een procedure waarbij je niet meer schulden zal moeten betalen dan de activa die je erft. In het slechtste geval zal je niets ontvangen, maar je zal evenmin zelf iets moeten betalen.

Vooraf wanneer het overlijden het gevolg is van een verkeersongeval, kunnen heel wat onverwachte kosten opduiken.

Weet je vooraf dat er alleen schulden zijn, dan verwerp je de nalatenschap het best meteen. Het verwerpen van een erfenis van iemand die je dierbaar is, kan een moeilijke beslissing zijn. Toch is het voor jezelf belangrijk om oog te hebben voor de gevolgen van het erven van schulden. Let op:

- Het betalen van bepaalde voorschotten of het stellen van bepaalde handelingen kan later aanzien worden als het reeds aanvaarden van een eventuele erfenis, terwijl het misschien van belang kan zijn die erfenis te verwerpen. Zie ook hoofdstuk 6.6. (p. 74) over de nalatenschap en het testament.

Zowel het verwerpen als het aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving, doe je bij de griffie* van de rechtbank van eerste aanleg* van de woonplaats van het slachtoffer. De erfgenaam heeft drie maanden de tijd om na het overlijden een boedelbeschrijving op te maken.

De nalatenschap zal worden verdeeld volgens de regels van de wet of volgens de bepalingen van het testament. Een aantal naaste verwanten (echtgenoot of echtgenote, kinderen, ouders) heeft echter recht op een voorbehouden deel, de wettelijke reserve.

Indien men er niet in slaagt tot een akkoord te komen, zal de verdeling gebeuren via een notaris, aangeduid door de rechtbank van eerste aanleg.

Verzekering en herstel van schade

7.1.	Welke basisregels zijn van toepassing?	82
7.2.	Welke soorten schade zijn er?	90
7.3.	Hoe krijg je de schade vergoed?	102

7. Verzekering en herstel van schade

Wanneer je betrokken raakte bij een verkeersongeval waarbij je lichamelijke schade opliep, dan moet er nagegaan worden in welke mate en bij welke verzekeraar je hiervoor een vergoeding kan krijgen. Dat kan je zelf nagaan op deze website: www.abcverzekering.be/gezondheid-ongeval-len/interactieve-gids-vergoeding-lichamelijke-schade-na-een-ongeval.

Indien een BA-autoverzekeraar* in aanmerking komt voor vergoeding is het zijn hoofdtaak om de schade die je opliep, te vergoeden. Eerst geven we kort de basisregels weer. Vervolgens vind je in dit hoofdstuk een overzicht van de belangrijkste vormen van schade en de terminologie die hiervoor wordt gebruikt. Tot slot lees je welke verzekering welke schade vergoedt. Ook voor deze materie is het goed om je te laten bijstaan. Je kan hiervoor terecht bij je verzekeringstussenpersoon*. Meestal is het noodzakelijk om bijkomende juridische bijstand* te vragen. Heb je een rechtsbijstandsverzekering*, neem dan contact op met je rechtsbijstandsverzekeraar.

7.1. Welke basisregels zijn van toepassing?

7.1.1. De burgerlijke aansprakelijkheid

In de meeste gevallen wordt een verkeersongeval veroorzaakt door onoplettendheid of een fout van een van de betrokken bestuurders of weggebruikers. In dat geval zal die persoon de schade moeten vergoeden. Dit noemt men de burgerlijke aansprakelijkheid*. De voorwaarde hierbij is dat je als schadelijder een bewijs levert van het bestaan en de omvang van de schade. Je moet daarnaast de fout van de veroorzaker kunnen aantonen, alsook het verband tussen de begane fout en de schade (artikel 1382 van het burgerlijk wetboek (B.W.)).

Wanneer een verkeersongeval het gevolg is van een inbreuk op de verkeerswetgeving, al dan niet gepaard met onopzettelijke doding of verwondingen, kunnen verschillende straffen opgelegd worden. Deze variëren van geldboetes tot gevangenisstraf en/of rijverbod. De straf staat los van de vergoeding van de schade die het slachtoffer geleden heeft. Daarvoor moet je je burgerlijke partij* stellen. Zie ook hoofdstuk 3.4

(p. 29) over je burgerlijke partij stellen. Wanneer een inbreuk op de wegcode of strafwet bewezen is, betekent dat meteen ook het bewijs van een fout zoals aangeduid in artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Je moet dan wel nog kunnen aantonen dat de geleden schade het gevolg is van exact die fout.

Let op:

- Het basisprincipe van deze algemene burgerlijke aansprakelijkheidsregeling is dat alle schade vergoed wordt. Je advocaat of rechtsbijstandsverzekeraar zal erop moeten toezien dat je ook daadwerkelijk een vergoeding vraagt voor alle schade die je geleden hebt.

Om de schade te begroten zal de verzekeringsmaatschappij een beroep doen op deskundigen*. Voor de evaluatie van de lichamelijke schade zijn dat geneesheren, om te bepalen wat de materiële schade aan het voertuig is, zijn dat autodeskundigen. Ook hier kan het belangrijk zijn om je juridisch te laten bijstaan. Als er tussen partijen geen akkoord bereikt wordt, zal het oordeel van de rechter gevraagd worden. De indicatieve tabel* kan een hulpmiddel zijn om een idee te krijgen van de eis tot schadevergoeding. Deze tabel wordt om de vier jaar aangepast. Ze vormt een leidraad voor de raming van de meest voorkomende schadeposten die niet of moeilijk begroot kunnen worden. Een rechter kan steeds van die tabel afwijken.

Om een schadevergoeding te kunnen krijgen, moet je de opgelopen schade kunnen aantonen en begroten. Een rechter kan geen schadevergoeding toekennen als daar niet specifiek naar wordt gevraagd. Bovendien kan hij ook nooit een hoger schadebedrag toekennen dan wat door jou wordt gevraagd.

De meeste verzekeraars* hebben de conventie 'Onschuldige Slachtoffers' ondertekend. Via die conventie kunnen bestuurders van een betrokken voertuig, die geen schuld hebben aan het ongeval, worden vergoed ook al kan de aansprakelijkheid van de andere partijen (nog) niet worden vastgesteld. Er wordt dus vergoed vooraleer de schuldvraag is opgelost. Men duidt een van de betrokken verzekeraars aan om over te gaan tot vergoeding voor rekening van de uiteindelijke

aansprakelijke. Deze regeling geldt echter niet in het geval van een arbeidsongeval*. Alle informatie over deze overeenkomst kan je terugvinden via deze website: www.assuralia.be/nl/sectorinfo/conventies/353-conventie-onschuldige-slachtoffers.

7.1.2. Je bent zwakke weggebruiker

Sinds 1 juli 1995 is er in ons land een regeling voor alle weggebruikers die zelf geen bestuurder van een motorrijtuig zijn, maar wel lichamelijke schade hebben geleden in een verkeersongeval. De enige voorwaarde hierbij is dat er een motorvoertuig bij betrokken is. Ook de tram en de trein worden als motorvoertuigen beschouwd. Voetgangers, fietsers en de inzittenden van een voertuig, behalve de bestuurder zelf, zijn zwakke weggebruikers. Zij worden voor hun lichamelijke schade automatisch vergoed door de aansprakelijkheidsverzekeraar* van het betrokken motorrijtuig, zonder dat ze een fout van de bestuurder moeten bewijzen. Dit heet de automatische vergoedingsplicht. Je wordt als zwakke weggebruiker ook vergoed wanneer je zelf onvoorzichtig was of een fout beging. Enkel wanneer je ouder bent dan veertien en het gaat om een (poging tot) zelfdoding, valt deze automatische vergoeding weg. Deze regeling zorgt ervoor dat de meeste ongevallen vlot afgehandeld kunnen worden. Behalve dan voor de bestuurders van de betrokken motorrijtuigen.

De actuele regelgeving omtrent de elektrische fiets en speed pedelec vind je terug op de website van de Fietsersbond.

De automatische vergoeding geldt voor alle morele en financiële schade ten gevolge van het lichamelijke letsel of het overlijden. Zie ook hoofdstuk 5 (p. 42) over je bent gewond en hoofdstuk 6 (p. 60) over je bent een dierbare verloren.

Ook je medische kosten worden terugbetaald. Wat de stoffelijke of zuiver materiële schade betreft, worden enkel de kosten van je kleding of 'functionele prothesen' (zoals een bril of hoorapparaat, die je droeg op het ogenblik van het ongeval,) vergoed. De automatische vergoeding geldt niet voor andere stoffelijke schade zoals bijvoorbeeld aan een fiets of gsm.

Om ook die schade vergoed te krijgen, moet je een vordering instellen op basis van de gewone regeling voor burgerlijke aansprakelijkheid*. Je moet dan wel de aansprakelijkheid van de andere bestuurder of weggebruiker kunnen aantonen.

Let op:

- Als zwakke weggebruiker moet je zelf de schade van de autobestuurder of van andere betrokken personen vergoeden als je door een fout of onvoorzichtigheid het ongeval veroorzaakt hebt. In dat geval kan je een beroep doen op je familiale verzekering*.
- Als je met een bromfiets reed, was je zelf ook bestuurder van een motorrijtuig en dus geen zwakke weggebruiker.

7.1.3. Wat bij een arbeidsongeval?

Als je gewond raakte bij een verkeersongeval tijdens je werkuren of op weg van en naar het werk, dan is er sprake van een arbeidsongeval. De weg van en naar het werk is het normale traject dat je als werknemer aflegt om van je woonplaats naar de plaats waar je werkt, te gaan. Krijg je een ongeval wanneer je bijvoorbeeld op weg naar huis een omweg maakt om bij een vriendin langs te gaan, dan zal de arbeidsongevallenverzekeraar niet tussenbeide komen.

De arbeidsongevallenverzekeraar zal je vergoeden zonder dat je de fout van een andere aansprakelijke moet aantonen. De privé- en overheidssector hebben elk een eigen vergoedingsstelsel maar de regels zijn gelijklopend.

Werd je slachtoffer in een arbeidsongeval? Dan worden alle medische en aanverwante kosten terugbetaald volgens de RIZIV*-barema's. Deze omvatten de kosten voor dokter, chirurg, apotheker en verpleging, als ook voor de herstelling en/of de eventuele vervanging van prothesen* als die door het ongeval beschadigd werden.

Daarnaast kan je forfaitaire* uitkeringen* krijgen voor eventueel loonverlies ten gevolge van het ongeval. Dit geldt natuurlijk alleen als je door het ongeval arbeidsongeschikt bent geworden. Die arbeidsongeschiktheid kan geheel of gedeeltelijk zijn, tijdelijk of blijvend.

Wanneer je door een arbeidsongeval tijdelijk volledig arbeidsongeschikt bent, heb je recht op een dagelijkse vergoeding. Die is gelijk aan negentig procent van het basisloon dat je gedurende het jaar voor het ongeval verdiende. Deze regeling geldt vanaf de eerste dag nadat je arbeidsongeschikt bent verklaard tot aan de consolidatie*. Consolidatie betekent dat de letsels als definitief beschouwd worden. Ze zullen niet meer evolueren en een eventuele behandeling kan niet meer leiden tot belangrijke verbeteringen. Er gelden bij deze regeling ook maxima of geplafonneerde bedragen.

Wanneer de arbeidsongeschiktheid na de herstelperiode, en dus op het ogenblik van de consolidatie, blijvend is, zal de arbeidsongevallenverzekeraar een regeling voor schadevergoeding voorstellen. Hierin worden het basisloon, de uitkering, de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid en de tussenkomsten voor prothesen of orthopedische* toestellen vermeld. Bij volledige arbeidsongeschiktheid zal je honderd procent van je basisloon vergoed krijgen. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid krijg je een percentage van je loon dat gebaseerd is op het percentage arbeidsongeschiktheid. Er wordt ook rekening gehouden met je leeftijd, je opleiding, je beroepservaring en je omscholingsmogelijkheden.

Zodra je akkoord gaat met het voorstel zal het Fonds voor Arbeidsongevallen de regeling op haar wettelijkheid nakijken en vervolgens bevestigen.

Ga je niet akkoord of bevestigt het Fonds voor Arbeidsongevallen de regeling niet, dan verhuist de zaak naar de arbeidsrechtbank*. Die zal dan beslissen. De regeling is dus definitief na bevestiging door het Fonds voor Arbeidsongevallen of na een definitieve uitspraak van de rechtbank. Daarop volgt nog een herzieningstermijn van drie jaar. Tijdens deze driejarige herzieningstermijn ontvang je een jaarlijkse vergoeding. Wordt in deze periode nog een wijziging, verbetering of verslechtering van de letsels vastgesteld, dan wordt de vergoeding herberekend volgens de gewijzigde graad van blijvende arbeidsongeschiktheid. Na afloop van die termijn krijg je een rente. Het gaat om een lijfrente, die levenslang wordt uitgekeerd. Wordt na deze periode nog een verslechtering van de letsels vastgesteld, dan kan je een bijkomende toeslag krijgen. Zowel de jaarlijkse vergoeding als de rente worden geïndexeerd indien de graad van blijvende ongeschiktheid minstens zestien procent bedraagt. Als je hulp

van anderen nodig hebt bij gewone handelingen in het dagelijkse leven zoals wassen, eten en je verplaatsen, krijg je een aanvullende vergoeding voor de hulp van derden. Je kan bij het Federaal agentschap voor beroepsrisico's (Fedris) met je gerichte vragen terecht. Word je meer dan negentien procent blijvend arbeidsongeschikt verklaard, dan kan je aan je verzekeraar* vragen maximaal een derde van de rente in kapitaal uit te betalen. Je dient zo'n vraag wel te rechtvaardigen. Een voorbeeld is dat je het geld wil gebruiken om je woning aan te passen. De vraag zal dan voorgelegd worden aan de arbeidsrechtbank.

TIPS

- Raadpleeg steeds iemand met kennis van zaken alvorens je een kapitalisatie* aanvraagt. Je rechtsbijstandsverzekeraar of een gespecialiseerde advocaat kan je helpen.
- De arbeidsongevallenverzekering dekt niet alle schade. Zo wordt bijvoorbeeld de morele schade* niet vergoed. Om toch tot een volledige vergoeding van alle schade te komen, moet je een vordering instellen tegen de aansprakelijke op basis van de gewone regeling voor burgerlijke aansprakelijkheid*. Je moet dan zijn fout en het oorzakelijk verband met de door jou geleden schade aantonen.

7.1.4. Er is geen andere aansprakelijke

Bij een verkeersongeval waarbij niemand anders betrokken raakte of niemand anders aansprakelijk is, zal je de schade niet op iemand anders kunnen verhalen. In die gevallen zal je alleen via een eventuele individuele ongevallenverzekering vergoed kunnen worden. Zie ook hoofdstuk 7.3.5 (p. 106) over een persoonlijke ongevallenverzekering.

7.1.5. Ziekteverzekering en een ongeval

Medische kosten als gevolg van een ongeval dien je niet alleen aan te geven bij de betrokken verzekeringsmaatschappij. Ook bij het ziekenfonds moet je elk ongeval met letsels of verwondingen melden. Zo kan je ziekenfonds de uitbetaalde bedragen terugvorderen van de degene die verantwoordelijk wordt gesteld voor het ongeval.

In afwachting van de consolidatie kan je ziekenfonds tussenkomen in de medische kosten en betaalt ze een eventuele uitkering wegens arbeidsongeschiktheid uit.

je hebt geluisterd
maar niet gehoord
je hebt gefluisterd
maar niet verwoord

onverwachte bange nachten

je leven is ontspoord

7.2. Welke soorten schade zijn er?

Er kan sprake zijn van verschillende vormen van schade. We bespreken:

- lichamelijke schade, waaronder de materiële lichamelijke schade en de morele schade*;
- schade bij overlijden;
- stoffelijke schade.

De geleden schade wordt vaak uitgedrukt in een bedrag of percentage. Soms is dit heel moeilijk te begrijpen. Je hebt het gevoel dat je verlies niet uitgedrukt kan worden in cijfers.

7.2.1. Wat is lichamelijke schade?

De lichamelijke schade is de schade die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeit uit de opgelopen fysieke en psychische letsels. Lichamelijke schade kan bestaan uit materiële lichamelijke schade en morele schade. Beide categorieën worden nog eens onderverdeeld.

Materiële lichamelijke schade

De materiële lichamelijke schade omvat de financiële gevolgen van de letsels die je hebt opgelopen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Je professionele schade, zoals:
 - Inkomensverlies;
 - Een vermindering van je concurrentievermogen* op de arbeidsmarkt;
 - De bijkomende inspanningen die nodig zijn om je huishoudelijke of professionele taken uit te voeren.
- De kostprijs van de uitvoering van huishoudelijke taken en de hulp van anderen bij activiteiten zoals wassen, zich aankleden, eten of zich verplaatsen.
- De kostprijs voor aanpassingen aan je woning. Zie ook hoofdstuk 8.2 (p. 121) over aangepast wonen.
- Diverse kosten en uitgaven zoals medische kosten, verplaatsingskosten, prothesen, ziekenwagenvervoer, revalidatie, ...

TIPS

- Hou alle facturen en onkostennota's goed bij en verstuur nooit het origineel zonder een kopie te nemen. Je kan hiervoor gebruikmaken van de gestandaardiseerde documenten op deze website: www.abcverzekering.be/article-abc/invuldocumenten-na-een-ongeval-met-lichamelijke-schade
- Je zal alleen terugkrijgen wat je kan verantwoorden. Je houdt beter te veel bij dan te weinig.

Lichamelijke schade dien je aan te tonen aan de hand van medische attesten. Die beschrijven de diagnose, de behandeling en de arbeidsongeschiktheid. De attesten moeten door de behandelende geneesheer in het ziekenhuis worden opgemaakt. Je kan van de verzekeringsmaatschappij van de tegenpartij* formulieren krijgen waarvan een deel door jezelf en een deel door je arts ingevuld moet worden. De tegenpartij zal meestal een geneesheer afvaardigen om je te onderzoeken.

Let op:

- Men maakt een onderscheid tussen invaliditeit en arbeidsongeschiktheid.

Invaliditeit is een medisch begrip dat een blijvend letsel uitdrukt, los van de gevolgen op het vlak van je beroepsactiviteiten. De vermindering wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van een volledig valide persoon. Deze laatste vertegenwoordigt een waarde van honderd procent. Om de graad van blijvende invaliditeit te bepalen, zal de geneesheer zich op een barema* baseren.

Arbeidsongeschiktheid betekent dat je mogelijkheid om te werken beperkt wordt. Bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid houdt men rekening met je inkomensverlies, dat altijd bewezen moet worden. Ook meerinspanningen* worden vergoed. Kan je ze niet begroten, dan stelt de indicatieve tabel* een forfaitair* bedrag voor. Ben je niet meer of slechts gedeeltelijk in staat je huishoudelijke taken te verrichten, dan wordt dit ook vergoed. Als je deze kosten niet kan bewijzen, kan men ook hier een forfaitaire vergoeding* toekennen.

Bij blijvende arbeidsongeschiktheid wordt vanzelfsprekend het blijvend verlies van je inkomen of een bepaald deel daarvan vergoed.

Misschien zijn je kansen op de arbeidsmarkt verminderd of moet je voor de rest van je leven meer inspanningen leveren om nog te kunnen werken. Je blijvende arbeidsongeschiktheid wordt beoordeeld in functie van alle winstgevende activiteiten die je nog kan uitoefenen.

Men houdt hierbij rekening met je vaardigheden en beperkingen. Hoewel het om twee verschillende zaken gaat, gebeurt het in de praktijk nog vaak dat het percentage invaliditeit gelijkgesteld wordt met het percentage blijvende arbeidsongeschiktheid.

Om de lichamelijke schade vast te stellen wordt een expertise* uitgevoerd. Er bestaan twee vormen van expertise:

- de eenzijdige expertise;
- de tegensprekelijke* expertise.

Eenzijdige expertise

In de praktijk wordt eerst een eenzijdige expertise uitgevoerd op initiatief en op kosten van de verzekeringsmaatschappij die de schade moet vergoeden. Meestal is dat de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekeraar* van de veroorzaker of van de bestuurder van het motorrijtuig. Wanneer het om een arbeidsongeval* gaat, zal de arbeidsongevallenverzekeraar dat doen. Zo'n eenzijdige expertise is niet bindend. De vaststelling van de schade moet in principe op tegenspraak* gebeuren. Als je de besluiten van de raadsgeneesheer van de verzekeraar* aanvaardt, kunnen ze de basis van een minnelijke regeling* vormen. Het is aan te raden een tegensprekelijke expertise uit te voeren. Je laat dan een deskundig onderzoek uitvoeren door een raadsgeneesheer die je zelf hebt aangesteld.

De raadsgeneesheer van de verzekeringsmaatschappij zal soms namelijk beweren dat bepaalde klachten niet het gevolg zijn van het ongeval omdat ze al eerder bestonden of omdat ze het gevolg zijn van een natuurlijke evolutie die er ook zonder het ongeval zou zijn geweest. Hij kan ook aanvoeren dat de klachten overdreven worden of dat ze niet echt zijn.

Tegensprekelijke expertise

Indien via een eenzijdige expertise geen akkoord bereikt wordt, zal een tegensprekelijke expertise gevraagd worden. Elke partij kan daarbij haar argumenten naar voren brengen. De expertise kan minnelijk of gerechtelijk zijn.

Je spreekt van een minnelijke medische expertise (MME) als de verzekeraar van de aansprakelijke partij en de benadeelde partij overeenkomen om elk een geneesheer aan te stellen. Beide artsen moeten samen de medische gevolgen van het ongeval beschrijven.

Let op:

- Na ondertekening van de overeenkomst voor een minnelijke medische expertise heb je in de praktijk meestal geen inspraak meer in de medische besluitvorming.
- Je krijgt geen vergoeding wanneer sommige nadelige gevolgen van het ongeval onvoldoende uit het tegensprekelijke expertiseverslag blijken.

TIP

- Laat je bij voorkeur bijstaan door een zelfgekozen, ervaren raads-geneesheer. Je zoekt het best een specialist in de verzekerings-geneeskunde en evaluatie van menselijke schade. Je rechtsbijstands-verzekeraar kan je helpen. Bezorg hem alle nuttige medische stukken en informatie. Zo kan hij je belangen goed verdedigen.

Veel verzekeraars verbinden zich ertoe geen kosten of ereloonstaten van artsen of deskundigen* ten laste te leggen bij slachtoffers van wie vaststaat dat ze niet aansprakelijk zijn.

Wanneer geen minnelijke regeling* bereikt kan worden, zal een gerechtelijke expertise moeten plaatsvinden. De rechtbank zal dan een geneesheer-deskundige* aanstellen. Jouw raads-geneesheer en die van de tegenpartij zullen aan de geneesheer-deskundige alle nuttige medische stukken moeten bezorgen. Ze zullen ook hun standpunt tegenover hem

moeten verdedigen. Zijn verslag wordt zowel aan de rechtbank als aan beide partijen voorgelegd. Het verslag is niet bindend, het is de rechter die beslist. Meestal volgt die wel het verslag.

In bepaalde gevallen is een gerechtelijke expertise te verkiezen boven een minnelijke medische expertise. Bijvoorbeeld wanneer je raadsgeenesheer en die van de tegenpartij geen goede verstandhouding hebben. Of wanneer hun medische standpunten zo ver uit elkaar liggen dat een overeenstemming onwaarschijnlijk is. Een gerechtelijke expertise kan ook aangewezen zijn wanneer het om een erg ingewikkelde of ernstige zaak gaat die meer tijd of bijkomend onderzoek vraagt.

Een minnelijke medische expertise heeft als voordeel dat het om een vrij snelle procedure gaat, terwijl een gerechtelijke expertise kan aanslepen.

Kapitaal, rente of vergoeding per punt?

De vergoedingen voor arbeidsongeschiktheid of invaliditeit kunnen toegekend worden als een kapitaal of als een rente. Je rechtsbijstandsverzekeraar of advocaat zal een vergoedingsmethode vragen en de rechter zal beslissen welke methode hij het meest gepast acht. Het kapitaal ontvangen betekent dat je ineens een aanzienlijk bedrag krijgt en hierover vrij kan beschikken.

Een geïndexeerde rente beschermt je tegen het risico dat je geld in de toekomst in waarde vermindert. Het beschermt je eveneens tegen eventuele risico's die het beheren van een kapitaal van enige omvang mee kan brengen.

Verzekeraars verkiezen meestal niet het rentesysteem toe te passen. Het verplicht hen namelijk het dossier open te houden, met alle beheerskosten van dien. Het gevolg is dat men niet snel tot een akkoord zal komen wanneer men een rente vraagt. Het probleem zal meestal aan de rechtbank voorgelegd moeten worden.

Bij de vergoeding per punt wordt een forfaitaire vergoeding toegekend in functie van het percentage blijvende invaliditeit. De methode wordt ook gebruikt om de materiële schade uit blijvende arbeidsongeschiktheid te vergoeden. Dit gebeurt wanneer er geen reëel inkomensverlies is. Ze wordt meestal toegepast voor kleine percentages blijvende arbeidson-

geschiktheid. De indicatieve tabel geeft hiervoor richtbedragen.

Morele schade

Morele schade zijn de nadelen die je ervaart zonder dat ze betrekking hebben op je financiële toestand.

Bij morele schade wordt een onderscheid gemaakt tussen (zwaar-)gewonde slachtoffers en overleden slachtoffers. In dat laatste geval gaat het immers om de morele schade van de nabestaanden. Zie hoofdstuk 7.2.2 (p. 97) over de morele schade bij overlijden. In dit hoofdstuk bespreken we de morele schade bij zwaargewonde slachtoffers.

Indien je bij een ongeval gewond raakte, kan de rechtbank het toekennen van een aantal vergoedingen voor morele schade overwegen. Vaak kunnen die in der minne geregeld worden.

Om het bedrag te bepalen dat tegenover de geleden morele schade staat, baseren de verzekeraars en rechters zich meestal op de indicatieve tabel.

Wat kan morele schade onder meer zijn?

Dit zijn eerst en vooral de pijnen die je hebt geleden. De vergoeding is afhankelijk van de duur van verpleging, de intensiteit van het lijden en van elk ander element dat een rechter in overweging wil nemen. Meestal word je vergoed per 'geleden' dag en in relatie tot de letsels.

Genoegen- of plezierschade heeft dan weer betrekking op het feit dat je een bepaalde sport of hobby niet meer kan uitoefenen.

Seksuele schade is het verlies van seksueel genot of het verlies van de zekerheid kinderen te kunnen krijgen. Ook je partner kan hierdoor schade lijden en een vergoeding vragen.

Wie na een ongeval ernstig gewond raakte, draagt daar soms zijn leven lang zichtbare sporen van. Plastische chirurgie kan niet alle littekens wegwerken of verdoezelen. Littekens die na genezing overblijven, worden meestal als esthetische schade* omschreven. Bij het vaststellen van de vergoeding voor esthetische schade spelen verscheidene factoren een rol. Men houdt onder meer rekening met je leeftijd, geslacht en be-

roep. Ook de precieze plaats op het lichaam en hoe de littekens er uitzien zijn van belang. Niet alleen de littekens komen in aanmerking, ook iedere aantasting van het beeld dat derden van het slachtoffer kunnen hebben. Dat is bijvoorbeeld wanneer je een kruk of een stok nodig hebt of in een rolstoel zit. Deze morele schadevergoeding komt bovenop de vergoeding voor de hulpmiddelen zelf.

De esthetische schade is nog iets anders dan de economische schade. Economische schade lijdt je omdat je een bepaald beroep niet meer kan uitoefenen, bijvoorbeeld het beroep van model of vertegenwoordiger.

Ook de moeilijke en zware emoties die je ervaart door het zien lijden van een van je naaste familieleden, kunnen vergoed worden. Dit noemt men genegenheidsschade. Het criterium hierbij is dat de psychische druk vergoed wordt die de normale bijstand te boven gaat.

Het verlies van een schooljaar door een ongeval betekent vaak een materiële en morele schade. Je loopt ook achterstand op in je loopbaan. In de indicatieve tabel worden hiervoor bedragen voorgesteld.

Let op:

- Je moet belastingen betalen op vergoedingen die een inkomensverlies vervangen. Dat geldt ook voor vergoedingen die geheel of gedeeltelijk een tijdelijk loonverlies compenseren.
- Alle andere vergoedingen, zoals de terugbetaling van kosten, morele schade, vroegere en toekomstige medische verzorging, zijn niet belastbaar.
- De verzekeraar is verplicht de belastingdiensten in te lichten over de betaalde vergoedingen. De aard van de vergoeding (inkomensverlies, morele schade, ...) kan daarom best in een schriftelijke overeenkomst worden verduidelijkt.
- Bij betwisting van de aangeboden vergoeding(en) heb je de mogelijkheid de verzekeringsmaatschappij te verplichten voorschotten te betalen.
- Elke verzekeringsmaatschappij moet binnen drie maanden op iedere vergoedingsaanvraag reageren. Dit kan door een voorstel te formuleren of uit te leggen waarom geen vergoeding wordt uitbetaald.

- Het effectief uitbetalen van een vergoeding moet een maand nadat je het voorstel hebt goedgekeurd, gebeuren.

Hiervoor werden gedragsregels in het leven geroepen die je kan terugvinden op deze website: www.assuralia.be/nl/sectorinfo/gedragsregels#/filter.

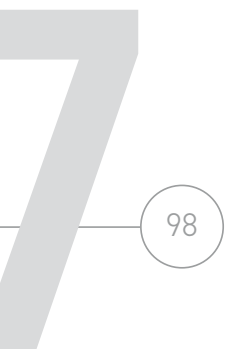
7.2.2. Schade bij overlijden

Morele schade voor de nabestaanden

Wanneer het verkeersslachtoffer overlijdt, worden de nabestaanden vergoed voor het verlies van hun gezins- of familielid. Je ontvangt morele schadevergoeding voor het leed veroorzaakt door het verlies van een naaste. Ook hier geeft de indicatieve tabel een bedrag aan, afhankelijk van je verwantschap met de overleden persoon. Het is vaak heel moeilijk een bedrag te koppelen aan het verlies van een persoon. De waarde van iemand die je dierbaar is, is immers niet in geld te vertalen.

Het is een manier om uitdrukking te geven aan het verlies van een dierbare. Je hoeft je dan ook niet beschroomd te voelen omdat je een geldbedrag krijgt. Het geld dat je wordt toegekend, heeft een symbolische betekenis of kan een praktisch hulpmiddel zijn. Het staat je vrij een ander bedrag te vragen dan wat de indicatieve tabel aangeeft. Uiteindelijk zal de rechter beslissen in welke mate men aan die eisen kan voldoen.

Wanneer het slachtoffer zich ervan bewust was dat hij zou overlijden, kan men eventueel een bijzondere vergoeding berekenen bovenop de morele schadevergoeding. Dit noemt de schade 'ex haerede', niet te verwarren met de genegenheidsschade die beschreven wordt in hoofdstuk 7.2.1 (p. 90).

beste,

alles kreeg ik terugbetaald
haar fiets, haar kleding,
zelfs het kettinkje rond haar nek
maar mag ik toch nog vragen:
hoeveel kost de lege plek?

Vergoeding van de economische schade

Als rechthebbende* die mee genoot van de inkomsten van de overleden persoon, kan je bij het overlijden vergoed worden voor de schade als gevolg van het wegvallen van die inkomsten. Meestal gaat het om schade die de partner heeft geleden als gevolg van het wegvallen van zijn of haar echtgenote/echtgenoot. Het kan ook gaan om schade die kinderen lijden als gevolg van het verlies van een of beide ouders.

In dat geval houdt men rekening met het netto-inkomen van de overleden persoon. Men gaat na in welke mate dat in de toekomst eventueel behouden had kunnen blijven of evolueren. Van dat inkomen wordt eerst het deel afgetrokken dat het overleden slachtoffer aan zijn eigen onderhoud besteedde. Wat overblijft, is dan het inkomen dat je als rechthebbende in de toekomst moet missen.

Het inkomensverlies kan op twee manieren vergoed worden: door de uitbetaling van een bepaald kapitaal of van een rente. In de meeste gevallen zal de vergoeding in kapitaal gebeuren.

Begrafeniskosten

De begrafeniskosten worden aanvaard wanneer ze bewezen zijn, behalve als de rechter oordeelt dat ze buitensporig zijn. Hij let daarbij op de status van de overledene en diens nabestaanden. Bij de vergoeding van grafkelders en grafconcessies* wordt rekening gehouden met het aantal voorziene plaatsen. Soms vindt een verdiscontering van de begrafeniskosten plaats. Dat kan schokkend zijn. Het wil zeggen dat men de uitgaven voor de begrafenis als vervroegde betalingen beschouwd. Als de waarschijnlijke overlevingsduur van het slachtoffer, bijvoorbeeld de vader, minder lang is dan die van de nabestaande, bijvoorbeeld zijn zoon, zou de zoon sowieso de begrafeniskosten hebben moeten dragen en bestaat de schade alleen in de vervroegde betaling ervan. Andersom ligt dat helemaal anders. Wanneer je als ouder je kind verliest, dan kan je de volledige vergoeding krijgen. Je had namelijk in normale omstandigheden nooit deze kost moeten maken.

Dodelijk arbeidsongeval

Werd een van je naaste familieleden het slachtoffer van een dodelijk arbeidsongeval? Dan kan je onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een tijdelijke rente of lijfrente en de terugbetaling van de be-

grafeniskosten. Het is daarvoor niet nodig dat je de fout van een aansprakelijke en het oorzakelijk verband met je schade bewijst.

De arbeidsongevallenverzekeraar vergoedt geen morele schade. Om morele schadevergoeding te krijgen, kan je een beroep doen op de gewone burgerlijke aansprakelijkheidsregeling. Onder die regeling moet je wel de fout van de eventuele aansprakelijke en het oorzakelijk verband met je schade kunnen aantonen. Zie ook hoofdstuk 7.1.1 (p. 82) over de burgerlijke aansprakelijkheid en 7.1.3 (p. 85) over wat bij een arbeidsongeval.

7.2.3. Wat is stoffelijke schade?

Met stoffelijke schade bedoelen we de materiële schade die niet uit de lichamelijke letsels voortvloeit. Ook die schade moet vergoed worden, door degene die ervoor verantwoordelijk wordt gesteld. Als slachtoffer ben je verplicht om jouw schade redelijkerwijze te beperken.

Let op:

- Hou alle gemaakte kosten in de periode na het ongeval goed bij. Zo kan je ze later terugvorderen.
- Verzamel zoveel mogelijk bewijzen (met name rekeningen) van alles wat bij en door het ongeval vernield werd (bijvoorbeeld kledij, fiets, bril).
- Overweeg goed welke kosten je maakt. De tegenpartij kan die als onredelijk bestempelen, waardoor de kans bestaat dat je ze zelf moet betalen.
- Hou er rekening mee dat sommige kosten vaak totaal onverwacht kunnen zijn. Kosten voor het opruimen van de plaats van het ongeval, het takelen en stallen van je auto en de vervoerskosten naar het ziekenhuis zijn hier voorbeelden van.
- Ga steeds bij je eigen verzekeringsmaatschappij na welke kosten je al dan niet kan doorgeven.

De zwaarste stoffelijke schade bij een verkeersongeval betreft meestal de betrokken auto's.

We geven je een opsomming van de vergoedingen die je kan krijgen. Bij een totaal verlies* van je auto is dit:

- een vergoeding van de waarde van de auto vlak voor het ongeval met inbegrip van alle accessoires, inclusief btw en de belasting op de inverkeerstelling (BIV)*;
- de depannagekosten;
- de administratieve kosten;
- een vergoeding voor iedere dag dat je je auto mist of een groot deel van de kosten voor het huren van een vervangauto;
- de stallingskosten van het wrak bij een garage.

Let op:

- Wanneer je bij totaal verlies van je auto geen wrakafstand deed, zal de deskundige* 'wrakaanbiedingen' vragen. Dat betekent dat hij kopers zoekt voor het wrak. Daarna zal hij je meedelen wat het hoogste bod is dat hij kreeg. Dan verwacht men dat je zelf de nodige stappen onderneemt om het wrak, dat nog altijd jouw eigendom is, te verkopen. Als je daarmee te lang wacht, lopen de stallingskosten op. De verzekeraar* zal weigeren in die kosten tussen te komen.

Wanneer je auto nog te herstellen is, vind je hieronder de vergoedingen terug die je kan krijgen:

- de herstelkosten, btw inbegrepen, ook wanneer je de auto toch niet zou laten herstellen;
- de herstelkosten van accessoires;
- de depannage- en stallingskosten;
- een vergoeding voor iedere dag dat je je auto mist of een groot gedeelte van de kosten voor het huren van een vervangauto.

Wanneer de aansprakelijkheid voor het ongeval bij de tegenpartij ligt, is het meestal je eigen verzekeringsmaatschappij die een deskundige vraagt om de schade aan je auto vast te stellen.

Voor andere materiële schade dan aan de auto wordt zelden tot een expertise* overgegaan. Meestal stuurt men een inspecteur van de verzekeringsmaatschappij naar de persoon die schade heeft geleden. Die maakt

een inventaris op en daarna wordt meestal een forfaitair* bedrag aangeboden. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met de ouderdom van de betrokken voorwerpen, bijvoorbeeld bij kledij.

Let op:

- Raadpleeg het best je rechtsbijstandsverzekeraar of een gespecialiseerde advocaat.
- Teken nooit meteen een expertiseverslag. Zeker niet wanneer je er je twijfels over hebt of wanneer je je onvoldoende geïnformeerd voelt.
- Bij een eventuele discussie over een expertise kan je zelf een onafhankelijke autodeskundige aanspreken. Die voert dan een tegensprekelijke expertise uit. Beide deskundigen dienen nadien tot een akkoord te komen. Indien dat niet mogelijk blijkt, zal de rechtbank moeten beslissen. Je laat je dan beter bijstaan door een advocaat. Als je een rechtsbijstandsverzekering* hebt, neemt die meestal de advocaatkosten op zich.
- Teken geen 'wrakafstand' wanneer er nog een tegensprekelijke expertise moet gebeuren. Anders kan het voertuig niet meer onderzocht worden.

7.3. Hoe krijg je de schade vergoed?

7.3.1. Je hebt een rechtsbijstandsverzekering

Het is bij een ongeval niet altijd even duidelijk wie schuld heeft. In juridische termen heet dat: wie aansprakelijk is. Soms heb je het gevoel dat jij het slachtoffer bent maar word je door justitie* toch aansprakelijk gesteld. Vaak hebben meerdere partijen een gedeelde verantwoordelijkheid. De betrokken partijen kunnen het oneens zijn over het bedrag van de schade. Soms kan of wil de tegenpartij* niet betalen of vertraagt ze zelfs opzettelijk de procedure, ook al is ze aansprakelijk.

In dergelijke situaties ondervind je minder problemen wanneer je een rechtsbijstandsverzekering* hebt gesloten. Je kan dan ook voor je rechten opkomen met de hulp van een advocaat en deskundigen* van jouw keuze. Bij een rechtsbijstandsverzekering worden de kosten voor je ad-

vocaat, gerechtelijke procedures en de meeste expertises vergoed. Hou er wel rekening mee dat de tussenkomst van de rechtsbijstandsverzekering beperkt kan zijn tot een bepaald bedrag. Deze bedragen kunnen sterk variëren van bijvoorbeeld 12.500 tot 100.000 euro, afhankelijk van de gekozen verzekeraar* en verzekeringsformule. Gaan de rekeningen van je advocaat of van diverse deskundigen daarboven, dan zal je zelf het verschil moeten betalen. Hoewel de bedragen in de meeste polissen toereikend zijn, kan het plafond bij lange en zware procedures bereikt worden.

Een rechtsbijstandsverzekering kan deel uitmaken van je autoverzekering, maar je kan ze ook afsluiten als een afzonderlijke verzekering. Een rechtsbijstandsverzekering die gekoppeld is aan een familiale aansprakelijkheidsverzekering kan in veel gevallen nuttig zijn. Bijvoorbeeld wanneer je als voetganger of fietser het slachtoffer bent van een ongeval. In tegenstelling tot de autoverzekering is een familiale verzekering niet verplicht, toch kan het in vele gevallen nuttig zijn indien je als zwakke weggebruiker betrokken raakte bij een verkeersongeval.

De bedragen van die tegemoetkoming kunnen sterk variëren.

TIPS

- Gespecialiseerde advocaten kennen niet alleen de wetgeving, maar ook de rechtspraak en de praktijk. Je rechtsbijstandsverzekeraar kan je verwijzen naar advocaten met wie hij samenwerkt. Ook kan je zelf de advocaat kiezen die jouw belangen moet behartigen. Ga steeds na of de advocaat gespecialiseerd is in deze complexe materie.
- Op de website van de Orde van Vlaamse Balies vind je informatie over de advocatuur. Je leest er bijvoorbeeld antwoorden op vragen als: 'Hoe kies ik een advocaat?' en 'Een probleem met uw advocaat?'.

Heb je geen rechtsbijstandsverzekering? Dan bestaan er enkele mogelijkheden om je kosteloos te laten adviseren of bijstaan.

Eenzijds is er de gratis juridische eerstelijnsbijstand. Die wordt verleend in de justitiehuisen. De organisatie van deze juridische bijstand* gaat uit van de balies van advocaten. Je kan hier een antwoord krijgen op eenvoudige juridische vragen. Je kan er niet terecht voor de concrete behandeling van je zaak, voor het onderzoek van je dossier, voor het controleren van het werk van je advocaat of voor het opstellen van een akte of een brief. Men geeft er ook geen advies in een ingewikkelde zaak of een langdurige procedure.

Anderzijds is er de pro-Deoverplichting van advocaten. Advocaten treden dan volledig of gedeeltelijk kosteloos (pro Deo) op voor personen van wie het inkomen onder bepaalde grenzen ligt. Zie ook hoofdstuk 3.6.1 (p. 34) over de pro-Deoadvocaat.

Je kan ook algemeen advies vragen bij een Centrum Algemeen Welzijnswerk.

7.3.2. De verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid van motorrijtuigen

Elk motorrijtuig moet verzekerd zijn voor de burgerlijke aansprakelijkheid* (BA). Zie ook hoofdstuk 7.1.1 (p. 82) over de burgerlijke aansprakelijkheid. Het is de verzekeringsmaatschappij van de veroorzaker van het ongeval die de kosten zal moeten betalen.

TIP

- Gaat het om een ongeval dat gebeurde in het buitenland, denk er dan aan dat je autoverzekering geldig is in alle landen die op de groene kaart vermeld staan.

Is de regeling voor zwakke weggebruikers van toepassing, dan zal de verzekeraar* van het betrokken motorrijtuig de zwakke weggebruikers automatisch vergoeden. Zie ook hoofdstuk 7.1.2 (p. 84) over de zwakke weggebruiker.

Soms is de veroorzaker van het ongeval niet bekend, niet verzekerd of weigert zijn verzekeringsmaatschappij te betalen. Dat laatste kan wanneer de schade het gevolg is van een toevallig feit, zoals overmacht door een hartaanval achter het stuur. Het gebeurt ook dat de verzekeringsmaatschappij het contract had opgezegd omdat de premie niet betaald werd. In geval van niet-verzekering bij de aansprakelijke partij word je als slachtoffer vergoed door het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds.

Wanneer kan je terecht bij het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds (BGWF)?

Word je als slachtoffer niet vergoed door de verzekeraar van de veroorzaker of is deze niet verzekerd, dan kan je het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds aanspreken. Dat fonds wordt door de verzekeringsmaatschappijen gefinancierd en moet jou onder bepaalde voorwaarden vergoeden:

- Wanneer de verzekering van de veroorzaker van het ongeval niet in orde is of wanneer er geen verzekering is.
- Wanneer geen enkele BA-autoverzekeraar verplicht is tot vergoeding omwille van een toevallig feit, bijvoorbeeld een hartaanval. De bestuurder van de auto die het ongeval veroorzaakte, gaat in dat geval vrijuit.
- Wanneer de auto die het ongeval veroorzaakte, niet geïdentificeerd is, bijvoorbeeld bij vluchtmisdrijf. In dat geval zal het fonds de lichamelijke schade vergoeden. De opgelopen materiële schade zal in dat geval alleen worden vergoed als een belangrijk lichamelijk letsel werd opgelopen. Dat wordt als volgt gedefinieerd:
 - de dood van de benadeelde;
 - een blijvende invaliditeit van vijftien procent of meer;
 - een tijdelijke invaliditeit van een maand of meer;
 - een ziekenhuisopname van zeven dagen of meer.

De aangifte bij het fonds dient te gebeuren binnen vijf jaar na het ongeval. Ondervind je als benadeelde schade die het gevolg is van lichamelijke letsels, dan kan je het fonds enkel aanspreken als de politie binnen dertig dagen na het ongeval op de hoogte werd gebracht. Bij zware ongevallen waarbij je ernstig gewond raakte, gebeurt dat automatisch want de politie komt dan steeds ter plaatse. Je vraagt het best je rechtsbijstandsverzekeraar om te bemiddelen.

7.3.3. De arbeidsongevallenverzekeraar

Gaat het om een arbeidsongeval*, dan heb je recht op een vergoeding van de arbeidsongevallenverzekering zonder dat je iemands aansprakelijkheid moet bewijzen. Zie ook hoofdstuk 7.1.3 (p. 85) over wat bij een arbeidsongeval.

De verzekering vergoedt op forfaitaire* wijze het loonverlies als gevolg van de arbeidsongeschiktheid door de opgelopen letsels. Ook de medische en aanverwante kosten worden terugbetaald, maar niet de morele schade*.

7.3.4. De aansprakelijke zelf

Soms is de veroorzaker van het ongeval niet - of niet meer - verzekerd. Dit kan omdat hij ofwel (nog) geen contract heeft afgesloten of omdat zijn contract verbroken werd wegens het niet betalen van de premie. Zijn BA-verzekeraar* zal je in dat geval niet (meer) vergoeden. Eventueel kan je als slachtoffer vergoed worden via het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds. Zie ook hoofdstuk 7.3.2 p.104) over de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid. Je kan echter ook de veroorzaker zelf dagvaarden, maar dat heeft slechts zin als deze solvabel* is.

7.3.5. Een persoonlijke ongevallenverzekering

De regeling voor zwakke weggebruikers en de arbeidsongevallenverzekering zorgen ervoor dat verkeersongevallen voor vele betrokkenen vlot kunnen worden afgehandeld. Je moet in die gevallen immers geen fout van de tegenpartij bewijzen om je eigen schade vergoed te krijgen.

Een aantal betrokkenen bij een verkeersongeval zal zijn eigen schade echter niet (zo gemakkelijk) vergoed zien, indien hij zelf aansprakelijk is en geen zwakke weggebruiker is.

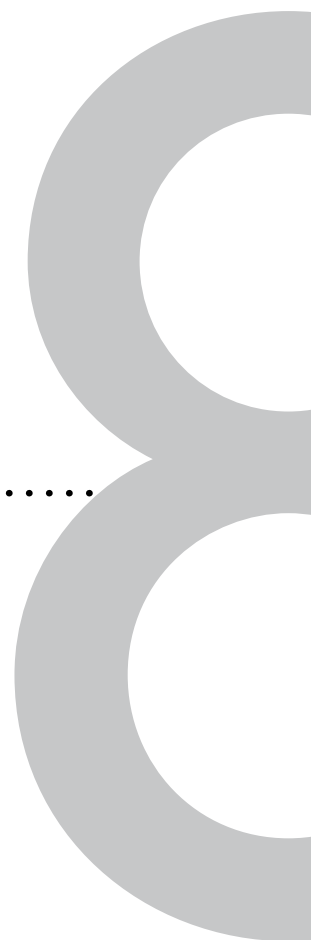
Ook voor verkeersongevallen waar geen motorrijtuigen bij betrokken zijn, bijvoorbeeld bij een aanrijding tussen twee fietsers of wanneer een voetganger aangereden wordt door een fietser, stelt zich het probleem rond het bewijs van fout van een derde.

In al deze situaties is er immers geen sprake van automatische vergoeding van je eigen schade. Je zal de fout van de veroorzaker, je schade en het oorzakelijk verband tussen die twee moeten bewijzen. Dat is niet altijd gemakkelijk. Het is ook mogelijk dat je zelf aansprakelijk bent, zodat je in principe moet opdraaien voor je eigen schade.

Voor deze gevallen kan een persoonlijke ongevallenverzekering (soms ook individuele ongevallenverzekering genoemd of specifiek voor bestuurders, een bestuurdersverzekering) een oplossing bieden. Die zal bepaalde financiële gevolgen van het ongeval vergoeden zonder dat je de fout van de tegenpartij moet bewijzen.

Je hebt een blijvend letsel

8.1.	De sociale zekerheid	112
8.2.	Zorg en ondersteuning	121
8.3.	Opnieuw aan het werk	137
8.4.	Terug de weg op	143
8.5.	Vrije tijd	146

8. Je hebt een blijvend letsel

Na een vaak lange periode van ziekenhuisopname en revalidatie komt er een moment dat je geconfronteerd wordt met een blijvend letsel. Je realiseert je dat je niet meer hetzelfde zal kunnen als voor het ongeval. Je hebt een blijvende handicap en je staat voor de moeilijke opdracht om een nieuw evenwicht in je leven te vinden. In dit hoofdstuk staan we stil bij de sociale zekerheid en het recht op een uitkering*, het opnieuw deelnemen aan het verkeer en de mogelijkheden op het vlak van wonen, werken en vrijetijdsbesteding. In hoofdstuk 7 kwamen de verzekeringsuitkeringen bij een blijvend letsel ter sprake. Je vindt er op welke verzekeringen je een beroep kan doen, aanvullend op de sociale zekerheid.

De confrontatie met een blijvende handicap vraagt ook een emotioneel verwerkingsproces. Daar gaan we in hoofdstuk 10 (p.176) over omgaan met wat er gebeurd is, op in. Over de beleving van kinderen en jongeren, betrokken bij een verkeersongeval, vind je informatie in hoofdstuk 9 (p. 152).

stopt het dromen
teruggespoelde tijd
schok van erkenning
de nieuwe werkelijkheid

8.1. De sociale zekerheid

Er is een groot sociaal vangnet in België, maar de regels en procedures zijn ingewikkeld. De dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds kan je de nodige inlichtingen geven en helpen met administratieve aanvragen.

8.1.1. Het krijgen van een vervangingsinkomen

Gewaarborgd loon

Als arbeidsongeschikte werknemer heb je ten opzichte van je werkgever een informatieplicht. Je moet je werkgever onmiddellijk op de hoogte brengen van je arbeidsongeschiktheid, behalve in geval van overmacht. Hierdoor kan je werkgever je arbeidsongeschiktheid laten controleren en kan hij de werkregeling aanpassen gedurende je afwezigheid. Je moet (meestal) binnen twee werkdagen aan je werkgever een geneeskundig getuigschrift voorleggen dat je arbeidsongeschiktheid aantoont en melding maakt van de waarschijnlijke duur ervan.

Bij een ongeval, ziekte of een arbeidsongeval heb je als werknemer recht op het behoud van loon voor een bepaalde periode. Er is een verschil tussen de regelgeving voor arbeiders en bedienden.

Als bediende (met een contract van onbepaalde duur, een contract van bepaalde duur van minimum drie maanden of een duidelijk omschreven taak die ten minste drie maanden duurt) is je loon gewaarborgd* gedurende de eerste dertig dagen van je arbeidsongeschiktheid.

Als bediende (met een contract van bepaalde duur van minder dan drie maanden of een duidelijk omschreven taak waarvan de uitvoering minder dan drie maanden vereist) is je recht op gewaarborgd loon onderworpen aan dezelfde voorwaarden als die voor arbeiders.

Ben je arbeider? Dan is je loon gewaarborgd gedurende de eerste zeven dagen. Nadien krijg je gedurende zeven dagen 85,88 procent van je normale loon. Van de vijftiende tot de dertigste dag arbeidsongeschiktheid hebben arbeiders recht op een bepaald percentage van hun loon. Ook dat percentage wordt door de werkgever betaald.

Dit is het gewaarborgd loon*. Voor meer informatie kan je terecht op de website van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg: www.werk.belgie.be. Ben je na de periode van gewaarborgd loon nog ziek, dan kan je aanspraak maken op een vervangingsinkomen via je ziekenfonds.

Vervangingsinkomen ziekenfonds

Er is sprake van arbeidsongeschiktheid wanneer je je werkzaamheden volledig moet stopzetten omwille van gezondheidsredenen. Dat wordt bepaald door de adviserend geneesheer* van je ziekenfonds, nadat je een aanvraag voor arbeidsongeschiktheid hebt ingediend. Je doet dit door het 'getuigschrift van arbeidsongeschiktheid' aan te vragen bij je ziekenfonds of te downloaden van de website van je ziekenfonds. Laat het getuigschrift vervolgens invullen door je behandelend arts. Dit getuigschrift moet de medische motivatie bevatten, alsook de datum waarop de arbeidsongeschiktheid ingaat en vermoedelijk eindigt. Gedurende het eerste jaar van arbeidsongeschiktheid moet na de vooropgestelde einddatum een verlenging worden ingediend. Zo niet, dan eindigt de erkenning van arbeidsongeschiktheid.

Het getuigschrift moet je binnen bepaalde termijnen aan je adviserend geneesheer bezorgen via de post of door persoonlijke overhandiging. Binnen 28 dagen na het begin van de arbeidsongeschiktheid voor bedienden en zelfstandigen, binnen veertien dagen voor arbeiders en binnen 48 uur voor werklozen of mensen die niet meer zouden werken bij het ingaan van hun arbeidsongeschiktheid. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval als je interimwerk doet en je contract afliep.

Voor wie het werk heeft hervat maar arbeidsongeschikt wordt door dezelfde aandoening, geldt eveneens de 48-uurregel.

Je ontvangt nadien een inlichtingenblad voor de berekening van de uitkeringen* dat jij als werknemer en je werkgever moeten invullen. Het inlichtingenblad moet je zo snel mogelijk terugbezorgen aan je ziekenfonds. Als zelfstandige, krijg je nog een vragenlijst over je beroepsactiviteit.

In eerste instantie zal de adviserend geneesheer de arbeidsongeschiktheid erkennen op basis van het getuigschrift van je behandelend arts.

Na verloop van tijd zal je echter voor een controleonderzoek opgeroepen worden.

Om erkend te worden als arbeidsongeschikt - en dat ook te blijven - moet je alle activiteiten stopzetten. Als je een uitkering* krijgt via het ziekenfonds, dan is het belangrijk dat je vooraf met je adviserend geneesheer bespreekt welke stappen je kunt zetten naar werk. In hoofdstuk 8.3 (p. 137) lees je meer over 'opnieuw aan het werk'.

Let op:

- Dit geldt niet alleen voor activiteiten waarvoor je betaald zou worden, maar eveneens voor onbetaald vrijwilligerswerk. Voor het uitvoeren van vrijwilligerswerk kun je met de adviserend geneesheer van je ziekenfonds bespreken wat de mogelijkheden zijn.

Voor loontrekkenden bedraagt de vergoeding voor arbeidsongeschiktheid tijdens het eerste jaar zestig procent van het gederfde loon*.

Als zelfstandige krijg je tijdens de eerste maand arbeidsongeschiktheid geen uitkering. Vanaf de tweede maand krijg je een vast bedrag per dag dat verschilt naargelang je gezinslast. Men bekijkt of je alleenstaand of samenwonend bent.

Na een jaar krijg je van je ziekenfonds automatisch het statuut van invaliditeit. Dat betekent niets meer maar ook niets minder dan dat je langer dan een jaar ziek bent. Op dat moment zal ook het bedrag van je uitkeringen wijzigen. Als werknemer krijg je dan:

- 65 procent van het gederfde loon wanneer je ten minste één persoon ten laste hebt;
- 55 procent van het gederfde loon voor alleenstaanden;
- 40 procent voor een samenwonende werknemer.

Een zelfstandige krijgt net zoals het eerste jaar een forfaitair dagbedrag naargelang de gezinssituatie.

Let op:

- Op alle hierboven vermelde uitkeringen moet je nog wel inkomensbelasting betalen. Het eerste jaar wordt 11,11 procent bedrijfsvoorheffing ingehouden. Vanaf het tweede jaar wordt de belasting pas later verrekend door de fiscus. In de meeste gezinssituaties adviseren we om spontaan voorafbetalingen te doen bij de fiscus. Meer informatie hierover vind je op deze website: www.financien.belgium.be/nl/particulieren/belastingaangifte/voorafbetalingen/.
- De uitkeringen voor werknemers zijn begrensd met minimum- en maximumbedragen.

Wanneer je gedurende meer dan drie maanden een uitkering voor arbeidsongeschiktheid ontvangt van je ziekenfonds en je een beroep moet doen op de hulp van anderen (bijvoorbeeld om je te wassen, te verplaatsen, je woning te onderhouden ...) kun je een bijkomende forfaitaire* daguitkering aanvragen voor 'behoefte aan andermans hulp' bij de adviseerend geneesheer van je ziekenfonds. Dit forfait is belastingvrij.

8.1.2. Het krijgen van tegemoetkomingen en sociale voordelen

Voordelen en tegemoetkomingen van de Directie-generaal Personen met een handicap van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid

Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming of een andere sociale ondersteuning, moet je handicap eerst door de Directie-generaal Personen met een handicap van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid erkend worden. Je dient een aanvraag in via de website van de DG Personen met een handicap die nagaat of je voldoet aan een aantal voorwaarden. Hieronder sommen we de tegemoetkomingen of sociale ondersteuning op die je kan ontvangen.

- Inkomensvervangende tegemoetkoming of integratietegemoetkoming (voor min-65-jarigen);
- Parkeerkaart voor personen met een handicap;
- Belastingvoordelen voor de personenbelasting;

Inkomensvervangende tegemoetkoming of integratietegemoetkoming

- Inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT): Wanneer je tussen 21 en 65 jaar oud bent en je kan door je handicap niet gaan werken of niet meer dan een derde verdienen van wat een gezond persoon op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen, dan heb je misschien recht op een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT).
- Integratietegemoetkoming (IT): Wanneer je tussen 21 en 65 jaar oud bent en je ondervindt grote moeilijkheden bij het uitvoeren van dagelijkse activiteiten zoals koken, eten, wassen, poetsen, ... dan heb je misschien recht op een integratietegemoetkoming (IT). De integratietegemoetkoming is bedoeld om de extra kosten op te vangen omdat je minder zelf kan doen in je dagelijkse leven. Men noemt dit een 'vermindering van de zelfredzaamheid'.

Andere criteria om de tegemoetkoming te kunnen ontvangen zijn: nationaliteit, woonplaats en inkomen. Informeer je hierover bij je ziekenfonds, OCMW of je gemeentebestuur.

Parkeerkaart voor personen met een handicap

- Je kan parkeren op plaatsen voorbehouden voor personen met een handicap en onbeperkt parkeren in de blauwe zone. Dat kan zowel als chauffeur of als passagier.
- De kaart is persoonlijk en mag niet gebruikt worden als je zelf niet in het voertuig zit.
- Zowel volwassenen als kinderen kunnen recht hebben op een parkeerkaart.
- In bepaalde steden en gemeenten mag je met de kaart ook gratis parkeren, maar dat verschilt sterk van stad tot stad. Informeer steeds wat de plaatselijke regels zijn.
- Ook in het buitenland kan je de kaart gebruiken. Richt je tot de ambassade van het land waar je naartoe gaat voor meer informatie.

Je kan een aanvraag voor een parkeerkaart indienen via de website van de FOD Sociale Zekerheid. Tenzij het officieel attest anders voorziet, blijft de kaart onbeperkt geldig.

Belastingvoordelen voor de personenbelasting

Met een algemeen attest van erkenning van de handicap maak je aanspraak op een vermindering op de inkomensbelasting van natuurlijke personen als je in het Vlaams Gewest woont. Informeer je hierover bij de federale overheidsdienst Financiën.

Tegemoetkomingen en sociale voordelen van de Vlaamse Overheid (deelstaten)

- Vlaamse Sociale Bescherming met:
 - Tegemoetkoming Vlaamse zorgverzekering
 - Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (voor plus-65-jarigen)
 - Basisondersteuningsbudget: zie hoofdstuk 8.2.3.1 (p.125)
- Kinderbijslagtoeslag voor kinderen met een handicap of aandoening;
- Kinderbijslagtoeslag voor langdurig zieken en arbeidsongeschikten;
- Vrijstelling inverkeerstelling en verkeersbelasting.

117

Tegemoetkoming Vlaamse zorgverzekering

De Vlaamse zorgverzekering biedt de zwaar zorgbehoevende, die aangesloten is bij de Vlaamse zorgverzekering, een maandelijkse tegemoetkoming als vergoeding voor de niet-medische zorgkosten zowel thuis als in een residentiële voorziening.

Ook zwaar zorgbehoevenden jonger dan 25 jaar, en dus nog niet aangesloten bij de Vlaamse zorgverzekering, kunnen een aanvraag voor een tegemoetkoming indienen bij een zorgkas naar keuze. Je vindt de voorwaarden, bedragen en aanvraagformulieren op de website van de Vlaamse zorgverzekering. Deze aanvraagformulieren stuur je naar je zorgkas.

- Woon je thuis, dan krijg je een tegemoetkoming voor mantel- en thuiszorg;
- Verblijf je residentieel in een woonzorgcentrum, een rust- en verzorgingstehuis of in een psychiatrisch verzorgingstehuis, dan krijg je een tegemoetkoming voor residentiële zorg.

In bepaalde gevallen ontvangt de zwaar zorgbehoevende automatisch de tegemoetkoming van de Vlaamse zorgverzekering.

Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB)

Wanneer je 65 jaar of ouder bent en je ondervindt moeilijkheden bij het uitvoeren van dagelijkse activiteiten, heb je misschien recht op een 'tegemeetkoming voor hulp aan bejaarden' (THAB). De tegemoetkoming is bedoeld om de extra kosten te dragen omdat je minder zelf kan doen in je dagelijkse leven. Men noemt dit een 'vermindering van de zelfredzaamheid'. De mate van zelfredzaamheid wordt meestal vastgesteld in een medisch onderzoek. Je kan de tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden (THAB) aanvragen via de website van de Vlaamse zorgverzekering.

Kinderbijslagtoeslag voor kinderen met een handicap of aandoening

Je dient een aanvraag voor erkenning van de aandoening in bij het kinderbijslagfonds of sociaal verzekeringsfonds, dat de kinderbijslag uitbetaalt. Vervolgens krijg je een brief waarin uitgelegd staat welke volgende stappen je moet ondernemen.

De DG Personen met een handicap zal de handicap van je kind eerst moeten evalueren.

Personen met een handicap kunnen tot 21 jaar recht hebben op de kinderbijslagtoeslag als:

- De handicap lichamelijke of psychische gevolgen heeft (pijler 1);
- De handicap invloed heeft op de dagelijkse activiteiten van het kind (pijler 2);
- De handicap gevolgen heeft voor het gezin (pijler 3).

De arts van de FOD Sociale zekerheid kent aan iedere pijler punten toe. Als de DG Personen met een handicap van de FOD Sociale Zekerheid de handicap van je kind erkent, brengt zij je kinderbijslagfonds of sociaal verzekeringsfonds hiervan op de hoogte, zodat ze de kinderbijslagtoeslag kunnen uitbetalen. Meer informatie hierover kan je verkrijgen bij je ziekenfonds of bij het Federaal agentschap voor de kinderbijslag Famifed. Zodra je kind 21 jaar is, heeft het geen recht meer op de toeslag, maar kan het een tegemoetkoming aanvragen via de DG Personen met een handicap.

Kinderbijslagtoeslag voor langdurig zieken en arbeidsongeschikten

Wanneer je langdurig ziek of arbeidsongeschikt bent, heb je onder bepaalde voorwaarden recht op een sociale toeslag voor de kinderen in jouw gezin, de (stief)kinderen die bij hun andere (stief)ouder wonen en geplaatste kinderen (onder bepaalde voorwaarden). Je vraagt de toeslag aan door gebruik te maken van het 'formulier S'. Informatie over de voorwaarden, de aanvraag en het toeslagbedrag, vind je op de website van het Federaal agentschap voor de kinderbijslag Famifed.

Belastingvoordelen voor je voertuig

Wanneer je voor jezelf een voertuig koopt en je het als persoonlijk vervoermiddel gebruikt, heb je onder bepaalde voorwaarden recht op:

- Vermindering en/of teruggave van de btw bij aankoop van een auto, bij aankoop van onderdelen, toebehoren en uitrustingsstukken voor autoaanpassingen of bij onderhoud- en herstellingswerken;
- Vrijstelling van de belasting op de inverkeerstelling;
- Vrijstelling van de verkeersbelasting.

Je vraagt een specifiek btw-attest aan bij de DG Personen met een handicap dat je recht geeft op deze belastingvoordelen.

Andere tegemoetkomingen en sociale voordelen

Na erkenning van je handicap kan je, onder bepaalde voorwaarden, allerlei sociale en fiscale voordelen aanvragen bij andere instanties. Op sommige voordelen heb je soms recht ook al heb je geen recht op een tegemoetkoming van de Federale Overheid of de Vlaamse Sociale Bescherming. Voor andere tegemoetkomingen volstaat het niet dat jouw handicap erkend is en moet je ook effectief een tegemoetkoming uitbetaald krijgen.

Sommige voordelen worden, dankzij de uitwisseling van gegevens tussen de DG Personen met een handicap en de betrokken instanties, automatisch toegekend. Op de website van de DG Personen met een handicap vind je een olijsting van alle voordelen voor volwassenen en voor kinderen. Per voordeel staat vermeld aan welke voorwaarden je moet voldoen en of ze automatisch wordt toegekend.

- Verhoogde tegemoetkoming in de gezondheidszorgen;
- Forfaits voor de chronische zieken inzake gezondheidszorgen (zorgforfait, incontinentieforfait, PVS-forfait* (comapatiënten) ...);
- Vermindering van de onroerende voorheffing*;
- Vermindering op de inkomensbelasting van natuurlijke personen;
- Vermindering erfrechtbelasting (successierechten);
- Vermindering provinciebelasting;
- Sociale waterfactuur;
- Sociale maximumtarieven gas en elektriciteit;
- Sociaal tarief voor telefoon, gsm of internet;
- Parkeerkaart;
- Vrijstelling draagplicht veiligheidsgordel;
- Vermindering kabel (sommige providers);
- Openbaar vervoer
 - NMBS (ook geldig bij De Lijn)
 - ~ Kaart verhoogde tegemoetkoming:
Wanneer je kan rekenen op een verhoogde tegemoetkoming in de terugbetaling van gezondheidszorg, reizen jij, je partner en alle personen ten laste aan halve prijs met de trein in heel België.
 - ~ Nationale verminderingskaart openbaar vervoer voor personen met een visuele handicap (wordt uitgereikt door de Directie-generaal Personen met een handicap van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid);
 - ~ Kaart kosteloze begeleider:
 - ~ Wanneer je moet reizen met de hulp van een persoon of je hond, reist je begeleider gratis mee. Je betalend vervoersbewijs telt dan ook voor je begeleider.
 - ~ Voorrangkaart voor een zitplaats:
 - ~ Wanneer je moeite hebt met lopen of lang rechtop staan, geeft deze kaart je garantie op een zitplaats.
 - ~ Assistentie tijdens de reis (vooraf aan te vragen in het betrokken station).
 - De Lijn
 - ~ Als persoon met een handicap heb je soms recht op een gratis Buzzy Pazz of Omnipas. Je krijgt je abonnement automatisch thuisgestuurd op basis van de gegevens van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Meer informatie vind je bij de NMBS, bij De Lijn of bij de dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds.

8.2. Zorg en ondersteuning

Het is belangrijk om al tijdens de revalidatieperiode met de sociale dienst van het ziekenhuis, revalidatieziekenhuis of -centrum te bekijken of en hoe je je woonsituatie eventueel dient aan te passen. Er komt immers een moment dat je verblijf eindigt. Met de nodige ondersteuning en aanpassingen is het voor jou misschien mogelijk om terug naar huis te gaan. Soms is echter zorg en ondersteuning vanuit of in een voorziening nodig. De ondersteuning die iemand nodig heeft, verschilt van persoon tot persoon.

Wanneer je ondersteuning nodig hebt ten gevolge van het ongeval, spreek je in de eerste plaats een verzekeringsmaatschappij, het Fonds voor Arbeidsongevallen of een ander gespecialiseerd fonds aan om je schade te vergoeden. De verzekeringsmaatschappij of het fonds in kwestie onderzoekt dan of je recht hebt op een schadevergoeding. Meer info hierover vind je aan het eind van dit hoofdstuk.

Daarnaast breng je meteen ook het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) op de hoogte. Tijdens het onderzoek van de verzekeringsmaatschappij, kan je namelijk al de aanvraagprocedure voor ondersteuning bij het VAPH starten en eventueel al ondersteuning krijgen. Het VAPH en de verzekeringsmaatschappij zullen je situatie bekijken en onderling afstemmen wie voor de schadevergoeding kan instaan.

In de sector voor personen met een handicap worden momenteel veel veranderingen doorgevoerd en geëvalueerd. Het plan dat hiervoor opgesteld werd, wordt ook Perspectiefplan 2020 genoemd. Daarom beperken we ons in deze gids tot de basisinformatie. Voor de uitgebreide en actuele informatie, verwijzen we je door naar de website van het VAPH, de dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds of de Dienst Ondersteuningsplan (DOP) in je regio. Zij kunnen je begeleiden.

er bijna niet geweest
staat hij weer op
de blik vol overwinningsfeest

8.2.1. Perspectiefplan 2020

Het uitgangspunt van Perspectief 2020 is dat zorg en ondersteuning voor personen met een handicap een gedeelde verantwoordelijkheid is. Vijf concentrische cirkels visualiseren die gedeelde verantwoordelijkheid. De persoon met een handicap is het middelpunt van de cirkels. De cirkels staan voor de verschillende mogelijke bronnen van ondersteuning die door elkaar en onafhankelijk van elkaar ingezet kunnen worden.

Cirkel 1: Zelfzorg: de zorg en ondersteuning die je als persoon zelf opneemt.

Cirkel 2: Gebruikelijke zorg: de dagelijkse zorg en ondersteuning die gezinsleden die bij elkaar wonen aan elkaar geven.

Cirkel 3: Zorg en ondersteuning van familie, vrienden en kennissen die niet bij elkaar wonen.

Cirkel 4: Professionele zorg en ondersteuning voor alle burgers.

Cirkel 5: Professionele zorg en ondersteuning die het VAPH vergoedt.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH) en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp (nRTH) en binnen de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp tussen meerderjarigen en minderjarigen. Dat laatste onderscheid zal in de toekomst wegvallen.

8.2.2. Rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH)

Rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH) is beperkte, handicapspecifieke ondersteuning voor wie af en toe hulp nodig heeft. RTH is er zowel voor meerder- als minderjarigen. Voor RTH heb je geen erkenning van het VAPH nodig als persoon met een handicap. Een persoon met (een vermoeden van) een handicap kan rechtstreeks terecht bij de voorzieningen en diensten die rechtstreeks toegankelijke hulp aanbieden.

Er zijn echter een aantal voorwaarden verbonden aan het gebruik van rechtstreeks toegankelijke hulp:

- Je hebt een (vermoeden van) handicap;
- Je bent jonger dan 65 jaar;
- Je woont in Vlaanderen of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- Je maakt niet gelijktijdig gebruik van rechtstreeks toegankelijke

hulp en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp van het VAPH. De combinatie met een Dienst Ondersteuningsplan (DOP) en hulpmiddelen is echter wel toegestaan. Ook het tijdelijk gebruik maken van rechtstreeks toegankelijke hulp in afwachting van meer intensieve niet-rechtstreeks toegankelijke hulp.

RTH is onderverdeeld in drie grote vormen. Je kan kiezen voor een van deze vormen of voor een combinatie.

- Dagbesteding;
- Individuele begeleiding of groepsbegeleiding:
 - Ambulante begeleiding: je verplaatst je naar de hulpverlener;
 - Mobiele ondersteuning: de hulpverlener komt naar je toe;
- Verblijf/logeren.

Het VAPH erkent en subsidieert de diensten die RTH aanbieden. Het volstaat om contact op te nemen met een RTH-aanbieder. Je bespreekt rechtstreeks met de zorgaanbieder of je in aanmerking komt voor ondersteuning en of ze je de gewenste ondersteuning kunnen bieden. Dat is afhankelijk van de beschikbare capaciteit.

Elke RTH-cliënt heeft recht op acht personeelspunten per kalenderjaar. Die punten kan je inzetten zoals je wil: begeleiding, dagopvang en/of verblijf. Naast de punten, betaal je voor elke vorm van RTH ook een eigen bijdrage. De acht punten staan voor:

- 51 begeleidingen;
- Of 36 mobiele begeleidingen;
- Of 91 dagen dagopvang;
- Of 61 nachten verblijf;
- Of je kan bovenstaande ondersteuningsvormen combineren voor maximum acht personeelspunten per jaar.

Afhankelijk van de nood gebruik je slechts drie punten of gebruik je ze allemaal. De punten worden geregistreerd door de RTH-aanbieders die een dienst verlenen. Je kan elk jaar een andere combinatie maken van ondersteuningsvormen en RTH-aanbieders voor zover zij ruimte hebben. Je kan geen plaatsen reserveren voor de toekomst.

De dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds kan het overzicht bewaren over je punten. Op de website van het VAPH vind je een handige rekentool waarmee je gemakkelijk berekent hoeveel punten je al gebruikt hebt, hoeveel je er nog over hebt en hoe je je punten kan verdelen over de verschillende RTH-vormen.

8.2.3. Persoonsvolgende financiering (PVF)

Sinds 1 januari 2017 is het niet langer de zorgaanbieder die gefinancierd wordt, maar krijg je als persoon met een handicap zelf een budget om je ondersteuning te betalen. Momenteel bestaat er nog een onderscheid tussen minder- en meerderjarigen. Voorlopig kunnen minderjarigen nog geen persoonsvolgende financiering aanvragen, wel een Persoonlijke-Assistentiebudget* (zie p.134). Het onderscheid tussen minder- en meerderjarigen zal weggewerkt worden. Bekijk de website van het VAPH voor actuele informatie: www.vaph.be.

8.2.3.1. Meerderjarigen

Het PVF-systeem bestaat uit twee trappen:

- Trap 1: het basisondersteuningsbudget (BOB) is bedoeld voor personen met een erkende handicap en een beperkte ondersteuningsnood;
- Trap 2: het persoonsvolgend budget (PVB) is bedoeld voor personen die door hun handicap intensieve of frequente ondersteuning nodig hebben.

Het basisondersteuningsbudget (BOB)

Het BOB is een vast bedrag van 300 euro per maand of 3.600 euro per jaar dat door de zorgkas van je ziekenfonds of door de Vlaamse Zorgkas uitbetaald wordt op het einde van de maand.

Het BOB is er voor personen:

- Met een erkende handicap;
- Met een beperkte ondersteuningsnood;
- Die geen gebruik maken van niet-rechtstreeks toegankelijke VAPH-ondersteuning;
- Die beroep kunnen doen op de ondersteuning van een zorgkas.

Het BOB kan je vrij besteden en kan je gebruiken om bijvoorbeeld dienstencheques te kopen voor een poets hulp of om een vriend te vergoeden voor vervoersonkosten. Het BOB kan je ook inzetten om de bijdrage voor reguliere huishulp of voor Rechtstreeks Toegankelijke Hulp (RTH) van het VAPH te betalen, bovenop het gebruik van de punten. Er moeten geen bewijzen en bonnetjes ingediend worden. Het BOB is combineerbaar met:

- Rechtstreeks Toegankelijke Hulp;
- Tegemoetkomingen van het VAPH voor hulpmiddelen en woningaanpassingen (individuele materiële bijstand, IMB);
- Tegemoetkomingen van de Federale Overheid (integratietegemoetkoming, IT en inkomensvervangende tegemoetkoming, IVT);
- Tegemoetkomingen van de ziekenfondsen en het RIZIV.

Het BOB kan niet gecombineerd worden met een persoonsvolgend budget. Hier komen we later in dit hoofdstuk op terug.

Het BOB is nieuw en de doelgroep BOB-gerechtigden wordt uitgebreid naarmate er meer budget vrijkomt. Het BOB wordt door je zorgkas automatisch toegekend, zelfs als je nog geen 26 jaar bent en nog niet aangesloten bent. Je hoeft dus geen aanvraag in te dienen.

Het persoonsvolgend budget (PVB)

Een persoonsvolgend budget (PVB) is een gepersonaliseerd jaarlijks bedrag waarmee je zorg en ondersteuning kan inkopen binnen je eigen netwerk, bij vrijwilligers, persoonlijke assistenten, professionele zorgverleners en bij door het VAPH vergunde zorgaanbieders. Bijstandsorganisaties kunnen je bijstaan in het beheer van je budget. Het PVB is er voor personen:

- Met een erkende handicap;
- Die door hun handicap intensieve of frequente handicapspecifieke ondersteuning nodig hebben;
- Jonger zijn dan 65 jaar;
- Die in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen.

Let op: een nieuwe aanvraag voor een PVB zal niet direct leiden tot een effectief budget. Als het VAPH je erkent als persoon met een handicap en je een persoonsvolgend budget toewijst, betekent dit nog niet dat je onmiddellijk je persoonsvolgend budget ontvangt. Elke vraag tot zorg en ondersteuning wordt beoordeeld op basis van enkele criteria. Deze criteria zorgen ervoor dat je ingedeeld kan worden in een bepaalde prioriteitengroep. De prioriteitengroep waarin je vraag zich bevindt, is bepalend voor de terbeschikkingstelling van je persoonsvolgend budget. Wie wacht op een PVB kan in aanmerking komen voor een BOB (zie hoger).

Met een persoonsvolgend budget kan je:

- Dagondersteuning, woonondersteuning of individuele ondersteuning inkopen bij een zorgaanbieder die door het VAPH vergund is;
- Zelf iemand in dienst nemen die je ondersteuning biedt;
- Poetshulp of gezinszorg inschakelen, een vrijwilliger vergoeden,

Het persoonsvolgend budget bestaat uit twaalf budgetcategorieën die uitgedrukt worden in euro (variërend van 10.000 tot 85.000 euro) of personeelspunten.

Het persoonsvolgend budget kan gecombineerd worden met:

- Tegemoetkomingen van het VAPH voor hulpmiddelen en woningaanpassingen (individuele materiële bijstand, IMB);
- Tegemoetkomingen van de Federale Overheid (integratietegemoetkoming, IT en inkomensvervangende tegemoetkoming, IVT);
- Tegemoetkomingen van de ziekenfondsen en het RIZIV.

Het persoonsvolgend budget kan niet gecombineerd worden met:

- Rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH);
- Het basisondersteuningsbudget (BOB).

Om een persoonsvolgend budget aan te vragen, moet je de volgende stappen doorlopen:

1. Een ondersteuningsplan persoonsvolgend budget (OP PVB) invullen en indienen;

2. Een multidisciplinair verslag (MDV) laten opmaken door een multidisciplinair team* (MDT);
3. De Provinciale Evaluatiecommissie (PEC) en Regionale Prioriteitencommissie (RPC) beoordelen je aanvraag.

Ondersteuningsplan Persoonsvolgend Budget (OP PVB)

Het sjabloon ondersteuningsplan PVB is beschikbaar via www.mijnvaph.be. Het ondersteuningsplan brengt in kaart welke ondersteuning er gevraagd wordt. Je kan het zelf opmaken of je kan hulp vragen aan personen uit je omgeving. Je kan ook een beroep doen op een Dienst Ondersteuningsplan (DOP), de dienst Maatschappelijk Werk (DMW) van je ziekenfonds, een gebruikersorganisatie, het OCMW, het CLB, ... Let wel op, de datum van indiening is bepalend. Hoe vroeger de aanvraagdatum, hoe sneller een budget ter beschikking gesteld kan worden.

Multidisciplinair verslag (MDV)

Na goedkeuring van het OP PVB door het VAPH, maakt een erkend multidisciplinair team* (MDT) je multidisciplinair verslag op. Dat verslag moet binnen vijf maanden na de goedkeuring van je ondersteuningsplan PVB door het MDT ingediend worden bij het VAPH. Het MDV is opgebouwd volgens een modulair systeem (Module A t.e.m. Module D). Lees het multidisciplinair verslag aandachtig na, zodat je er zeker van bent dat de beschreven situatie overeenkomt met de realiteit. Een nauwkeurig ingevulde aanvraag is erg belangrijk, want je aanvraag dient als basis om te beslissen:

- Of je in aanmerking komt voor ondersteuning door het VAPH;
- Over de bepaling van het bedrag.

Provinciale Evaluatiecommissie (PEC) en Regionale Prioriteitencommissie (RPC)

Module A en, indien van toepassing, module B en/of D van het multidisciplinair verslag worden voorgelegd aan de Provinciale Evaluatiecommissie (PEC) die oordeelt of je in aanmerking komt voor ondersteuning door het VAPH. Indien je erkend wordt als persoon met een handicap door de PEC, wordt Module C voorgelegd aan de Regionale Prioriteitencommissie (RPC) die instaat voor de bepaling van de prioriteit van de aanvraag. Daarna word je op de hoogte gebracht van de (voorlopige) beslissing van het VAPH. Deze beslissing bevat volgende elementen:

- Je erkenning als persoon met een handicap;
- Of je voldoet aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een persoonsvolgend budget;
- De toegewezen budgetcategorie;
- Je prioriteitengroep:
 - Prioriteit 1;
 - Prioriteit 2;
 - Prioriteit 3.

In welke prioriteitengroep je terecht komt, hangt af van:

- De aard en de intensiteit van de nodige ondersteuning;
- De mogelijkheden en beperkingen van de aanwezige ondersteuning.

Binnen de toegekende prioriteitengroep wordt je vraag gerangschikt volgens de datum waarop je een persoonsvolgend budget hebt aangevraagd.

Ga je akkoord, dan wordt de beslissing tot toewijzing van een persoonsvolgend budget definitief. Op het moment dat je je budget ter beschikking gesteld krijgt, ontvang je een brief van het VAPH met daarin het budget waarop je recht hebt (dat komt overeen met de toegewezen budgetcategorie) en hoe je het persoonsvolgend budget kan starten.

De terbeschikkingstelling van het persoonsvolgend budget hangt af van de toegekende prioriteit en de beschikbare middelen.

Starten met persoonsvolgend budget

Je kiest de ondersteuning uit die je nodig hebt en je bepaalt hoe vaak je die ondersteuning wil krijgen. Er zijn verschillende vormen van ondersteuning mogelijk:

- Dagondersteuning;
- Woonondersteuning;
- Individuele ondersteuning:
 - Individuele psychosociale begeleiding;
 - Individuele praktische hulp;
 - Globale individuele ondersteuning;
 - Oproepbare permanentie.

Gedetailleerde informatie over de ondersteuningsfuncties vind je in de handleiding van het ondersteuningsplan persoonsvolgend budget.

Vervolgens kies je de personen of organisaties die jou die ondersteuning kunnen bieden en sluit je met hen overeenkomsten af, binnen vier maanden nadat je je terbeschikkingstellingsbrief ontvangt. Overeenkomsten afsluiten kan je zelf doen, of met behulp van een bijstandsorganisatie.

Een bijstandsorganisatie maakt je wegwijs in het persoonsvolgend budget en helpt je om goede keuzes te maken.

Het VAPH erkende vijf bijstandsorganisaties:

- Alin vzw;
- Absoluut vzw;
- Onafhankelijk Leven vzw;
- ZOOM vzw;
- MyAssist vzw.

Afhankelijk van de ondersteuning die je kiest, kan je je budget op verschillende manieren inzetten:

- Cash: Je koopt de nodige ondersteuning in op basis van overeenkomsten en betaalt zelf. Telkens als je kosten gemaakt hebt, kan je een kostenstaat bezorgen aan het VAPH. Je vermeldt op de kostenstaat het bedrag van de kosten en waarvoor je deze kosten hebt gemaakt. Het VAPH schrijft de vermelde bedragen over op een rekening die je speciaal voor het beheer van het cashbudget hebt aangevraagd.
- Voucher (=waardebonnen voor de financiering van personeel): Met een voucher kan je terecht bij een door het VAPH vergunde zorgaanbieder voor individuele begeleiding, dagondersteuning of woonondersteuning. Je kan met een voucher ook terecht bij een bijstandsorganisatie voor intensieve bijstand. Je sluit een overeenkomst af met de VAPH-zorgaanbieder of met de bijstandsorganisatie. Het VAPH vergoedt die zorgaanbieder of bijstandsorganisatie dan rechtstreeks. De zorgaanbieder houdt alles bij en legt verantwoording af aan het VAPH. Zelf hoeft je niets te doen.

- Combinatie van cash en voucher: Je krijgt en besteedt een deel van je PVB cash, een deel met vouchers.
- Vrij besteedbaar deel: Een deel van je persoonsvolgend budget mag je vrij besteden. Je moet niet verantwoorden waaraan je dat deel uitgeeft (bijvoorbeeld bankkosten en telefoonkosten).

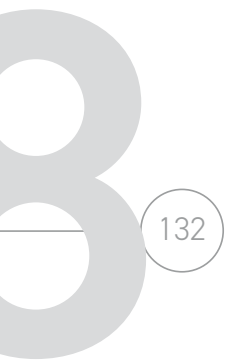
Een door het VAPH vergunde zorgaanbieder kan je zowel met vouchers als cash betalen. Andere personen en organisaties die je ondersteunen, kan je enkel cash betalen.

Nood aan onmiddellijke ondersteuning

In bepaalde situaties is er nood aan onmiddellijke ondersteuning. In zo'n situaties is het maatschappelijk verantwoord om onmiddellijk een budget ter beschikking te stellen:

- Noodsituatie (bv. plots wegvallen van je netwerk);
- Spoedprocedure (enkel bij een snel degeneratieve aandoening);
- Maatschappelijke noodzaak (bv. wanneer sprake is van misbruik of ernstige verwaarlozing);
- Jongeren in de overgang naar volwassenhulpverlening.

Op de website van het VAPH, kan je terugvinden wanneer en hoe je onmiddellijke ondersteuning kan aanvragen.

ik kan niet op eigen benen
maar wel op vier wielen
ik kan sneller dan jij

ik ben bijzonder

8.2.3.2. Minderjarigen

Als minderjarige zal je pas in 2019 persoonsvolgende financiering kunnen aanvragen. Het VAPH biedt minderjarigen in tussentijd de volgende soorten intensieve, niet-rechtstreeks toegankelijke ondersteuning:

- Tegemoetkoming voor hulpmiddelen en aanpassingen;
- Een Persoonlijke-Assistentiebudget* (PAB);
- Opvang en begeleiding in een Multifunctioneel Centrum (MFC).

Aanvraagprocedure voor ondersteuning VAPH bij de Intersectorale Toegangspoort (ITP)

De aanvraagprocedure verloopt via de Intersectorale Toegangspoort (ITP). De ITP is een administratieve dienst van het agentschap Jongerenwelzijn en bestaat uit twee teams:

- Het team indicatiestelling onderzoekt of je erkend wordt als persoon met een handicap. Daarna onderzoekt het team welke gespecialiseerde hulp en begeleiding je nodig hebt.
- Het team jeugdhulpregie helpt je om een geschikte opvang of begeleiding te vinden.

Om de aanvraagprocedure bij de Intersectorale Toegangspoort (ITP) op te starten, neem je contact op met een dienst die je 'contactpersoon-aanmelder' kan zijn. Voor personen met een handicap zijn dat multidisciplinaire teams die erkend zijn door het Agentschap Jongerenwelzijn. Je vindt ze terug via de website van jongerenwelzijn.

- Samen met je contactpersoon-aanmelder, vul je het 'aanmeldingsdocument' in. Je contactpersoon-aanmelder bezorgt dat document, samen met andere nodige documenten, aan de ITP.
- Bij de ITP onderzoeken het 'team indicatiestelling' en het 'team jeugdhulpregie' je aanvraag.
- Je ontvangt van de ITP een indicatiestellingsverslag en een jeugdhulpverleningsvoorstel. Van zodra je hulpverlening gestart is, ontvang je een jeugdhulpverleningsbeslissing. Daarin staat wie hulpverlening zal bieden en voor hoe lang. Die jeugdhulpverleningsbeslissing wordt aan het VAPH bezorgd.

- Je contactpersoon-aanmelder volgt samen met jou het hele verloop van de procedure op.

Persoonlijke-Assistentiebudget

Een Persoonlijke-Assistentiebudget* (PAB) is een budget dat het VAPH je geeft om je assistentie thuis of op school te organiseren en te financieren. Met het budget werf je assistenten aan. Door middel van het PAB kan je hulp krijgen om je aan te kleden, te eten of op te ruimen, maar ook voor je boodschappen, verplaatsingen of zelfs je uitstappen. Ook (ortho)(ped)agogische begeleiding en ondersteuning behoren tot de mogelijkheden.

Ondersteuning bij het organiseren van je PAB

Omdat je persoonlijke assistenten in dienst zijn bij jou, krijgen jullie een relatie van werkgever tot werknemer. Dat betekent dat je als werkgever verschillende formaliteiten moet vervullen. Je kan je PAB-budget volledig zelfstandig beheren of je kan hulp inroepen van een sociaal secretaariaat, een bijstandsorganisatie of een zorgconsulent.

Alle formulieren met betrekking tot het PAB, vind je terug op de website van het VAPH.

Multifunctioneel centrum (MFC)

Personen met een handicap tot en met 21 jaar, die nood hebben aan specifieke ondersteuning (in functie van de overgang naar volwassenenondersteuning: uitzonderlijk verlengbaar tot en met 25 jaar), kunnen terecht in een multifunctioneel centrum. Een MFC biedt drie ondersteuningsfuncties:

- Verblijf;
- Dagopvang:
 - Schoolaanvullende dagopvang;
 - Schoolvervangende dagopvang (dagbesteding).
- Begeleiding: Algemene psychosociale ondersteuning of ADL-assistentie*. Deze begeleiding kan ambulante of mobiele zijn.

8.2.4. Cumulverbod

Wanneer je handicap het gevolg is van een ongeval, ben je verplicht om in eerste instantie een schadevergoeding aan te vragen bij de vergoedingsdebiteur. Breng het VAPH (via je multidisciplinair team*) meteen op de hoogte als je in die situatie verkeert.

Een vergoedingsdebiteur is bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij, het Fonds voor Arbeidsongevallen of een ander gespecialiseerd fonds. De vergoedingsdebiteur onderzoekt je vraag. In sommige situaties kan dat onderzoek lange tijd in beslag nemen (bijvoorbeeld door rechtsprocedures). Ondertussen heb je misschien nood aan ondersteuning zoals:

- Hulpmiddelen en aanpassingen;
- Handicapspecifieke begeleiding, dag- en/of nachtopvang.

Het VAPH kan in volgende situaties een tegemoetkoming geven:

- In afwachting van het betalen van de schadevergoeding door de vergoedingsdebiteur;
- Als je met de schadevergoeding van de vergoedingsdebiteur niet de nodige ondersteuning kan betalen;
- Als je schadevergoeding uitgeput is;
- Wanneer de schadevergoeding lager is dan de tegemoetkoming die het VAPH kan geven voor dezelfde ondersteuning. In juridische termen heet dat de **verschilregel**.
 - Is je schadevergoeding gelijk aan of hoger dan het bedrag dat het VAPH voorziet voor de ondersteuning die je nodig hebt, ontvang je geen tegemoetkoming van het VAPH.
 - Is je schadevergoeding uitgeput of bedraagt deze minder dan het bedrag dat het VAPH voorziet voor de ondersteuning die je nodig hebt, ontvang je een tegemoetkoming van het VAPH op voorwaarde dat je bewijst dat je de schadevergoeding van de vergoedingsdebiteur volledig hebt gebruikt voor de ondersteuning waarvoor je die schadevergoeding ontving.

Kreeg je nog geen schadevergoeding van je vergoedingsdebiteur, dan betaalt het VAPH je kosten. Het VAPH zal die kosten rechtstreeks terugvorderen van de vergoedingsdebiteur. Dat heet in juridische termen *wettelijke subrogatie*.

Als je wel al een schadevergoeding kreeg van de vergoedingsdebiteur, dan mag het VAPH je geen tegemoetkoming meer geven voor de kosten die werden betaald door de vergoedingsdebiteur. Je kan slechts eenmaal vergoed worden voor de schade die je ondervindt. In juridische termen heet dat *cumulverbod*.

Tijdens de afhandeling van je schadedossier:

- Meld je elke verandering in je schadedossier, zoals:
 - Een aanstelling van een medisch deskundige;
 - Een voorlopig of definitief medisch verslag;
 - Een voorschot specifiek voor hulpmiddelen;
 - Aanpassingen of voor hulp van derden;
 - Een tussentijds vonnis;
 - ...
- Bezorg je het VAPH het ontwerp van de 'minnelijke regelingsovereenkomst', meestal dading* genoemd, voordat die overeenkomst door de partijen ondertekend is. Het VAPH kan je dan helpen om een zo volledig mogelijke schadevergoeding te bekomen van de vergoedingsdebiteur.

Na een definitieve schaderegeling

Als je schadedossier definitief geregeld is, bezorg je het VAPH de volgende documenten:

- Een kopie van de getekende minnelijke regelingsovereenkomst of de rechterlijke uitspraak waarin je schadegeval definitief geregeld is;
- Alle documenten waaruit duidelijk blijkt voor welke schadeposten je vergoed werd en voor welk bedrag.

Het is van belang dat je aan het VAPH een zo nauwkeurig mogelijke berekening van je schadevergoeding bezorgt.

Belangrijk:

- Bezorg het VAPH alle belangrijke informatie over de stand van zaken van je schadedossier. Een goede samenwerking tussen jou, de vergoedingsdebiteur en het VAPH waarborgt een zo volledig mogelijke schadevergoeding.

- Leg het ontwerp van je minnelijke regelingsovereenkomst voor aan het VAPH alvorens die te ondertekenen.
- Verzamel alle gegevens over tegemoetkomingen die je ontvangt. Bewaar daarnaast ook alle bewijzen van kosten die je maakt. Zo kan je aan de vergoedingsdebiteur aantonen hoeveel je ondersteuning precies kost.
- Hou, ook nadat je schadedossier definitief geregeld is, alle kosten die je met je schadevergoeding betaalt goed bij. Zo kan je aan het VAPH bewijzen wanneer je schadevergoeding is uitgeput.
- Betrek altijd je advocaat, of een andere persoon of instantie die je bijstaat, bij de behandeling van je schadedossier.

Voor vragen over je persoonlijk dossier kan je terecht bij de provinciale kantoren. Je kan je dossier ook elektronisch raadplegen via www.mijnvaph.be.

8.3. Opnieuw aan het werk

Je mag niet onderschatten wat het betekent om opnieuw aan de slag te gaan na een ernstig verkeersongeval. Zelfs niet na een korte periode van inactiviteit en ongeacht de omstandigheden van het ongeval. Extra begeleiding en ondersteuning kunnen je hierbij zeker helpen. Er zijn heel wat diensten en maatregelen waar je een beroep op kan doen. Als je lid bent van een vakbond, vraag je het best aan hen welke ondersteunings- en begeleidingsmogelijkheden ze aanbieden op het gebied van jobbehoud en re-integratie. Andere diensten die je hierbij kunnen helpen zijn de sociale dienst van het ziekenhuis of het revalidatiecentrum, de dienst Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds, de arbeidsgeneesheer of preventie-adviseur van de werkgever en de werkwinkel* van VDAB.

Als je een uitkering* krijgt via het ziekenfonds, dan is het belangrijk dat je vooraf bespreekt met je adviserend geneesheer welke stappen naar werk je kunt zetten.

Heel wat ondersteunende maatregelen vereenvoudigen en bevorderen de stap naar werk. Eerst en vooral is het belangrijk dat we de term arbeidsbeperking* toelichten. Deze term is in de tewerkstellingssector gebruikelijk en duidt aan dat je beperking een invloed heeft op het uitvoeren van je werk.

8.3.1. Terug aan de slag bij je vroegere werkgever

Jobbehoud

We spreken over jobbehoud als je na een verkeersongeval opnieuw kan beginnen werken zonder een beroep te moeten doen op compensatiesystemen zoals ziekte- of invaliditeitsuitkeringen of een uitkering van de arbeidsongevallenverzekering.

Re-integratie

Je vroegere werkgever kent jou als werknemer binnen zijn bedrijf heel goed en hij was op de hoogte van jouw verkeersongeval. Het ligt voor de hand dat je eerst bij hem vraagt welke mogelijkheden er zijn om terug aan de slag te gaan. Daarbij moet je weten dat je recht hebt op een redelijke aanpassing van je werkplek. Een redelijke aanpassing neemt de drempels weg zodat je als persoon met een beperking kan deelnemen aan het maatschappelijke leven en dus ook kan werken. Het kan gaan om het ter beschikking stellen van een aangepaste werkplek (door die bijvoorbeeld rolstoeltoegankelijk te maken) of om hulpmiddelen (zoals een aangepast computerscherm voor slechtzienden). Maar het kan ook gaan om aanpassingen in de arbeidsomstandigheden zoals het flexibeler omgaan met werkuren, door bijvoorbeeld pauzes in te lassen zodat je je medicatie kan innemen. Het kan dat de oorspronkelijke invulling van je job aangepast moet worden omdat je na je ongeval bijvoorbeeld trager werkt. Als de gevraagde aanpassingen redelijk zijn, mag de werkgever deze niet weigeren. Voor vragen over redelijke aanpassingen kan je terecht bij VDAB.

Daarnaast zijn er een aantal regels en bepalingen vanuit het lokale en federale niveau die je kunnen helpen om opnieuw aan de slag te gaan.

Progressieve werkhervatting of toegelaten arbeid

- Met deze regeling kan je je werk gedeeltelijk of aangepast hervatten. Je bespreekt de tijdsduur en mogelijkheden samen met je werkgever. Je behandelend arts speelt hier een belangrijke rol, maar het is de adviserend geneesheer van je ziekenfonds die hiervoor toestemming geeft.

Herscholing en bijscholing

- Je kan gebruikmaken van een opleiding of cursus wanneer je takenpakket bijgestuurd wordt of je je werk hervat in een andere functie.

Aangepast werk

- Je krijgt andere taken in functie van je mogelijkheden. Dat zullen dan soms lichtere of meer administratieve taken zijn.

Bepalingen antidiscriminatiewet

- Op basis van deze wet heb je recht op ondersteuning bij het vinden, verwerven en behouden van werk. Je hebt ook recht op redelijke aanpassingen.

Ondersteunende maatregelen

Je werkgever kan een beroep doen op een aantal ondersteunende maatregelen van de Vlaamse overheid. Enkele voorbeelden zijn:

- een aanpassing van de arbeidsomgeving (omgeving, gereedschap en kledij);
- een tegemoetkoming voor verplaatsings- of verblijfskosten:
 - voor verplaatsing naar de plaats van opleiding, stage of werk;
 - voor begeleiding bij gemeenschappelijk vervoer;
 - voor een persoonlijk gemotoriseerd vervoermiddel;
 - voor gespecialiseerd vervoer;
 - voor verblijfskosten op plaats van stage of opleiding.
- tolken voor doven en slechthorenden;
- Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP).

Om recht te hebben op al deze ondersteunende maatregelen, doe je een aanvraag bij de provinciale dienst arbeidsbeperking van VDAB om je arbeidsbeperking te laten erkennen. Je kan je daarvoor wenden tot de werkwinkels* van VDAB of de erkenning online aanvragen via 'Mijn Loopbaan'.

Uitgelicht: Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) voor werkgevers

De Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) stimuleert werkgevers om personen met een arbeidsbeperking in dienst te houden of te nemen. De VOP kan bijvoorbeeld ingezet worden wanneer er meer tijd nodig is om

een takenpakket aan te leren, als er meer begeleiding nodig is of bij een aanpassing van het uurrooster. Om het recht op een VOP te verwerven, moet je werkgever een aanvraag indienen bij VDAB. Dat kan online of in een VDAB-werkwinkel*. Onderstaande werkgevers kunnen een VOP krijgen:

- de privésector;
- alle onderwijsinstellingen;
- provincies, gemeenten, OCMW' s en door hen opgerichte verzelfstandigde agentschappen* en verenigingen;
- maatwerkbedrijven, sociale werkplaatsen en beschutte werkplaatsen (ga naar de website van VDAB of het Departement Werk en Sociale Economie voor specifieke voorwaarden);
- zelfstandigen in hoofdberoep (na 1 oktober 2008 zelfstandige geworden) en bijberoep (vanaf 1 juli 2016 zelfstandige geworden);
- uitzendkantoren (voor eigen werknemers en uitzendkrachten).

Als je het recht op een VOP kreeg van de provinciale dienst arbeidsbeperking van VDAB, dan kan je werkgever elektronisch een aanvraag indienen bij het Departement Werk en Sociale Economie. Het is dat Departement dat sinds juli 2016 verantwoordelijk is voor de goedkeuring, uitbetaling, verlenging en verhoging van een VOP. VDAB blijft verantwoordelijk voor het bepalen van de percentages van de VOP en de toekenning ervan. Hou deze website in de gaten voor eventuele veranderingen: www.werk.be/online-diensten/vlaamse-ondersteuningspremie-vop/online-aanvragen.

Na de beoordeling van de aanvraag wordt je werkgever door het Departement Werk en Sociale Economie op de hoogte gebracht van de beslissing.

De hoogte van de premie is afhankelijk van het loon en het moment van eerste aanwerving. Voor werknemers gelden de volgende percentages:

- jaar 1 (eerste tot en met vijfde kwartaal): veertig procent van het referteloan*;
- jaar 2 (zesde tot en met achtste kwartaal): dertig procent van het referteloan;
- jaar 3: (tiende kwartaal en daarna): twintig procent van het referteloan.

De premie kan voor de eerste vijf jaar door je werkgever aangevraagd worden. Daarna kan hij een verlenging aanvragen.

Meer informatie over de voorwaarden en de inhoud van deze ondersteunende maatregelen vind je via deze website: www.vdab.be/arbeidshandicap/maatregelen. Heb je nog vragen? Ga dan zeker langs bij de lokale werkwinkel* van VDAB.

Als werknemer heb je ook recht op loopbaanbegeleiding. De dienst voor loopbaanbegeleiding kan je helpen zoeken naar mogelijkheden bij je huidige werkgever. Als daar geen mogelijkheden zijn, kan je ook advies krijgen over verdere stappen op de arbeidsmarkt. Voor meer informatie kan je terecht bij VDAB.

8.3.2. Op zoek naar een nieuwe job

Wanneer een terugkeer naar je oude werkgever niet mogelijk is of er geen vorige werkgever is, dan zijn er diensten die je kunnen helpen bij je zoektocht naar een nieuwe job. De hierboven vermelde tewerkstellingsmaatregelen gelden uiteraard ook voor een mogelijk nieuwe werkgever.

In de zoektocht naar een nieuwe job kan je in de eerste plaats een beroep doen op de algemene VDAB-diensten:

- Basisdiensten: het in- en uitschrijven als werkzoekende, het aanvragen van attesten, het opvragen van informatie en het gebruik van computers.
- Trajectbegeleiding: jobbegeleiding op maat. Je maakt gebruik van een stappenplan in je zoektocht naar werk.
- Sollicitatietraining: samen met andere werkzoekenden oefen je sollicitatietechnieken. Je leert er bijvoorbeeld gesprekken voeren, brieven schrijven en jobs opsporen.

Wanneer je solliciteert, kan je vragen om rekening te houden met je beperking. Dat kan de werkgever doen door je bijvoorbeeld extra tijd te geven voor het invullen van een vragenlijst of door ervoor te zorgen dat je schriftelijke testen mondeling mag afleggen. De proeven aanpassen aan jouw ritme is ook een mogelijkheid. Een werkgever is verplicht hieraan tegemoet te komen.

Als de algemene basisdiensten niet volstaan, kan je een individuele en gespecialiseerde begeleiding vragen bij de gespecialiseerde dienst voor trajectbepaling en -begeleiding (GTB). Deze individuele begeleiding is gratis. Een GTB-begeleider bekijkt samen met jou voor welke jobs je het best solliciteert en geeft je advies over eventuele ondersteunende maatregelen waarvoor je in aanmerking komt.

Daarnaast is er ook nog het Gespecialiseerd Opleidings-, Begeleidings- en Bemiddelingscentrum (GOB).

Raadpleeg een GOB-consulent als je op zoek bent naar gespecialiseerde opleiding, begeleiding en bemiddeling. Je traject bij een GOB kan bestaan uit:

- een opleiding in het gespecialiseerde centrum;
- een of meerdere oriënterende stages van maximaal 800 uur gespreid over maximaal acht maanden;
- een Gespecialiseerde Individuele Beroepsopleiding in een Onderneming (GIBO).

Zowel voor begeleiding door VDAB, GTB of GOB neem je het best contact op met VDAB, via hun website of in de lokale werkwinkel*. Deze website geeft je meer informatie over het begeleidingsaanbod van VDAB: www.vdab.be/arbeidshandicap/begeleiding.shtml.

TIPS

- Ga na wat de impact van tewerkstelling is op je uitkering. Hiervoor kun je je informeren bij de dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds.
- Blijf indien mogelijk contact houden met je oude werkgever gedurende je revalidatieperiode. Dat kan de stap naar je oude job vergemakkelijken.

8.3.3. Op een andere manier aan de slag

Wanneer het niet lukt om in het gewone arbeidscircuit aan de slag te gaan, kan je ook werken in een bedrijf dat deel uitmaakt van de sector sociale economie of in een maatwerkbedrijf. Die bedrijven zijn gespecialiseerd in het aanbieden van jobs en taken aan mensen die problemen hebben om aangepast werk te vinden in het gewone economische circuit. Zij zorgen ook voor extra ondersteuning bij de uitvoering van het werk of voor extra aanpassingen aan de arbeidsomgeving. Het gaat hier dus om betaalde jobs in gespecialiseerde arbeidsomgevingen. De trajectbegeleider helpt je bij het zoeken naar een passende werkplek, ook in de sociale economie.

Maar soms is een betaalde job (nog) niet haalbaar. Dan kan je eventueel als tussenstap starten in een niet-betaalde job. Je behoudt dan je uitkering en je werkt stap voor stap aan de ontwikkeling van je competenties op de reële werkvloer, die speciaal ontwikkeld is om je te laten doorgroeien. Je bekijkt ook in dit geval het best samen met je trajectbegeleider wat mogelijk en nodig is.

Ook vrijwilligerswerk is een mogelijkheid. Hierin zijn er heel veel lokale initiatieven. Via lokale bladen, ledenbladen of het Steunpunt Vrijwilligerswerk kan je met lokale initiatieven in contact komen.

8.4. Terug de weg op

Als betrokkene bij een verkeersongeval kan je onzeker worden bij de gedachte dat je opnieuw zal deelnemen aan het verkeer. Meer dan ooit ben je je bewust van de gevaren. Het kan natuurlijk ook dat je mogelijkheden beperkter geworden zijn. We geven je een overzicht van de bijstand waarop je een beroep kan doen.

8.4.1. Opnieuw met je eigen auto rijden

Een probleem dat vaak niet - of veel te laat - besproken wordt tussen het gewonde slachtoffer en zijn behandelende arts, is dat van rijgeschiktheid. Het rijbewijs en de geldigheid ervan is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de rijbewijshouder en de arts. De arts moet jou na een ongeval informeren en je rijgeschiktheid bepalen. Het is immers in veel

gevallen zo dat je na een ernstig ongeval of ziekte niet meer voldoet aan de wettelijk bepaalde (medische) criteria voor het rijbewijs (KB 23 maart 1998, bijlage 6). Dat wil zeggen dat je rijbewijs automatisch niet langer geldig is. Om die reden heb je na het ongeval dus een rijgeschiktheidsattest nodig.

Als je rijdt wanneer er sprake is van een blijvende of langdurige beperking om een auto te besturen, pleeg je een strafbaar feit. Je bent verplicht om binnen vier dagen na het ontstaan van de beperking (in principe wanneer je arts je je beperking of medische ongeschiktheid meedeelt), je rijbewijs in te leveren bij je gemeentehuis. Je beperking kan immers gevaarlijk zijn bij het besturen van gelijk welk gemotoriseerd voertuig. Dat wordt vaak vergeten. Het hebben van een rijbewijs is tenslotte geen recht, maar een voorrecht. De beperking kan heel verschillend zijn en van motorische, mentale, psychische en/of zintuiglijke aard zijn. Na een rijgeschiktheidsonderzoek met gunstig advies kan je een nieuw rijbewijs krijgen. Een rijgeschiktheidsonderzoek kan medische, psychologische en rij-praktische componenten bevatten. De arts (die wettelijk bevoegd is) dient dan een rijgeschiktheidsattest* te ondertekenen.

Bij ernstige letsels als gevolg van een verkeersongeval moet je worden doorverwezen naar het CARA (Centrum voor Rijgeschiktheid en voertuigAanpassing). Het CARA is een afdeling van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV). Dat centrum werd opgericht om de rijgeschiktheid van personen te testen en om te kijken welke aanpassingen aan het voertuig nodig zijn. Het centrum heeft echter ook een belangrijke adviserende taak over bijvoorbeeld financiële tegemoetkomingen en ergonomie van de aanpassingen.

Alle onderzoeken door het CARA zijn gratis. Bijkomende onderzoeken en raadplegingen betaal je zelf. De verzekeraar* komt hier soms in tussen.

Indien je geschikt bent bevonden, ontvang je een rijgeschiktheidsattest. Met dit attest kan je gemeente een (nieuw) rijbewijs afleveren. Let op:

- Je moet de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid* (BA) op de hoogte brengen van ernstige lichamelijke letsels. Je legt hem een kopie van het nieuwe en aangepaste rijbewijs voor. Doe dat met een aangetekende brief zodat er nadien geen discussie ontstaat. Som-

mige verzekeraars gebruiken nog het bonusmalussysteem, ook al is het niet verplicht. Je bonusmalus mag om deze reden niet verhoogd worden.

- Eventuele aanpassingen aan je auto moet je ook aan je BA-verzekeraar laten weten.
- Soms hou je een belangrijke beperking over aan een ongeval en beschik je niet over een rijgeschiktheidsattest. Als je toch plaatsneemt achter het stuur, dan riskeer je bij een volgend ongeval naast een boete en/of gevangenisstraf, ook een eis tot terugbetaling van alle kosten die door de verzekeraar vergoed werden.

8.4.2. Andere vervoersmogelijkheden

Wanneer je niet meer met de auto mag rijden, zijn er tal van alternatieven.

De Lijn

Wanneer je een handicap hebt, kan je in veel gevallen gebruikmaken van de diensten van De Lijn. In alle belbusgebieden en op een aantal lijnen in stadsgebieden kan deze vervoersmaatschappij een toegankelijke rit aanbieden. De enige voorwaarde is dat je via de belbuslijn reserveert.

Alle informatie over toegankelijkheid kan je opvragen bij De Lijn.

NMBS

Er is een aangepaste dienstverlening en infrastructuur in stations en op treinen voor mensen die minder mobiel zijn. Hou er wel rekening mee dat je minstens 24 uur op voorhand moet laten weten van welk station je wil vertrekken en waar je heen wil. Twintig minuten voor het vertrek van de trein moet je je melden in het station van vertrek.

Alle informatie over de specifieke voorzieningen in de stations van waaruit je wil reizen en waarheen je wil gaan, zijn te verkrijgen bij NMBS. Je vindt er ook informatie over aangepaste tarieven.

Minder Mobielen Centrales

In de schoot van Taxistop werden Minder Mobielen Centrales (MMC's) opgericht. Je kan hier als persoon met een handicap gebruik van maken. Het transport wordt door vrijwillige automobilisten verzorgd.

De aanvragen worden door een telefonisch bereikbare permanentiedienst gecoördineerd. Je kan enkel gebruikmaken van MMC's als je over een beperkt inkomen beschikt. Een andere voorwaarde is dat er op het af te leggen traject geen openbaar vervoer voorhanden is dat toegankelijk is voor mensen met een handicap. Je betaalt een vergoeding per afgelegde kilometer en jaarlijks ongeveer tien euro lidgeld.

Informeer ook naar andere vervoersmogelijkheden. Afhankelijk van waar je woont, zijn er soms nog aanvullende regelingen. Zo kun je in een aantal steden en gemeenten gebruikmaken van taxicheques. Informatie over die aanvullende diensten in je regio kan je bij je gemeente of provincie verkrijgen. Er bestaan ook andere regionale initiatieven. In de regio Antwerpen is er bijvoorbeeld de Rolkar.

De fiets

Voor het rijden met de fiets heb je geen rijbewijs nodig. Toch moet je wel de nodige kennis, vaardigheid en rijgeschiktheid hebben om steeds je fiets onder controle te houden en veilig aan het verkeer te kunnen deelnemen (artikel 8.3 uit het verkeersreglement). Zonder in detail te treden of expliciete regels op te leggen, waarschuwt de wetgever dus dat ook voor voertuigen waar geen rijbewijs voor vereist is, je de nodige bedachtzaamheid en het nodige gezond verstand moet hanteren alvorens je in het verkeer begeeft.

8.5. Vrije tijd

8.5.1. Ineens thuis, wat nu?

Naar huis gaan is vaak iets waar je naar uitkijkt en tegelijkertijd tegenop kijkt. Na een intensieve periode van revalidatie kom je terug in je eigen omgeving. Dat kan rust brengen, maar ook confronterend zijn omdat je situatie door het ongeval veranderd is. Werk, school, sociale contacten en hobby's; je moet ze allemaal opnieuw een plek geven. Met de nodige aanpassingen kan je je oude activiteiten misschien opnieuw opnemen.

Trajectbegeleiding vrije tijd

De invulling van je vrije tijd kan ook anders zijn dan voor het ongeval. Er bestaat een specifiek aanbod voor personen met een beperking. Het VAPH erkent en subsidieert een twintigtal organisaties voor vrijetijds-

zorg, verspreid over Vlaanderen. Die bieden aangepaste activiteiten aan voor personen met een beperking. In sommige gevallen kunnen ook personen zonder beperking deelnemen.

Heb je nood aan advies op maat? Dan kan je contact opnemen met een van de vrijetijdzorgorganisaties in jouw regio voor vrijetijdsbemiddeling. Zij bekijken dan samen met jou wat je graag wilt doen. Als je dat wilt, dan kunnen ze het eerste contact leggen met een organisatie of activiteit naar keuze.

8.5.2. Sport en cultuur anders beleven

Sport

Als persoon met een beperking heb je verschillende mogelijkheden om aan sport te doen. Afhankelijk van wat het beste bij jou past, bestaan er verschillende vormen van sportclubs en sportieve activiteiten:

Inclusief: sommige sportclubs en -verenigingen hebben een inclusief aanbod waarbij personen met én zonder beperking samen sporten. Of dit mogelijk is en de meest geschikte optie is, hangt af van de sporttak en het niveau van sportbeoefening (competitie of recreatief).

Reguliere club met G-werking: er bestaan ook sportclubs en -verenigingen waar er een groep of team opgericht is voor personen met een beperking. De sport wordt dan apart beoefend, maar alle andere sociale activiteiten binnen de club onderneem je samen met de andere leden.

G-sportclub: dit is een sportclub die enkel toegankelijk is voor personen met een beperking. Een G-sportclub is niet gekoppeld aan een reguliere werking en kan zich focussen op een specifieke sporttak, doelgroep of leeftijdscategorie.

De zoektocht naar een geschikte sportieve activiteit is niet altijd even makkelijk. Je kan hiervoor ondersteuning vragen bij de door het VAPH erkende vrijetijdzorgorganisaties of bij G-sportorganisaties- en federaties. Hieronder vind je een overzicht van enkele organisaties:

G-sport Vlaanderen is de overkoepelende G-sport organisatie in Vlaanderen. Zij bestaat uit de G-sportfederaties (S-sport//Recreas en

Parantee – Psylos), de Vlaamse provincies, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en andere actoren zoals 'To Walk Again', Sport Vlaanderen, Special Olympics Belgium, Dovensport Vlaanderen vzw en de Stichting Vlaamse Schoolsport. Via het Steunpunt G-sport Vlaanderen wordt de G-sport in Vlaanderen gecoördineerd. Meer informatie kan je vinden op de website www.gsportvlaanderen.be. Je vindt hier een kalender met allerlei G-sport activiteiten over heel Vlaanderen.

Parantee-Psylos is een federatie van sportclubs met een aanbod voor personen met een beperking. Je kan op alle niveaus van de sportieve piramide sporten, gaande van initiatie tot competitie. Veel sporttakken werken samen met Parantee.

S-sport//Recreas is een sportfederatie voor personen met een beperking. Recreas heeft verschillende sportclubs en organiseert daarnaast ook sportkampen.

To Walk Again is een vzw die sportdagen, fitness, initiaties, sportkampen en vakanties voor personen met een fysieke beperking organiseert.

Daarnaast kan je voor mogelijke sportkampen ook bij de sportdienst van je gemeente of provincie terecht.

Cultuur

Ben je meer op zoek naar een culturele vrijetijdsbesteding dan kan je in culturele centra in je buurt terecht. Heel wat van die centra zijn aangepast om personen met een beperking te ontvangen. Over de toegankelijkheid van specifieke concertzalen, musea, theaters en bioscopen informeer je je best op voorhand. Zo kan je de databank op de website www.toevla.be nakijken met alle informatie over toegankelijkheid. Hou je van lezen en is het door je beperking lastig om naar de bibliotheek te gaan? Informeer dan bij je bibliotheek of het mogelijk is de boeken thuis te bezorgen. Soms betaal je daar een kleine vergoeding voor. Je plaatselijke bibliotheek kan je daarover meer informatie geven. Je kan ook terecht op heel wat festivals en andere evenementen. Wil je daar meer informatie over, dan kan je je richten tot Intro vzw.

Ging je reeds naar het deeltijds kunstonderwijs (DKO) of wil je na je ongeval dansen, toneelspelen of een muziekinstrument leren spelen? Dan

zijn er, indien nodig, allerlei aanpassingen mogelijk. Zo kan je een aangepast lessenrooster krijgen en toch je diploma behalen. Maar ook een individueel aangepast curriculum is mogelijk. Neem contact op met het DKO in je buurt en bekijk samen wat mogelijk en haalbaar is.

8.5.3. Op reis, op uitstap

Voor personen met een beperking en hun begeleiders is het niet altijd eenvoudig om een reis, uitstap of stadstrip te plannen. Wil je te weten komen of bepaalde hotels, musea, gemeentehuizen, culturele centra en andere toeristische voorzieningen de nodige infrastructuur hebben voor mensen met een beperking, dan kun je terecht bij vzw Enter.

Ook reisbureaus kunnen de nodige informatie verschaffen wanneer je op reis wil. Of je kan een beroep doen op het Infopunt Toegankelijk Reizen dat een overzicht geeft van het vakantieaanbod in binnen- en buitenland voor personen met een beperking.

Op de website van het VAPH vind je onder het domein Vrije Tijd informatie terug over sport, cultuur en vakanties.

Hieronder vind je enkele nuttige websites:

- De website over toegankelijk reizen in Vlaanderen:
www.visitflanders.com/nl/toegankelijkheid/?country=nl_NL
- Ook met een beperkt budget kan je via het steunpunt vakantieparticipatie een aanbod vinden via deze website:
www.vakantieparticipatie.be.
- Sommige steden hebben toeristische gidsen specifiek voor rolstoelgebruikers:
 - www.rolstoelplanbrussel.be
 - www.demos.be/blog/gent-on-wheels-toeristische-wandelkaart-voor-rolstoelgebruikers
- Sommige reisorganisaties voor jongeren, zoals Karavaan, bieden toegankelijke reizen aan. Kijk voor meer informatie op hun website:
www.karavaan.be/karavaan-magazine/detail/met-de-rolstoel-naar-cambodja-en-thailand.

De beleving van kinderen en jongeren betrokken bij een verkeersongeval

9.1.	De beleving van kinderen betrokken bij een verkeersongeval	152
9.2.	De beleving van jongeren betrokken bij een verkeersongeval	157
9.3.	Broer, zus of kind van een overleden slachtoffer	158
9.4.	Wanneer langdurige zorg nodig is	160
9.5.	De school	161
9.6.	Vrije tijd	170

9. De beleving van kinderen en jongeren betrokken bij een verkeersongeval

Kinderen en jongeren kunnen zowel rechtstreeks als onrechtstreeks slachtoffer worden van een verkeersongeval. Ze kunnen overlijden aan de gevolgen ervan of gewond raken. In dat laatste geval moeten ze soms na een lang revalidatieproces en met een blijvend letsel opnieuw hun plaats in de maatschappij zoeken.

Of ze kunnen een of beide ouders, een grootouder, broer, zus, neef, nicht, vriend of klasgenoot verliezen of van dichtbij meemaken hoe die persoon met een handicap verder door het leven moet.

Belangrijk is dat er personen zijn die vertrouwen en veiligheid bieden aan je kind. Dat hoeven niet altijd de ouders te zijn, ook anderen kunnen deze rol opnemen. Wanneer we in dit hoofdstuk over de ouders spreken, bedoelen we ook eventuele andere vertrouwenspersonen.

We staan stil bij de beleving van kinderen en jongeren die betrokken raakten bij een verkeersongeval en geven advies over hoe je hen het best opvangt. Ook de school speelt hierin een belangrijke rol.

9.1. De beleving van kinderen betrokken bij een verkeersongeval

Kinderen die zwaargewond raakten bij een verkeersongeval staan vaak voor een lange en moeilijke weg van verzorging en revalidatie. Als volwassene heb je de neiging om deze kinderen extra te beschermen. Naast medische zorg hebben deze kinderen ook nood aan veel steun, maar niet alleen van hun ouders. Ook broers en zussen, grootouders, plusouders, leerkrachten, schoolkameraden of vrienden in de jeugdbeweging of sportclub zijn heel belangrijk voor een kind.

Kinderen reageren niet op dezelfde manier als volwassenen op gebeurtenissen die hun leven overhoop gooien. Zo nemen zij vaak heel letterlijk wat ze meemaken en wat hen verteld wordt. Een kind kan ook het ene moment heel verdrietig zijn om vervolgens te spelen alsof er niets gebeurd is. Spel is een belangrijke vorm van verwerken voor kinderen. Zij

spelen vaak de gebeurtenissen na.

Weet dat kinderen in volle ontwikkeling zijn en dat ze nog volop aan het leren zijn hoe:

- ze moeten omgaan met pijnlijke gevoelens;
- de wereld niet als iets beangstigends te zien;
- vertrouwen in zichzelf te hebben.

9.1.1. Hoe omgaan met kinderen

We geven je enkele concrete tips zodat je je kind zo goed mogelijk kan opvangen:

- Kinderen hebben nood aan concrete en eerlijke informatie over wat er precies gebeurd is. Krijgen ze die niet, dan gaan ze de feiten vanuit hun eigen fantasie invullen en dat kan erger zijn dan de werkelijkheid is. Of ze voelen aan dat ze zaken niet mogen weten en voelen zich uitgesloten. Kinderen begrijpen vaak meer dan je in eerste instantie denkt.
- Ze vragen meer dan eens om dezelfde informatie. Door de feiten te herhalen, kan het kind de emotioneel schokkende gebeurtenis plaatsen.
- Probeer de ziekenhuiskamer van je zwaargewond kind op te fleuren. Breng bijvoorbeeld een aantal persoonlijke spullen mee, niet alleen van jezelf, maar ook van je kind of van vrienden en klasgenoten.
- Ook kinderen die een verkeersongeval meemaakten, willen nog gewoon 'kind' zijn. Ze willen niet voortdurend het gevoel hebben 'anders' te zijn. Ze willen genieten van de dingen waar alle kinderen van genieten. Geef aan dat het kind zelf mag bepalen wanneer het wel of niet over het verkeersongeval wil praten, thuis en op school. In de klas zijn ze graag leerling zoals de andere leerlingen. Respecteer dit.
- Kinderen houden vast aan een structuur die voortgezet wordt. Structuur in het schoolritme, ritme binnen het gezin, ... biedt hen een gevoel van vertrouwen.
- Kinderen die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn geraakt bij een zwaar verkeersongeval, ondervinden later vaak moeite om

opnieuw met de fiets of met de auto (mee) te rijden. Heb daar begrip voor en overhaast niets. Laat het kind in tussenstapjes opnieuw gewoon worden aan deelname aan het verkeer.

- Zwaargewonde kinderen ondervinden vaak heel veel steun in het contact met lotgenoten omdat ze daar begrip en erkenning voelen.
- Betrek de broers en zussen zoveel mogelijk bij het gebeuren of plan aandacht voor hen in. Zij missen vaak de aandacht die tijdelijk naar hun broer of zus gaat. Als zij echter weten waarom en zich betrokken voelen, voorkom je jaloerse gevoelens en onbegrip.

gemis is niet in woorden te vatten
ze namen niet enkel je jeugd
maar in één klap
ook alle jaren erna

9.1.2. De ontwikkeling van een stressstoornis bij kinderen

Sommige kinderen ontwikkelen een stressstoornis na een verkeersongeval. Dat kan tot uiting komen op verschillende levensgebieden: in gedrag op school, thuis en in de omgang met leeftijdsgenoten. Er bestaan verschillende soorten stoornissen waarin een trauma tot uiting kan komen. Per stoornis zien we verschillende kenmerken.

Bij een posttraumatische stressstoornis heeft het kind vaak nachtmerries, slaapproblemen, last van prikkelbaarheid, concentratieproblemen en herbelevingen.

Een acute stressstoornis herken je wanneer er na een trauma onmiddellijk chaotisch of geagiteerd gedrag optreedt. Daarnaast ook te herkennen aan nachtmerries, het steeds opnieuw beleven van de gebeurtenis, angst en verhoogde prikkelbaarheid. Er is sprake van lijden wanneer de klacht een zodanige invloed heeft op het functioneren van het kind.

9.1.3. De behandeling van stressstoornissen

Voor de behandeling van stressstoornissen neem je het best contact op met een kinderpsycholoog.

Als ouder word je bij de behandeling van je kind betrokken. Tijdens het intakegesprek wordt er gepeild naar de gedragingen van het kind en worden de kenmerken in beeld gebracht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van vragenlijsten. Indien nodig neemt men ook contact op met de school en betrokken leerkracht. Tijdens het adviesgesprek vertelt de kinderpsycholoog wat er aan de hand is en hoe hij je kind kan helpen.

Trauma's en de gevolgen ervan zijn gelukkig goed te behandelen. Wanneer er sprake is van PTSS (posttraumatische stressstoornis) dan is *Eye Movement Desensitization & Reprocessing (EMDR)* een goede behandelingsmethode. Bij kinderen, vanaf twee jaar oud en met PTSS, zal men vaak voor EMDR kiezen. Daarnaast is er ouderbegeleiding nodig waarin psycho-educatie over trauma centraal staat. Het doel van EMDR is het verwerken van herinneringen van ingrijpende ervaringen. Hierdoor kunnen klachten, die zijn ontstaan als gevolg van die herinneringen en het lijden dat daarmee gepaard gaat, verminderd worden. Onderzoek toont

aan dat EMDR een effectieve behandelmethode is.

Andere mogelijke therapieën zijn creatieve therapie, speltherapie, schrijftherapie, gesprekstherapie, gedragstherapie, traumaverwerking, gezinstherapie of integratieve therapie. Het belangrijkste is dat het kind zich veilig en vertrouwd voelt bij de kinderpsycholoog.

Kinderen hebben vaak weinig sessies nodig om een grote verandering te bekomen in hun gevoel of hun gedrag. De enkele sessies hebben meestal snel effect op het welbevinden van je kind. Doordat je kind op zijn manier zijn verhaal kwijt kan en gevoelens kan verwerken, kan het zelfvertrouwen terug opgebouwd worden. Medicatie wordt pas ingezet als psychologische behandelingen niet of onvoldoende werken.

9.2. De beleving van jongeren betrokken bij een verkeersongeval

Jongeren die zwaargewond raakten bij een verkeersongeval staan vaak voor een lange en moeilijke weg van verzorging en revalidatie. Naast steun die ze krijgen van familie hebben zij ook nood aan steun van hun vrienden. Jongeren, meer nog dan kinderen, hechten veel belang aan het contact met leeftijdsgenoten. Voor zwaargewonde jonge verkeersslachtoffers kan het echter een hele uitdaging zijn om hun netwerk te behouden. Meestal worden zij, na een langdurige revalidatieperiode, geconfronteerd met het wegvallen van hun vrienden. Verschillende oorzaken liggen aan de basis van het uiteenvallen van vriendschapsrelaties: de fysieke en mentale beperkingen als gevolg van het ongeval, het niet langer kunnen uitoefenen van hobby's, de systematische afwezigheid op school en vrienden die niet weten hoe zich te gedragen. Toch is het heel belangrijk om het vriendennetwerk rond een jong verkeersslachtoffer actief te proberen houden. De aanwezigheid van vrienden tijdens revalidatie kan het herstel bevorderen en is een grote stap in de richting van succesvolle re-integratie.

Rondpunt werkt regelmatig nieuwe projecten uit waarin jonge verkeersslachtoffers direct ondersteund worden binnen verschillende levensdomeinen. Je kan ons actuele aanbod bekijken via de projectenpagina van onze website: www.rondpunt.be/projecten.

9.2.1. Hoe omgaan met jongeren

- Jongeren hebben nood aan concrete en eerlijke informatie over hun letsel en de precieze omstandigheden van het ongeval. Durf dit rechtstreeks met hen te bespreken, ook als het over zeer gevoelige thema's gaat.
- Jongeren die een verkeersongeval meemaakten, willen in de eerste plaats gewoon 'jong' zijn. Ze willen behandeld worden als jongeren en willen niet het gevoel hebben anders te zijn dan anderen. Ze willen zoveel mogelijk doen wat andere jongeren doen.
- Geef genoeg ruimte aan de jongere om het ongeval een plaats te geven. De manier waarop zal niet altijd overeenkomen met wat je zelf in gedachten had, maar luister en communiceer met hen.
- Jongeren die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken raakten bij een zwaar verkeersongeval, ondervinden later vaak moeite om weer met de fiets of met de auto (mee) te rijden. Heb daar begrip voor en overhaast niets.
- Zwaargewonde jongeren ervaren vaak veel steun bij contact met lotgenoten* omdat ze bij hen begrip en erkenning voelen.
- Probeer de vrienden van het verkeersslachtoffer zoveel mogelijk te betrekken in het hele traject. Liefst al tijdens de ziekenhuis- en revalidatieperiode en ook de periode erna.
- Betrek de broers en zussen zoveel mogelijk bij het gebeuren. Zo kan je jaloeziese gevoelens vermijden.

9.3. Broer, zus of kind van een overleden slachtoffer

Is er een dierbare overleden, geef je kind dan een eerlijke uitleg bij vragen over de dood. Wat is doodgaan? Wat is een begrafenis? Vertel het, maar zoek tegelijkertijd naar een taal die het kind begrijpt.

- Baby's rouwen nog niet en hebben vooral nood aan aandacht en zorg van vaste personen. Ze voelen wel de emoties van hun omgeving.
- Peuters begrijpen niet wat 'dood zijn' wil zeggen. Ze kunnen wel verdrietig zijn omdat ze niet bij de overleden persoon kunnen zijn. Dat verdriet kan echter plots omslaan in lachen en spelen, zo beschermen ze zichzelf.
- Kleuters begrijpen nog niet dat dood zijn 'voor altijd' is. Ze kun-

nen, net als peuters, wel verdrietig of bang zijn omdat een dierbare 'weggegaan' is. Ze nemen vaak de manier van rouwen van hun omgeving over.

- Kinderen van vijf tot acht jaar beseffen dat de dood definitief is. Ze hebben nog niet echt een manier gevonden om om te gaan met het angstaanjagende besef dat mensen kunnen sterven. Ze kunnen daardoor schuldgevoelens krijgen. Ze hebben nood aan een veilige omgeving waar ze kunnen praten, zonder dat ze zich als kind behandeld voelen.
- Kinderen van negen tot elf jaar beseffen wat doodgaan is. Ze gaan zelf op zoek naar manieren om hiermee om te gaan, ook buiten het gezin.
- Vanaf veertien jaar beleven jongeren de dood zoals volwassenen.
- Kinderen van elf tot veertien jaar verschillen erg van elkaar. Sommigen gedragen zich zoals de vorige leeftijdsgroep en anderen eerder zoals de volgende, maar vaak nemen zij weinig tijd om te rouwen. Ze willen vooral normale dingen doen met leeftijdsgenoten. Het is belangrijk dat ze terecht kunnen bij een volwassene die ze vertrouwen.

Als een kind of jongere een broer, zus of ouder verliest, zal die vaak zijn ouder(s) willen beschermen. Door zelf geen verdriet te tonen, wil hij de pijn van zijn ouder(s) niet groter maken. Hierdoor komt het verdriet van een kind of jongere soms pas jaren later naar boven. Dat kan gebeuren bij een speciale gelegenheid, zoals afstuderen of de leeftijd bereiken die de overleden broer of zus had. Dat noemt men ook wel 'uitgesteld verdriet'.

Bij de ondersteuning van het kind of de jongere kan ook de school of een leerkracht een belangrijke rol spelen. Erover kunnen praten wanneer ze dat wensen, ergens even rustig kunnen zitten, begrip ervaren, ... zijn van onschatbare waarde voor een gevoel van veiligheid en vertrouwen.

Wanneer begeleiding nodig is, kan een kinderpsycholoog geraadpleegd worden. Bij kinderen kunnen verschillende therapieën werken zoals creatieve therapie, speltherapie, schrijftherapie, gesprekstherapie, gedragstherapie, traumaverwerking, gezinstherapie of integratieve therapie*. Het belangrijkste is dat het kind zich veilig en vertrouwd voelt bij de kinderpsycholoog.

9.4. Wanneer langdurige zorg nodig is

Wanneer langdurig verblijf in het ziekenhuis noodzakelijk is of wanneer je kind een revalidatieprogramma moet volgen, doe je er als ouder goed aan om contact op te nemen met de school. Licht de school in over de situatie en maak afspraken over hoe jullie de andere kinderen van de school en eventueel hun ouders het best informeren.

Dat geldt niet alleen voor de school van het slachtoffer, maar ook voor die van de broers of zussen. Gaat het om de ouder die betrokken raakte in een ongeval, neem dan contact op met de school van de kinderen.

In al deze omstandigheden is het belangrijk dat vrienden of vriendinnen contact houden en blijven langskomen. Wanneer de school op de hoogte is, kan ze rekening houden met wat er gebeurd is. Ze kan op verschillende manieren contact houden met het slachtoffer. Met bijvoorbeeld een blog, het schoolkrantje of een bezoekenregeling voor de klas. De school is hoe dan ook de plaats waar kinderen hun sociaal vangnet hebben.

De aandacht die in de klas aan het ongeval besteed wordt, kan voor kinderen en jongeren een bijkomende hulp zijn om met hun emoties om te gaan. Dat geldt evenzeer wanneer een ouder bij een zwaar verkeersongeval betrokken was. Je kan bij de leerkracht van je kinderen suggereren om in de klas de ZEBRA-kit te gebruiken. De ZEBRA-kit is een trolley vol lesmateriaal om in de kleuterklas of lagere school te werken rond een verkeersongeval en de gevolgen daarvan. De kit kan je gratis ontlenen bij Rondpunt of een provinciaal contactpunt. Je doet er wel goed aan om eerst even bij je kinderen na te gaan of ze dat allemaal wel willen. Sommige kinderen houden net van het omgekeerde. Voor hen is de school namelijk een plek waar ze zich gewoon 'kind' kunnen voelen. Het is een plek waar ze niet bezig moeten zijn met het verkeersongeval en de gevolgen ervan. De gewone schoolstructuur aanhouden, geeft kinderen rust en een gevoel van veiligheid.

Kinderen die niet zelf slachtoffer werden, hebben er nood aan om bij het ziekenhuisgebeuren betrokken te worden. Ze willen de ouder, broer of zus die in het ziekenhuis verblijft, bijstaan en willen niet het gevoel krijgen dat ze buitengesloten worden. Probeer belangrijke momenten zoals een verjaardag of Sinterklaas samen te delen.

Praat met kinderen over hun gevoelens en toon ook je eigen gevoelens. Ze ondervinden dezelfde gevoelens van kwaadheid, verdriet of blijheid als volwassenen. Alleen zijn ze nog niet in staat om die gevoelens op dezelfde manier uit te drukken. Dat is de reden waarom ze die vaak tonen via woede- of angstaanvallen, agressief gedrag of huilbuien. Wanneer ze zien dat jij, als ouder, je gevoelens uit, zien ze dat dat normaal is en durven ook zij hun gevoelens uiten. Voel je je als ouder emotioneel niet in staat om de gevoelens van je kinderen op te vangen, probeer dan een steun- of vertrouwenspersoon in te schakelen voor hen.

Bij jonge kinderen kan er regressief gedrag* ontstaan. Dat wil zeggen dat ze terugkeren naar een vroegere ontwikkelingsfase. Ze gaan bijvoorbeeld opnieuw bedplassen, duimzuigen of kunnen plots bepaalde dingen niet meer. Dat zijn normale reacties waar je juist op kan reageren door kinderen zoveel mogelijk een gevoel van veiligheid en geborgenheid te geven. Het regressieve gedrag zal op die manier uitdoven.

Er kunnen ook psychosomatische klachten ontstaan waardoor schoolresultaten achteruitgaan. Dat zijn lichamelijke klachten met een achterliggende emotionele reden, bijvoorbeeld buik- en hoofdpijn of concentratiestoornissen. Wanneer de achterliggende reden opgemerkt en behandeld wordt, kunnen de lichamelijke klachten verminderen of verdwijnen. Wees daar als ouder alert voor en probeer na te gaan of de klachten inderdaad te maken hebben met de gevolgen van het verkeersongeval. Spreek met de leerkracht af om elkaar op de hoogte te houden.

Heb er als ouder begrip voor wanneer je kind zijn gevoelens niet aan je toont en wanneer hij zijn verdriet niet met jou wil delen. Het kind probeert zo anderen – bijvoorbeeld jou – te beschermen.

9.5. De school

Zodra je kind er weer aan toe is, kan het opnieuw les volgen. Er bestaan verschillende aangepaste onderwijsvormen voor gehospitaliseerde en revaliderende kinderen. De sociale contacten die het onderwijs met zich meebrengt, wanneer je kind nog gehospitaliseerd is, kunnen heel zinvol zijn. Daarnaast is het aanhouden van een dagelijks ritme en het creëren van continuïteit in het onderwijsproces ook belangrijk. Bij het Trefpunt Onderwijs aan Zieke Kinderen is algemene informatie beschikbaar over

de diverse mogelijkheden van onderwijs aan gehospitaliseerde kinderen in Vlaanderen. Je kan ook terecht bij de zorgleerkracht of -coördinator op de school van je kind of het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) waaraan de school van je kind verbonden is. Zij zullen je op weg helpen om de juiste onderwijsvorm voor je kind te vinden.

Wanneer je kind als gevolg van een handicap niet meer voldoende meekan in de oude school, kan je ook terecht bij de zorgcoördinator en het CLB waaraan de school van je kind verbonden is. Zij zullen samen met jou bekijken wat de noden en mogelijkheden zijn.

Omdat het onderwijslandschap momenteel gereorganiseerd wordt, beperken we ons tot een beknopt overzicht van de mogelijkheden. Voor uitgebreide en actuele informatie verwijzen we je door naar de website van het Ministerie van Onderwijs en Vorming.

9.5.1. Onderwijs tijdens opname in het ziekenhuis of revalidatiecentrum

Als je kind zwaargewond raakte bij een verkeersongeval, dan kan het wanneer het aan de betere hand is, eventueel les volgen in de ziekenhuisschool of de school in het revalidatieziekenhuis of revalidatiecentrum. Deze bieden onderwijs op maat aan gehospitaliseerde of revaliderende kinderen, ook wel type 5 genoemd. Het gaat om gratis onderwijs op maat gedurende enkele lessen per dag. Afhankelijk van de draagkracht en in overleg met het behandelende team, krijgt je kind les op de kamer of in de leefgroep gedurende de revalidatieperiode. Wanneer dit lukt, sluit je kind aan bij een klasgroep. Binnen elke klasgroep wordt nog gedifferentieerd omdat er ook grote verschillen tussen kinderen of jongeren in eenzelfde groep kunnen bestaan. Men moet immers rekening houden met bijvoorbeeld fysieke beperkingen of de gevolgen van een neurologisch letsel. Vaak is er een nauw contact met de thuishoofschool en wordt hetzelfde lesprogramma, rekening houdend met leerinhouden en methode, gegeven. Zo wordt de leerachterstand beperkt en de maatschappelijke re-integratie van je kind bevorderd.

Er zijn ziekenhuisscholen voor het kleuter-, lager-, en secundair onderwijs. Het leerproces wordt herstart of gestart waar het ongeval het heeft onderbroken of teruggebracht. Langzaamaan wordt je kind begeleid om

terug in te stappen in het onderwijs, wat zijn niveau ook is. Via geleidelijke re-integratie sluit hij opnieuw aan. Eerst om opnieuw sociaal te functioneren in groepsverband, later ook om leerstofeenheden te verwerken en terug aansluiting te vinden bij een bepaalde onderwijsvorm.

Naast les volgen in het ziekenhuis of revalidatiecentrum bestaat ook de mogelijkheid om via de computer rechtstreeks les te volgen met de klasgenoten. Dit heet Synchron Internetonderwijs of SIO. SIO ondersteunt het leerproces, beperkt de leerachterstand en bereidt je kind voor op zijn terugkeer naar school. Het zorgt ervoor dat de band met de school, de leerkrachten en de medeleerlingen behouden blijft. SIO is zowel voor jou als voor de school gratis.

Bednet vzw organiseert en begeleidt SIO in alle scholen van het leerplichtonderwijs die daarvoor in aanmerking komen. Bednet verbindt het gehospitaliseerde of revaliderende kind live via internet met zijn eigen klas. De klas ziet zo je kind - de Bednetter - op het computerscherm achteraan in de klas. Via een camera die je kind zelf bestuurt, kan het de lessen volgen en met zijn klasgenoten praten. Bednet ondersteunt je tijdens het hele traject.

Synchron internetonderwijs biedt echter niet voor elk kind een oplossing. Samen met alle betrokkenen zal Bednet afwegen of SIO voor jouw kind een haalbare en goede oplossing is.

9.5.2. Terug naar het gewone onderwijs

Na een ongeval terugkeren naar de oude school is soms best moeilijk. Misschien is wat er gebeurd is, nog niet verwerkt of zijn er na het ongeval ernstige beperkingen. Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en de zorgcoördinator van de oude school kunnen helpen uitzoeken welke begeleiding je kind nodig heeft om terug te starten op school, opnieuw goed te kunnen functioneren en zich goed te voelen.

Vaak helpt het als er al tijdens de ziekenhuis- of revalidatieperiode contacten met de thuishoofschool zijn geweest. Vanuit de ziekenhuisschool gebeurt dat automatisch, maar ook via Bednet of andere ICT-toepassingen* (skype, klasblog) wordt contact opnemen of houden gemakkelijker. Waar mogelijk voorzien revalidatiecentra, naar het einde van de opname toe,

re-integratiemomenten. Het kind of de jongere kan dan voor bepaalde activiteiten of voor een aantal onderwijsmomenten terugkeren naar zijn oorspronkelijke klas. Op deze manier wordt de definitieve terugkeer geleidelijk aan voorbereid.

Eenmaal terug op de oude school is het van belang om alert te blijven voor de mogelijke effecten van het verkeersongeval op het schoolgebeuren van je kind.

Sinds schooljaar 2015-2016 bepaalt het 'M-decreet' hoe Vlaamse scholen moeten omgaan met leerlingen die door een beperking de lessen in een gewone school niet zomaar kunnen volgen.

De letter M staat voor 'maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften'. Inclusief onderwijs is sinds dan de eerste optie. Het doel is om meer leerlingen in het gewoon onderwijs school te laten lopen en dus minder leerlingen naar buitengewone scholen te verwijzen. Een school bouwt een zorgcontinuüm uit en gaat samen met de leerkracht(en), de ouders en het CLB na welke redelijke aanpassingen of maatregelen je kind met specifieke onderwijsbehoeften nodig heeft om de lessen te kunnen volgen.

Het zorgcontinuüm bestaat uit drie te doorlopen fases:

- Brede basiszorg: vanuit een visie op zorg biedt de school alle leerlingen een krachtige leeromgeving aan.
- Verhoogde zorg: de school doet redelijke aanpassingen, zoals remediëren, differentiëren, compenseren en dispensereren, waardoor je kind het gemeenschappelijk curriculum kan blijven volgen.
- Uitbreiding van zorg: het CLB krijgt een actieve rol en onderzoekt wat je kind, de leerkrachten en jij als ouder kunnen doen en wat ze nodig hebben. Eventueel stelt het CLB nadien een gemotiveerd verslag op waarin het de nood aan uitbreiding van zorg, onder de vorm van GON-begeleiding (zie verder), motiveert.

Elk kind met specifieke onderwijsbehoeften heeft dus het recht om zich in te schrijven in een gewone school en kan er:

- het gemeenschappelijk curriculum volgen (als het voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon onderwijs en een gemotiveerd verslag voor geïntegreerd onderwijs heeft);
- een individueel aangepast curriculum volgen (als het een verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs heeft).

Geïntegreerd Onderwijs

Je kind kan extra ondersteuning krijgen op school via het Geïntegreerd Onderwijs (GON-onderwijs). Het is bedoeld om jongeren met een handicap en/of leer- en opvoedingsmoeilijkheden tijdelijk of permanent, gedeeltelijk of volledig de lessen of activiteiten te laten volgen in een school voor gewoon onderwijs met hulp vanuit het buitengewoon onderwijs. Via een GON-begeleider biedt het buitengewoon onderwijs ondersteuning op de gewone school. GON-begeleiding is mogelijk onder bepaalde voorwaarden. De ouders, de leerling, de school voor gewoon onderwijs en het CLB bespreken de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. Met de school voor buitengewoon onderwijs maken ze afspraken over de nodige begeleiding en hoe die zal verlopen. Dat alles leggen ze vast in een verslag.

165

GON-begeleiding is gratis en kan bestaan uit:

- leergerichte ondersteuning (bijvoorbeeld de aanmaak van specifiek lesmateriaal);
- leerlinggerichte ondersteuning (bijvoorbeeld een aantal uren hulp voor het kind zelf);
- teamgerichte ondersteuning (bijvoorbeeld tips voor de leerkracht);
- ouderondersteuning (bijvoorbeeld tips voor ouders i.v.m. school).

Inclusief Onderwijs

Leerlingen met een verstandelijke beperking kunnen naar een school voor gewoon onderwijs met begeleiding inclusief onderwijs (ION-begeleiding) vanuit een school voor buitengewoon onderwijs.

De leerling moet dan beschikken over een verslag voor het buitengewoon onderwijs type 2.

ION-leerlingen volgen een individueel leertraject.

De regeling betreffende GON- en ION-begeleiding wordt echter herzien in het kader van de onderwijsherstructurering. GON en ION moeten evolueren naar een nieuw ondersteuningsmodel voor het gewoon onderwijs om beter in te kunnen spelen op de onderwijsbehoeften van leerlingen en de ermee samenhangende ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten. Actuele informatie is te vinden op de website van het ministerie van Onderwijs en Vorming.

Secundair en hoger onderwijs

Wanneer een leerling de inhoud van een bepaald leerjaar in het secundair onderwijs niet binnen één schooljaar kan volgen wegens het ongeval of specifieke onderwijsbehoeften, kan de klassenraad een spreiding van het lesprogramma toestaan. Dit kan een spreiding van een leerjaar over twee schooljaren zijn of een spreiding van een graad over drie schooljaren zijn. Daarnaast kan de klassenraad bepaalde doelen van het curriculum vrijstellen en, waar mogelijk, vervangen door gelijkwaardige doelen. Een combinatie van de regeling voor spreiding en vrijstelling is mogelijk.

Wil je als student aan de hogeschool of universiteit na een verkeersongeval je studie terug opnemen, dan is het vaak niet vanzelfsprekend om meteen in het gewone programma te stappen. Elke hogeschool of universiteit heeft een aanspreekpunt voor personen met een functiebeperking: een studiebegeleider, zorgcoördinator of ombudsman. Bij hen kom je te weten of er mogelijkheden zijn om bijvoorbeeld examens te spreiden, een laptop te gebruiken bij examens of examens mondeling af te leggen. Voor meer informatie kan je contact opnemen met het aanspreekpunt van jouw instelling. Je vindt de aanspreekpunten op de website van het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO).

9.5.3. Speciale onderwijsleermiddelen

Voor leerlingen of studenten met een handicap die het gewoon kleuteronderwijs, lager, secundair, hoger of academisch onderwijs volgen, kan financiering voor 'speciale onderwijsleermiddelen' (SOL) aangevraagd worden bij het Ministerie van Onderwijs. Dit zijn hulpmiddelen die de leerling of student met een handicap nodig heeft om het onderwijsleerproces in de gewone school te kunnen volgen. Het kan gaan om technische apparatuur zoals een brillescoop, een leesloep of omzettingen van leerboeken en studiemateriaal. Je informeert het best bij je eigen school naar de mogelijkheden.

9.5.4. Tijdelijk onderwijs aan huis

Kinderen vanaf vijf jaar en jongeren die een relatief lange periode of herhaaldelijk gedurende het schooljaar op school afwezig zijn wegens het ongeval, kunnen mits enkele voorwaarden Tijdelijk Onderwijs aan huis (TOAH) krijgen (vier uur per week). Op die manier kan men voorkomen dat ze een te grote leerachterstand zouden oplopen. TOAH wordt georganiseerd door de school waar je kind als regelmatige leerling is ingeschreven. Een leerkracht van de eigen school treedt op als spilfiguur. Hij zorgt voor het contact met de klasgenoten zodat je kind aanvoelt dat hij nog steeds erbij hoort. De TOAH-lessen zijn gratis.

Je kan ook een beroep doen op vrijwilligersorganisaties die langdurig en chronisch zieke kinderen extra lessen aanbieden. Je vindt de gegevens van de vrijwilligersorganisaties op de website van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Tot slot bieden ook sommige ziekenfondsen onderwijs aan huis voor zieke kinderen. Vraag het na bij je ziekenfonds.

9.5.5. Mogelijkheden in het buitengewoon onderwijs

Kinderen die na een opgelopen handicap niet meer voldoende kunnen aansluiten bij het gewone onderwijs, kunnen terecht in het buitengewoon onderwijs. Naast onderwijs bieden die scholen ook opvoeding, verzorging en therapie om de totale persoonlijkheidsontwikkeling te stimuleren. De jongeren worden voorbereid op het maatschappelijk leven en op het uitoefenen van een beroep, al dan niet binnen het normale arbeidscircuit. Om je kind in te schrijven in het buitengewoon onderwijs is een verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs nodig. Dit inschrijvingsverslag wordt opgesteld door een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). Uit dat verslag moet blijken dat redelijke aanpassingen niet voldoende zijn om uw kind de gewone leerdoelen te laten halen in een gewone school.

Het buitengewoon basisonderwijs streeft ontwikkelingsdoelen na. Dat zijn doelen op vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes. Als een leerling leerdoelen bereikt heeft die gelijkwaardig zijn aan die van het gewoon lager onderwijs, dan kan de leerling het getuigschrift basisonderwijs behalen.

Het buitengewoon basisonderwijs is ingedeeld in types, volgens de beperking van de kinderen, en dus de specifieke zorg die zij nodig hebben:

- Type basisaanbod: voor kinderen met specifieke onderwijsbehoeften voor wie het gemeenschappelijk curriculum met redelijke aanpassingen niet haalbaar is in een school voor gewoon onderwijs. Dit type vervangt type 1 (voor kinderen met een licht mentale handicap) en type 8 (voor kinderen met ernstige leerstoornissen). Leerlingen uit type basisaanbod kunnen na een positieve evaluatie van de school en het CLB na verloop van tijd terug in het gewoon onderwijs instromen.
- Type 2: voor kinderen met een verstandelijke beperking;
- Type 3: voor kinderen met een emotionele of gedragsstoornis, maar zonder verstandelijke beperking;
- Type 4: voor kinderen met een motorische beperking;
- Type 5: voor kinderen in een ziekenhuis, een preventorium* of een residentiële setting*;
- Type 6: voor kinderen met een visuele beperking;
- Type 7: voor kinderen met een auditieve beperking of een spraak- of taalstoornis;
- Type 9: voor kinderen met een autismespectrumstoornis, maar zonder verstandelijke beperking.

Binnen het kleuteronderwijs bestaat geen type basisaanbod.

In het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO) kunnen jongeren van 13 tot 21 jaar terecht. Elke provincie heeft een commissie van Advies voor Buitengewoon Onderwijs. Deze commissie kan de leeftijdsgrens verhogen tot maximaal 25 jaar.

In het BuSO bestaan dezelfde types als in het buitengewoon basisonderwijs.

Jongeren uit verschillende types kunnen in vier opleidingsvormen terecht. Die hebben telkens andere doelstellingen in functie van de toekomst van de jongere:

- Opleidingsvorm 1: sociale aanpassing. Deze opleidingsvorm geeft een sociale vorming met het oog op integratie in een beschermd leefmilieu.

- Opleidingsvorm 2: sociale aanpassing en arbeidsgeschiedmaking. Deze opleidingsvorm geeft een algemene en sociale vorming en een arbeidstraining met het oog op integratie in een beschermd leef- en werkmilieu.
- Opleidingsvorm 3: beroepsonderwijs. Deze opleidingsvorm geeft een sociale vorming en een beroepsvorming met het oog op integratie in een gewoon leef- en werkmilieu. Er worden verschillende opleidingen georganiseerd.
- Opleidingsvorm 4: algemeen, beroeps-, kunst- en technisch onderwijs. Deze opleidingsvorm geeft een voorbereiding op een studie in het hoger onderwijs en op de integratie in het actieve leven. De studierichtingen komen overeen met de studierichtingen uit het gewoon voltijds secundair onderwijs.

Elke opleidingsvorm heeft eigen studiebewijzen. In opleidingsvorm 4 kunnen jongeren een diploma secundair onderwijs behalen. Een overzicht van diploma's en studiebewijzen in het buitengewoon onderwijs vind je op de site van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

9.5.6. Permanent onderwijs aan huis

Leerlingen vanaf vijf jaar en met een handicap die aan de toelatingsvoorwaarden van het buitengewoon onderwijs voldoen maar voor wie het omwille van een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben recht op permanent onderwijs aan huis.

9.5.7. Wanneer onderwijs niet meer mogelijk is

Voor jongeren die door hun handicap niet in staat zijn om onderwijs te volgen, ook niet onder de vorm van permanent onderwijs aan huis, kan de inspectie beslissen om een leerling tijdelijk of permanent vrij te stellen van de leerplicht. Vrijstelling van leerplicht kan enkel aangevraagd worden door de betrokken personen bij de onderwijsinspectie. De onderwijsinspectie meldt haar beslissing aan de ouders en aan de school en stelt het Agentschap voor Onderwijsdiensten in kennis van de beslissing.

9.6. Vrije tijd

Terug naar school gaan kost wellicht veel energie. Maar of het nu meer of minder gemakkelijk gaat op school, korte of lange tijd na het ongeval, je kind zal misschien oude hobby's willen opnemen.

Als je kind een handicap aan het ongeval heeft overgehouden, is dat niet altijd zo eenvoudig. Jij of je kind zal vragen hebben bij het opnieuw uitoefenen van de hobby. Of het nu gaat om het bespelen van een muziekinstrument, het beoefenen van een sport of lid zijn van een jeugdbeweging. De eerste stap die je kan zetten, is je informeren bij de vereniging, sportclub of muziekacademie waar je kind ingeschreven is. Wat zijn de mogelijkheden en kan er iets aangeboden worden op maat van jouw kind? Informatie over mogelijkheden specifiek voor personen met een beperking en andere vrijetijdsbesteding vind je in hoofdstuk 8.5 (p. 146) over vrije tijd bij een blijvende beperking.

Voor kinderen en jongeren die lid zijn van een jeugdbeweging of dat willen worden, zijn er verschillende mogelijkheden. Sommige jeugdbewegingen hebben extra oog en oor voor kinderen en jongeren met een handicap. Je kan daarover informatie krijgen bij de jeugddienst van je eigen gemeente of bij je lokale jeugdvereniging. Sommige werkingen kiezen voor een inclusief aanbod, anderen voorzien ook een specifiek aanbod voor kinderen en jongeren met een handicap, zoals Akabe bijvoorbeeld, een werking voor jongeren met een handicap van Scouts en Gidsen Vlaanderen.

Er even tussenuit?

Ook als ouder, broer of zus is het belangrijk om af en toe even op adem te komen wanneer de zorg voor je kind, broer of zus zwaar is. Een respijthuis* vangt kinderen en adolescenten op die een ernstige fysische of chronische aandoening hebben. Die kinderen hebben thuis voortdurend nood aan medische en verpleegkundige zorg. Wanneer je als ouder die zorg even niet meer kan geven, neemt het respijthuis de zorg tijdelijk over. Zo krijg je de kans om even extra aandacht te besteden aan de andere kinderen of om wat tijd voor jezelf te nemen.

De respijthuizen zijn afgestemd op maat van de bewoners. De huizen zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers en beschikken onder andere over

een aangepaste badkamer, slaapkamers op de gelijkvloerse verdieping met aangepaste bedden en aangepast spelmateriaal.

Een huiselijke uitstraling met gezellige accenten primeert.

De kinderen en jongeren kunnen, in ruil voor een beperkt remgeld, voor een periode van een maand per jaar (maximaal 32 nachten) in een respijthuis terecht. Dat kan tijdens een aaneengesloten periode.

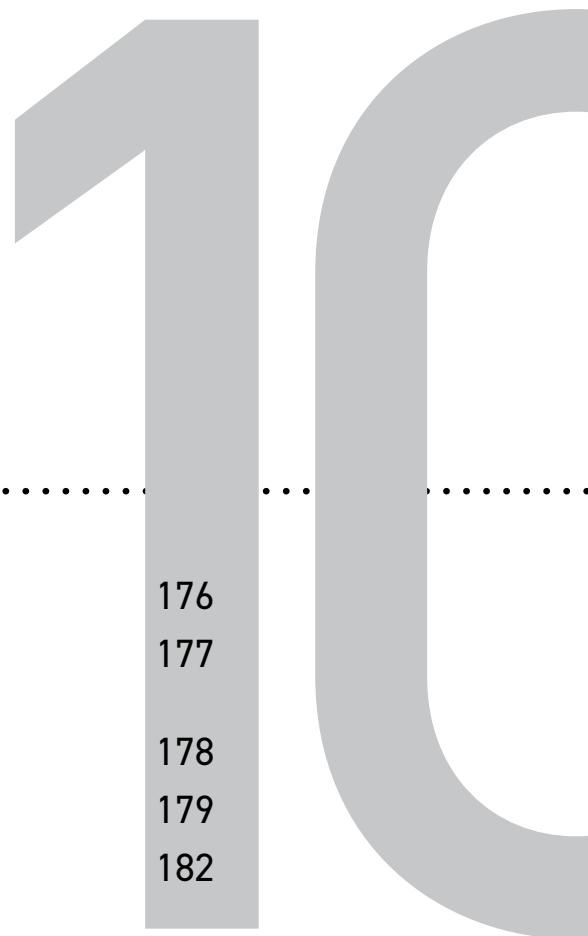
huppelt naar school
met nieuwe boekentas
(eerste schooldag - fijn -
vertellen hoe vakantie was)
steekt de straat over
heeft auto niet gezien

zoveel jaren later
is hij nog altijd tien

laten we doen alsof
het niet zo is
alsof dit lichaam niet van jou
en deze onmacht niet van mij

Omgaan met wat gebeurd is

10.1. De emotionele schok	176
10.2. Wat is verwerken?	177
10.3. Stressreacties en posttraumatische stresstoornis	178
10.4. Een naaste helpen	179
10.5. Je hoeft het niet alleen te doen	182

10. Omgaan met wat gebeurd is

Een verkeersongeval is een schokkende gebeurtenis. Wat je meemaakt, voelt en ervaart, is zo diepgaand dat veel verkeersslachtoffers en nabestaanden spreken over een leven 'voor het ongeval' en 'na het ongeval'. Dit hoofdstuk beschrijft wat het betekent om hiermee om te gaan. Het eerste deel gaat over de emotionele schok. Daarna volgt het verwerkingsproces. De laatste twee onderdelen gaan dieper in op de rol van de omgeving. Zowel vrienden, familie, kennissen, als hulpverleningsdiensten kunnen helpen.

10.1. De emotionele schok

Of je nu zelf gewond bent of iemand hebt verloren, je probeert te begrijpen wat er gebeurd is. Je probeert een antwoord te vinden op de waaromvraag en je voelt je heen en weer geslingerd tussen heftige emoties en een gevoel van verdoving of lusteloosheid.

Het ene moment scherm je jezelf af. Je probeert niet te denken aan wat gebeurd is en vermijdt alles wat ook maar met het ongeval te maken heeft.

Op andere momenten herbeleef je elke minuut, onder meer bij het zien van beelden van ongevallen op televisie of wanneer je door de politiediensten ondervraagd wordt. Je kan last hebben van nachtmerries en schrikreacties. Je voelt je heel emotioneel en je kan de verschillende gevoelens van angst, agressie, onmacht en verdriet moeilijk controleren of uiten. Er kunnen schuldgevoelens naar boven komen, misschien waren er anderen die bij het ongeval gewond raakten of overleden.

In je lichaam gebeurt er van alles. Je hart begint sneller te slaan, je begint sneller te zweten en je benen worden slap. Je voelt ook lichamelijk een heftige pijn. Het kan moeite kosten om je te concentreren of om zaken te onthouden.

Het is belangrijk om gevoelens op een of andere manier te uiten. Dat kan door erover te praten, door ze neer te schrijven of door ze vorm te geven in bijvoorbeeld muziek of kunst.

10.2. Wat is verwerken?

Het woord 'verwerken' alleen al stuit soms op negatieve gevoelens bij slachtoffers, naasten en nabestaanden. Met 'verwerken' bedoelt men het proces waarin je probeert te begrijpen wat gebeurd is om vanuit de nieuwe situatie opnieuw een zinvol leven te leiden. Je gaat op zoek naar een nieuw evenwicht en probeert opnieuw controle over je leven te krijgen. Dit proces is persoonlijk, vraagt veel energie en kan een hele tijd duren.

Tussen personen onderling kunnen er grote verschillen zijn. Dat merk je vaak in relaties en gezinnen. Ieder gaat op een eigen manier om met wat hem overkomt. Je persoonlijkheid en wat je in je leven reeds meegemaakt hebt, maar ook de ernst van het ongeval en de gevolgen, het moment in je leven waarop het ongeval gebeurt en de hulp en steun die je van anderen krijgt, bepalen mee jouw manier van hoe je ermee omgaat. De meeste slachtoffers, naasten en nabestaanden slagen erin om na verloop van tijd een nieuw evenwicht in hun leven te vinden. Mensen die zwaargewond raakten of iemand verloren bij een verkeersongeval, veranderen soms door deze ervaring. Ze reageren anders dan voorheen. Dit is zeker zo in de eerste weken of maanden na het ongeval. Naaste familieleden en intieme vrienden worden vrijwel meteen met deze verandering geconfronteerd. Zij kunnen het verwerkingsproces niet overnemen en evenmin de pijn, kwaadheid of het verdriet wegnemen, maar zij kunnen wel een grote steun betekenen.

Er bestaat geen handleiding om een schokkende gebeurtenis te verwerken. Ieder dient dit op zijn eigen manier te doen en dat kan soms meer tijd en energie vragen dan je verwacht had. Toch kan het waardevol zijn om aan het volgende te denken:

- Wanneer je niet meer weet hoe het ongeval is gebeurd, kan je informatie inwinnen via andere kanalen in plaats van voort te gaan op wat je denkt dat er gebeurd is. Soms doen er ook niet-waarheidsgetrouwe verhalen de ronde. Als je dat wilt, kan je praten met andere betrokkenen of getuigen van het ongeval, of kan je het dossier bij de rechtbank bekijken. Hulp bij het inkijken kan je vragen aan iemand van de dienst slachtofferhulp* van een Centrum Algemeen Welzijnswerk of de dienst slachtofferonthaal* van het parket.
- Laat heftige gevoelens of reacties toe en tracht die te delen met

iemand die je vertrouwt. Durf te huilen als je verdriet hebt, roep als je je boos voelt. Gevoelens uiten is gezonder dan ze weg te drukken of ertegen te vechten.

- Neem niet te snel beslissingen met mogelijk grote gevolgen. Neem de tijd om hierover na te denken en praat erover met iemand die je vertrouwt.
- Als je er nood aan hebt, deel je ervaringen dan met anderen die iets soortgelijks hebben meegemaakt. Er bestaan verscheidene lotgenotengroepen.
- Zorg voor voldoende rust, ontspanning en beweging.
- Bekijk wat je kan hernemen van je dagelijkse routine van voor het ongeval en zoek af en toe wat afleiding.
- Probeer geleidelijk aan plannen te maken voor de toekomst en blijf niet alleen stilstaan bij wat gebeurd is.
- Luister naar je lichaam en bespreek eventuele klachten of het gebruik van medicatie met je huisarts. Doe nooit aan zelfmedicatie*, zeker niet als het slaap- en/of kalmeringsmiddelen betreft, ook al doen die je angsten en spanningen verminderen. Gebruik deze middelen alleen in samenspraak met je dokter.
- Wees voorzichtig met het gebruik van alcohol of andere verdovende middelen om je te ontspannen of om rustig te worden. Het gebruik ervan heeft slechts een tijdelijk effect, maar overmatig drankgebruik of gebruik van andere verdovende middelen staan een gezond verwerkingsproces in de weg.

Indien je met vragen blijft zitten en je nood hebt aan een gesprek met een professionele hulpverlener, kan je een hulporganisatie contacteren. In hoofdstuk 10.5 (p. 182) geven we een overzicht van de hulporganisaties. Ook een gesprek met een lotgenoot kan inzicht en herkenning brengen en de situatie draaglijker maken.

10.3. Stressreacties en posttraumatische stressstoornis

Traumatische gebeurtenissen kunnen psychologische reacties veroorzaken. Deze worden ingedeeld in stressreacties en stressstoornissen. Een stressreactie is in de regel een normale reactie op een erg traumatiserend gebeuren en vereist meestal geen medische opvolging. De symptomen nemen snel af en zijn meestal helemaal verdwenen na enkele dagen.

Iemand die lijdt aan een stressstoornis heeft in principe wel medische zorgen nodig. Een posttraumatische stressstoornis (PTSS) kenmerkt zich door het herbeleven van de traumatische gebeurtenis waardoor dagelijks functioneren niet mogelijk is of belemmerd wordt. Mensen met PTSS hebben bijvoorbeeld steeds terugkerende nachtmerries of herinneringen aan het ongeval. Vaak gaan ze situaties, gedachten en mensen die verband houden met het ongeval vermijden, zoals bijvoorbeeld ook de plaats van het ongeval. Bij PTSS kunnen symptomen als verhoogde prikkelbaarheid, woede-uitbarstingen, overdreven schrikreacties en verminderde concentratie optreden. Mensen met PTSS hebben langdurig last van deze angstklachten. Dat uit zich vaak in aanhoudende, vage lichamelijke klachten zonder duidelijk aanwijsbare oorzaak.

Bij aanhoudende lichamelijke klachten is het belangrijk om je huisarts hierover te informeren. Wanneer je huisarts de diagnose posttraumatische stressstoornis stelt, kan hij je doorverwijzen naar een psychiater en/of psycholoog die je behandelt met psychotherapie. Soms is het zinvol om daarnaast medicatie te nemen.

Lees ook 9.1.3 De behandeling van stressstoornissen op pagina 156.

10.4. Een naaste helpen

Als partner, ouder, broer, zus, vriend, familielid of collega ben je vaak op zoek naar hoe je een steun kan zijn. Er zijn meerdere manieren om dat te doen en ieder doet het op zijn manier. Het is vooral belangrijk om betrokken te zijn en tegelijkertijd het ritme van de rouwende te volgen. Respect tonen voor de gevoelens van de ander, tijd maken, luisteren en vooral niet negeren wat er gebeurd is, zijn essentieel. Praten over het ongeval zal geleidelijk aan kunnen gebeuren. We geven je enkele tips:

- Toon belangstelling, maar vraag geen onnodige details en wees oprecht in je reacties.
- Laat de ander bepalen wanneer hij over het ongeval wil praten en waarover hij wil praten.
- Hou er rekening mee dat het slachtoffer of de nabestaande misschien helemaal niet over het gebeuren wil praten en respecteer dat dan ook.
- De meeste slachtoffers en nabestaanden houden er niet van dat

- anderen medelijden met hen hebben.
- Toon geen foto's van het ongeval op een moment dat de betrokkene daar emotioneel nog niet klaar voor is.
 - Soms kan het slachtoffer of de nabestaande lang na het ongeval nog steeds de behoefte voelen om zijn verhaal te vertellen. Laat dat dan toe, ook al hoor je het verhaal voor de zoveelste keer.
 - Je hoeft geen pasklare oplossingen en antwoorden te hebben. Er gewoon 'zijn' is meestal de steun die nodig is.
 - Vermijd advies, hoe goed die ook bedoeld is, in de aard van: 'Je mag blij zijn dat je er nog zo goed vanaf bent gekomen' of 'je moet er niet zoveel aan denken'. Die opmerkingen kunnen heel kwetsend overkomen en gaan voorbij aan de gevoelens van de ander.
 - Wees voorzichtig met het vertellen van wat je zelf ooit overkomen is, ook al zitten daar grote overeenkomsten in met wat de andere heeft meegemaakt.
 - Vermijd de betrokkenen niet en nodig hen uit op alle activiteiten die jullie vroeger ook samen ondernamen, maar doe niets overhaast. Laat hen zelf bepalen wanneer zij zich weer buitenshuis willen begeven.
 - Bied praktische hulp aan, maar aanvaard het ook als het slachtoffer of de nabestaande daar niet op ingaat.
 - Weet je echt niet hoe je kan helpen, vraag het dan gewoon aan de persoon zelf.
 - Zorg ten slotte ook voor jezelf en zoek steun in deze, ook voor jou, moeilijke situatie.

dat het goed gaat dank je
hoe vaak heb ik het al gezegd
omdat iedereen zich omdraait
als ik fluister: 'k voel me slecht

lente zingt een lied van leven
zomer jubelt: alles geven!
herfst trekt andere kleren aan
tijd om kleurig uit gaan

geef mij maar liever winter
een stille wandeling aan zee
golven rollen af en aan
mijn tranen rollen rustig mee

10

181

10.5. Je hoeft het niet alleen te doen

Professionele hulp kan nodig zijn. Dat hoeft niet meteen te betekenen dat je niet goed bezig bent of dat er iets mis met je is. Hulpverleners zijn opgeleid om je bij te staan in deze moeilijke omstandigheden. Je kan bij verschillende diensten terecht.

Professionele hulp kan aangewezen zijn wanneer je merkt dat de volgende situaties in de maanden of jaren na het overlijden eerder toenemen dan afnemen:

- Je blijft angstig om op de plaats van het ongeval te komen;
- Je bent bang om met de fiets of de auto te rijden;
- Je hebt hevige schrikreacties bij het horen van sirenes, slippende banden of remmende auto's;
- Je bent verdrietig of neerslachtig en hebt geen interesse meer in dingen die je vroeger leuk vond;
- Je wil altijd opnieuw over het ongeval vertellen;
- Je slaapt niet of onrustig;
- Je ervaart blijvende gevoelens van schuld en zelfverwijt;
- Je hebt langdurige concentratie- en/of geheugenproblemen;
- Je denkt aan zelfdoding;
- Je vermijdt sociaal contact en voelt je eenzaam;
- Je hyperventileert*, bent vermoeid, hebt spanningspijnen, psychosomatische klachten* of aanhoudende pijnen aan de gewonde lichaamsdelen.

10.5.1. Waar kan je terecht voor hulp?

- Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW): Onthaal en begeleiding door de diensten slachtofferhulp;
- Jongeren Advies Centra;
- Diensten slachtofferonthaal van het parket;
- Dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds;
- Bemiddelingsdiensten;
- Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg;
- Lotgenotenverenigingen en zelfhulpgroepen*;
- Therapeuten, coaches, psychologen en psychiaters;
- Telefonische en online hulplijnen.

Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW)

Onthaal

Het CAW staat open voor iedereen – volwassenen, jongeren en kinderen – met vragen en problemen. Contact opnemen met het onthaal van het CAW in je buurt kan via de website, door te bellen, te mailen, te chatten, of door langs te gaan. De hulpverlening is gratis. Een hulpverlener luistert naar je verhaal en geeft je advies, informatie en praktische hulp. In een aantal gesprekken kom je samen al een hele stap vooruit. Als je daarna nog hulp wil, is een verdere begeleiding mogelijk.

Begeleiding door de dienst slachtofferhulp

Heb je nood aan meer dan enkele gesprekken, dan kan je begeleiding krijgen. Iedereen die bij een verkeersongeval betrokken is, rechtstreeks of als gezinslid van een slachtoffer, kan voor begeleiding terecht bij de dienst slachtofferhulp* van het Centrum Algemeen Welzijnswerk.

Een dienst slachtofferhulp biedt:

- emotionele ondersteuning en begeleiding bij de verwerking;
- informatie en advies over praktische en juridische problemen zoals het bieden van hulp in je contacten met het parket*, advocaten en verzekeringen;
- administratieve en praktische ondersteuning, onder meer wat het bekomen van een schadevergoeding betreft;
- doorverwijzing naar meer passende hulp wanneer dat nodig is.

Elke begeleiding is gratis. Wat je vertelt aan een hulpverlener is vertrouwelijk. Zowel volwassenen als kinderen en jongeren kunnen terecht bij de dienst slachtofferhulp. Gesprekken kunnen op de diensten zelf, maar ook telefonisch, bij je thuis of in je buurt.

Jongeren Advies Centra

Jongeren tot 25 jaar kunnen terecht bij de Jongeren Advies Centra (JAC), een onderdeel van de Centra Algemeen Welzijnswerk.

Diensten slachtofferonthaal van het parket

Zwaargewonde slachtoffers en nabestaanden kunnen bijstand vragen aan een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal* van het parket. Als de magistraat* akkoord gaat, dan zal de justitieassistent het

slachtoffer informeren over het verloop van de juridische procedure. De justitieassistent zal ook de vragen van het slachtoffer doorgeven aan de magistraat. Verder geeft deze persoon ondersteuning tijdens belangrijke momenten, zoals tijdens de zitting of tijdens het inkijken van het dossier. Tot slot kan hij slachtoffers ook doorverwijzen naar andere diensten. De diensten slachtofferonthaal kan je contacteren via de infobalie of via het algemene telefoonnummer van het gerechtsgebouw waar je zaak behandeld wordt.

Ziekenfonds

Elk ziekenfonds heeft een 'dienst Maatschappelijk Werk' waar je terecht kan voor informatie en advies. Die kan je helpen bij alle administratie, die soms ingewikkeld kan zijn. Deze dienst kan je de weg tonen naar de juiste voorzieningen of helpen bij het regelen van thuiszorg. Bovendien kan je hier ook terecht voor een goed gesprek. Tijdens de eerste moeilijke weken en maanden kan die opvang belangrijk zijn. Je kan de dienst Maatschappelijk Werk telefonisch bereiken of er langsgaan op een zitting. Mensen die zich moeilijk kunnen verplaatsen, kunnen een huisbezoek aanvragen.

Bemiddelingsdiensten

Als betrokkene bij een verkeersongeval blijf je vaak met vragen zitten ten aanzien van de andere partij. Als slachtoffer vraag je je misschien af hoe dit is kunnen gebeuren. Wie is die veroorzaker? Heeft hij spijt van wat er is gebeurd? Zal je je schade vergoed krijgen? Als veroorzaker zit je misschien ook met de vraag hoe dit alles is kunnen gebeuren.

Rechtstreeks contact opnemen met de tegenpartij* is vaak moeilijk. Je voelt je te emotioneel, te kwaad, te gekwetst, te bang, je bent bezorgd om de reactie, ... De tussenkomst van een neutrale bemiddelaar kan helpen. Deze bemiddelaar legt het eerste contact met de andere betrokken partij(en) en probeert een dialoog tot stand te brengen. Een bemiddeling kan rechtstreeks of onrechtstreeks verlopen. De bemiddelaar kan gesprekken hebben met slachtoffer en veroorzaker apart. In dat geval brengt hij vragen en boodschappen over van de ene naar de andere partij. Partijen kunnen er ook voor kiezen om elkaar te ontmoeten in een gezamenlijk gesprek. Dat wordt uiteraard goed voorbereid. De bemiddeling is vrijwillig, verloopt vertrouwelijk en is gratis.

Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg

In deze diensten werken teams van maatschappelijk werkers, therapeuten, psychiaters en psychologen die je kunnen helpen als je het moeilijk hebt om om te gaan met wat er gebeurd is. Gesprekken en begeleiding staan hier centraal. Bij de Federatie kan je terecht voor het adres van een centrum in jouw buurt.

Levensbeschouwelijke hulp

Als je leven plots verandert, kan je met vragen zitten over de zin van het leven of over de evolutie die je zelf doormaakt. Je kan deze vragen bespreken met een vertegenwoordiger van jouw levensovertuiging, zoals een priester, imam, dominee of rabbijn.

In de Huizen van de Mens kan je ook terecht bij een vrijzinnig humanistisch consulent*. Hij heeft ervaring in het omgaan met levensvragen over zingeving en waarden.

Lotgenotenverenigingen en zelfhulpgroepen*

Het kan dat je de behoefte voelt om lotgenoten te ontmoeten. Hiervoor kan je bij verschillende verenigingen terecht. Drie lotgenotenverenigingen richten zich specifiek tot betrokkenen bij een verkeersongeval:

- Ouders van Verongelukte Kinderen (OVK) is er voor gezinnen waarbij een kind het leven liet in een verkeersongeval;
- Over-Hoop is er voor gezinnen van wie het kind gewond raakte bij een verkeersongeval;
- Even-Zeer is de lotgenotenvereniging voor veroorzakers van een verkeersongeval.

Meer lotgenotenverenigingen vind je achteraan in de gids. Een volledige lijst van alle zelfhulporganisaties kan je krijgen bij het Trefpunt Zelfhulp.

Therapeuten, coaches, psychologen en psychiaters

Je kan ook bij een onafhankelijke hulpverlener, zoals een therapeut of psycholoog, terecht voor psychosociale begeleiding. Vraag tijdens een eerste gesprek wat voor opleiding deze persoon gehad heeft en vanuit welke filosofie of stroming hij werkt. Maak van het eerste gesprek gebruik om te kijken of de manier van werken van de hulpverlener bij jou past. Vraag ook hoe de hulpverlener het vervolg van de begeleiding ziet,

bijvoorbeeld hoe vaak en om de hoeveel tijd jullie zullen afspreken.

Een psycholoog is iemand die een vijfjarige opleiding psychologie aan de universiteit volgde. Daarna kan een psycholoog zich specialiseren door een therapeutenopleiding of andere cursussen te volgen.

Een psychiater is een arts met als specialisatie psychiatrie. Naast gesprekken, kan deze persoon je ook medicatie, zoals antidepressiva, voorschrijven.

Een psychotherapeut is meestal een hulpverlener die naast zijn basisopleiding een meerjarige opleiding gevolgd heeft in een bepaalde therapeutische stroming zoals gedragstherapie, systeemtherapie, cliëntgerichte therapie of psychoanalyse. Vraag hier gerust meer uitleg over, want dit bepaalt hoe de therapeut de begeleiding zal aanpakken.

Coaches helpen mensen in de eerste plaats om bepaalde doelen te bereiken. Zij gaan minder aan de slag met de onderliggende psychologische problemen.

Het tarief waaraan deze hulpverleners werken kan variëren. Informeer bij je ziekenfonds of zij een deel van de begeleiding terugbetalen. Sommige ziekenfondsen hebben een lijst met therapeuten met wie ze hierover een overeenkomst hebben. Je huisarts, een CAW (Centrum Algemeen Welzijnswerk) of CGGZ (Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg) in je buurt kan je helpen een goede hulpverlener voor je te vinden.

Telefonische en online hulplijnen

Er zijn verschillende hulplijnen waar je telefonisch, via chat en soms ook per e-mail terecht kan. Tele-Onthaal, Awel en de Zelfmoordlijn zijn de bekendste hulplijnen. Ook de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) bieden hulp per telefoon, e-mail en chat.

laten we doen alsof
het niet zo is
alsof dit lichaam niet van jou
en deze onmacht niet van mij

10

187

Praten met de pers

11.1. Een interview geven	190
11.2. Sociale media	192
11.3. Wat met klachten?	192

11. Praten met de pers

Veiligheid, criminaliteit en zware ongevallen houden de burger bezig. Die onderwerpen krijgen dan ook vaak een belangrijke plaats in de berichtgeving. De kans bestaat dat je na een verkeersongeval wordt benaderd door iemand van de pers.

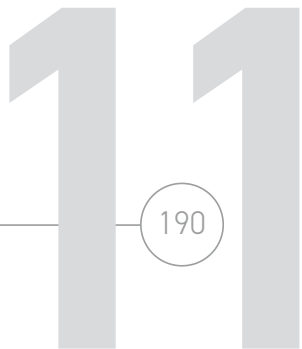
11.1. Een interview geven

Of je een interview geeft, is een persoonlijke keuze. Het is belangrijk om op voorhand af te wegen of je al dan niet met een journalist wil praten. Zo is de kans kleiner dat je je laat ompraten of onder druk zetten. We geven je alvast enkele overwegingen mee die je kunnen helpen een beslissing te nemen.

Er zijn heel wat argumenten om wel of niet met de pers te praten. Geef jezelf de tijd om hierbij stil te staan. Je kan aan een journalist altijd bedenktijd vragen dus je wacht best even tot je van de allereerste klap bekomen bent.

Met je persoonlijke verhaal in de media komen, kan zowel een positief als een negatief effect hebben. Het positieve eraan is dat je kan tonen wat de gevolgen zijn van het slachtoffer- of veroorzakerschap en dat je erkenning krijgt voor je verdriet en zorgen. Je kan je verhaal kwijt en zo'n gesprek kan soms een maatschappelijke erkenning betekenen. Het herbekijken van de verslaggeving kan ook helpen bij het verwerkingsproces. Kies je om je verhaal aan de media te vertellen, dan kan je je altijd laten vertegenwoordigen door een woordvoerder. Dat kan een broer of zus zijn, een familielid of een goede vriend. Het is het best iemand die je vertrouwt en die voor jou als tussenpersoon duidelijk en to the point met de pers communiceert en je bijstaat met raad en daad. Dit geeft jou de ademruimte die je nodig hebt.

Maar er zijn ook enkele risico's verbonden aan meewerken met de pers. Mogelijk verschijnt je verhaal niet helemaal zoals je verwacht had. Misschien hoor je nadien negatieve opmerkingen over de reportage in de krant of op tv. Of je schrikt wanneer je merkt dat je privé zaken nu plots publiek zijn. Het kan immers dat zaken die je gezegd hebt, veel sterker

lijken over te komen nu ze letterlijk neergeschreven staan.

Indien je toch bereid bent tot een gesprek met de pers, doe je er goed aan je degelijk voor te bereiden. Hou rekening met volgende punten:

- maak vooraf met de betrokken journalist(en) duidelijke en indien mogelijk schriftelijke afspraken, bijvoorbeeld per mail;
- vraag zijn contactgegevens en praat bij voorkeur enkel met media die je kent;
- bespreek op voorhand waarover je wel en niet wil praten;
- bespreek ook vooraf waar het interview zal plaatsvinden. Denk eraan dat je je thuis misschien het meest op je gemak zal voelen;
- bespreek ook vooraf wie er allemaal aanwezig mag zijn, zoals bijvoorbeeld een fotograaf;
- het kan interessant zijn om een afspraak te maken met enkele journalisten tegelijkertijd. Zo hoef je je verhaal maar één keer te vertellen en vermijd je de plaats van het ongeval meerdere keren te moeten bezoeken;
- maak bij televisie-interviews afspraken over de manier waarop je in beeld gebracht wilt worden;
- vraag de journalist(en) om de reportage of uitzending vooraf te kunnen lezen of zien;
- denk eraan dat je steeds kan eisen om op tv-beelden of foto's onherkenbaar gemaakt te worden;
- Hou er rekening mee dat de kans bestaat dat je getuigenis uiteindelijk toch niet uitgezonden of gepubliceerd wordt. Is dat wel het geval, vraag dan aan de journalist wanneer de uitzending of publicatie gepland is.
- Ga na wat er nadien met de verzamelde quotes of het beeldmateriaal gebeurt. Vraag of het om een eenmalige publicatie gaat en of het ook op de website zal verschijnen en voor hoe lang.
- Indien je niet graag hebt dat je naam, je woonplaats of andere persoonlijke gegevens vermeld worden, maak dan steeds zeer duidelijke en schriftelijke afspraken hierover. Normaal gesproken zal men altijd je uitdrukkelijke toestemming vragen voor het vrijgeven van persoonlijke gegevens.
- Wanneer er kinderen betrokken zijn, bespreek je het best vooraf heel duidelijk met deze kinderen wat de voor- en nadelen kunnen zijn van praten met de pers. Als je zelf niet de ouder bent van het

kind, vraag dan eerst toestemming aan beide ouders.

- Journalisten mogen niet zomaar foto's van sociale media overnemen en publiceren, ook al is de website publiek. Zeker als het gaat om kinderen, is toestemming vooraf vereist. Het kan gebeuren dat journalisten toch zelf op zoek gaan naar beeldmateriaal. Als je geen bezwaar hebt, lever dan zelf mooie foto's aan om te vermijden dat minder leuke foto's gepubliceerd worden. Maar voel je hiertoe zeker niet verplicht.

Meer informatie over hoe je als naaste, nabestaande, slachtoffer of veroorzaker van een verkeersongeval met de pers kan omgaan, vind je op deze website: www.slachtoffersenmedia.be.

11.2. Sociale media

Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, ... zijn niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven. Als je een profielpagina hebt of actief bent op sociale media, weet dan dat journalisten ook hier informatie en foto's zoeken. Daarom raden we je aan om zorgvuldig na te gaan wat er allemaal van jou op het internet te vinden is en je profielpagina's goed te beschermen. Bij de instellingen van de courante socialemediaplatformen kan je gemakkelijk je privacyinstellingen verstrengen.

Als een naaste stierf als gevolg van een verkeersongeval, dan heb je de mogelijkheid om zijn profielpagina te verwijderen of in te stellen als 'herdenken'. Met deze status blijft de Facebookpagina en het prikbord actief, maar krijgen enkel familie en vrienden nog toegang.

11.3. Wat met klachten?

Heb je toch klachten over een of meerdere journalisten dan kan je terecht bij de Raad voor de Journalistiek. De Raad voor de Journalistiek is een onafhankelijke instelling voor zelfregulering van de media. In 2010 keurde de Raad voor de Journalistiek een overkoepelende beroepsethische code goed die omschrijft hoe journalisten zich ethisch verantwoord moeten gedragen. De laatste aanvulling hierop gebeurde in december 2016. Enkele richtlijnen zijn:

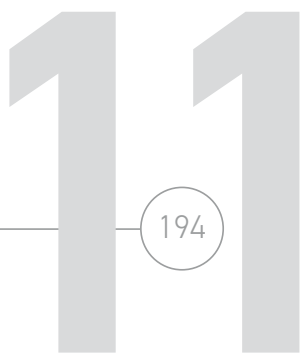
- de pers moet steeds rekening houden met het recht op privacy en

- met de menselijke waardigheid;
- het recht op informatie moet steeds afgewogen worden tegen het recht op privacy;
 - de pers moet terughoudend zijn bij het publiceren of vrijgeven van namen en identiteitsgegevens en zeker bij het maken en verspreiden van foto's of beelden van slachtoffers. In dat geval moet je er wel rekening mee houden dat de bekendheid en/of de maatschappelijke positie van de slachtoffers of de maatschappelijke relevantie van het gebeuren de identificatie* kunnen verantwoorden;
 - er mag geen sprake zijn van opdringerig handelen of het aanhoudend lastigvallen van de betrokkenen;
 - intieme, familiale of rouwplechtigheden moeten respectvol behandeld worden. De pers moet daarbij rekening houden met de wensen van de betrokkenen;

De volledige beroepsethische code van de Raad voor de Journalistiek kan je online lezen of downloaden op de website van de Raad: www.rvdj.be/journalistieke-code.

Om een klacht in te dienen bij de Raad, kan je contact opnemen met de ombudsman. Je klacht dient schriftelijk (per brief of per e-mail) te gebeuren en dit binnen twee maanden na het tijdstip van de publicatie. Je kan ook een klacht indienen wanneer nog niets gepubliceerd werd maar als je bijvoorbeeld onophoudelijk lastiggevallen wordt door een journalist. De ombudsman zal je klacht bestuderen en hij zal een antwoord vragen aan de persoon waartegen je een klacht indient. Men zal altijd eerst kijken of een minnelijke regeling* bereikt kan worden. Lukt dat niet, dan word je samen met de tegenpartij* uitgenodigd voor een commissie die bestaat uit drie afgevaardigden van de Raad en de ombudsman. De Raad zal vervolgens een uitspraak doen die gepubliceerd wordt op de website en in het vakblad voor de journalisten. Een mededeling over de uitspraak verschijnt ook in het betrokken medium.

De Raad kan geen sanctie opleggen of schadevergoeding toekennen, maar zijn uitspraken hebben wel een grote morele waarde en ze worden in het journalistenmilieu ernstig genomen. Een procedure voor de Raad van de Journalistiek is kosteloos. Ben je door de berichtgeving ernstig emotioneel en financieel benadeeld, dan kan je uiteraard ook een proces voor de rechtbank aanspannen.

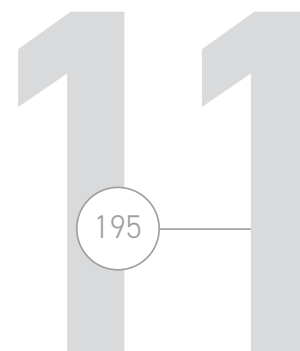
de krant maakt het plaatje compleet:
artikel, foto, autowrak
omstandigheden kundig ontleed
datum, plaats en naam vermeld
maar wiens verhaal wordt er verteld?

verleden gewist

toekomst weggemaaid

je staart naar een film van vroeger

jij bent dat kind dat naar je zwaait

Veroorzaker van een verkeersongeval

12.1. Omgaan met wat gebeurd is	198
12.2. Wachten op het proces	202
12.3. Juridische afhandeling	202
12.4. Verhaal van de verzekeringsmaatschappij	203

12. Veroorzaker van een verkeersongeval

Niemand wil bij een verkeersongeval betrokken zijn. Ben je veroorzaker of na(ast)bestaande van een veroorzaker, dan is de schok eveneens heel groot. Ook dan moet je verder met de zware gevolgen van wat gebeurd is. Los van het feit of je al dan niet aansprakelijk bent, heb je recht op de nodige medische, juridische en psychosociale* zorgen.

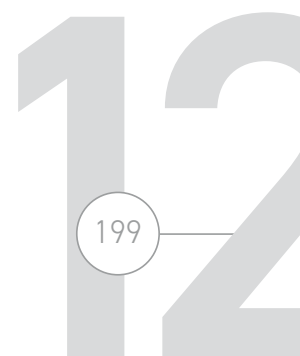
12.1. Omgaan met wat gebeurd is

Naast het feit dat je ook als veroorzaker zwaargewond kan raken en misschien weken of maanden in het ziekenhuis en/of revalidatiecentrum moet doorbrengen, word je mogelijk geconfronteerd met gevoelens van schuld, machteloosheid, ongelooft, onzekerheid en zelfs kwaadheid: 'Waarom is mij dit nu overkomen?'. Wellicht heb je als veroorzaker spijt of vraag je je af hoe het ongeval is kunnen gebeuren. Ook de na(ast)bestaanden kunnen met gelijkaardige vragen of schuldgevoelens achterblijven.

Verantwoordelijkheid opnemen voor wat gebeurd is en de strafrechtelijke* gevolgen dragen is belangrijk, niet alleen voor jezelf maar ook voor de betrokken slachtoffers en hun na(ast)bestaanden. Je volledige medewerking verlenen aan het gerechtelijk onderzoek, waarin de feiten zo objectief mogelijk worden uitgelegd, heeft een belangrijke invloed op de verwerking van alle betrokken partijen.

Daarnaast stel je je misschien de vraag of het kan en zinvol is om met het slachtoffer en/of na(ast)bestaanden in contact te treden of een gebaar van toenadering te maken. Het is steeds moeilijk in te schatten of dit op prijs gesteld wordt. Toch zeggen heel wat slachtoffer dat ze het betreuren als er geen toenadering gezocht wordt, onder welk vorm dan ook. Slachtoffers en hun naasten of nabestaanden hebben vaak vragen over de omstandigheden van het ongeval, wie de andere persoon is die bij het ongeval betrokken was of wat de laatste woorden van hun dierbare waren. Soms hebben ze de behoefte om iets tegen de veroorzaker te zeggen.

Soms heb je als veroorzaker ook vragen voor het slachtoffer of na(ast) bestaanden. Je kan ook je gevoelens van machteloosheid delen of je excuses onder woorden brengen, los van de juridische afhandeling van het ongeval.

12

200

hoe moeilijk is het binnengaan
in deze broedplaats van verdriet
hoe groot mijn angst
voor ongehoorde woorden
hoe zorgvuldig mijn zwijgen
hoe klankloos ons gesprek
hoe leeg het vertrek

Een vorm van rechtstreeks of onrechtstreeks contact kan voor jezelf en het slachtoffer of na(ast)bestaanden betekenisvol zijn. Hou er wel rekening mee dat een zwaar verkeersongeval heel ingrijpend is voor een slachtoffer en de na(ast)bestaanden. De kans is groot dat men niet of niet meteen positief reageert op je toenaderingspoging. Weet dan dat dit een onderdeel kan zijn van de schok die men doormaakt. Je kan een nieuwe toenadering aanbieden, maar deze poging kan opnieuw geweigerd worden. Het beste is om je hier dan bij neer te leggen en te beseffen dat je geprobeerd hebt.

Een eerste contact kan verschillende vormen aannemen. Er is geen 'beste vorm', alles hangt af van je aanvoelen en van de mate waarin het slachtoffer of na(ast)bestaanden contact wil(len). Een mogelijkheid is een kaartje of brief schrijven. Je kan dan een eventuele reactie afwachten. Je kan ook contact opnemen via een bemiddelaar. Doe dit zeker als je zelf niet goed weet hoe je het best toenadering zoekt of als je twijfelt of contact opnemen een goed idee is. De bemiddelaar kan je helpen met deze vragen en zal dan nagaan of de andere partij bereid is om contact te hebben en welke contactvorm ze wensen. Je kan hiervoor terecht bij de bemiddelingsdienst Moderator.

Naast contact met het slachtoffer of de nabestaande, heb je misschien ook nood aan individuele begeleiding en emotionele bijstand. Hiervoor kan je terecht bij een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW). Zij kunnen je helpen met praktische vragen, een luisterend oor bieden en je ook doorverwijzen naar andere diensten. Die dienstverlening is gratis. Er zijn CAW's in heel Vlaanderen. Indien nodig, kan je ook hulp zoeken bij een zelfstandige hulpverlener, zoals een psychotherapeut of psycholoog. Het CAW of je huisarts kunnen je helpen om iemand te vinden. Zie ook hoofdstuk 10.5.1 (p. 182) over hulp en emotionele bijstand.

Daarnaast kan je ook contact zoeken met andere veroorzakers van verkeersongevallen, via de zelfhulpgroep Even-zeer. Een lotgenoot heeft soms genoeg aan enkele woorden om te begrijpen wat je doormaakt. Je verhaal kunnen doen aan iemand met een gelijkaardige ervaring kan je helpen begrijpen waar je aan toe bent en een aantal van je emoties verduidelijken. Dit kan tijdens individuele contacten (face-to-face, telefonisch, via e-mail) met een andere veroorzaker of tijdens een praatgroep. Je kan ook je partner meenemen, jullie zullen immers samen moeten verwerken wat er gebeurd is.

Verhalen van veroorzakers lees je ook in het boek 'Mij overkomt het niet' van Sabine Cocquyt. Meer informatie over dit boek vind je bij 'geraadpleegde werken' achteraan in de gids.

12.2. Wachten op het proces

Vaak duurt het vooronderzoek vrij lang. Ondertussen heb je misschien al een manier gevonden om om te gaan met wat gebeurd is. Of net niet: gedurende de hele periode leef je in onrust en onzekerheid. Het onderzoek is echter belangrijk. Het heeft tot doel om een objectief inzicht te krijgen in de feiten met betrekking tot het ongeval.

Het naderende proces zal heel veel naar boven brengen: emoties, beelden van het ongeval of herinneringen aan de periode na het ongeval. Het brengt ook onzekerheid over de toekomst mee. Daarom kan het goed zijn om in deze periode psychosociale ondersteuning* te zoeken. Je kan ook ondersteuning zoeken bij een advocaat of je verzekeraar als je vragen hebt over het verdere juridische verloop.

Indien je vooraf geen contact hebt gelegd met het slachtoffer of de na(ast)bestaanden, zal die eerste ontmoeting vermoedelijk plaatsvinden op de rechtbank zelf. Meestal is hier geen mogelijkheid om een gesprek te hebben, alles verloopt heel snel en vaak is iedereen gespannen.

12.3. Juridische afhandeling

Er is een onderscheid tussen een strafrechtelijke* en een burgerlijke procedure* voor de politierechtbank*.

Een strafrechtelijke procedure wordt ingezet wanneer je een ongeval veroorzaakte door het niet naleven van de verkeersregels. Slachtoffer en veroorzaker worden op de zitting* uitgenodigd. Bij een ongeval met dodelijke afloop moet de veroorzaker aanwezig zijn. In andere gevallen is je aanwezigheid technisch gezien niet echt nodig. Het proces is wel een belangrijk moment, dus aanwezig zijn kan zeker zinvol zijn voor je eigen verwerking. Als veroorzaker is het aangewezen om een beroep te doen op een advocaat voor de juridische bijstand*. Je kan hiervoor terecht bij je rechtsbijstandsverzekeraar. Ook emotionele bijstand tijdens het proces is mogelijk. Dit spreek je het best op voorhand af met je ad-

vocaat en je hulpverlener. Het doel van de strafrechtelijke procedure is de beklaagde* te veroordelen voor een overtreding van de wegcode* en eventueel voor het onopzettelijk verwonden of doden van een persoon. Indien de veroorzaker overleden is, kan hij niet meer vervolgd worden.

Nadat er een uitspraak is in de strafrechtelijke procedure of na seponering*, overleggen de verzekeringsmaatschappijen van beide partijen over de schadevergoedingen. Enkel indien zij niet tot een overeenkomst komen, volgt een burgerlijke procedure.

Bij een burgerlijke* procedure doet een burgerlijke politierechter een uitspraak over de afhandeling van de schadevergoeding. Dit is een procedure tussen de verzekeringsmaatschappijen, je bent hier zelf niet rechtstreeks bij betrokken.

In het justitiehuis zal men je ook de nodige informatie geven. Je krijgt er een antwoord op eenvoudige, juridische vragen, maar ze treden niet op in je zaak. Zie hoofdstuk 3.7 (p. 35) over het justitiehuis.

12.4. Verhaal van de verzekeringsmaatschappij

Wanneer je schuld hebt aan een ongeval, zal je verzekeringsmaatschappij burgerlijke aansprakelijkheid* (BA) de betrokken slachtoffers vergoeden.

In bepaalde gevallen zal er echter sprake zijn van een regresvordering*. Dat houdt in dat je verzekeringsmaatschappij de vergoedingen die zij aan de slachtoffers heeft uitgekeerd, aan jou kan terugvragen. Dat kan gebeuren wanneer je als verzekerde een contractuele tekortkoming beging. Je bezit bijvoorbeeld niet over een geldig rijbewijs, je bent niet in orde met de technische keuring van het voertuig, je betaalde je verzekeringspremie niet, je reed in staat van dronkenschap of onder invloed van drugs of je nam deel aan een straatrace. Afhankelijk van de tekortkoming kan de verzekeraar* het uitgekeerde bedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen. Als de veroorzaker overleden is, zal het verschuldigde bedrag deel uitmaken van de nalatenschap*. Het is dus aan de erfgenamen om dit te betalen, tenzij zij de nalatenschap verwerpen.

Het is belangrijk dat je weet dat een regresvordering contractueel van aard is. Dat wil zeggen dat het regresrecht uitdrukkelijk door de maat-

schappij in de polis opgenomen moet zijn. Een verwijzing naar een 'modelpolis' volstaat niet. Is het regresrecht niet uitdrukkelijk vermeld, dan kan de verzekeraar het bedrag niet terugvragen. Daarom is het heel belangrijk dat je je polis goed leest.

12

204

**Verklarende
woordenlijst**

13

13. Verklarende woordenlijst

In deze woordenlijst leggen we je de betekenis uit van bepaalde gebruikte woorden. Je vindt hier de verklaring terug van termen die in de gids aangeduid werden met een sterretje (*).

A

Aangifte van nalatenschap:

In deze aangifte wordt een schatting gemaakt van het vermogen van de overleden persoon. De verdeling van de nalatenschap wordt uitvoerig beschreven. Het indienen van de aangifte kan ingewikkeld zijn. Je kan je steeds laten bijstaan door een notaris maar dit is niet verplicht.

Aangifte van overlijden:

Melding van het overlijden bij de dienst burgerlijke stand van de gemeente waar de persoon overleden is.

Aansprakelijkheidsverzekeraar:

Verzekeraar die tussenbeide komt wanneer de verzekerde aansprakelijk is voor schade die hij veroorzaakt heeft aan een derde. Hij zal de schade van de derde vergoeden.

Aanvraag tot begraven:

De ambtenaar van de dienst burgerlijke stand op het gemeentehuis geeft toestemming tot begraven. Wanneer het niet om een natuurlijk overlijden gaat, moet het parket toestemming geven alvorens tot begraven overgegaan kan worden. De familie verzoekt het parket om een verlof tot begraven. In principe wordt verlof tot begraven onmiddellijk afgegeven, behalve wanneer een uitwendig onderzoek van het lichaam van het slachtoffer of een

autopsie noodzakelijk blijkt. De begraafing kan pas plaatsvinden ten vroegste 24 uur na het overlijden.

Aanvraag tot crematie:

De ambtenaar van de burgerlijke stand op het gemeentehuis verleent toestemming tot cremieren. Vooraleer die toestemming te geven, moet de ambtenaar een extra onderzoek naar de oorzaak van overlijden laten uitvoeren door een beëdigd geneesheer. Wanneer het niet om een natuurlijke dood gaat, moet het parket toestemming geven alvorens tot crematie kan worden overgegaan.

De familie verzoekt het parket om een verlof tot crematie. In principe wordt verlof tot crematie onmiddellijk afgegeven, behalve in gevallen waarin een uitwendig onderzoek van het lichaam van het slachtoffer of een autopsie noodzakelijk blijkt.

A charge:

Ten laste. Een getuige à charge in een strafproces legt een verklaring af die belastend is voor de verdachte.

A decharge:

Ter ontlasting. Een getuige à decharge wordt opgeroepen door de verdachte of zijn advocaat en zal ontlastende verklaringen afleggen ten aanzien van de verdachte.

ADL-assistentie:

Hulp bij activiteiten die iedereen moet volbrengen om de dag door te komen.

Administratie der Registratie:

Ook registratiekantoor genoemd. Het maakt deel uit van de federale overheidsdienst Financiën.

Adviserend geneesheer:

Arts in dienst van een ziekenfonds.

Afschrift:

Kopie van een volledige akte.

Amnesie:

Geheugenverlies. Vaak na een coma. Meestal herinnert een patiënt zich ook niets meer van de periode na het ontwaken uit coma.

Arbeidsbeperking:

Een beperking - van fysieke of psychische aard - waardoor iemand moeilijker een job kan vinden of behouden.

Arbeidsongeschikt:

Iemand is (tijdelijk) niet in staat om te werken, bijvoorbeeld door een ongeval of ziekte.

Arbeidsongeval:

Wanneer een werknemer een ongeval krijgt tijdens het uitvoeren van zijn werk en waarbij hij een letsel oploopt. Ook een ongeval van en naar het werk op het normale traject dat een werknemer daarbij moet afleggen, wordt beschouwd als een arbeidsongeval.

Arbeidsrechtbank:

Een rechtbank die over tewerkstellings- en arbeidsgeschillen oordeelt.

Attest van erfopvolging of bewijs van erfrecht:

Bij een overlijden worden de banktegoeden en/of kluis van de overledene pas vrijgemaakt als er een officieel document kan worden voorgelegd waaruit blijkt wie de erfgenamen zijn. Als het tegoed op de rekening lager dan 50.000 euro is en op voorwaarde dat er geen huwelijkscontract en geen testament bestaat, kan je daarvoor een attest van erfopvolging voorleggen. Dit kan je aanvragen bij het registratiekantoor.

Autopsie:

Uitwendig en inwendig onderzoek dat een wetsgeneesheer verricht. Hierbij wordt het lichaam van een overleden persoon onderzocht om de letsels te beschrijven en de juiste oorzaak van overlijden vast te stellen.

B**BA-autoverzekeraar:**

De BA-autoverzekering is een verplichte verzekering in België en dekt de lichamelijke en materiële schade die je aanbrengt aan derden in België of in ieder ander land dat op de groene kaart vermeld staat. Daarnaast biedt je BA-autoverzekering dekking voor vrijwel alle schade aangebracht met jouw voertuig.

Barema:

Loon- of tariefschaal.

Beklaagde:

Zolang een onderzoek loopt, beschouwt men iemand als verdachte. Een verdachte die voor een correctionele rechtbank of een politierechtbank verschijnt, is een beklagde.

Belasting op inverkeerstelling (BIV):

De belasting op inverkeerstelling (BIV) is een eenmalige belasting die iedere eigenaar van een nieuw of tweedehands voertuig moet betalen vanaf de ingebruikname van het voertuig op de openbare weg in België. In het Vlaamse gewest wordt de BIV geïnd door de Vlaamse Belastingdienst.

Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds:

Fonds dat tussenkomt bij een ongeval waar u in uw recht bent. Het vergoedt de slachtoffers van een ongeval waarbij de verantwoordelijke niet verzekerd is of vluchtmisdrijf heeft gepleegd.

Benadeelde persoon:

Iemand aan wie schade of nadeel wordt toegebracht. Voor het gerecht krijgt men de hoedanigheid van benadeelde persoon door een verklaring af te leggen op het secretariaat van het parket. Dit geeft het recht om op de hoogte te worden gebracht van een eventuele seponering en de reden daarvan, het instellen van een gerechtelijk onderzoek en de vaststelling van een zittingsdag voor het onderzoeks- of vonnisgerecht.

Beslag:

In het strafrecht kan bepaald worden om beslag te leggen op inkomsten, roerende en onroerende goederen evenals op verboden voorwerpen of op bewijsmateriaal.

Boedelbeschrijving:

Inventaris opmaken van een inboedel. Dat wil zeggen van alle aanwezige voorwerpen, bijvoorbeeld na een overlijden.

Buitenvervolginstelling:

Beslissing die de raadkamer of kamer van inbeschuldigingstelling neemt wanneer onvoldoende elementen aanwezig zijn om iemand te vervolgen en naar een strafrechtbank door te verwijzen. Deze beslissing heeft een voorlopig karakter, want de raadkamer kan op zijn beslissing terugkomen wanneer er nieuwe bewijzen aangebracht worden. Niet te verwarren met seponering. Dat is een eenzijdige maatregel die door het parket wordt genomen.

Burgerlijke aansprakelijkheid (BA):

Iedere handeling, fout, nalatigheid of onvoorzichtigheid waardoor aan iemand anders schade berokkend wordt, moet vergoed worden door diegene die daar schuld aan heeft.

Burgerlijke partij:

Partij die beweert schade geleden te hebben en een eis instelt voor een burgerlijke rechtbank of een strafrechtbank om schadevergoeding te verkrijgen.

Burgerlijke procedure:

Rechtszaak over een geschil tussen particulieren. Het gaat hierbij enkel om privébelangen.

Burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg = burgerlijke rechtbank:

Behandelt het beroep tegen vonnissen in eerste aanleg van de politierechtbanken. Dat geldt enkel voor de burgerlijke aspecten van het verkeersongeval, met name de schadevergoeding.

C

Cognitief:

Dit wil zeggen met betrekking tot het denkproces. Met andere woorden: het kennen, het waarnemen en het overdenken van de buitenwereld.

Concurrentievermogen:

De mogelijkheid of het vermogen om te kunnen wedijveren met iets of iemand.

Consolidatie:

Er wordt over consolidatie gesproken wanneer er geen evolutie meer merkbaar is in de gezondheidstoestand van het slachtoffer. Men weet dan dat een eventuele behandeling niet meer tot een belangrijke verbetering van de toestand zal leiden.

Contractuele erfstelling:

Overeenkomst tot schenking van goederen die de nalatenschap zullen vormen. Deze kan gebeuren in het huwelijkscontract of in een afzonderlijke akte.

Correctionele rechtbank = correctionele kamer van rechtbank van eerste aanleg:

Is bevoegd voor de behandeling van wanbedrijven en misdaden waarvoor een rechter verzachtende omstandigheden heeft laten meetellen. Deze rechtbank behandelt in graad van beroep ook de beslissingen van de politierechter wanneer deze een strafrechtelijke uitspraak heeft gedaan.

D

Dading:

Overeenkomst tussen partijen die wederzijdse toegevingen doen om een betwisting te beëindigen of te voorkomen. Je kan er alleen in uitzonderlijke gevallen op terugkomen.

Dagvaarding:

Officiële schriftelijke oproep om voor een rechtbank te verschijnen. De oproep vermeldt waarover de rechtszaak gaat en op welke gronden de eis berust.

Deskundige:

Iemand met een gespecialiseerde kennis die technisch advies geeft over een probleem dat binnen zijn vakgebied ligt. Het parket doet vaak een beroep op deskundigen bij ongevallen met gewonden of doden, onder meer om te bepalen in welke omstandigheden het ongeval is gebeurd. Ook de rechter kan deskundigen aanstellen. Deze persoon wordt vaak ook expert genoemd.

Dienst slachtofferhulp:

Afdeling binnen een Centrum Algemeen Welzijnswerk dat zich richt tot alle slachtoffers, na- en naastbestaanden en getuigen van misdrijven en rampen, nabestaanden en getuigen van dodelijke verkeersslachtoffers en na zelfdoding. Slachtofferhulp biedt emotionele ondersteuning, praktische hulp en informatie aan volwassenen, jongeren en kinderen. De hulp wordt geboden door beroepskrachten en vrijwilligers.

Dienst slachtofferonthaal:

Dienst binnen het Justitiehuis die meestal in een gerechtshuis is ondergebracht en bestaat uit justitieassistenten. Deze zorgen ervoor dat slachtoffers en hun na- en/of naastbestaanden binnen het parket en de rechtbank de nodige aandacht krijgen. Ze geven inlichtingen over de gerechtelijke procedures en de stand van het dossier. Ook organiseren ze de bijstand aan slachtoffers en hun verwanten. Ze helpen de rechten van slachtoffers te realiseren.

E**Esthetische schade:**

Schade die het lichamelijke aanzien van een slachtoffer aantast.

Erfopvolging:

Lijst van erfgenamen. Wanneer de overledene, ook erflater genoemd, geen testament of huwelijkscontract heeft opgemaakt, duidt de wet de erfgenamen aan. Dit is de wettelijke erfopvolging.

Ergotherapeut:

Een ergotherapeut helpt mensen die door lichamelijke, geestelijke, zintuiglijke of emotionele problemen beperkingen ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse activiteiten. De ergotherapeut zoekt samen met de cliënt of zijn naaste omgeving naar mogelijkheden om de ondervonden problemen op te lossen. De cliënt kan een activiteit opnieuw leren, op een andere manier leren uitvoeren of met hulp van hulpmiddelen en aanpassingen leren uitvoeren. Ergotherapeuten geven eveneens advies over verplichte en mogelijke aanpassingen voor re-integratie thuis, op het werk en in openbare gebouwen.

Europees aanrijdingsformulier

Formulier van meerdere pagina's, identiek over heel Europa, dat je moet invullen na een aanrijding. De lay-out van het formulier is steeds gelijk, alleen de taal verschilt.

Expertise:

Onderzoek door een deskundige.

F**Familiale verzekering:**

De familiale verzekering vergoedt de schade die een verzekerde tijdens zijn privéleven aan 'een derde' toebrengt, op voorwaarde dat hij aansprakelijk is. Ze geldt voor de verzekeringsnemer en iedereen die tijdelijk of definitief deel uitmaakt van zijn gezin, zelfs de huisdieren.

Forfaitair:

Vaststaand. Een forfaitaire vergoeding is een vergoeding in de vorm van een vaste som.

Funerarium:

Rouwcentrum, gewoonlijk bij een begrafenisonderneming.

G**Gederfd loon:**

Loon dat je als gevolg van bepaalde omstandigheden - ziekte of ongeval - niet gekregen hebt.

Gelijkkluidend afschrift:

Afschrift dat woordelijk volledig overeenstemt met een oorspronkelijke akte.

Geneesheer-deskundige:

Term die doorgaans gebruikt wordt voor een arts die aangesteld wordt door de gerechtelijke overheid.

Gerechtelijk onderzoek:

Onderzoek dat uitgevoerd wordt onder leiding en gezag van een onderzoeksrechter. Doel is het opsporen van daders van misdrijven en het verzamelen van bewijzen.

Gewaarborgd loon:

Een werknemer die het slachtoffer werd van een (arbeids-)ongeval, heeft gedurende een bepaalde periode recht op een vervangingsinkomen. Dat is het gewaarborgd loon.

Grafconcessie:

Een vergunning die je van de gemeente krijgt om een stuk grond op een begraafplaats voor een bepaalde tijd in gebruik te nemen.

Griffie:

Secretariaat van hoven en rechtbanken. De griffier heeft de functie van secretaris. De hoofdtaak van een griffier bij de rechtbank is het vastleggen van alle communicatie met betrekking tot een zaak. Wie bij een rechter om een vonnis vraagt, moet eerst een verzoek indienen bij de griffie van de rechtbank. Ook advocaten dienen daar hun stukken in, bijvoorbeeld pleitnota's, verzoekschriften, klachten en hoger beroep. De griffier zorgt ook voor de administratie rond een zitting. Hij maakt tijdens een zitting aantekeningen van alles wat er gezegd en gedaan wordt en maakt daar een verslag van op (het proces-verbaal).

H**Hersendood:**

Wanneer er een definitieve, onherstelbare en onomkeerbare uitval van de hersenfuncties is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer er geen tekenen meer zijn van spontane ademhaling. De patiënt is dan volledig afhankelijk van een beademingsmachine. Ook wanneer het lichaam van een patiënt niet meer in staat is om zelfstandig bloeddruk en temperatuur op peil te houden en er geen reacties op toegediende pijnmiddelen meer optreden, spreekt men van hersendood.

Huiszoeking:

Onderzoek in de woning van een verdachte of beklagde, meestal op verzoek van de onderzoeksrechter.

Hyperventileren:

Snel en kort na elkaar ademhalen. Het gaat hierbij niet om een ziekte of aandoening, maar om een verschijnsel dat kan optreden bij een angstaanval. Het is niet zo dat iedere patiënt die angstig is, automatisch ook hyperventileert. Hyperventilatie leidt onder meer tot een versnelde ademhaling, duizeligheid, tintelingen (in handen bijvoorbeeld), hoofdpijn en regelmatig geeuwen.

I**ICT-toepassing:**

Gebruikmakend van informatica of communicatietechnologie.

Identificatie:

Het vaststellen van de identiteit van een onbekend persoon.

In der minne of minnelijke regeling:

Op een vriendschappelijke manier. De term wordt vaak gebruikt voor een vorm van geschillenbeslechting waarbij een geschil via bemiddeling opgelost kan worden. Zulke oplossingen gaan meestal sneller dan een procedure voor de rechtbank en zijn meestal goedkoper.

Indicatieve tabel:

Tabel met een tarificatiesysteem* dat de diverse partijen en/of magistraten van de rechtbank moet helpen bij het bepalen van de grootte van een schadevergoeding. Ze vormt een leidraad voor de raming van de meest voorkomende schadeposten, die niet of moeilijk concreet begroot kunnen worden.

Integratieve therapie:

Integratieve therapie werkt vanuit de combinatie van verschillende vormen van psychotherapie. Omdat elke persoon een unieke benadering nodig heeft, past de integratieve therapeut zijn ondersteuning aan aan de noden en de eigenheid van de cliënt.

Intensieve zorgen:

Afdeling van een ziekenhuis waar patiënten onder voortdurende bewaking (24 uur per dag) worden gehouden.

Interventiediensten:

Politie-, brandweer- en ambulancediensten die in bepaalde situaties kunnen ingrijpen.

Inzage:

In rechtszaken: kennisname en inkijken van processtukken.

J**Juridische bijstand:**

Bijgestaan worden door een advocaat of jurist. Dat kan gaan van praktische inlichtingen, het verstrekken van juridische informatie of het geven van juridisch advies bij een rechtszaak tot effectieve bijstand waarbij de advocaat voor de rechtbank optreedt ten gunste van zijn cliënt.

Justitie:

Algemene term voor het gerecht.

Justitieassistenten slachtofferonthaal:

Personeelsleden van de justitiehuizen die in elk gerechtelijk arrondissement de procureur des Konings bijstaan in de relatie met de slachtoffers. Zij informeren slachtoffers en/of de familie over de stand van het dossier. Zij kunnen ook steun en bijstand aan slachtoffers bieden tijdens de gerechtelijke procedure, bijvoorbeeld bij het raadplegen van het dossier of tijdens de rechtszitting.

K**Kamer van inbeschuldigingstelling (KI):**

Kamer van het hof van beroep waar iemand die van bepaalde feiten verdacht wordt, in beschuldiging kan gesteld worden. Spreekt zich uit over het hoger beroep tegen beschikkingen van de raadkamer van de correctionele rechtbank.

Kapitalisatie:

Het omzetten van een rente in een kapitaal.

Klacht met burgerlijke partijstelling:

Via zo'n klacht brengt een slachtoffer of benadeelde van een misdrijf een gerechtelijk onderzoek op gang. Hij stelt tegelijk

zijn burgerlijke vordering in. Een klacht met burgerlijke partijstelling wordt bij de onderzoeksrechter ingediend. In de meeste gevallen moet je een borgsom betalen bij het indienen van dergelijke klacht.

Kruispuntbank van ondernemingen:

Register dat alle basisgegevens van ondernemingen en hun vestigingseenheden opslaat. Ze neemt gegevens op van het rijksregister van rechtspersonen, van het handelsregister, van de btw en van de RSZ. De kruispuntbank van ondernemingen wordt permanent bijgehouden door de bevoegde organisaties die de gegevens invoeren.

L**Legataris:**

Persoon aan wie in een testament geld of waardevolle voorwerpen wordt nagelaten. Een legataris hoeft niet tot de wettelijke erfgenamen te behoren.

Logopedist:

Houdt zich bezig met de preventie, het onderzoek en de behandeling van stoornissen en beperkingen op het gebied van spraak, taal, stem en gehoor.

Lotgenoot:

Persoon die eenzelfde of een gelijkaardige ervaring gehad heeft.

M**Magistraat:**

In de rechterlijke macht kent men de staande magistraten of magistratuur (het openbaar ministerie of parket) en de zittende magistraten of magistratuur (rechters).

Meerinspanning:

Extra inspanning die onder meer personen met een handicap leveren om eenzelfde resultaat te behalen als iemand zonder handicap.

Minnelijke regeling (ook minnelijk akkoord/'in der minne')

Algemeen is een minnelijke regeling een procedure waarbij je gratis en zonder formaliteiten een beroep kan doen op een rechtbank om tot een regeling te komen. Wordt een verzoening bereikt, dan wordt soms een lang proces met veel kosten vermeden. De rechter leidt de besprekingen en bemiddelt, maar hij kan geen oplossing afdwingen. In verkeerszaken is een minnelijke regeling een maatregel die het parket kan toepassen bij verkeersovertredingen. Wanneer je erkent een overtreding begaan te hebben, kan men je een minnelijke regeling voorstellen in de vorm van het betalen van een geldsom.

Moreel consulent:

Beroepspersoon die geestelijke bijstand aan vrijzinnige personen verleent.

Morele schade:

Dekt de schade die een gevolg is van lichamelijk of psychologisch lijden, uit de aantasting van de levenskwaliteit. Morele schade kan betrekking hebben op zowel de slachtoffers als hun familie.

Mortuarium:

Plaats waar overleden personen worden opgebaard om hun laatste groet te krijgen.

MUG:

Mobiele Urgentie Groep. Snelle medische interventie-eenheid die steeds een urgentiearts aan boord heeft.

Multidisciplinair team:

Een team dat samengesteld is uit personen die deskundig zijn op verschillende terreinen: bijvoorbeeld een arts, een psycholoog, een maatschappelijk assistent, ...

N**Nalatenschaapsdossier:**

Dossier dat door de bank samengesteld wordt met gegevens die de nabestaanden, notaris of uitvoerder van het testament, moeten weten om de nalatenschap snel en correct uit te voeren.

Notitienummer:

Het referentienummer van een strafdosier bij de gerechtelijke autoriteiten. Iedere klacht moet worden opgenomen in een proces-verbaal waarop dit notitienummer vermeld is. Via het notitienummer kan een dossier worden geïdentificeerd. Zo kan je sneller geïnformeerd worden over de stand van zaken.

O**Ondernemingsloket:**

Erkende privéorganisatie die bevoegd is voor een aantal administratieve formaliteiten en dienstverleningen. De belangrijkste taken zijn: inschrijving van ondernemingen en handelaars in de kruispuntbank voor ondernemingen, het toepassen van de reglementering inzake de toegang tot het beroep (vestigingswet), controle van de voorafgaande nodige vergunningen voor het uitoefenen van de activiteit en het verlenen van advies.

Ondernemingsnummer:

Nummer dat men toegekend krijgt wanneer men bij de Kruispuntbank van Ondernemingen is ingeschreven.

Onderzoeksrechter:

Deze leidt het gerechtelijk onderzoek. Een onderzoeksrechter heeft heel uitgebreide bevoegdheden om alle mogelijke onderzoeksmaatregelen te bevelen, zoals huiszoekingen, getuigenverhoor, inbeslagname, DNA-onderzoek of het afleveren van een aanhoudingsbevel.

Onroerende voorheffing:

Belasting op de onroerende goederen die je bezit en die je jaarlijks moet betalen. De berekening ervan gebeurt op basis van het kadastraal inkomen (KI).

Opdecienen:

Strafrechtelijke geldboetes worden verhoogd. Een deciem is een tiende van een bedrag. Verhogen met bijvoorbeeld zeventig opdecienen wil zeggen dat het boetebedrag verhoogd wordt met zeventig tienden van dat bedrag. In de praktijk komt dat neer op een vermenigvuldiging met acht.

Opsporingsonderzoek:

Een onderzoek dat onder het gezag valt van de procureur des Konings. Het doel is het opsporen van misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan. Wanneer het opsporingsonderzoek afgelopen is, zijn er diverse mogelijkheden. De procureur des Konings kan de verdachte voor het gerecht brengen of hij kan de zaak seponeren. Hij kan ook van mening zijn dat een gerechtelijk onderzoek noodzakelijk is.

Orthopedisch:

Hulpmiddelen ter ondersteuning of behandeling van misvormingen en verminkingen van beenderen, spieren en gewrichten.

Overlijdensattest:

Een door een arts afgeleverde verklaring over de doodsoorzaak.

Overlijdensakte = akte van overlijden:

Akte die wordt opgesteld en ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente van overlijden. Je vindt daarin alle gegevens over het overlijden. Het is het bewijs dat een bepaald persoon overleden is.

P**Pacemaker:**

Hartstimulator die onderhuids ingeplant wordt.

Parket:

Het parket omvat alle diensten die geleid worden door de procureur des Konings of door de procureur-generaal op het niveau van het hof van beroep. Soms wordt ook de term 'openbaar ministerie' gebruikt. De leden van het parket beschermen de belangen van de maatschappij en vervolgen inbreuken op de strafwetten.

Parketmagistraat:

Een magistraat die op het parket werkt. Zie ook parket en magistraat.

Persoonlijke-assistentiebudget (PAB):

Een PAB is een budget dat het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) iemand geeft om assistentie thuis, op school of op het werk te organiseren en te financieren.

Plaatsbeschrijving:

Nauwkeurige schriftelijke omschrijving van de staat waarin iets zich bevindt, bijvoorbeeld een gebouw.

Politierechtbank:

Is bevoegd voor alle verkeersmisdrijven, inclusief de misdrijven die onder de noemer wanbedrijf vallen, zoals ongevallen met gewonden of doden. De politierechtbanken zijn ook bevoegd voor alle burgerrechtelijke geschillen inzake verkeer. Dit wil zeggen, alle verkeersongevallen die niet tot een strafvervolgung hebben geleid.

Preventorium:

Instelling voor preventieve geneeskundige verzorging, dus 'ter voorkoming van'. Op het Zeepreventorium in De Haan en het preventorium in Pulderbos na, bestaan er geen preventoria meer in Vlaanderen.

Proces-verbaal (pv):

Een schriftelijk verslag van een gerechtelijke autoriteit. Dit omvat bijvoorbeeld de verklaringen die zijn afgelegd en/of de vaststellingen die gedaan zijn door een magistraat, een officier van de gerechtelijke politie of een gerechtsdeurwaarder.

Procureur des Konings:

Magistraat die de leiding over het parket heeft. Per gerechtelijk arrondissement is er een procureur des Konings. Hij wordt bijgestaan door substituten van de procureur des Konings.

Prothese:

Kunstmatige vervanging en/of correctie van een lichaamsdeel, bijvoorbeeld een kunstbeen.

Psychologische bijstand:

Een specialist verleent zijn hulp bij psychische problemen na een zwaar ongeval.

Psychosociaal:

Zowel de psychische als de sociale (maatschappelijke) aspecten spelen een rol.

Psychosomatische klachten:

Lichamelijke klachten waarvoor een arts geen lichamelijke verklaring vindt en die lijken te worden veroorzaakt en/of verergerd door psychische factoren en niet door een specifieke ziekte.

PVS-forfait:

Het PVS-forfait komt tegemoet in de kosten voor medicatie, verzorgings- en hulpmiddelen die nodig zijn voor de thuisverzorging van PVS-patiënten (patiënten in comateuze toestand).

R**Raadkamer:**

Kamer van een rechtbank van eerste aanleg. De raadkamer oefent toezicht uit op het verloop van een gerechtelijk onderzoek door de onderzoeksrechter. Wanneer een gerechtelijk onderzoek afgerond is, brengt het parket de zaak voor de raadkamer. Die beslist dan of ze doorverwezen wordt naar de rechtbank of dat er een buitenvervolginstelling volgt. De raadkamer zetelt steeds achter gesloten deuren, zonder publiek. Alleen de betrokken partijen kunnen voor de raadkamer verschijnen.

Rechtbank van eerste aanleg:

Algemene rechtbank. Bevoegd tenzij een andere rechtbank uitdrukkelijk bevoegd is.

Rechthebbende:

Iemand die wettig aanspraak kan maken op een bepaald bezit of overdraagbaar recht, bijvoorbeeld een rechthebbende op een erfenis.

Rechtsbijstandsverzekering:

Verzekering die de kosten van een rechtsgeding dekt, hetzij als eiser, hetzij als verweerder. De erelonen van de advocaat of deskundigen en de gerechtskosten worden door de rechtsbijstandsverzekeraar betaald. Meestal vermeldt de polis een maximumbedrag. Indien de kosten hoger oplopen, moet de verzekerde daar zelf voor instaan.

Reconstructie:

Iets in zijn oorspronkelijke vorm (trachten te) herstellen. De onderzoeksrechter kan ook een reconstructie van de feiten bevelen. De gebeurtenissen worden dan herhaald, volgens de verklaringen in het dossier.

Referteloon:

Het loon dat in aanmerking genomen wordt bij de berekening van niet-forfaitaire sociale uitkeringen.

Registratiekantoor:

Kantoor van de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen, dat bevoegd is voor de successierechten. Hier moet de aangifte van een nalatenschap worden ingediend.

Regressief gedrag:

Bij kinderen is dit een tijdelijk terugkeren naar een eerder ontwikkelingsstadium. Wordt ook gebruikt om een sterk verlangen van mensen om gesteund, gekoesterd en verzorgd te worden, te beschrijven.

Regresvordering = verhaalsvordering:

Vordering van de verzekeraar op zijn verzekeringnemer of verzekerde, waarbij de verzekeraar de door hem uitgekeerde vergoedingen aan de slachtoffers geheel of ten dele van zijn eigen verzekerde terugvordert.

Residentiële voorziening:

Een residentiële voorziening is een voorziening voor dag- en nachtopvang. De voorziening biedt 24 uur per dag opvang, in principe zeven dagen per week en het hele jaar door.

Respijthuis:

Een respijthuis biedt waardevolle opvang aan kinderen en jongeren met een ernstige fysische of chronische aandoening (en hun gezin) met als doel de mantelzorger(s) tijdelijk te ontlasten.

Rijgeschiktheidsattest:

Medisch attest dat aantoont dat iemand geschikt is om een rijbewijs te krijgen, eventueel na het slagen in een theoretisch en praktisch examen.

Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV):

Overheidsdienst die belast is met het administratieve en financiële beheer van de verzekering voor geneeskundige verzorging, de uitkeringsverzekering en de moederschapsverzekering.

Rolrechten:

Bedrag dat betaald moet worden om toegang te krijgen tot de procesvoering, zodat de zaak op de rol geplaatst kan worden.

S**Schuldsaldoverzekering:**

Vaak afgesloten om het uitstaande bedrag van een bepaald krediet dat verstrekt werd, te dekken. Meestal gaat het om een hypothecaire lening of een lening op afbetaling. Indien je zou overlijden tijdens de looptijd van het krediet dat je verstrekt kreeg, wordt het nog openstaande saldo door de verzekeringsmaatschappij aan de begunstigde uitbetaald. Het voordeel van een schuldsaldoverzekering is dat je bij overlijden geen schuldenberg achterlaat.

Seponering:

Het openbaar ministerie kan beslissen dat er geen aanleiding is om een bestuurder die betrokken is bij een ongeval te vervolgen. Op deze beslissing tot seponeren of sepot kan steeds worden teruggekomen. Het betekent niet noodzakelijk dat de betrokkene niet schuldig is aan de hem ten laste gelegde feiten. Het slachtoffer behoudt de mogelijkheid om zich burgerlijke partij te stellen.

Solvabel:

In staat om te betalen.

Sporenonderzoek:

Onderzoek naar eventuele overblijfselen of resten van een bepaald gebeuren om dat gebeuren later beter te kunnen reconstrueren.

Strafdossier:

Dossier van een strafzaak.

Strafonderzoek:

Onderzoek uitgevoerd in het licht van strafzaken.

Strafrechtelijk:

Volgens het strafrecht.

Strafvervolgning:

Gerechtelijke vervolging van strafbare feiten.

Strafvordering:

Vordering ingesteld door het openbaar ministerie, door burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of door rechtstreekse dagvaarding om te bepalen of de strafwet al dan niet overtreden werd en die inbreuk te straffen.

Substituut:

Magistraat die deel uitmaakt van het openbaar ministerie. Hij staat onder het gezag van de procureur des Konings en vervult alle handelingen in diens naam.

Successierechten:

Belasting die betaald moet worden op geld en/of goederen die je geërfd hebt, bijvoorbeeld een huis.

T**Tarificatiesysteem:**

Systeem dat functioneert via een stelsel van vaste tarieven.

Tegenpartij:

Perso(n)en(en) met belangen die tegenstrijdig zijn met de jouwe.

Tegenspraak:

Hier gebruikt in het kader van het bepalen van de schade. 'Op tegenspraak': de schade wordt vastgesteld in aanwezigheid van alle betrokken partijen.

Tegensprekelijk:

Wanneer beide partijen en/of hun vertegenwoordigers aanwezig zijn.

Tegoeden:

Bedragen die iemand nog te vorderen heeft.

Testament:

Laatste wilsbeschikking waarin iemand bepaalt wat er na zijn dood met zijn vermogen en/of goederen moet gebeuren.

Totaal verlies van de auto:

Ook 'total loss' genoemd. Er bestaan twee soorten van totaal verlies. Technisch totaal verlies betekent dat het voertuig niet meer hersteld kan worden omdat belangrijke onderdelen geraakt zijn. Economisch totaal verlies betekent dat de herstellingskosten veel te hoog zijn in verhouding tot de waarde van het voertuig voor het ongeval.

Transplantatie:

Overplanting van organen van (overleden) donoren.

U**Uitkering:**

Som geld die op regelmatige tijdstippen – wekelijks of maandelijks – betaald of uitgekeerd wordt.

Uittreksel:

Dit is een document waarin de essentiële gegevens uit een akte vermeld worden zonder dat het een volledige kopie is. Een uittreksel uit de overlijdensakte bevat plaats en datum van overlijden, naam, voornaam, geboorteplaats, geboortedatum en burgerlijke status van de overledene.

V

Verdeelsleutel:

Maatstaf om bijdragen, subsidies of beschikbare middelen zeer precies te kunnen verdelen zodat iedereen krijgt wat hem of haar toekomt.

Verhoor:

Ondervraging van een verdachte, beklaagde of getuige door de (gerechtelijke) politie of door een rechter.

Verklaring als kandidaat-donor:

Bij zijn overlijden is iedere Belg een potentiële kandidaat-orgaandonor tenzij hij tijdens zijn leven daartegen expliciet verzet heeft aangetekend. In de praktijk vraagt men steeds aan de familieleden van overledenen of er organen mogen weggenomen worden. Bij leven kan je je uitdrukkelijk opgeven als kandidaat-donor. Je moet hiervoor een schriftelijke verklaring bij je gemeentebestuur afleggen. In een dergelijk geval kunnen familieleden zich niet verzetten tegen het wegnemen van organen.

Vervolgen:

Aanklagen.

Verzekeraar/verzekeringstussenpersoon:

Maatschappij die personen of bedrijven verzekert. Een persoon die aan verzekeringsbemiddeling doet.

Verzelfstandigde agentschappen:

Dat deel van de Vlaamse administratie dat belast is met beleidsuitvoerende taken.

Vonnisgerecht:

Rechtbank waarin een rechter zetelt die zich uitspreekt over de grond van een zaak. Zo kan een strafrechter indien hij de feiten bewezen acht, de dader tot een straf veroordelen en aan de burgerlijke partij een schadevergoeding toekennen. In het andere geval spreekt hij de dader vrij. De politierechtbank en de correctieonele rechtbank zijn vonnisgerechten in strafzaken.

Vrijzinnig humanistisch consulent:

Deze persoon kan je bijstand bieden wanneer je het moeilijk hebt. Hij luistert naar je verhaal en helpt een oplossing zoeken. De dienstverlening is gratis en vertrekt vanuit een vrijzinnig humanistisch perspectief.

W

Wilsbeschikking:

Regeling die iemand maakt om te bepalen wat er na zijn/haar overlijden moet gebeuren.

Wegcode:

Verkeersreglement.

Werkwinkel:

De werkwinkel brengt alle diensten samen die je moet raadplegen wanneer je op zoek bent naar werk. Je kunt er informatie vinden over vacatures en begeleiding krijgen van een VDAB-consulent. De werkwinkels zijn verspreid over heel Vlaanderen.

Wetsdokter:

Arts die een opleiding heeft gekregen om gewelddadige, verdachte of onverklaarbare overlijdens te onderzoeken.

Z

Zelfhulpgroepen:

Een zelfhulpgroep verenigt mensen met een gemeenschappelijk probleem of gelijkaardige situatie. Bedoeling is om elkaar bij te staan of te helpen.

Zelfmedicatie:

Geneesmiddelen slikken op eigen initiatief (en risico).

Zitting:

Vergadering of bijeenkomst van een rechtbank.

Trefwoordenlijst

14

14. Trefwoordenlijst

A

Aangifte van overlijden | 66, 67, 206
Aanhouding | 27, 28
Aansprakelijk | 87, 93, 102, 107, 198, 206, 210
Aansprakelijkheidsverzekeraar | 84, 92, 206
A charge | 29, 206
À décharge | 29, 206
Advocaat | 6, 25, 26, 28, 29, 31, 34, 35, 78, 83, 87, 94, 102, 103, 104, 137, 202, 206, 212, 216, 229, 245
Afscheid | 21, 50, 59, 60, 62, 64, 65, 77, 244
Akte | 72, 73, 78, 104, 207, 209, 210, 215, 218
Arbeidsbeperking | 137, 139, 140, 207
Arbeidsongeval | 8, 16, 84, 85, 86, 92, 99, 100, 106, 112, 121, 135, 207
Auto | 8, 38, 47, 70, 100, 101, 105, 109, 119, 143, 144, 145, 154, 158, 172, 182, 218
Autopsie | 19, 28, 60, 206, 207

B

Barema | 85, 91, 207
Begrafenis | 7, 8, 59, 64, 65, 66, 67, 68, 79, 99, 158
Begraven | 64, 66, 67, 79, 206
Beklaagde | 33, 203, 207, 211, 219
Belgisch gemeenschappelijk waarborgfonds | 31, 105, 106, 208, 230
Bemiddeling | 21, 142, 184, 212, 233, 238, 241, 182, 201, 219
Benadeelde persoon | 6, 21, 25, 27, 28, 36, 208
Beslag | 26, 28, 63, 67, 135, 208
Bijstand | 6, 17, 20, 34, 36, 46, 82, 96, 104, 126, 127, 130, 143, 183, 201, 202, 210, 212, 213, 216, 219, 229, 231
Boedelbeschrijving | 79, 80, 208
Broer | 10, 49, 63, 68, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 170, 179, 190, 244
Buitenvervolginstelling | 29, 208, 216
Burgerlijke aansprakelijkheid | 8, 31, 83, 82, 85, 87, 100, 104, 106, 144, 203, 208
Burgerlijke partij | 6, 21, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 82, 83, 208, 213, 212, 217, 219, 218
Burgerlijker partijstelling | 6, 30, 31, 212, 213, 218
Burgerrechtelijke gevolgen | 6, 34

C

Coma | 53, 52, 207, 235
Concurrentievermogen | 90, 209
Consolidatie | 86, 88, 209
Correctionele rechtbank | 30, 33, 207, 209, 212
Crematie | 7, 59, 64, 206
Cremeren | 67, 66, 206

D

Dading | 136, 209
Dagvaarding | 33, 35, 209, 218
Deskundige | 18, 28, 31, 34, 83, 93, 101, 102, 103, 136, 209, 211, 210, 216
Dienst slachtofferhulp | 21, 36, 177, 183, 209,
Dienst slachtofferonthaal | 7, 25, 35, 36, 177, 183, 210,
Donor | 50, 63, 218, 219

E

Erfenis | 8, 79, 80, 216
Erfopvolging | 72, 73, 207, 210
Esthetische schade | 95, 96, 210
Expertise | 92, 93, 94, 101, 103, 102, 210,

F

Familiale verzekering | 15, 34, 85, 103, 210,
Familielieden | 22, 43, 44, 96, 99, 177, 219
Forfaitaire vergoeding | 35, 91, 94, 210,

G

Gederfd loon | mag weg uit index
Geestelijke gezondheidszorg | 182, 185, 186, 233
Geneesheer | 14, 19, 44, 66, 91, 93, 113, 114, 115, 137, 138, 206, 207, 211
Gerechtelijk onderzoek | 6, 25, 27, 28, 29, 39, 198, 208, 211, 213, 214, 216
Gerechtskosten | 7, 35, 216
Getuige | 7, 18, 20, 28, 37, 38, 39, 60, 78, 177, 206, 209, 219
Gewaarborgd loon | 113, 112, 211
Gewond | 5, 7, 14, 18, 22, 36, 38, 39, 41, 42, 47, 84, 85, 95, 106, 143, 176, 182, 183, 185, 209, 215, 235
Griffie | 30, 80, 211

H

Hersendood | 50, 63, 211
Hersenletsel | 7, 41, 42, 52, 56, 58, 233, 235, 244
Herstel | 8, 29, 33, 34, 48, 50, 58, 62, 81, 82, 86, 157
Huisarts | 16, 38, 48, 178, 179, 186, 201
Huiszoeking | 28, 211, 214
Hulpmiddelen | 96, 124, 126, 127, 133, 135, 136, 138, 166, 210, 215, 216, 231

I

Identificatie | 22, 193, 211
Indicatieve tabel | 83, 91, 95, 96, 97, 212
Inkomensvervangende tegemoetkoming | 115, 116, 126, 127
Integratietegemoetkoming | 115, 116, 126, 127
Integratieve therapie | 157, 159, 212
Intensieve zorgen | 43, 49, 64, 212
Interview | 11, 189, 190, 191
Inzage | 30, 36, 46, 212

J

Jongeren | 10, 50, 51, 110, 131, 133, 149, 151, 152, 157, 158, 159, 160, 162, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 182, 183, 209, 217, 232, 234, 235, 237, 241
Juridische bijstand | 82, 104, 202, 212, 229
Justitie | 6, 7, 25, 26, 27, 35, 102, 104, 212, 229, 240
Justitieassistenten | 35, 183, 184, 210
Justitiehuis | 7, 25, 35, 203, 210, 229

K

Kamer van inbeschuldigingstelling | 6, 29, 208, 212
Kapitalisatie | 87, 212
Kind | 10, 42, 49, 50, 51, 62, 65, 68, 70, 71, 72, 80, 95, 99, 110, 116, 117, 118, 119, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 170, 183, 185, 191, 192, 195, 209, 216, 217
Kinderbijslag | 71, 117, 118, 119, 230, 240
Klachten | 11, 92, 156, 161, 178, 179, 189, 192, 211, 216, 241,
Klassenraad | 166
Kruispuntbank van ondernemingen | 73, 120, 213, 214

L

Legataris | 71, 74, 75, 213
Lichamelijke schade | 8, 82, 83, 84, 90, 91, 92, 105
Logopedist | 51, 213
Lotgenoten | 54, 154, 158, 178, 182, 185, 234, 235, 236,

M

Magistraat | 18, 183, 184, 213, 215, 218
Minnelijke regeling | 27, 92, 93, 137, 136, 193, 212, 213
Moreel consulent | 46, 48, 213
Morele schade | 87, 90, 95, 96, 97, 100, 106, 213
Mortuarium | 60, 62, 213
Mug | 18, 213
Multidisciplinair team | 214, 128, 135

N

Nabestaande | 5, 20, 22, 34, 36, 60, 65, 71, 95, 97, 99, 176, 177, 179, 180, 183, 192, 198, 201, 209, 214
Nalatenschap | 8, 59, 71, 72, 74, 75, 78, 80, 203, 206, 209, 214, 216
Nalatenschapsdossier | 2, 214
Niet-aangeboren hersenletsel | 58, 233, 235

O

Ondernemingsloket | 73, 214
Ondernemingsnummer | 73, 214
Onderwijs | 10, 140, 148, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 238, 240
Onderzoeksrechter | 6, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 211, 213, 214, 216, 218
Ongevallenverzekering | 9, 15, 67, 68, 87, 106, 107, 138
Onroerende voorheffing | 120, 214
Opsporingsonderzoek | 6, 25, 26, 27, 30, 214
Orgaandonatie | 7, 59, 63, 64
Ouder | 47, 49, 63, 66, 71, 72, 80, 84, 99, 118, 119, 152, 156, 159, 160, 161, 164, 165, 169, 170, 179, 185, 191, 192, 235,
Overlijdensakte | 67, 69, 71, 72, 73, 215, 218
Overlijdensattest | 66, 79, 215

P

Pacemaker | 64, 215
 Parket | 6, 19, 25, 26, 33, 35, 60, 177, 182, 183, 206, 208, 209, 210, 213, 215, 216
 Parketmagistraat | 19, 215
 Partner | 4, 68, 69, 70, 73, 78, 95, 99, 120, 179, 201
 Patiëntenbegeleiding | 46
 Pers | 11, 22, 189, 190, 191, 192, 193
 Persoonlijke-assistentiebudget | 125, 133, 134, 215
 Plaatsbeschrijving | 19, 215
 Politie | 6, 15, 17, 19, 18, 20, 22, 26, 36, 39, 47, 106, 212, 219
 Politierechtbank | 6, 31, 33, 34, 39, 202, 207, 208, 215, 228
 Politierechter | 6, 25, 33, 36, 203, 209
 Preventorium | 168, 215
 Procedure | 6, 16, 19, 21, 25, 26, 28, 30, 31, 33, 35, 63, 79, 94, 103, 102, 104, 112, 121, 131, 133, 134, 135, 193, 203, 202, 208, 210, 212, 213
 Proces-verbaal | 15, 19, 26, 30, 211, 214, 215
 procureur des Konings | 15, 28, 36, 212, 214, 215, 218
 Provinciale Evaluatiecommissie | 128
 Psychiater | 179, 182, 185, 186
 Psychologische bijstand | 46, 216
 Psycholoog | 46, 51, 179, 185, 186, 201, 214
 Psychosomatische klachten | 161, 216
 PV | 19, 20
 PVS-forfait | 120, 216

R

Raadkamer | 6, 28, 29, 208, 212, 216
 Rechtbank van eerste aanleg | 21, 33, 71, 80, 208, 209, 216
 Rechthebbende | 72, 99, 216
 Rechtsbijstandsverzekering | 8, 15, 34, 82, 103, 102, 104, 216
 Rechtsplegingsvergoeding | 7, 35
 Reconstructie | 18, 216
 Referteloon | 140, 216
 Registratiekantoor | 71, 72, 207, 216
 Regressief gedrag | 58, 161, 216
 Regresvordering | 203, 217
 Reizen | 120, 145, 149,
 Respijthuis | 170, 171, 217, 237
 Revalidatie | 7, 10, 41, 50, 51, 58, 90, 110, 146, 152, 157, 236

Revalidatiecentrum | 10, 49, 50, 51, 53, 137, 163, 162, 198, 236, 237
 Revalidatieperiode | 42, 121, 142, 157, 158, 162, 163
 Revalidatieziekenhuis | 42, 49, 50, 51, 53, 121, 162
 Rijgeschiktheidsattest | 144, 145, 217
 Rolrecht | 35, 217
 Rouwplechtigheid | 8, 59, 65, 79

S

Schade | 6, 8, 15, 16, 28, 29, 33, 34, 36, 56, 81, 82, 83, 85, 87, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 107, 121, 136, 184, 206, 207, 210, 213, 218
 Schadevergoeding | 16, 29, 31, 34, 83, 86, 96, 97, 100, 121, 135, 136, 137, 183, 193, 203, 208, 212, 219
 School | 10, 16, 44, 68, 134, 146, 151, 153, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 215, 238
 Schuldsaldoverzekering | 68, 217
 Seponering | 27, 28, 31, 203, 208, 217
 Slachtofferbejegening | 20
 Slachtofferhulp | 21, 36, 38, 177, 182, 183, 209, 232
 Slachtofferonthaal | 7, 25, 35, 36, 177, 182, 183, 184, 210, 212
 Sociale dienst | 46, 49, 51, 121, 137
 Sociale voordelen | 9, 115, 117, 119
 Sociale zekerheid | 116, 118, 120, 239, 240
 Solvabel | 106, 217
 Spoedgevallendienst | 7, 42, 43, 47, 62
 Sporenonderzoek | 26, 217
 Sport | 9, 95, 147, 148, 149, 170, 239
 Stoffelijke schade | 8, 36, 84, 90, 100
 Strafdossier | 30, 214, 217
 Strafonderzoek | 28, 217
 Strafrechtelijk | 6, 31, 33, 198, 203, 202, 209, 214, 218
 Strafrechtelijke procedure | 33, 202, 203,
 Strafvervolging | 27, 215, 218
 Strafvordering | 33, 218
 Substituut | 26, 36, 218
 Successierechten | 71, 74, 78, 120, 216, 218

T

Tarificatiesysteem | 212, 218
Tegemoetkoming | 9, 69, 103, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 126, 127, 133, 135, 136, 137, 139, 144
Tegenpartij | 91, 93, 94, 100, 101, 102, 106, 107, 184, 193, 218
Tegensprekelijke expertise | 92, 93, 102
Tegoed | 67, 72, 207, 218
Testament | 8, 59, 64, 71, 72, 74, 75, 79, 78, 80, 207, 210, 213, 214, 218, 230
Transplantatie | 63, 218

U

Uitgavenposten | 66
Uitkering | 15, 67, 70, 85, 86, 88, 110, 113, 114, 115, 137, 139, 142, 143, 216, 217, 218, 230
Uittreksel | 67, 69, 71, 72, 73, 218
Urgentiearts | 42, 213

V

Verdeelsleutel | 35, 219
Vergoeding | 7, 6, 34, 35, 73, 82, 83, 84, 86, 87, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 101, 105, 107, 114, 117, 146, 148, 203, 210, 217, 230
Verhoor | 19, 20, 214, 219
Verklaring | 18, 19, 20, 28, 39, 63, 72, 206, 208, 215, 216, 219
Verlamming | 51, 56, 57
Veroorzaker | 4, 5, 6, 11, 30, 31, 33, 34, 38, 39, 82, 92, 105, 104, 106, 107, 184, 185, 190, 192, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 236
Vervangingsinkomen | 9, 113, 112, 211
Vervoersmogelijkheden | 9, 145, 146
Vervolgen | 27, 208, 215, 217, 219
Verwerken | 11, 38, 46, 152, 156, 157, 163, 175, 177, 201,
Verzekering | 15, 29, 34, 51, 67, 68, 69, 73, 81, 82, 85, 103, 105, 106, 183, 207, 210, 217, 230
Verzekeringsmaatschappij | 11, 15, 16, 31, 34, 44, 67, 70, 83, 87, 91, 92, 96, 100, 101, 104, 105, 121, 135, 197, 203, 217,
Verzelfstandigde agentschappen | 140, 219
Vlaams agentschap voor personen met een handicap | 121, 215, 230
Vluchtmisdrijf | 7, 19, 25, 27, 36, 105, 208
Vonnisgerecht | 28, 208, 219,
Voogdij | 71
Voorziening | 58, 71, 117, 121, 123, 145, 149, 184, 217
Vrije tijd | 9, 10, 109, 146, 149, 151, 170, 238, 239

W

Wegcode | 33, 83, 203, 219, 230
Werk | 9, 16, 85, 91, 113, 114, 137, 138, 139, 141, 143, 146, 207, 210, 215, 219, 238, 240
Werkwinkel | 137, 140, 141, 142, 219
Wetsdokter | 26, 219
Wilsbeschikking | 64, 66, 78, 218, 219
Wonen | 58, 90, 110, 119, 123, 126, 231, 232

Z

Zelfhulpgroepen | 182, 185, 220
Zelfmedicatie | 178, 220
Ziekenfonds | 15, 14, 16, 43, 42, 44, 49, 68, 87, 88, 112, 113, 114, 115, 116, 121, 125, 126, 127, 128, 137, 138, 142, 167, 182, 184, 186, 207, 232
Ziekenhuis | 7, 10, 16, 19, 22, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 60, 62, 91, 100, 121, 137, 158, 160, 162, 163, 168, 198, 212, 236
Zitting | 31, 36, 184, 202, 211, 220
Zus | 10, 49, 63, 68, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 170, 179, 190
Zwakke weggebruiker | 8, 84, 85, 103, 104, 106, 107

Nuttige adressen en telefoonnummers

Alle contactgegevens die je verder in dit hoofdstuk vindt zijn door ons nagekeken op hun correctheid. Wij verontschuldigen ons mochten er in tussentijd toch gegevens veranderd zijn. Wij hopen dat je makkelijk je weg vindt naar de organisatie die je zoekt. Je kan ook steeds Rondpunt contacteren voor hulp hierbij.

15. Nuttige adressen en telefoonnummers

RONDPUNT VZW
Uitbreidingstraat 518 bus 2.01
2600 Berchem
Algemeen telefoonnummer: 03/205 74 80
Voor hulpvragen: hulpvraag@rondpunt.be
Voor algemene informatie: www.rondpunt.be en info@rondpunt.be

POLITIE EN JUSTITIE

POLITIERECHTBANKEN

Politierechtbanken zetelend in burgerlijke zaken worden aangeduid met "B.Z.". Politierechtbanken zetelend in strafzaken worden aangeduid met "S.Z.".

Aalst

B.Z.: Tel: 053/82 08 78
S.Z.: Tel: 053/82 08 77

Antwerpen

Tel: 03/257 80 11

Beringen

(afdeling politierechtbank Hasselt)
Tel: 011/42 59 34

Brugge

B.Z.: Tel: 050/47 36 70 en
S.Z.: Tel: 050/47 36 40

Brussel

B.Z.: Tel: 02/519 87 67 en
S.Z.: Tel: 02/519 87 32

Dendermonde

Tel: 052/25 96 20

Genk

(afdeling politierechtbank Tongeren)
Tel: 089/30 60 70

Gent

Tel: 09/234 53 50

Halle

Tel: 02/359 80 70

Hasselt

B.Z.: Tel: 011/37 40 59 en
S.Z.: Tel: 011/37 40 58

Ieper

B.Z.: Tel: 057/21 54 61 en
S.Z.: Tel: 057/21 68 13

Kortrijk

Tel: 056/26 97 07

Leuven

Tel: 016/21 41 11

Maaseik

(afdeling politierechtbank Tongeren)
Tel: 089/51 86 30

Mechelen

Tel: 015/28 82 11

Oudenaarde

Tel: 055/33 50 77

Sint-Niklaas

Tel: 03/760 94 25

Sint-Truiden

Tel: 011/68 76 29

Tongeren

Tel: 012/39 97 40

Turnhout

Tel: 014/44 73 11

Veurne

Tel: 058/29 64 10

Vilvoorde

Tel: 02/255 30 60

JURIDISCHE BIJSTAND

Justitiehuzen

Justitiehuis Antwerpen

Tel: 03/614 52 00

justitiehuis.antwerpen@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Brugge

Tel: 050/44 24 10

justitiehuis.brugge@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Brussel

Tel: 02/557 76 11

justitiehuis.brussel@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Dendermonde

Tel: 052/25 33 25

justitiehuis.dendermonde@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Gent

Tel: 09/269 62 20

justitiehuis.gent@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Hasselt

Tel: 011/74 22 74

justitiehuis.hasselt@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Ieper

Tel: 057/22 71 70

justitiehuis.ieper@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Kortrijk

Tel: 056/26 06 31

justitiehuis.kortrijk@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Leuven

Tel: 016/66 64 00

justitiehuis.leuven@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Mechelen

Tel: 015/28 40 00

justitiehuis.mechelen@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Oudenaarde

Tel: 055/31 21 44

justitiehuis.oudenaarde@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Tongeren

Tel: 012/39 96 11

justitiehuis.tongeren@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Turnhout

Tel: 014/47 13 40

justitiehuis.turnhout@wvg.vlaanderen.be

Justitiehuis Veurne

Tel: 058/33 23 50

justitiehuis.veurne@wvg.vlaanderen.be

Zie ook www.juridat.be voor gerechtelijke adressen.

Orde van Vlaamse Balies

Tel: 02/227 54 70

info@advocaat.be

www.advocaat.be

Bureaus voor Juridische Bijstand

BJB Aalst

Tel: 053/70 74 31

BJB Antwerpen

Tel: 03/260 72 80 (enkel tussen 9:00 en 12:00)

bjb@balieantwerpen.be

BJB Brugge

Tel: 050/34 97 20

bjb@balie-brugge.be

BJB Brussel

Tel: 02/519 84 68

bjb@baliebrussel.be

BJB Dendermonde

Tel: 052/21 71 83

BJB Gent

Tel: 09/234 56 27

bjb@baliegent.be

BJB Hasselt

Tel: 011/37 98 85

bjb@baliehasselt.be

BJB Ieper

Tel: 0473/48 71 74

administratie@bjb-ieper.be

BJB Kortrijk

Tel: 056/26 95 20

BJB Leuven

Tel: 016/21 45 45

bjb@balieleuven.be

BJB Mechelen

Tel: 015/26 12 93

bjb.mechelen@telenet.be

BJB Oudenaarde
Tel: 055/33 16 49
bjb@balieoudenaarde.be

BJB Sint-Niklaas
Tel: 03/766 83 30

BJB Tongeren
Tel: 012/74 74 96
bjb@balielimburg.be

BJB Turnhout
Tel: 014/42 44 65
bjb@balieturnhout.be

BJB Veurne
Tel: 058/29 63 31

VZW Verkeersslachtoffers

Tel: 09/339 17 30
bijstand@verkeersslachtoffers.be
www.vzw-verkeersslachtoffers.be

Wegwijs in het Belgisch Verkeersreglement
www.wegcode.be

Testamenten

Koninklijke Federatie van het Belgisch notariaat
Tel: 02/505 08 11
fednot@fednot.be
www.notaris.be

Centraal Register Testamenten
Tel: 02/505 08 11
crt@fednot.be

VERZEKERINGEN, UITKERINGEN EN VERGOEDINGEN

Assuralia, Huis der verzekering
Tel: 02/547 56 11
www.assuralia.be

FVF - Federatie voor Verzekeringen-
en Financiële tussenpersonen
Tel: 03/244 12 80
info@fvf.be

Belgisch gemeenschappelijk waarborgfonds -
B.G.W.F.
Tel: 02/287 18 11
Fax: 02/287 18 00
info@fcgb-bgwf.be

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen
der Zelfstandigen (RSVZ)
Tel: 02/546 42 11
info@rsvz-inasti.fgov.be
www.rsvz.be

Federaal agentschap voor beroepsrisico's
(Fedris)
(fusie van Fonds voor arbeidsongevallen en
Fonds voor beroepsziekten)
Tel: 02/226 64 00
www.fedris.be

Federaal agentschap voor de kinderbijslag
(FAMIFED)
Kantoor per provincie: <http://vlaanderen.famifed.be/nl/contact>
Algemene info: 0800/94 434
www.famifed.be

Federale Pensioendienst (FPD)
(fusie PDOS en FPD)
Gratis nr.: 1765
Nr. vanuit het buitenland: 02/78 15 1765
www.sfpd.fgov.be

Vlaams Agentschap voor Personen met een
Handicap (VAPH)
Tel: 02/225 84 62e
www.vaph.be
brussel@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Antwerpen
Tel: 02/225 85 97
antwerpen@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Limburg
Tel: 02/225 85 97
hasselt@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Oost-Vlaanderen
Tel: 02/225 85 97
gent@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Vlaams-Brabant
Tel: 02/225 85 97
leuven@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH West-Vlaanderen
Tel: 02/225 85 97
brugge@vaph.be

VOORZIENINGEN EN HULPMIDDELEN IN HUIS, INFORMATIE EN EMOTIONELE HULP

CENTRALE REGISTRATIE ZORGVRAGEN

Antwerpen
Coördinatiepunt Handicap Provincie Antwerpen
Tel: 03/240 61 79
jessie.thys@provincieantwerpen.be

Limburg
Coördinatiepunt Handicap Provincie Limburg
Tel: 011/23 72 18
coördinatiepunthandicap@limburg.be

Oost-Vlaanderen
Coördinatiepunt Handicap Provincie Oost-Vlaanderen
Tel: 09/267 75 28
Kristien.boterbergh@oost-vlaanderen.be

Vlaams-Brabant en Brussel
Coördinatiepunt Handicap Provincie Vlaams-Brabant
Tel: 016/26 73 08
Handicap@vlaamsbrabant.be

West-Vlaanderen
Coördinatiepunt Handicap Provincie West-Vlaanderen
Tel: 050/44 33 21
Rog@west-vlaanderen.be

De Zilveren Sleutel
Ondersteuning om het langer zelfstandig thuis wonen mogelijk te maken
Tel: 011/26 50 30
Info@dezilverensleutel.be
www.dezilverensleutel.be

BIJSTANDSORGANISATIES

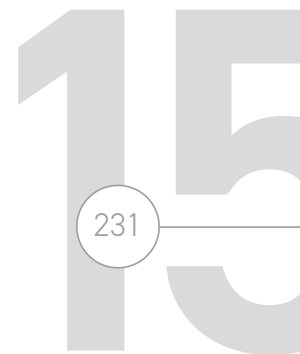
Alin vzw
Tel: 0478/96 02 16
info@alin-vzw.be
www.alin-vzw.be

Absoluut vzw
Tel: 03/259 08 85
info@absoluutvzw.be
www.absoluutvzw.be

Onafhankelijk Leven vzw
Tel: 09/395 55 10
advies@onafhankelijkleven.be
www.onafhankelijkleven.be

ZOOM vzw
Tel: 0468/40 66 06
info@zoomvzw.be
www.zoomvzw.be

MyAssist vzw
Tel: 016/23 95 82
info@myassist.be
www.myassist.be

DIENSTEN ONDERSTEUNINGSPLAN (DOP)

[Www.dienstondersteuningsplan.be](http://www.dienstondersteuningsplan.be)

DOP Vlaams-Brabant en Brussel

Hoofdzetel en regio Leuven:

Tel: 016/56 56 30

Regio Halle-Vilvoorde:

Tel: 02/460 69 60

Regio Brussel:

Tel: 02/201 76 43

Info@dop-vbb.be

[Www.dop-vbb.be](http://www.dop-vbb.be)

DOP Limburg

Tel: 011/35 34 10

Info@doplimburg.be

DOP Oost-Vlaanderen

Tel: 0473/73 87 68

Info@dop-ovl.be

DOP Antwerpen

Tel: 03 366 29 93

Tel: 0499 51 34 41

Info@doppa.be

DOP West-Vlaanderen

Tel: 0490 44 34 04

Info@dop-wvl.be

VERBETERINGS- EN AANPASSINGSPREMIES
(VOOR +65 JAAR)

[Www.wonenvlaanderen.be](http://www.wonenvlaanderen.be)

Wonen Antwerpen

Tel: 03/224 61 16

Wonen.antwerpen@rwo.vlaanderen.be

Wonen Limburg

Tel: 011/74 22 00

Wonen.limburg@rwo.vlaanderen.be

Wonen Oost-Vlaanderen

Tel: 09/276 25 00

Wonen.oostvlaanderen@rwo.vlaanderen.be

Wonen Vlaams-Brabant

Tel: 016/66 59 30

Wonen.vlaamsbrabant@rwo.vlaanderen.be

Wonen West-Vlaanderen

Tel: 050/24 82 50

Wonen.westvlaanderen@rwo.vlaanderen.be

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN (aanvragen zorg en ondersteuning minderjarigen)

Tel: 02 553 33 01

Info@jongerenwelzijn.be

[Www.jongerenwelzijn.be](http://www.jongerenwelzijn.be)

Luisterlijn Jongerenwelzijn

JO-lijn

Tel: 0800/900 33

Jo-lijn@jongerenwelzijn.be

CENTRA ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Het CAW biedt hulp bij al je welzijnsvragen.

Via deze link heb je het overzicht van alle onthaalpunten: www.caw.be/zoek-je-hulp.

De onthaalpunten verwijzen indien nodig voor begeleiding door naar de diensten slachtofferhulp.

ZIEKENFONDSEN

Het contactadres van je ziekenfonds en de dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds kan je vinden in de papieren van je ziekenfonds of via onderstaande websites.

Christelijke Mutualiteit:

[Www.cm.be](http://www.cm.be)

Socialistische Mutualiteiten:

[Www.socmut.be](http://www.socmut.be)

Liberale Mutualiteiten:

[Www.liberalemutualiteit.be](http://www.liberalemutualiteit.be)

Neutrale ziekenfondsen:

[Www.neutrale-ziekenfondsen.be](http://www.neutrale-ziekenfondsen.be)

Onafhankelijk Ziekenfondsen:

[Www.mloz.be](http://www.mloz.be)

CENTRA VOOR GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Voor een contactadres van een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg in je buurt kan je contact opnemen met volgende organisaties:

Federatie van Diensten voor Geestelijke
Gezondheidszorg (FDGG)
Tel: 09/233 50 99
Fdgg@fdgg.be
Www.fdgg.be

Zorgnet-Icuro
Tel: 02/511 80 08
Post@zorgneticuro.be
Www.zorgneticuro.be

Moderator -
Forum voor herstelrecht en bemiddeling
Moderator centraal secretariaat
Tel.: 016 22 63 88
Info@moderator.be
Www.moderator.be

Bemiddelingsdienst provincie Antwerpen
Afdeling Antwerpen
Tel: 03/236 90 55
Bemiddelingsdienst.antwerpen@moderator.be

Afdeling Mechelen
Tel: 03 236 90 55
Bemiddelingsdienst.mechelen@moderator.be

Afdeling Turnhout
Tel: 014 42 99 68
Bemiddelingsdienst.turnhout@moderator.be

Bemiddelingsdienst provincie Limburg
Afdeling Hasselt
Tel: 011 43 49 20
Bemiddelingsdienst.limburg@moderator.be

Afdeling Tongeren
Tel: 012 39 96 49
Bemiddelingsdienst.limburg@moderator.be

Bemiddelingsdienst provincie Vlaams-Brabant
Afdeling Brussel
Tel: 02 522 69 75
Bemiddelingsdienst.brussel@moderator.be

Afdeling Halle-Vilvoorde
Tel: 02 522 69 75
Bemiddelingsdienst.halle-vilvoorde@moderator.be

Afdeling Leuven
Tel: 016 27 20 20
Bemiddelingsdienst.leuven@moderator.be

Bemiddelingsdienst provincie Oost-Vlaanderen
Afdeling Dendermonde
Tel: 052 21 83 78
Bemiddelingsdienst.dendermonde@moderator.be

Afdeling Gent
Tel: 09 220 88 40
Bemiddelingsdienst.gent@moderator.be

Afdeling Oudenaarde
Tel: 09 220 88 40
Bemiddelingsdienst.oudenaarde@moderator.be

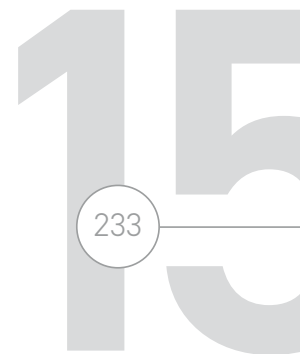
Bemiddelingsdienst provincie
West-Vlaanderen
Afdeling Brugge
Tel: 050 49 09 92
Bemiddelingsdienst.brugge@moderator.be

Afdeling Ieper-Veurne-Kortrijk
Tel: 051 31 64 40
Bemiddelingsdienst.ieveko@moderator.be

.....
KENNISPLEIN
Online platform voor iedereen die 'kwetsbare mensen ondersteunt' en op zoek is naar informatie.
Info@kennisplein.be
Www.kennisplein.be

Steunpunt Expertise Netwerken
Kennissbeheer en netwerkvorming rond handi-capspecifieke expertise.
Voor informatie over o.a. niet-aangeboren hersenletsel.
Tel: 03/270 32 10
Info@senvzw.be
Www.senvzw.be

Sig vzw
Vormingsdienst die de maatschappelijke integratie van personen met een beperking bevordert.

Tel: 053/ 38 28 18
Info@sig-net.be
Www.sig-net.be

TELEFONISCHE EN ONLINE HULPVERLENING

Tele-Onthaal
Tel: 106 24u/24, 7/7 en anoniem.
Chat: www.tele-onthaal.be. Deze dienst is slechts op bepaalde uren van de dag beschikbaar.

ZELFMOORDPREVENTIE

Zelfmoordlijn:
Tel: 1813
Chat en mail: www.zelfmoord1813.be

Awel
Tel: 102, elke dag van 16u00 tot 22u00, behalve op zon- en feestdagen.
Chat: www.awel.be/chat, elke dag van 18u00 tot 22u00, behalve op zon- en feestdagen.
Forum: dagelijks, antwoord binnen 24u.
Brievenbus@awel.be
[Www.awel.be](http://www.awel.be)

CENTRUM ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Tel: 078 150 300, tijdens de openingsuren onthaal (wisselend) - 106, buiten openingsuren
Chat: www.caw.be/chat, elke weekday van 13u00 tot 17u00 (max. 1u)
[Www.caw.be/zoek-je-hulp](http://www.caw.be/zoek-je-hulp)
[Www.caw.be/mail](http://www.caw.be/mail)

Jongeren Advies Centrum (tot 25 jaar)
Je kan bellen naar een JAC in jouw buurt, kijk hiervoor op www.jac.be/jac-in-je-buurt
Chat: www.jac.be/chat, elke weekday van 13u00 tot 19u00 (max. 1u)
[Www.jac.be/mail](http://www.jac.be/mail)

LEVENSBSCHOUWELIJKE HULPVERLENING

Huizen van de Mens
Tel: 02/735 81 92
Info@deMens.nu
[Www.demens.nu](http://www.demens.nu): contactgegevens van alle Huizen van de Mens

Interdiocesaan Centrum (IC)
Tel: 02/507 05 60
[Www.interdio.be/NL/contact](http://www.interdio.be/NL/contact)
[Www.interdio.be](http://www.interdio.be)

Administratieve Raad van de
Protestants-Evangelische Eredienst (ARPEE)
Tel: 02/510 61 98
Info@arpee.be
[Www.arpee.be](http://www.arpee.be)

Centraal Israëlitisch Consistorie van België
[Www.jewishcom.be](http://www.jewishcom.be)

Executief van de Moslims in België
Tel: 02/210 02 30
Contact@embnet.be
[Www.embnet.be](http://www.embnet.be)

Centraal Comité van de Anglicaanse Eredienst in België
Tel: 02/511 71 83
[Www.hull.ac.uk](http://www.hull.ac.uk)

Orthodox Aartsbisdom van België
Tel: 02/736 52 78
Info@orthodoxia.be
[Www.orthodoxia.be](http://www.orthodoxia.be)

LOTGENOTENWERKINGEN

Trefpunt Zelfhulp vzw
Voor vragen over lotgenotencontact en voor adressen van lotgenotenorganisaties
Tel: 016/23 65 07
Trefpunt.zelfhulp@kuleuven.be
[Www.zelfhulp.be](http://www.zelfhulp.be)

GEWONDE SLACHTOFFERS

Over-Hoop

Voor families met jonge verkeersslachtoffers

Mevr. Anne Maes

Tel: 0498/18 93 14

Info@over-hoop.be

[Www.over-hoop.be](http://www.over-hoop.be)

VZW Whiplash

Mevr. Carla Roksnoer

Info@vzw-whiplash.be

[Www.vzw-whiplash.be](http://www.vzw-whiplash.be)

VZW Coma Vereniging Limburg

Tel: 011/27 40 61 (Willy Thoelen) en 011/22 48

70 (Sabine Jaeken)

Willy.thoelen@telenet.be

[Www.comalimburg.be](http://www.comalimburg.be)

NAH Liga

Tel: 0438/38 30 09

Info@nahliga.be

[Www.nahliga.be](http://www.nahliga.be)

Vereniging Afasie vzw

Tel: 03/458 13 32

[Www.afasie.be/contact.html](http://www.afasie.be/contact.html)

[Www.afasie.be](http://www.afasie.be)

Dynamiek

Tel: 053/38 28 18

Info@dynamiek.be

[Www.dynamiek.be](http://www.dynamiek.be)

MOE-dig Verder

Zelfhulpgroep voor mensen met een
verworven hersenletsel en hun families.

Tel: 0462/87 20 23

[Www.moe-digverder.weebly.com/contact.html](http://www.moe-digverder.weebly.com/contact.html)

[Www.moe-digverder.weebly.com](http://www.moe-digverder.weebly.com)

Vzw Verder-Leven

Lotgenotencontactgroep voor personen met
een niet-aangeboren hersenletsel

Gsm: 0497/90.50.13

Info@verder-leven.be

[Www.verder-leven.be](http://www.verder-leven.be)

NAH ontmoetingskansen (regio West- Vlaanderen)

Gsm: 0478/33 00 93

Ontmoetingskansen@hotmail.com

[Www.nah-ontmoetingskansen.be](http://www.nah-ontmoetingskansen.be)

NAH samenspraak (regio West-Vlaanderen)

Tel: 050/327 170 (Mieke Geernaert) en 056/22

98 23 (Caroline Kopàcsi)

Samenspraak@live.be

[Www.nah-samenspraak.be](http://www.nah-samenspraak.be)

NAHulp Krekenland

(Regio Oost-Vlaanderen)

Tel: 09/344 98 92

[Www.krekenland.be](http://www.krekenland.be)

VZW Piekernie

Vereniging voor personen met een dwarslaesie.

Info@piekernie.org

[Www.piekernie.org](http://www.piekernie.org)

Persephone vzw

Vereniging van vrouwen met een handicap

Tel: 03/322 46 40

Info@persephonevzw.org

[Www.persephonevzw.org](http://www.persephonevzw.org)

OVERLEDEN SLACHTOFFERS

OVK

Ouders van Verongelukte Kinderen vzw

Tel: 02/427 75 00

Info@ovk.be

[Www.ovk.be](http://www.ovk.be)

OVOK

Ouders van een Overleden Kind

Info@ovok.be

Tel: 0497/ 70 88 26

[Www.ovok.be](http://www.ovok.be)

Rouwzorg Vlaanderen

Info@rouwzorgvlaanderen.be

[Www.rouwzorgvlaanderen.be](http://www.rouwzorgvlaanderen.be)

Missing you

Voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen
(tot 30 jaar) die iemand belangrijk verloren zijn.

Info@missingyou.be

[Www.missingyou.be](http://www.missingyou.be)

Contempo vzw

Werking voor jong partnerverlies

Tel: 050/44 49 57

Info@vzwcontempo.be

[Www.vzwcontempo.be](http://www.vzwcontempo.be)

LOTGENOTENCONTACT VEROORZAKERS

Even-zeer
 Voor veroorzakers van een verkeersongeval.
Evenzeer@gmail.com
<https://sites.google.com/site/evenzeer/>

OVERLIJDEN

Vlaamse Autonome Raad
 voor het Uitvaartwezen
Www.varu.be

Belgisch Instituut voor Thanatopraxie (BIT)
 Tel: 0496/35 13 27
Www.ibt-bit.be

Cel Patiëntenrechten
 Tel: 02/524 85 20
 Bemiddeling-patiëntenrechten@
gezondheid.belgie.be

REVALIDATIEZIEKENHUIZEN EN REVALIDATIECENTRA

Er zijn meer revalidatieziekenhuizen en -centra dan hier vermeld staan. Hieronder staan enkel de gespecialiseerde diensten waar verkeersslachtoffers vaak terecht komen. De volledige adressenlijst is terug te vinden op www.vaph.be.

Revalidatieziekenhuizen

RevArte revalidatieziekenhuis
 Drie Eikenstraat 659
 2650 Edegem
 Tel: 03/210.60.11
www.revarte.be

Koningin Elisabeth Instituut
 Dewittelaan 1
 8670 Oostduinkerke
 Tel: 058/22 11 22
info@kei.be
www.kei.be

Ziekenhuis Inkendaal
 Inkendaalstraat 1
 1602 Vlezenbeek
 Tel: 02/531 51 11
info@inkendaal.be
www.inkendaal.be

De Mick
 Papestraat 30
 2930 Brasschaat
 Tel: 03/217 10 11
revalidatie@demick.be
www.demick.be

Revalidatiecentra

Revalidatiecentrum Overleie
 Overleiestraat 57
 8500 Kortrijk
 Tel: 056/35 18 52
info@rcoverleie.be
www.rcoverleie.be

UZ Gent
 De Pintelaan 185
 9000 Gent
 Tel: 09/332 21 11 en 09/332 91 11
info@uzgent.be
www.clnr.be
www.uzgent.be

Kinderrevalidatiecentrum
 UZ Gent, gebouw K7
 De Pintelaan 185
 9000 Gent
 Tel: 09/332 42 37
secretariaatK7@uzgent.be
www.kinderrevalidatie.be

Ter Kouter
 Centrum voor Ambulante Revalidatie
 Aaltersesteenweg 2
 9800 Deinze
 Tel: 09/386 38 90
www.terkouter.be

Revalidatiecentrum Buggenhout
Klaverveld 3
9255 Buggenhout
Tel: 052/33 44 18
info@car-buggenhout.be
www.revalidatiecentrum-buggenhout.be

Revalidatiecentrum Pulderbos
Reebergenlaan 4
2242 Zandhoven
Tel: 03/466 06 10
info@revapulderbos.be
www.revapulderbos.be

Het Veer
Centrum voor ambulante revalidatie
Kazernestraat 35a
9100 Sint-Niklaas
Tel: 03/776 63 19
revalidatiecentrum@hetveer.be
www.hetveer.be

Revalidatiecentrum UZ Leuven
Campus Pellenberg
Weligerveld 1
3212 Pellenberg
Tel: 016/33 83 65
www.uzleuven.be/revalidatiecentrum

Cepos
Centrum voor Locomotorische en
Neurologische Revalidatie
Revalidatie voor volwassenen
Rooienberg 21
2570 Duffel
Tel: 015/30 45 45
www.cepos.be

TRAINM
Quellinstraat 38
B-2018 Antwerpen
Tel: 03/283 02 23
www.trainm.com

15
237

RESPIJTHUIZEN

Limmerik
Respijthuis voor kinderen en jongeren
Kievitslaan 59
2242 Zandhoven
Tel: 03/466 06 34
info@limmerik.be
www.limmerik.be

Villa Rozerood
Respijthuis voor kinderen en jongeren
Fazantenlaan 28
8660 De Panne
Tel: 058/42 20 24
mohsen.zagheden@villarozerood.be
www.villarozerood.be

Villa Indigo
Huis voor respijtzorg van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw
Kolonel Bourgstraat 156 A
1140 Evere
Tel: 02/205 09 00
info@villaindigo.be
www.villaindigo.be

MOBILITEIT

CARA
(Centrum voor Rijgeschiktheid en voertuigAanpassing)
Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid
Afdeling CARA
Haachtsesteenweg 1405
1130 Brussel
Tel: 02/244 15 52
cara@bivv.be
www.bivv.be

Minder Mobielen Centrales (MMC's)
Tel: 070/22 22 92
mmc@taxistop.be
www.taxistop.be
www.mindermobielencentrale.be

De Lijn
Tel: 015/40 87 11
www.delijn.be
E-mail via online contactformulier

Belbus Antwerpen
Tel: 03/218 14 94
Doven en slechthorenden en mensen met afasie kunnen faxen naar 03/218 14 29

Belbus Limburg
Tel: 011/85 03 00
Doven en slechthorenden en mensen met afasie kunnen e-mailen naar belbus.limburg@delijn.be of faxen naar 011/ 85 03 02

Belbus Oost-Vlaanderen
Tel: 09/211 91 91
Tel (alleen om een rit voor een rolstoelgebruiker te reserveren): 09/211 91 93
belbus.ovl@delijn.be
Doven en slechthorenden en mensen met afasie kunnen faxen naar 09/211 91 90

Belbus Vlaams-Brabant
Tel: 016/31 37 00
Doven en slechthorenden en mensen met afasie kunnen faxen naar 016/31 37 05

Belbus West-Vlaanderen
Tel: 059/56 52 56
Belbus.wvl@delijn.be
Doven en slechthorenden en mensen met afasie kunnen faxen naar 059 56 52 36

NMBS
Tel: 02/528 28 28
www.belgianrail.be
E-mail via online contactformulier

SCHOOL, WERK EN VRIJE TIJD

SCHOOL

Bednet
Tel: 016/20 40 45
info@bednet.be
www.bednet.be

Trefpunt Onderwijs aan Zieke Kinderen
Tel: 016/34 31 66
ziekenhuisschool@uzleuven.be
www.kuleuven.be/uzschool

Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO)
info@siho.be
www.siho.be

Open Therapeuticum Leuven (OTL)
Open Therapeuticum Leuven coördineert onder meer de OTL-Groepspraktijk, de NAH-werking 're-integratie' en het sociaal-economisch project 'De Open Bakker'.
Tel: 016/23 69 96
onthaal@otl-groepspraktijk.be
www.otl-groepspraktijk.be

Auxilia Vlaanderen
03 226 25 41
info@auxilia-vlaanderen.be

Zorgpunt Onderwijsinspectie
zorgpunt.onderwijsinspectie@vlaanderen.be

WERK

Samenwerkingsverband
Sociale Tewerkstelling vzw
Tel: 09/259 97 66
info@sst.be
www.sst.be

Vlaamse Dienst voor
Arbeidsbemiddeling VDAB
Tel: 0800/30 700
info@vdab.be
www.vdab.be

Begeleiding en oriëntatie bij arbeidshandicap
www.vdab.be/arbeidshandicap

Steunpunt Handicap en Arbeid
info@handicapenarbeid.be
www.handicapenarbeid.be

Grip vzw
Tel: 02/214 27 60
info@gripvzw.be
www.gripvzw.be

Arbeids Consulting Team Desiron
(ACT-Desiron)
Tel: 011/27 29 38
info@act-desiron.be
www.act-desiron.be

MODEM - communicatie en computercentrum

Tel: 03/820 63 50

gkcoc@provincieantwerpen.be

<http://oc.kinsbergenvzw.be/>

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

Tel: 03/218 59 01

www.vrijwilligersweb.be

Sociale zekerheid

Tel: 02/545 50 70

online contactformulier

www.socialezekerheid.be

VAKBONDEN

Liberale vakbond - ACLVB

Tel: 09/222 57 51

aclvb@aclvb.be

www.aclvb.be

Sociale zetel

Tel: 02 509 16 00

socialezetel@aclvb.be

Algemeen Christelijk Vakverbond ACV

<https://www.acv-online.be/acv-online/contact.html>

www.acv-online.be

Algemeen Belgisch Vakverbond

Tel: 02/506 82 11

<http://www.abvv.be/contact>

info@vlaams.abvv.be

www.vlaamsabvv.be

VRIJE TIJD

LUS vzw

Tel: 0497/43 59 23

Info@lusvzw.be

www.lusvzw.be

Intro vzw -

leidraad voor toegankelijke evenementen

Tel: 011/28 57 43

events@inter.vlaanderen

www.intro-events.be

Enter vzw

Tel: 011/26 50 30

Fax: 011/87 41 39

info@entervzw.be

www.entervzw.be

Infopunt Toegankelijk Reizen

Tel: 02/504 03 40

info@toegankelijkreizen.be

www.toegankelijkreizen.be

S-Sport//Recreas vzw

Tel: 02/515 02 54

info@s-sportrecreas.be

www.s-sportrecreas.be

www.g-voetbal.be

Sport Vlaanderen

Tel: 02/209 47 03

info@sport.vlaanderen

www.sport.vlaanderen

G-sport Vlaanderen

Tel: 03/240 62 98

info@gsportvlaanderen.be

www.gsportvlaanderen.be

Vzw To Walk Again

Tel: 014/539 562

info@towalkagain.be www.towalkagain.be

Parantee-Psylos vzw

Tel: 09/243 11 70

info@parantee.be

www.parantee.be

AKABE- Scouting voor personen met een handicap

Tel: 03/231 16 20

info@scoutsengidsenvlaanderen.be

www.scoutsengidsenvlaanderen.be/akabe

OVERHEIDSDIENSTEN

Federale Overheidsdiensten
www.belgium.be

Federale overheidsdienst Justitie
Tel: 02/542 65 11
Info@just.fgov.be
www.justitie.belgium.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Directie-generaal Personen met een handicap
Tel: 0800/987 99
Email via online contactformulier
www.handicap.belgium.be

Contactgegevens regionale centra
Antwerpen Tel: 03/233 71 12
Hasselt Tel: 0800/987 99
Brugge Tel: 050/37 39 29
Gent Tel: 09/245 13 21

Federale overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer
Tel: 02/277 31 11
Info@mobilit.fgov.be
www.mobilit.belgium.be

Federale overheidsdienst Financiën
Tel: 02/57 257 57
Email via online contactformulier
www.financien.belgium.be

Federaal Agentschap voor Kinderbijslag
Tel: 02/237 21 11
Kantoor per provincie: <http://vlaanderen.famifed.be/nl/contact>
Algemene info: 0800/94 434
www.famifed.be

Vlaamse Overheidsdiensten
www.vlaanderen.be
Gratis infolijn Vlaamse Overheid: 1700

Onderwijs en Vorming

Email via online contactformulier
www.onderwijs.vlaanderen.be

Werk en sociale zekerheid
Tel: 02/553 42 56
Departement@wse.vlaanderen.be
www.werk.be

Mobiliteit en Openbare Werken
Email via online contactformulier
departement-mow.vlaanderen.be

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Tel: 02/553 31 24
Info@wvg.vlaanderen.be
www.departementwvg.be

Dienst Diversiteitsbeleid
van de Vlaamse overheid
Contactpagina: <https://overheid.vlaanderen.be/contacteer-het-team-van-diversiteitsbeleid>
Diversiteitsbeleid@vlaanderen.be
www.overheid.vlaanderen.be/diversiteitsbeleid

KLACHTEN

Bij een klacht consulteer je eerst de overheidsdienst waarover je een klacht hebt. Een overzicht van alle klachtendiensten vind je op www.belgium.be/nl/klachten. Ben je niet tevreden, dan kan je een klacht indienen bij de Federale Ombudsman voor de Federale overheidsdiensten en bij de Vlaamse Ombudsdienst voor de Vlaamse overheidsdiensten.

Federale Ombudsman

Tel: 0800/99 962 (gratis) of 02/289 27 27
contact@federaalombudsman.be
www.federaalombudsman.be

Vlaamse Ombudsdienst

Tel: 1700 (gratis)
klachten@vlaamseombudsdienst.be
www.vlaamseombudsdienst.be

Federale ombudsdienst

'Rechten van de patiënt'
Tel: 02/524 85 20
Bemiddeling-patientenrechten@gezondheid.belgie.be
www.patientrights.be

Comité P

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten
Tel: 02/286 28 11
Fax: 02/286 28 99
Info@comitep.be
www.comitep.be

Hoge Raad voor de Justitie

Tel: 02/535 16 16
Contactpagina: <http://www.hrj.be/nl/contact>
www.hrj.be

Ombudsman van de verzekeringen

Tel: 02/547 58 71
info@ombudsman.as
www.ombudsman.as

Vereniging van de Raad voor de Journalistiek

Tel: 02/230 27 17
info@rvdj.be
www.rvdj.be

VAPH Klachtendienst

Tel: 02/225 85 00
klachten@vaph.be
www.vaph.be

Luisterlijn Jongerenwelzijn

JO-lijn
Tel: 0800/900 33
jo-lijn@jongerenwelzijn.be

Geraadpleegde
werken en websites

16

16. Geraadpleegde werken en websites

Informatie en raadgevingen aan families van verkeersslachtoffers

federale overheidsdienst Justitie, 2008.

Kinderen slachtoffer van het verkeer

Ouders van Verongelukte Kinderen en Federaal Ministerie van Justitie, 2000.

Een niet-aangeboren hersenletsel.

Wat nu?

Steunpunt Expertisenetwerken (SEN)vzw.

Voor altijd mijn zus, mijn broer.

Hoe als ouder omgaan met een kind dat rouwt - ZEBRA vzw e.a., 2008.

De stille epidemie

Sabine Cocquyt

Uitgeverij Epo & Sabine Cocquyt, 2000.

Mij overkomt het niet

Ontmoetingen met veroorzakers van verkeersongevallen - Sabine Cocquyt - Uitgeverij Epo & Sabine Cocquyt, 2010.

Na de klap

Huub Buijssen en Suzanne Buis

Uitgeverij de Stiel & Huub Buijssen, 2004.

Zonder afscheid

Wim Geysen

Standaard Uitgeverij, 2004.

Kinderen van de weg

Betty Mellaerts Clavis uitgeverij, 2006.

Het weetjesboek

Een boek vol weetjes voor broers en zussen van kinderen met een niet-aangeboren hersenletsel - Revalidatiecentrum Pulderbos - www.revapulderbos.be

Wet en duiding Wegverkeer

Frank Glorieux, Geert Jocqué, Rudi Sierens - Larcier, 2008.

Tien jaar praktijk artikel 29 bis

Johan Bogaert - Kluwer, 2004.

'Ik mis je zo, kinderen in rouw.'

Eindwerk ingediend tot het behalen van het getuigschrift "individuele begeleiding van kinderen" - Isabelle Deschuyteneer - De KERN v.z.w.

Je rechten als slachtoffer

I. Wouters - Epo, 2008.

Ik herken je niet meer.

Informatie en adviezen over het samenleven na een niet-aangeboren hersenletsel Christophe Lafosse - Gepubliceerd door SIG vzw, 2006.

Je rechten als patiënt

Willeke Dijkhoffz - Uitgeverij EPO, 2008.

Leven met gemis.

Handboek over rouw, rouwbegeleiding en rouwtherapie Johan Maes, Zorg-Saam - 2007.

Misdrijven en sancties in de Wegverkeerswet

Arnou & De Busscher, 1998

Folder VAPH

Handicap door ongeval

(beroepsziekte, medische fout ...)

www.moderator.be

www.delijn.be

www.nmbs.be

www.taxistop.be

www.gtb-vlaanderen.be

www.vlaamspatientenplatform.be

www.wegcode.be

www.just.fgov.be

www.handicap.fgov.be/nl

www.belgium.be/nl/belastingen/nalatenschap/aangifte

www.assuralia.be

www.advocaat.be

www.ombudsman.as

www.kuleuven.be/uzschool

www.ond.vlaanderen.be

www.belgium.be/nl/werk/gezondheid_en_welzijn

www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/handicap

www.vaph.be

www.justitie.belgium.be/nl

www.financien.belgium.be/nl

www.rvdj.be

www.vlaamsesocialebescherming.be

www.vlaanderen.famifed.be/nl

www.nahliga.be

www.dienstondersteuningsplan.be

www.jongerenwelzijn.be

www.missingyou.be

www.handicap.belgium.be

www.onderwijs.vlaanderen.be

www.houttequiet.be/ongevalsaangifte

www.gsportvlaanderen.be

www.abcverzekeringen.be

www.onprvp.fgov.be/NL/profes/benefits/survivors/paginas/default.aspx

www.desocialekaart.be

Als het verkeer je raakt

Jij of iemand dierbaar raakt ernstig gewond in een verkeersongeval. Je verliest een dierbare door een verkeersongeval. Wanneer dit je overkomt, staat het leven stil en word je tegelijkertijd geconfronteerd met heel veel vragen.

Hoe moet het verder?
Waar moet ik aan denken?
Waar heb ik recht op?
Wie kan me helpen?
Wat nu? En wat later?

'Als het verkeer je raakt, praktische gids na een verkeersongeval' helpt je het antwoord te vinden op deze vragen.

Vlaanderen
verbeelding werkt

'Als slachtoffer zit je met vragen en niet te voorziene problemen waar je op het ogenblik van de feiten nauwelijks zicht op hebt of gewoon door de traumatische belevenis helemaal geen vermoeden van hebt. Als zorgverlener poog je steeds opnieuw antwoorden te geven of te anticiperen op vragen en problemen van slachtoffers. Het leven liet mij acuut en niet voorzien de beide kanten van het verhaal meemaken. Dit boek is voor beiden een aanwinst en een gids op een moeilijk parcours.'

Guido, zorgverlener en lotgenoot

'Ik kende uw handboek "Als het verkeer je raakt" omdat u het destijds hebt voorgesteld op de Algemene vergadering van Politierechters en Vrederechters (waar ik toen voorzitter van was), maar ik wist pas echt dat het betekenis had toen mijn neef Dirk zijn zoon verloor in een ongeval. Toen de perikelen rond de uitvaart en de gerechtelijke procedure achter de rug waren, heeft hij mij gezegd dat hij uw uitgave akelig to the point vond.'

Peter, politierechter

'Spijtig genoeg is onze fietsclub betrokken geraakt bij een ongeval waar drie dodelijke slachtoffers vielen. Als voorzitter van de fietsclub, heb ik de gids van de politie meegekregen. Ik heb hem gelezen en vind dit een prachtig boek. Er staan voor onze leden tips in die hen deels kunnen helpen bij de verwerking van het ongeval.'

Paulle, voorzitter fietsclub Blue Lady's

Scan deze QR-code in
met je smartphone

